

HERVE BAZIN

preafericiții de pe insula dezolării

UNIVERS

Traducere și noie ÜC MARCEL ADER A

Editura UNIVERS

București e M4

Coperta colecției *Emil Chendea*

Hervé Bazin

LES BIENHEUREUX DE LA

DESOLATION

(C) Éditions du Seuil, 1970.

*Toate drepturile asupra acestei versiuni aparțin
EDITURII UNIVERS*

Bogăția mea sunt bunurile de care știu să mă lipsesc.

L. J. VIGEE

*Oamenii acestor vremi care își pun uneori întrebarea:
„Ce-ar gândi străbunii despre noi?” au primit răspunsul. O
comunitate primitivă de proporții reduse se ivește din
adâncul vremilor, se trezește azvârlită dintr-odată în
industrialul veac XX, privește cu ochi mirați, timp de doi
ani, la oamenii și minunățiile lui, și e însuflețită de-o
singură dorință: să se reîntoarcă în adâncul vremilor.
Pentru toți cei care cred în valoarea absolută a progresului
Tristan da Cunha constituie o lecție cumplită.*

JACQUES DURR Le Nouvel Observateur, 1965

*La ora când tineretul de pretutindeni contestă
societatea noastră, refuzul comunității de pe Tristan,
înapoiată pe stânca-i pustiită (cu excepția totuși a circa
cincisprezece la sută), să aibă oare vreo semnificație?
Inadaptarea, nostalgia se îmbină în treaba asta cu
exigențele libertății, cu gustul pentru o viață mai aproape
de natură, cu respingerea lucrurilor noastre de prisos. Cel
mai surprinzător e faptul că, după ce-au strigat „nu”
societății noastre, insularii au putut, fără a, se trăda, să
spună „da” tehnicii și să se transforme în niște înțelepți ai
modernității!*

RAY W. DEACOM C.B.C., 1969

Romanul acesta rămâne paralel cu faptul divers. Dar autorul a avut obligații atât în privința evenimentului cât și a dispozițiilor legale. Identificarea personajelor, indiferent cu cine, ar fi într-un tot iluzorie.

Pentru John Hatton

RIO

0048000100000101010002010202020202

SFÂNTA-ELENA

AFRICA DE SL

TRISTAN

CAPETOWN

AMERICA DE SUD

FALKLAND

GOUGH

CONTINENTUL ANTARCTIC

VECHIUL TRISTAN

N ED GLAD ȘI CEI DOI FII AI SAL, RALPH primul născut și Bill mezinul, gâfâind, istoviți de țiște, istoviți de alergătură, se opriă toți odată. Nu mai pricepeau nimic. Cu două ore mai devreme decât de obicei, fără vreo pricină anume, oile se porniseră să coboare, mai întâi la pas, apoi la trap. Măgarul, berbecii nu șovăiseră să dea brânci clinilor, ciudat de molateci. Ajunseseră departe, iar oile, fără să piardă vremea, fără să înhațe din mers nici măcar o tufă, coborau valvârtej la rândul lor, nervoase și împingându-și cu capul mieluseii.

Cu toate acestea, vremea, deși rece, era frumoasă pentru o zi de august. Cu excepția inelului de nori, întotdeauna fixat iarna în jurul piscului Mary, cerul era senin; oceanul, cât vedeai cu ochii, se întindea calm în jurul insulei, foarte ușor încrețit, lăsând două șalupe să alunece pe drumul de întoarcere, una întârziată încă dincolo de colțul Hotentotului, cealaltă foarte aproape de debarcaderul Plăjii celei mici. Prundișul, cu pietricelele negre atât de des rostogolite de vijelii, era ușor tivit de-o dungă albă, paralelă cu dunga cafenie a marilor alge. Iar din cele aproape patruzeci de case ale satului, împrăștiate

printre tufele de *jlax* \ se înălțau coloane drepte de fum: lungi șuvițe liliachii, alimentate cu surcele, îngemănate cu șuvița neagră, alimentată cu benzină, de la legătorie.

— Ia te uită, zise Ralph care, proptit în ciomag, se oprise să-și mai tragă sufletul, șterg puțină de peste tot!

Ned aruncă o privire fiului său, dar nu răspunse: fapt care-l miră cel mai mult. Într-adevăr, turmele goneau la vale de pretutindeni, surde la chemarea ciobanilor. Vreo cincizeci de oi, oprite de bătrânul Stephen Grower care le bara trecerea, se învârtteau înnebunate pe-un tăpșan¹. Peste tot de altfel dădeau buzna, luând-o prin albiile torenților, bulucite în grupe atât de înghesuite, atât de compacte, încât, cu capetele sprijinite pe crupe, jumătate din animale erau cărate de cealaltă jumătate.

— Ce le-o fi apucat? bombăni Bill, ridicând capul să privească muntele.

Vulcanul *Regina Mary* arăta așa cum îl văzuse întotdeauna pe vremea asta: acoperit de zăpadă pe culme, acolo unde povârnișuile se pierd în neguri; smălțuit, pe la jumătatea versantului, cu petice de mușchi, cu tufe verzui alternând cu anrocamente cenușii; devorat, în sfârșit, de ferigi și de *tussock*², mai jos, în preajma platoului, acel soclu circular care, prin intermediul unor faleze înalte de opt sute de metri ferestruite de torenți, îl aducea până la panglica coastei. Nicicând nu păruse mai solid, de-o mai calmă masivitate, ridicat din mare până-n țării, de la primul brizant al coastei până la ultima stâncă a craterului, al cărui lac albastru-închis, care nu îngheață niciodată în ciubărul lui de bazalt, atât de puțini insulari se puteau lăuda de a-l fi contemplat, în cele mai frumoase zile de ianuarie sau martie.

— Tată, zise Ralph, simți? Și ție îți tremură pânmtul sub picioare?

— Da, zise Ned, miroase a avalanșă.

În marea tropăială a fugii, însoțită de zarva

1 În franceză replat — terasă dînd pe-o vale glaciară.

2 Smocuri de iarbă.

pietricelelor smulse de două mii de copite de-a lungul potecilor, un vuiet profund se făcea simțit. La rândul lor, **într-un** concert de fâlfâit din aripi și de chirăituri, toate păsările - albatroșii, *skua*³, rândunelele de mare, ca și cintezoii și sturzii - se îndepărtau de munte **într-un** larg zbor divergent, unele spre a se roti la înălțime, altele spre a întreprinde un strident balet alb aproape la nivelul stâncilor submarine. Și deodată surpriza:

— Culcați-vă! strigă Ned, care cu un ghiont își trmte feciorii la pământ.

Dar el rămase în picioare, fascinat, nevenin**du-i** să creadă. Un tunet zgâlțâia colina, se prelungea **într-un** soi de ciocănituri, de bubuituri, se transforma în uruit, spre a se stinge, în mai puțin de-un minut, **într-o** hurducătură de căruță care se îndepărtează.

— Asta e, ce mai! șopti Ned.

Grohotișul o pornise din loc; ici-colo câteva blocuri o luaseră razna. Credincios ideii sale, amăgit de legăturile vechi de patruzeci de ani cu o mare ursuză și un sol pașnic, era inevitabil ca Ned să ia efectul drept cauză. După uraganele și ploile unei ierni despre care bătrâna Dorothy, bunică-sa, se jura că-i cea mai grea din câte apucase, niște alunecări de teren nu erau oare firești? Surpările astea nu mergeau niciodată prea departe. O bucată de piatră ponce izb**indu-se** de-o creastă **într-un** nimb de țândări nu-l făcu nici măcar să plece capul. Ca de obicei, grohotișurile pornite la vale începură să alunece mai încet, înecate în praf. Unul singur, mai rapid, reuși să străbată pășunea, dar lăsă trei sferturi din bolovăniș **într-un** islaz înainte de-a se prăbuși de pe faleză și de-a bombarda hăul, împrăști**indu-se** jos pe evantaiul sfărâmăturilor alimentate dintotdeauna de pe urma unor asemenea incidente. Apoi se făcu liniște. O stânjeneală stăruia în aer, ceva nesigur în exilul păsărilor. Ned dădu din umeri:

— Hai, veniți, **s-a** isprăvit! zise el.

3 Specie de pescăruși.

Dar un al doilea tunet dezlănțui ecourile **într-un** adevărat vacarm, cernind peisajul. Ned simți cum i se înmoaie picioarele și, tot fără a pricepe ceva, se trezi din nou la pământ.

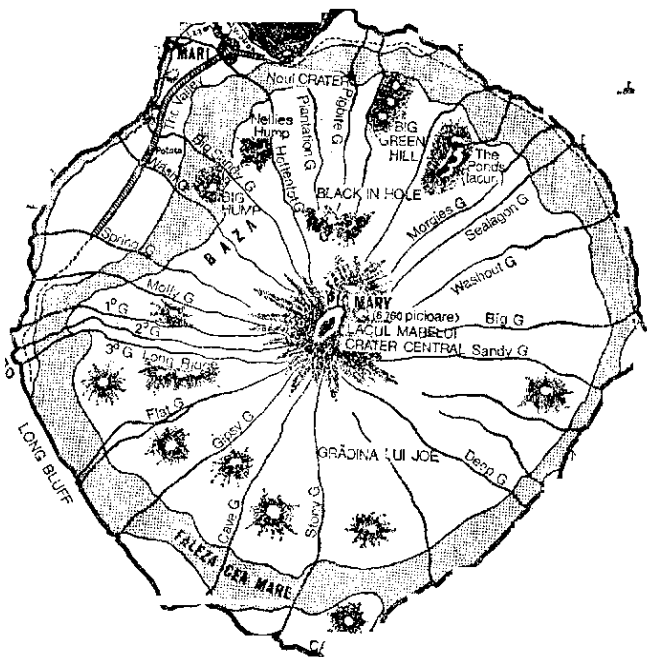
În față - n-ar pentru insularii blocați sub faleză, în față înseamnă întotdeauna oceanul - Abel Beretti și fiul său Paul, Baptist Twain și fiul său Matthew, Elias Grower și fratele său Bob, îndrumați de unchiul și fratele bunicului lor comun, Simon Lazaretto, institutor (și marinăr ca toată lumea, când îi venea chef), nu dădeau dovadă de mai multă agerime.

Încântați de faptul că putuseră profita în sfârșit de-o perioadă liniștită, prima de-o lună încoace, și că-și umpluseră panerele cu languste - fără a uita, pentru consumul local, un coș plin de peștii aceia cu denumiri bizare, *cinci degete, solder, nas tăiat, conchar* - se întorceau răcnind, făcând mare tărăboi. Grăbeau din când în când cadența, doar așa, de plăcerea vitezei; spre a o slăvi pe *Mary-Anna*, șalupa lor din pânză albă cu bandă roșie; spre a-și dovedi lor înșile că după șase ore de pescuit nu-i lăseseră puterile și că, dacă ar fi vrut, ar fi putut ajunge din urmă „șalupa-soră”, cârmită de-ai lui Ragan, niște zdrahoni care, cu trei cabluri⁴ înaintea lor, rezistau vâslind de zor. O cracă plutitoare le găurise totuși pânza din spate. Dar nu era decât o „gaură cât o împunsătură de deget” și, așa cum se obișnuiește în asemenea caz, Matthew își vârâse pur și simplu în ea degetul cel mare de la picior, fără ca pentru atâta lucru să dea drumul ramei. Se apropiiau. De pe țărm, de unde îi privea puștimea și poate Thea, logodnica lui Paul, fuseseră cu siguranță identificați după bonetele lor tricotate (capodopere bătătoare la ochi ale industriei materne) trase peste urechi până în dreptul impermeabilului galben (noutate a Magazinului). Și toți șapte, înzestrați cu ochi de vultur, răsucindu-se pentru o clipă spre banca vâslașilor, nu pierdeau niciun amănunt al decorului familiar:

⁴f fiind egal cu circa 200 m.

naufragiu

„i „tragta h.m.s. juui tommy's edwabd victory alshot
lose hottentot point - " «se8 e⁵e
edinburg al celor SAPTL seaelephant bay.

nehorstock point, naufragiu j. cazariha „t”.

naufraqui T JOSEPH SOMES

„Big point

oremost rookery

O naufragiu ALLAN SHAW de

ailhardy rocks naufragiu. [ews point" R4 lPH

A8ERCROM8IE

own-where-the-mini5 terland**nd**-his-things

halfway beach

hardy rock sã naufragiu WiäEL CLARK „și naufragiu

HEHSV PAUL

sandy point cast end

5 Rookery — colonie de pinguini (engl.).

z Dumnezeu și dreptul meu (fr.).

10 isy beach *

x" naufragiu

lyon point gun «UHILEV I

rookery trypot

„Where-the-goat-jump-off down-by-the-pot buneye
cave point* **”.

seal bay deadmans bay rull point

l? yarŞ\ + naufragiu ITALIA O” JWBTONY POINT

knockfolly, hill pièce

— Ați văzut? Opt oameni pe casa lui Tony, zise Paul.

— Ei, bombăni Baptist Twain, e grabă mare, că s-a
însoară.

— Da, reluă Simon, n-ar strica să fie gata acoperişul
înainte de-a fi gata copilul... Ați auzit? Ce-o mai fi și asta?
S-ar zice c-a explodat o mină.

După care îi trase o înjurătură. *Mary-Anna* începuse
să ia apă, izbită dintr-o parte de niște valuri stârnite brusc
care veneau dinspre insulă.

*

Numai administratorul nu se înșelase. Numit de
câteva luni spre a înlocui un predecesor istovit de
singurătate, nu cunoștea pe dinafară harta submarină,
presărată cu văi adânci și cu piscuri. Dar știa că o insulă,
zvârlită la capătul lanțului dorsal al Atlanticului și, colac
peste pupăză, odrasla unui vulcan stins, nu poate fi luată
drept una din cele mai stabile regiuni ale lumii, chiar dacă
seismografele n-au spus niciodată nimic despre ea, chiar
dacă pinguinii imperiali par să se afle aci dintotdeauna în
liniștea *rookeries*-urilor lor. Scria tocmai o misivă pe acea
hârtie oficială cu stema Coroanei în care leul se află față-n
față cu inorogul și răcnește pe franțuzește: „*Dieu et mon
droit2*”... Era chiar pe punctul să-și spună că, pentru o
baracă prevăzută cu minimum de confort, antetul local,
The Residency, Tristan da Cunha, evocator al victorienelor
reședințe presărate cu eleganță prin Commonwealth, nu
era lipsit de umor; nici data, 6 august 1961, de fantezie!
Întrucât e sigur că nu va coincide cu ștampila poștei, aflată

la cheremul vaporului următor și, chiar de-ar exista un vapor, al furtunii care ar împiedica acostarea șalupei, ridicarea scrisorilor, înflorate cu acele timbre gravate pentru două sute șaizeci și patru de supuși ai maiestății-sale - îi pentru un număr mult mai mare de filатели, ignorând faptul că până mai ieri niște rari epistolari cu pană șovăielnică dădeau pe ele trei pătate⁶...

— Hello, Don! se auzi un glas în șoaptă.

Dar, în aceeași clipă, Don știi că de cealaltă parte a peretelui despărțitor n-o să mai găsească nici ceai, nici ceainic. Casa se scutura ca un câine plouat. Biroul la care lucra alunecă cu aproape o jumătate de metru pe-un parchet înnebunit, cu șipci bâțâitoare, sub care părea să se afle în plină activitate o baterie de tunuri. Vacarmul se fărâmiță apoi în cioburi: de sticle și porțelanuri. **Într-o** negură de praf care cădea din crăpăturile tavanului, Don îndreptă în viteză portretul Reginei, care se strâmbase, și împinse ușa dinspre camera de zi, tocmai la timp spre a o zări pe Kate trecând pragul vestibulului, cu fiică-sa în circă și cu plozii coadă după ea. Cât ai clipi, înșfăcă o pătură și, venind alături de nevastă-sa care se așezase pe iarbă în mijlocul odraslelor ei, i-o aruncă pe umeri. Apoi, căutând să calmeze spaima celor opt ochi dragi, își scutură haina rostind cu jumătate glas:

— Acum, draga mea, vom putea spune că am asistat la un cutremur de pământ. Unul mic, desigur. Dar bine că ați ieșit din casă: ar putea stărui...

Ochii lui dădeau ocol satului care nu părea să fi suferit prea mult. În privința exteriorului cel puțin. Școala, biserica, sala prințului Philip, casa pastorului, a medicului, a radiotelegrafistului, a *headman* ⁷-ului Walter erau intacte, așa cum păreau și celelalte, clădite direct pe landă și atât de asemănătoare în mizeria lor cenușie, roșcată la vârf și încălțată în verde. Dintre hornuri - masive, ce-i drept, durate din blocuri de lavă cioplite cu dalta de

⁶ Patată — plantă cu tuberculi comestibili.

⁷ Șef, căpetenie (engl.). Aici cu înțelesul de administrator-șef.

nemaipomenita răbdare a strămoșilor - unul singur își pierduse creasta: cel al lui Stephen Grower, despre a cărui colibă se spunea că e de pe vremea Descălecătorului. Câteva zidulețe despărțitoare, din bolovani fără mortar, se năruiseră.

— Mult zgomot pentru nimic! Trebuie să mă duc totuși să arunc o privire, reluă Don, nevoit să-i părăsească pe-ai săi spre a se îngriji de cei aflați sub autoritatea sa administrativă.

Făcu trei pași, se întoarse ca să precizeze:

— Nu vă apropiați de ziduri.

— Mergi liniștit! spuse Kate. Nu-i lăsa pe oameni să intre la griji.

Într-adevăr, se iveau de peste tot, dar își păstrau calmul, se strigau de la un lot la altul plini de interes. De fapt, se întâmpla ceva! Don știa de pe-acum: ceea ce el însuși (și înaintea lui, pe vremuri, acei reverenți veniți din joi în paști să binecuvânteze soți și soții în vârstă și cu aceeași mină să le boteze copiii) crezuse la început că e apatie, dacă nu chiar sărăcie a duhului, era - îmbinată cu o certă timiditate în fața etolei sau a gravății - completa lipsă de nervozitate a băștinașilor, metiși proveniți din naufragiații a douăzeci de drapele, anglodaneco-americo-italo-hotenți cu toții, mateloți, ciobani, țărani, munteni totodată, deprinși cu viața aspră, cu lipsurile, cu accidentele, socotind firesc să vâneze pentru masa zilei taurul sălbatic de pe versantul sudic sau să-și trimită feciorii - după ouă de păsări pentru omletele familiale - pe insulele din vecinătate, pe-o mare cu valuri de trei metri înălțime. Deocamdată era ușor de văzut că-i interesa în chip deosebit să oprească agitația vitelor și să-și strângă pe lângă casă copiii răspândiți pe plajă sau pe malurile Watronului. A doua zguduitură, care-l opri pe Don din drumul străbătut cu pași egali spre locuința *headman-ului*, nu-i impresionează mai mult. Din curtea cea mai apropiată, Samuel Twain, care-și vedea mai departe, netulburat, de-un mocasin pe care-l cosea, lăsa jos o clipă sula, pentru a

striga, cu mâinile la gură în chip de portavoce:

— Se scarpină Necuratu, pare-se!

Eve, nevastă-sa, care se bălăcea **într-o** băltoacă albă, se închină înainte de a-și ridica bidoanele răsturnate. Una din ficele lui, Dora - de n-o fi fost cumva Mildred - **zărindu-l** pe Administrator, își potrivea băsmăluța înflorată, își ridică ciorapii de lână albă sub lua«ga-i fustă. Soră-sa geamănă arboră un surâs mai nesigur, întrebător, dar nu scoase o vorbă.

— Nu-i grav, le spuse Don.

Nu era câtuși de puțin convins: se uita mașinal la ceas, de parcă a treia zguduitură - care avea să culce poate totul la pământ - urma să se dezlănțuie, și ea, după optzeci de secunde. Resimți o adevărată ușurare după trecerea unui minut și jumătate, repetând cu inima mai ușoară: „Nu-i grav⁸. Pentru toată lumea. Pentru un grup ce pălăvrăgea în preajma doctorului Dumfries, care-și luase trusa la el și care, în același spirit, fără să se fi înțeles cu careva, exclama cu glasul de flaut: „Săracu' Pat! Nici n-a trebuit să-l înțep. I-a intrat acul de la sine în fesă”. Pentru Tom Loness care, încadrat de Tony, feciorul cel mare, și de Neil, nemaipomenitul său mezin, căra piatră cu unul din acele cărucioare cu roți pline, asemănătoare vechilor litiere, trase de doi boi, tot atât de tipice insulei Tristan cât și ilustrațiilor merovingiene. Pentru bătrâna Maureen Beretti, însoțită de fie-sa, o femeie încărunțită, și de strănepoata ei, Pearl Lazaretto, încântătoare octavonă⁹ de zece ani, cu pielița obrazilor subliniată de capișonul de pânză albă, înnodat sub bărbie, după moda din 1830. Pentru Robert Glad, paracliserul bărbos, și fie-sa Thea, ghemuită lângă el. Pentru Olive Ragan și cele două brunete ale ei, care, volubile, fără a înceta să tricoteze în pragul ușii, vorbeau de contralovitură, de bombardament asupra *Exterioarelor*, ceea ce, spus pe șleau, însemna undeva în lumea largă, care nu știuse niciodată să stea

⁸ Copil printre ai cărui bunici exista un mulatru sau o mu

⁹ Iatră, care avea așadar o optime de sînge „negru”.

liniștită ca insula Tristan.

De data aceasta Don îndrăzni să râdă. Trecuseră cinci minute. Walter, zărind**u-l**, părăsi un cerc de vecini spre a-i veni în întâmpinare, calm, cu cămașa răsfrântă peste un pulover în carouri, plin de acea blajină autoritate pe care o deținea de pe urma sufragiului, fără îndoială, dar și de la bunică-sa, soția lui Beretti, prin grația Domnului - care, în '90, când toți tinerii pieriseră pe mare, dădu insulei un conducător și fetelor niște soți, provocând eșuarea *Italiei* la Stony Point¹⁰.

— Ce mai faci? întrebă el. Ați auzit și voi vacarmul...

Obișnuit acum cu acel *How yon is?*¹¹ versiune insulară a lui *How de yo de*¹²? (cărui a i se răspunde cu tradiționalul *I 7 n fine i*), Don nu-l lăsa pe Walter să se pornească pe sporovăit. Dialectul de pe Tristan, împănăt cu vechi termeni argotici, cu vorbe din limbajul piraților, în care toate verbele se conjugă la prezent, scuișând toate h-urile, trecând tot dicționarul prin răsătoare, precum insula însăși prin cea a vânturilor, continua să-l încurce:

— Pune să bată clopotul, îi spuse fără altă introducere. Trebuie adunat Sfatul.

— Asta și voiam să-ți propun, zise Walter.

— Între timp, reluă Administratorul, o să-i înștiințez prin radio pe cei de la Capetown, și-o să cer părerea specialiștilor. Aici unde ne aflăm, un cutremur, oricât de ușor, cere atenție.

Walter nu răspunse imediat. Scăpărând**u-și** amnarul la adăpostul șepcii, gânditor, își reaprinsese pipa împodobită cu un inel de aramă. Cuvântul *cutremur* îl stânjenea fără doar și poate. Insula, nu era oare insula un dar al Atotputernicului, adăpost binecuvântat, credincios de o sută cincizeci de ani credincioșilor săi, agățați de coastele ei în ciuda sfaturilor Administrației și ale clericilor în trecere, de mult adepți ai evacuării și transferării la

10 Sunet de clopot în cadență vie.

11 Cum îți merge ? (engl.).

12 Ce mai faci ? (engl.).

Capetown? Cutremur... Da, **s**-ar putea. Ei și? Incapabil, cu toată îngrijorarea, să-și piardă aerul de cumsecădenie, Walter dădu drumul unui rotocol de fum și înălță capul:

— Nu-i chiar pentru prima oară, șopti el. Parcă o mai aud pe bunica: „Marea saltă, băiețuș! Asta-**i** menirea ei. Și pământul la fel, se întâmplă. De când am învățat să umblu, iată-**l** că **s**-a mișcat de două ori, dinspre Pighite”.

— Un motiv în plus să căscăm bine ochii, zise Don. O șterg la stație.

Walter îl privi cum se îndepărtează, zâmbind. Apoi trecu pe la el pe-acasă, doar cât să ia un ciocan, și plecă să convoace Sfatul, lovind puternic, în ritmul stabilit, în acel obuz de mare calibru, gol pe dinăuntru, al cărui vârf era agățat de-un cadru de lemn fixat direct de stâncă, și care, jumate gong, jumate clopot, suna de ani de zile pentru obște slujba de îngropăciune, *carii-Ion*-ul, adunarea responsabililor, sosirea unui vapor, plecarea la pescuit, slujba religioasă sau alarma.

Hugh începuse să alerge din west

Park, unde, în pofida verii, monumentul morților din Southampton se cufunda în negură, luminând melancolic cei trei trandafiri ai Hampshire-ului. Urcă scara sărind câte patru trepte odată și pătrunse până la urmă în sala redacției populată de spinări aplecate. Privirea aruncată orologiului nu-**l** reconfortă câtuși de puțin.

— Da, nu e înainte! zise Hacklett, mai gras, mai transpirat ca oricând.

— Dac-ai ști ce-am pățit! se bâlbâi Hugh.

Cum să-**i** explice că, amețit de furie, luase un autobuz verde în loc de unul roșu și că, văzând că pornește spre comitat, sărise din mers, spre a-**l** izbi din plin pe-un vlăjgan ale cărui manșete albe, chipiu cu banderolă galbenă și epoletă nu puteau aparține decât unui agent al Trafic Warden-ului, pătruns de importanță și posesor al unui chitanțier?

— Bun! zise patronul, impresionat de tulburarea lui Hugh. Ce-**a** mai născocit puștiul tău?

— De născocit, ți-o jur, Philip, n-a născocit nimic! Numai că l-am găsit culcat la orizontală, cu vecinica sub el. În magazia cu scule. Și știi ce mi-a spus? „*Fără morală, te rog! E o nevoie jirească... -* ” Și ea știi ce mi-a spus? „*Domnule Folkes, la urma urinei...*” Se uita La mine de parc-aș fi fost o sperietoare venită s-o vadă isprăvind ceea ce începuse...

— Aplauze, domnilor, pentru tineretul englez! exclamă patronul, încurajându-și din ochi jumătatea de duzină de scribi.

Bietul Hugh, înalt și slab, cu ochi de-un albastru spălăcit, cu sufletul de aceeași nuanță! Paisprezece mâini, lăsând jos picurile, pocniră în jurul lui. Cu aerul că le apreciază, vezi Doamne, simpatia, se întoarse să-și agațe umbrela. Un mic gazetar de provincie nu-și poate îngădui să se ofenseze. Hacklett își și vârâse nasul în telegrame.

— Tristan, Tristan... mormăi el, vrei să te ocupi de chestia asta?

— ...Și Isolda, nu, abia am terminat-o! Dacă au iar necazuri cu licoarea vrăjită, să se descurce cu regele din Cornouailles!

— În regulă, hai să fim serioși, reluă Philip grăsanul. Îți vorbesc de Tristan da Cunha: o insulă de-a noastră, pe care a apucat-o tremuriciul. La două mii de mile de orice ajutor. Deservită de Southampton, pe deasupra. Și dragă *Propagației*, deci sufletelor cucernice. E o zi cam liniștită azi. Titlu pe pagina întâi, continuare într-a patra, o sută de rânduri.

— Cu ce? întrebă Hugh, nițeluș acru.

Șeful închise un ochi spre a-și sonda mai bine surprinzătoarea memorie a documentelor întreprinderii.

— Există un dosar. Pot chiar să-ți spun că într-o notă - ah! îmi lasă gura apă - e vorba de languste.

Exista un dosar, într-adevăr. Destul de bogat chiar; bine alimentat de foarfecele Gloriei Trumbey, documentarista. Dar după scoarțele sale impecabile din carton roz îți dădeai seama că n-a prea fost consultat. Vreo

treizeci de articole sau de note din *Southern Post*, din *Times*, din *Observer*, din *Geographical Magazine*, o notiță (distribuită cu prilejul emiterii unui timbru comemorativ) dovedeau interesul specialiștilor, nu prea imitat de actualitate. O fișă bibliografică trimitea la *Pământul furtunilor* de Glow, la *Insula Dezolării* de Brandt și ia alte câteva lucrări cu titluri la fel de încurajatoare, dintre care trei semnate de foști capelani. Hugh luă o notă, la întâmplare, și se trezi dintr-odată în miezul problemei:

Plasată în chiar mijlocul zonei Roaring fortiesurilor, „vânturile de treabă” ale apusului hărțuind o mare cenușie în care se întâlnesc orca și rechinul, Tristan pare să dețină recordul naufragiilor: H.M.S.¹³ Julia, 1817, Emily, 1835, Joseph Someș, 1856, Ralph Abercrombie, 1868, Czarina, 1872, Mabel Clark, 1879, Edward Victory, 1880, Henry Paul, 1882, Italia, 1890, Allan Schaw, 1893, Glen Huntley, 1898 și foarte probabil Kobenhawn, 1928... fără a mai pune la socoteală însuși vasul insulei, pe care au pierit în 1885 o mare parte a bărbaților din colonie. Ce poate fi mai grăitor? Și nu e vorba aici decât de catastrofele cele mai cunoscute. Fapt semnificativ: din cele șapte nume de familie, cinci sunt ale unor naufragiați; al șaselea, al unui marinar aflat în trecere; unul singur e băștinaș. Să adăugăm că multă vreme colibele au datorat totul, și mai datorează mult și în prezent, epavelor...

O a doua notă nu e cu nimic mai optimistă:

Tristan, numită uneori și „Insula Dezolării”, nu e decât un Stromboli defunct, înălțat pe niște câmpuri de lavă înierbate, unde abundența micilor cratere arată că activitatea vulcanică a șovăit îndelung până s-a stins.

— Fermecător tablou! bombăni Hugh către Joe Smith, arhivarul. Cine-o fi fost aiuritul în stare să-și aleagă un asemenea paradis?

— Un scoțian! făcu celălalt, în timp ce Hugh consulta nota:

William Glad, caporal de artilerie, preciza

13 Abreviere de la His Majesty Ship — Vasul Majestății-Sale (engl.).

documentul, trimis de Amiralitate în 1816, sub pretextul de-a pune capăt ocupației „regelui” Jonathan Lambert (asasinat, cum se bănuiește, de Tomaso Cum, ultimul supus al Maiestății-Sale corsare cu prilejul anexării de către Maiestatea-Sa britanică, dar al cărui steag alb cu pătrățele albastre și roșii mai flutura încă pe-o cabană de lemn). Postat acolo, în realitate, cu o garnizoană hotentotă de optzeci și șapte de oameni și două tunuri spre a împiedica folosirea insulei drept bază în eventualitatea unei încercări de eliberare a lui Napoleon, deportat pe Sfânta Elena. Autorizat să rămână pe insula Tristan după moartea Corsicanului, împreună cu soția sa și patru sau cinci bărbați. Întemeie împreună cu ei, pe 37 de mile pătrate, dintre care opt exploatabile, o colonie creștină egalitară a cărei Constituție poate fi formulată într-o singură frază: „Nimeni nu se va ridica aici mai presus de oricare altul”. De formă, a fost numit guvernator. A clădit primele case ale celui mai izolat sat din lume, căruia i se mai spune și azi Așezarea, dar care, de când cu vizita ducelui Alfred, comandantul fregatei H.M.S. Galatea, poartă numele oficial de Edinburgh-of-Seven-Seas. S-a improvizat clergyman¹⁴ pentru a-și căsători camarazii cu niște femei de culoare, importate de pe Sfânta Elena și trase la sorți cu multă scrupulozitate. A mai trăit treizeci și trei de ani, ca să moară de cancer, lăsând opt fii, opt fice și o Biblie, depusă actualmente la British Museum și ale cărei margini sunt mâzgălite de însemnări, singurele documente care ne îngăduie să redăm această poveste edificatoare...

*

Ignorant mai e și omul! Hugh începe să se înfierbânte. Cu miile sale de insule scăldate de apele tuturor oceanelor, Imperiul nu e zgârcit cu astfel de odisei. Tristan e în definitiv un Pitcairn onorabil; dar, în tot cazul, pe-o înaltă treaptă a democrației, engleze și anglicane, în

14 Pastor protestant (engl.).

mijlocul pinguinilor - denumiți de altfel în Sud *manchots*¹⁵.

Urmarea devine mai aspră, mai ștearsă, mai puțin adecvată legendei, dar rămâne stimulatoră prelungind sfidarea. În privința aceasta, în dosar, aproape nimic: un gol de o sută de ani, având drept cronicari niște reverenzi sporadici, dolidora de bune intenții, caritabili importatori de haine, de pantofi de ocazie, de alimente, de imnuri religioase, de îngrijiri medicale, de stări civile, dar și de mari sâcâieli personale, de prejudecăți stăruitoare împotriva rămânerii pe această stâncă imposibilă. Hugh **s**-a dus să caute prin rafturi povestea publicată la întoarcere de „reverendul B”, om cucernic al cărui devotament nu pare să fi sporit capacitatea de înțelegere:

Starea sănătății este excepțională. Pe insulă toată lumea atinge vârsta maturității în deplina. stăpânire a tuturor facultăților și așa până la capătul zilelor. Există frumoase exemplare de forță fizică. Dar am dori ca situația să fie asemănătoare și în ce privește starea lor mintală. Condițiile înfiorătoare de viață, izolarea, depărtarea de orice civilizație tind, prin forța împrejurărilor, să-i ducă la degenerare...

Din fericire, Hugh găsește drept contrapondere un articol din *Geographical*, cu mărturia unuia dintre puținii gazetari care au putut vizita, vreme de câteva săptămâni, insula Tristan:

Insularii, spune el, pot părea inculți și vrednici de milă. În realitate, sunt plini de calități, de cunoștințe, de bucurii, pe care noi le-am pierdut. Foamea, lipsa de confort, izolarea, lupta cu o natură ostilă li se par la fel de firești ca anotimpurile. Poate că experiența nu e de invidiat; dar și asta rămâne de văzut. O viață în care să nu știi ce-i aia oameni molateci, lași, egoiști și inuti Îi merită cel puțin stima. Fericirea în plină sărăcie cu lustru constituie o izbândă; e și o lecție transformată grabnic în indignare de către cei pe care robia propriilor nevoi îi umilește în taină.

15 Pinguini imperiali (fr.).

Dar trebuie să ne întoarcem la reverend, singurul istoriograf al unei epoci. El relatează un lung șir de furii oceanice, de salvări, de lipsuri (în asemenea măsură încât a fost văzută stingându-se lampa bisericii din lipsă de untdelemn și împărțindu-se - câte unul de căciulă - ultimul sac de pătate). Subliniază acest fapt unic în istoria insulelor lipsite de legi: traiul în bună înțelegere al unei comunități care n-a știut nicicând ce-i dezbinarea. Recunoaște că șalupele enoriașilor săi, meșterite din patru piei de elefanți de mare, iar mai târziu din pânze întinse pe-un cadru de lemn, surori bune ale *coracle* Mor irlandeze, ale balenierelor din Nantucket, sunt niște capodopere senzaționale, manevrate de marinari extraordinari, de-o măiestrie, de-un curaj uimitor. Dar rămâne partizantul evacuării:

Te întrebi cum de-i satisface pe acești oameni traiul într-un loc atât de pustiu. Cu câțiva ani în urmă, guvernul le-a făcut propuneri generoase...

Propuneri repetate, refuzate cu aceeași stăruință. Să notăm totuși: „*Primul misionar, W.F. Taylor, sosit în 1851, rămase trei ani și izbuti să ia cu el, la Capetown, câteva persoane...*” E drept că cei mai mulți se înapoiară. „*Pe al doilea misionar, treizeci de ani mai târziu, îl chema Dodgson...*” E fratele lui Lewis Carroll¹⁶. El introduce varza, ceapa, dovleacul, dă greș cu celelalte legume și cereale, pe care solul prea slab, prea puțin hrănitor, nu izbutește să le hrănească. Rămâne patru ani, pleacă, apoi, aflând de catastrofa din 1885, revine pe insulă să propovăduiască văduvelor evacuarea și reușește să ademenească alți zece robinsoni să-l urmeze în Țara Minunilor.

Urmează un gol de-un sfert de veac. „*Al treilea misionar a fost reverendul Barrow, întovărășit de soția lui-*”. Asta a fost o figură! E fiul unei călătore de pe *Blenden Hall*, care s-a ciocnit de Insula Inaccesibilă, în

16 Pseudonimul lui Lewis Dodgson, autorul celebrei cărți : Alice in Țara minunilor,

apropiere de Tristan. N-a lipsit mult ca domnișoara să fie violată, împreună cu celelalte doamne, de echipajul răsculat. Dar vâslașii de pe Tristan, opintindu-se cu încrâncenare la vâsle pe-o mare dezlănțuită, au sosit la țanc spre a ocroti virtutea. Mulți ani mai târziu, J.K. Barrow, născut astfel dintr-o mamă neprihănită și plin de recunoștință, află că nu mai există niciun pastor pe Tristan, îmbracă sutana, obține numirea, cere să fie dus la țărm în plină furtună în pofida sfatului dat de Căpitan, iar locul unde acostează devine un *lieu-d.it*¹⁷, cu un nume nițeluș cam lung: *Down-where-the-ministerland-his-things* (prezentul perpetuu al expresiei dialectale: *Acolo-unde-pastorul-își-debarcă-pachetele*).

Nu rămase totuși acolo decât patruzeci și șase de luni. *Doisprezece ani mai târziu sosește pe neașteptate reverendul Rogers*, care semnează un angajament similar. Trec alți cincisprezece ani, apoi, după primul război mondial, de-al cărui sfârșit insularii nu aflară decât în 1920, reverenzii *Propagării Credinței* se succed cu regularitate. Vedem chiar sosind o misiune științifică care exprimă interesul crescând al sociologilor pentru „cazul” Tristan. Hugh apreciază concluzia raportului lor:

Condiționați de originile lor, unii i-au judecat greșit pe insulari: acești „inocenți” își iau revanșa cu vârf și îndesat. Fii ai unor exilați, ai unor naufragiați care au preferat să nu se mai întoarcă acasă - având acolo cutare situație stânjenitoare, cutare amintiri de uitat - sunt educați să se ferească de acea lume în care furtid, violul, crima, războiul, dezbinarea familiilor sunt lucruri tot atât de obișnuite pe cât sunt de necunoscute în insulă. Pentru ei, Tristan e refugiul în care vitregia stihilor le îngăduie să scape de vitregia oamenilor. Bineînțeles, nu sunt chiar întru totul convinși; se feresc s-o spună. Dar poveștile pe care și le repetă la gura sobei, discuțiile, întotdeauna însuflețite și adesea savuroase, cărora le-au prins gustul

17 Loc ce poartă un nume tradițional desemnând o particularitate de ordin topografic sau istoric.

datorită unui veac și jumătate de libertate, sunt semnificative în această privință.

Ne aflăm totuși în 1935! Distanțele se micșorează cu repeziciune. Anglia își numără insulele, le organizează. Iau astfel sfârșit lungile interregnuri, ca și puterile reverențelor, „comisari și magistrați ai Maiestății-Sale”, institutori, secretari și. Înarmați cu un clește, la nevoie dentiști. E sfârșitul epocii în care strigătul „*Vas la orizont!*”, așteptat uneori vreme destul de îndelungată „*spre a îngădui unui copil de zece ani să considere evenimentul ca o venire a lui Messia*” aduna pe plajă întregul Tristan. Insularii, care vreme de o sută unsprezece ani - din care doar optsprezece au cunoscut prezența câte unui pastor - **s**-au guvernat singuri, vor fi dotați cu un *consilier*. Asta n-o să schimbe prea multe, întrucât obștea, care se lipsea de el, îl va considera mult timp reprezentantul unui tron pe care te așezi fără a guverna cu-adevărat. Acest rezident n-are nicio influență asupra realităților: pescuitul, cultivarea pământului, creșterea vitelor, construirea unui acoperiș sau a unei bărci, moșitul unei femei. Însărcinat cu hârțogăria și cu raporturile privind *Exterioarele*, a moștenit în fapt domeniul temporal al activității pastorilor, reduși la cel spiritual. La fiecare doi-trei ani, notițele din *Southern Post* anunță plecarea unora sau a altora, curând însoțiți de un medic, apoi de un agronom, „manuale” de competență precisă și deosebit de apreciată. Sosirea unei scrisori durează tot trei luni. Nicio linie de navigație, niciun cablu, nicio stație de radio. Dar izbucnește al doilea război mondial...

Hugh răsfoiește dosarul. Iată o notă din *Times*:

În 1942 Tristan a trecut la Amiralitate sub numele de „H.M.S. Atlantique Isle”. A XXVII-a secție navală înființase aci, cu ajutorul localnicilor, o stație meteorologică și una de radio. După plecarea Marinei, guvernul sud-african a menținut aceste stații, ale căror buletine au importanță pentru fermierii de la Capetown.

Știrile sunt preluate acum de *Southern Post*, dar în decurs de doisprezece ani nu va publica decât niște articolașe sau știri scurte, la rubrica „De peste mări”.

În 1949

Mână de lucru pentru Tristan? Niște tipografi, un inginer, câțiva specialiști în biologie marină, halieutică și congelare au sosit pe insulă în februarie. Fundul mării pare să fie pardosit cu languste. Câteva traulere sud-africane, printre care Tristania, au și început pescuitul în aceste ape. O societate de amenajări va construi o mică fabrică de conserve... Acest proiect a determinat guvernul să numească un administrator cu depline puteri. Sfatul „Hill¹⁸ men”-ilor (care se întrunește în fiecare duminică pe deal, în fața bisericii) și sfatul femeilor (trei membre din acesta făcând parte de drept din precedentul) vor avea loc în continuare, ținând legătura cu el.

În 1952:

„Pentru prima dată, o descendentă a caporalului Glad, Valérie, debarcă în Anglia. Vine să-și facă studiile de institutoare, pentru a se întoarce apoi la ea acasă în această calitate. Informația provine din Tristan Times, micul ziar policopiat al insulei, tras în 60 de exemplare, care costă trei țigări.

În 1954:

De când mâncăm crustacee din Tristan, nivelul de trai al insularilor, încă scăzut, s-a îmbunătățit. Emiterea primului timbru al insulei - cu prilejul încoronării - a însuflețit mândria locală. Dar introducerea bancnotelor a dat loc unor incidente hazlii. „Ce să fac cu astea?” spuneau femeile, obișnuite cu trocul și a căror unitate monetară rămâne livra de cartofi.

În 1957:

Ducele de Eclinburg a făcut un ocol pentru a-și vizita orașul: Edinburg-al-celor-șapte-mări. În cinstea lui, primăria a fost numită Prince Philip Hall.

În 1959:

18 Hill = deal (engl.).

Şase vase au ancorat la Tristan în cursul anului trecut. Izolarea scade. Dar factorul poştal tot n-are de lucru mai mult de-o zi la două luni!

În 1960:

Domnul Don Isley, care a reprezentat pe Vremuri Universitatea din Cambridge într-un meci de rugby cu

Oxford şi care a lucrat ulterior ca funcţionar în Uganda, a fost numit administrator pe doi ani la Tristan da Cunha. Reverendul Douglas Klemp, noul capelan, va călători cu acelaşi vas...

*

Hugh îşi strânge notele. Aceste din urmă nume figurează în telegrama zilei care începe cu cuvintele *Cutremur de pământ pe Tristan*. Epopeea s-a întâlnit cu faptul divers. Hugh şi-a schimbat părerea: în definitiv, raiul e ceea ce consideri ca atare, chiar dacă pentru altul reprezintă purgatoriul. Cincizeci de rânduri ca să n-o spună, e prea mult; iar ca s-o spună, e prea puţin. Hugh îşi deşurubează stiloul. A pornit-o, a pornit-o, se lasă purtat de fantezie. A ajuns repede la o sută optzeci de rânduri, pe care va trebui, oftând, să le supună cenzurii.

— Ai căpiat, e prea lung! răcneşte patronul, care brăzdează cu creionul mai mult de-o treime.

În zadar. Hugh, cuprins de simpatie pentru aventura australă, se va duce pe furiş să restabilească textul în corectură.

EXILUL

SÂMBĂTA 23 SEPTEMBRIE. JAMES KEY, marinar de serviciu la buncăr pe *Tristania*, foarte înalt, foarte blond, flancat de Joss Twain, care e într-un totu opusul său, se opreşte în faţa înştiinţării afişate, printre altele, pe zid, la intrarea în Prince Philip Hall. Şopteşte:

— Grozav şi-au mai bătut joc de voi mintoşii ăia!

Seismologii şi vulcanologii, ce-i drept, se arată optimişti. De şapte săptămâni, cu sprâncenele încruntate sau cu gura căscată până la urechi, după cum îi e firea, fiecare se opreşte pentru a citi oracolul:

Consultați cu privire la recente cutremure, experții apreciază că e vorba de o simplă tasare de teren de-a lungul unei linii de falie. Nu pare așadar să existe vreun pericol. Cu toate acestea, întrucât niște vibrații analoge ar mai putea deplasa unele roci instabile, recomandăm tuturor să fie atenți la trecerea pe sub faleze sau în vecinătatea grohotișurilor surpate.

— Dacă-i vorba de vibrat, păi yi-Srăm, nu glumă! zice Joss. Am vibrat de vreo nouăzeci de ori în ultimele zece zile. Dacă te-ai fi aflat duminica trecută la St. Mary's Church ai fi priceput.

Înscris ca și Joss în catastifele *Tristaniei* - dar ca angajat permanent, în timp ce Joss nu e decât sezonier - James Key pune pentru prima oară piciorul pe „Insula Dezolării”, unde pământul a început să rivalizeze în drăgălășenie cu marea. *Tristania* a sosit de-o săptămână în vederea campaniei de pescuit. Dar James se afla de cart la bord, duminică în 17, când, în toiul slujbei, zidurile bisericii au săltat, în timp ce reverendul Klemp, imperturbabil, continua să officieze, întorcându-se doar preț de-o clipă ca să spună enoriașilor săi:

— Fraților întru credință, o să renunțăm la predică și la strigări pentru a scurta ceremonia. Domnul să vă aibă în pază!

A doua zi, nici gând pentru Key să pună piciorul pe uscat. Ted Lash, comandantul *Tristaniei*, *headman*-ul, administratorul și toți responsabili ținuseră sfat: trebuia neapărat să se știe dacă zguduirile erau localizate la Tristan sau afectau și celelalte insule: Inaccessibila, Stoltenhof, Middle, Nightingale și chiar, mult mai departe, Gough, toate la fel de vulcanice, dar populate exclusiv de foci și de păsări. *Tristania*, ridicând ancora pe cinci zile, supraveghease arhipelagul în timp ce-și întindea năvoadele.

— De fapt, spuse James, au făcut bine c-au afișat tromboneala asta. Nervii oamenilor, contează și asta.

— Da, spuse Joss, dar pe insule nu se întâmplă nimic.

Niciun ou spart în cuiburile pușinilor¹⁹, pe Nightingale. Am intrat **într**-una din cabanele în care se adăpostesc bărbații când se duc să-și umple sacii cu puf sau cu guano. Lângă un perete stătea înfiptă o lopată pe care-o puteai doborî c-un bobârnac. Nici nu **s**-a clintit. Numai Tristan se bââie.

— Precum vezi! făcu James.

Holul e plin. Gramofonul fonfăie. Tot tineretul valsează în sala cea mare, unde se rotesc fustele deasupra unor vaste jupoane, unde zboară papioanele oacheșilor cavaleri țepeni precum cămășile scrobite pe care le poartă. Pentru după-masă, Sandra Tranch, fiica responsabilului fabricii de conserve, și-a invitat prietenii, adică pe toți cei sub cincisprezece ani din sat. Mike

Tranch și soția sa i-au convocat pe adulți la o serată dansantă. Cu excepția bătrânilor și bolnavilor, toată lumea e prezentă; fiecare și-a adus farfuria și paharul. O serbare, aici, e ca un incendiu, ca o căsătorie, ca un doliu: nu-i chip să tragi chiulul.

Dar bătrânul fonografi se oprește cu un *grohăindo*. Un puști dă fuga să învârtă manivela și să schimbe placa. Din pâlnie se aud niște pârâituri, apoi începutul unei vechi arii scoțiene. Și deodată tinerii se desfășoară, fac cerc bătând din palme: Patrick i-a „aruncat perinița” lui Ruth, care îngenunchează și-l sărută. Tare ar mai dori Joss să beneficieze de acest rit străvechi, uneori interminabil, unde de la un obraz la altul trec adeseori mai mult decât niște sentimente prietenești. Ruth **s**-a ridicat și se rotește, cu perna în brațe, căutând din ochi cui să-i transmită, sărutându-l pe gură, dreptul de a-și alege apoi altă parteneră. Pare să șovăie... Joss înaintează, încearcă să treacă printre verii săi strânși ciotcă. Bombăne chiar o zicală: *Toate stridiile își închipuie că perla e pentru ele*. Dar Ruth, care nu l-a văzut, se ciocnește de Nelson, care-o pupă de zor pe loc, care aruncă perna la picioarele lui Tony, obligat să se execute la rândul său și să dea drumul mâinii lui Blanche, drăguța lui, până **s**-o poată înhăța și, de

data asta, să tripleze doza... Bun, se știa dinainte! Joss se întoarce și trage cu urechea. Aproape tot consiliul e aici, în stânga lui, sorbind berea dintr-o cutie de conserve; și îndeosebi taică-său, Baptist Twain, care spune:

— Într-o privință, e bine că Nightingale e calmă. Dacă se impute treaba, ne-am putea retrage acolo.

— Până o fi iar totul în regulă aici, precizează Ned Glad.

— Trei sute în cincisprezece cabane! exclamă Walter.

— Visezi! face Agatha Loness. Una e să-i trimiți acolo pe băieți pe-o săptămână; alta să instalezi femeile și copiii, fără apă, fără alimente și fără foc.

— Ei, zice Simon Lazarettă, așa au început-o bătrânii noștri și n-au murit de tineri. Dar, ce-i drept, chiar dacă e vorba să scăpăm, nu prea merită. Voi vă gândiți s-o ștergeți? Eu unul, când mă gândesc la asta, simt cum mi se îngroapă oasele-n piele.

*

25 septembrie. Pe-o vreme înfiorătoare, au plecat șase, printre care Ralph Glad, să vadă ce se întâmplă cu vitele pe jumătate sălbatice care pasc ce găsesc de cealaltă parte a muntelui, înspre Stony Point. E oricum o expediție, deoarece, ca să ajungi acolo, trebuie să faci un ocol, să treci printr-un soi de junglă friguroasă a înălțimilor, să străbați acele *gutters*, niște râpe înguste în care se năpustesc două duzini de torente. Iritați fără îndoială de cutremure, taurii și vacile cu vițelușii lor i-au hărțuit pe băieții constrânși să se refugieze din când în când în „ceane”, cratere secundare, uneori pline de iarbă, alteori pline de apă. Blocați de furtună, apoi de-o negură deasă, incapabili să-și reia drumul în sens invers, s-au instalat în locurile respective, culcați sub vreuna din acele bărci răsturnate, care, răspândite pe plajă de când lumea, slujesc drept adăposturi - sau drept bărci de salvare. Mamele lor începeau să fie neliniștite, tații să vorbească de imprudență. Poate că acolo pământul era mai slab, mai zgâlțâit decât cel al Așezării? Dar iată-i, uzi learcă,

istoviți, bărboși, în fața unui *scouse* fierbinte - un fel de lapte de pasăre făcut din ouăle păsărilor sălbatice - la Ned și Winnie Glad, părinții lui Ralph.

— Aveți grijă de cești, băieți! rostesc deodată mama și bunica.

— N-au mai rămas aproape deloc, spune Dorothy, străbunica.

— Am avut parte de-un D, se aude un alt glas.

Don e cel care vorbește. Nu se află aici din întâmplare, avea ideea lui, aștepta întoarcerea expediției. Se împlinesc opt zile de când a născocit, neavând seismograf, o metodă de măsurare aproximativă. Amplitudinea oscilațiilor unui fir cu plumb atârnat de-un stâlp și efectele cutremurelor asupra obiectelor fragile - care vibrează, se agită, se deplasează sau se sparg - pot alcătui o scară: A slab, B mijlociu, C puternic, D violent. E - distrugerea unei case - încă nu s-a produs. Dar toată colonia știe acum ce e un D. Ieri au căzut sfeșnicele de pe cămine. Vesela s-a spart în dulapuri, o treime din zidulețele de bolovani nerostuiți s-a năruit, în timp ce s-a pornit din senin o scurtă furtună de nisip, urmată de-o lungă trepidație subterană.

— Dar la Capul Stâncos? întreabă Don. Se îngroașă gluma?

Ralph înalță o privire mirată și face un zgomot cu unghia.

— Nu, nimic, zice el. Nici atâtica!

*

30 septembrie. Un freamăt neîncetat, surd, resimțit în tălpi, muncește pământul de două ore. Liniștiți pentru că s-au învățat, administratorul, medicul, pastorul, responsabilul fabricii de conserve, Walter, Agatha, Simon și ceilalți membri ai sfatului stau așezați în cerc. Afară, bineînțeles: e preferabil să nu te expui fanteziilor unui E, care ar fi în stare să zdrobească dintr-odată grupul sub ruinele Rezidenței, lăsând în același timp colonia fără cadre. Simon face un rezumat al situației:

— Nu trebuie să alarmăm pe nimeni, spune el. Dar lipsa oricărui cutremur la Nightingale, ca și la sud de Tristan, e plină de înțeles. Știți că am procedat la un control, plasând observatori la răsărit, în munți, mai sus de Black-in-hole, și alții la apus, de-a lungul torentului Gipsy. Abia dacă au simțit seismul de azi-dimineață. Dar părintele Klemp și cu mine, care stăteam la capătul Văii, lângă ogoarele de pătate, l-am notat cu D, ca și Walter, rămas acasă. În concluzie: numai colonia se cutremură; chiar spațiul în care trăim...

Bărbații sunt încordați. Agatha își dezleagă nervoasă basmaua, de parcă s-ar sufoca. Vântul care s-a stârnit întinde drapelul înălțat la capitolul catargului cu fața spre mare. E rândul administratorului să ia cuvântul:

— Londra a încetat să fie optimistă, spune el. Ne-am putea întreba dacă faleza n-are de gând s-o pornească la vale. Sau poate că...

Privirea i se înalță spre *Regina Mary*, în mod excepțional lipsită de coroana ei de cețuri. Nu-i câtuși de puțin necesar să dea glas gândurilor sale. *Perbuatan* semăna probabil cu acest con când a crăpat de sus până jos, distrugând totul pe insula Krakatau, și *Bagondo*, care s-a slujit de lacul său interior pentru a distruge, într-un înfiorător potop de apă clocotită, orice urmă de viață în jurul său; și *Muntele Pelée*, care s-a căscat spre a sufla un nor fierbinte, ștergând într-un minut de pe hartă orașul Saint-Pierre de la Martinique.

— Londra crede că vulcanul se trezește, șoptește Walter în tăcerea care s-a lăsat.

— Dar de ce tocmai aici? întreabă Robert Glad, paracliserul.

— Pentru că, fără îndoială, e locul de minimă rezistență, reia Don. În definitiv, măgurile pe care le numiți Knockfolly sau Hilipiece nu sunt altceva decât amintirea unor erupții secundare: mici cratere erodate, cum se află peste tot în insulă. Fenomenul s-a mai petrecut.

— Scuipă în altă parte, dobitocule, ai loc berechet

spre sud! făcu deodată Baptist Twain, invectivând muntele cu zelul cu care insularii suduie o cazma frântă sau își laudă năvodul plin.

— Și tu, n-ai de gând să te oprești? bombăne Ned Glad, lovind cu călcâiul în pământ. Crezi cumva c-o s-o ștergem ca niște șobolani?

Pământul continuă să freacă, într-adevăr; are când și când unele tresăriri bruște, unele icniri ca de vagoane ce se cuplează. Don se ridică cu un zâmbet abia schițat: știe bine că și lui i se adresează acest discurs. Dar, ca și ceilalți, a zărit un nor de praf care se ridică și se lățește la cotul falezei, de unde răzbate, în ciuda depărtării și a vântului din față, zgomotul surd al unei surpări.

— Fabrica de conserve! geme Mike, și-o ia la fugă.

Peste zece minute o va regăsi intactă, dar scoasă din funcțiune: artera ei, conducta de apă, e tăiată. Bucăți întregi de faleză s-au prăbușit și sute de blocuri de toate dimensiunile zac presărate pe plaja cea mare. Oile, care pășteau ceva mai departe pe povârnișurile ce coboară spre Watson, au fugit la timp. Doar o vacă a fost omorâtă. Dar e o minune că oamenii au scăpat cu viață. Pentru prima oară îngroziți de-a binelea, descurajați, furioși, unii cu mocasini în picioare, alții în cizme de cauciuc, care cu șorț, care cu caschetă marinărească, pescari și muncitori umblă în neștire pe platformă printre năvoade, canistre de ulei, butoaie de sărături, lăzi sfărâmate. Nenorocirea asta, reparabilă, nu e premergătoare uneia mai mari?

— Hai odată, strigă Ned Glad, hotărăște-te! Să știm care-i situația.

Oamenii se liniștesc, în sfârșit, încep să curețe de bine de rău terenul din jurul fabricii de conserve. *HUI men*-ii se învârtesc de colo-colo prin acest haos.

— Racordând o conductă provizorie la aceea a satului, atelierul va putea să funcționeze, spuse Simon.

— R

5 octombrie. Moșită de mătușă-sa Gilla -
îndeletnicirea de moașă fiind ereditară în familia Grower -

Cecily a născut o fată, Margaret. Spre a o sărbători, primăvara smălțuiește iarba cu flori ce-i poartă numele. *Pomul insulelor*, cu ramurile măturând pământul, sălciile pitice, gârbovite de vânt și care se zăresc doar în preajma satului, au înfrunzit din nou. Merii piperniciți - ale căror poame vor fi ronțăite de șobolanii importăți, din păcate, odată cu naufragiul vasului *Henry Paul* - își vor ninge petalele asupra *grădinii lui Joe*, acea depresiune sudică înghesuită între *Cave Gulch*, torentul înspumat, și *Deep Gulch*, adevărată bulboană, în care apa nevăzută clocotește la 60 de metri sub malurile râpoase înainte de a-și arunca ultimele cascade la picioarele pinguinilor imperiali din colonia de la Trypot.

Înul, camarina, spanacul-porcesc, oxalisul, coacăzul Capului, drobițele țepoase cresc cu repeziciune. Floarea-broștească își va deschide petalele lângă casa locuită de Betty, singurul loc unde a fost zărită vreodată și care, fără îndoială, datorează această plească vreunei semințe venite **într-un** ambalaj din îndepărtata Europă. Doar câteva săptămâni, și mușcata australă va potopi totul în roz...

Dar stâncile, la 500 de metri spre răsărit de sat, continuă să crape. Le auzi pârâind noaptea ca niște bușteni zvârliți în foc. În răstimpuri, câte una se desprinde, își ia vânt, se rostogolește până la poalele povârnișului. Conducta de sprijin, adaptată la repezeală, funcționează. Dar e de pe-acum încolțită din toate părțile.

6 octombrie. Încercarea e prea lungă, prea nesigură. Cu nervii încordați, cu vitejia făcută fărâme precum vesela, tremurând cât e noaptea de lungă de grija copiilor ale căror paturi le acoperă cu o boltă de scânduri, tresărind la cel mai mic zgomot, soțiile rezidenților au ajuns la capătul puterilor. Niciuna nu rostește numele aceleia care a venit să strige în chiar *livingul* administratorului, la ora ceaiului:

— Până acu muream de plictis Dacă e să murim și de frică, eu una o iau din loc. Oriunde în altă parte, n-ar fi așteptat să ne vadă făcuți terci ca să ne evacueze.

Asta îl obsedează și pe Don. Dar vechea zicală a

insulei devine crâncenă: *Tristan e ca viața: știi cină sosești, dar numai Dumnezeu știe când pleci*. Nici urmă de vas. Și cum, de ce, în numele cui să organizezi o evacuare contrar opiniei sfatului, reflectare a sentimentului populației, care se cramponează? Pentru ea, aceste cutremure nu sunt decât niște furtuni ale pământului, de îndurat ca toate celelalte. Imposibil să treci peste ea, în chip autoritar, fără un pretext major: prăbușirea câtorva case, de pildă. Dar speciemenle astea de case rezistă: tocmai pentru că au fost construite fără mortar, bloc peste bloc, lipite cu humă. Fi-va nevoie de niște morți pentru a-i hotărî pe supraviețuitori? Nici măcar asta nu-i sigur. Don, grijuliu să nu întâmpine un refuz, care i-ar da peste cap mandatul, dar știind bine că, după Walter, omul cel mai influent al insulei e Simon, l-a trimis în taină pe medic să-l dăscălească. A-l câștiga de partea sa pe institutor, odinioară elev al reverendului Rogers, apoi al unei școli de la Capetown și, drept urmare, unul dintre rarii sexagenari instruiți, a-i mlădia extremismul, e un lucru esențial. Simon, poreclit „guristul”, continuă să se bucure de foarte multă ascultare printre cei care par să nu facă parte din ceea ce un politician de comitat, în Anglia, ar numi clanul Beretti. Numai că astea sunt, de fapt, niște calcule prea - sau prea puțin - subtile. Obștea, mai întâi. Cine ar fi în stare să clatine celălalt zid? Doldora de excelente motive, Simon și-a amintit doar de strămoșul său, sicilianul zvârlit pe coasta de miazăzi. A repetat:

— Da, desigur, nu-i prea amuzant, ba e chiar destul de periculos. Dar, în sfârșit, nu-i prea mare paguba. Și chiar de-ar fi! După câte știu, Messina continuă să fie locuită.

*

7 octombrie. Paul și Thea, după ce-au trecut pe la Tony și Blanch, care urmează să se căsătorească pe data de 15 și care sărbătorească punerea clantei la ușa casei lor, în sfârșit terminată, s-au dus, ținându-se de mână, până la locul prevăzut pentru casa lor. Un bloc uriaș s-a rostogolit

până în apropiere.

— O să-l folosesc drept piatră de colț, a spus Paul, înainte de-a o culca pe fată sub un tufiș.

*

Duminică 8 octombrie. Ora 11. Fără cel mai mic avertisment, dintr-o bucata, 800 de metri de faleză au dat, în timpul slujbei religioase, un al doilea asalt, acum însă în direcția satului. Tumultul acestei cataracte s-a oprit la gardul ultimei locuințe: a lui Elias Grower.

Chiar înainte de a-l constata la fața locului, pastorul, ieșind din biserică să se spele pe mâini, bănuiește dezastrul: din robinetul proaspăt montat la bucătărie nu mai curge niciun strop de apă. Stația de pompare, care se alimenta din Watron, a fost probabil distrusă. De astă dată fabrica de conserve va trebui să șomeze și totodată o să înceteze complet pescuitul, până când o nouă instalație va putea sosi de la Capetown. Cât despre gospodinele din sat, iată-le silite să-și afunde gălețile în torent, să-și spele rufelee așa cum vreme de-o jumătate secol a făcut nevasta caporalului, bătând pe pietrele late rufăria a șaisprezece copii.

Amiază. Soare tineresc, briză dulce ca un sărut, mare prietenoasă. Lungi falii se formează, se deformează, se încălesc de la o margine la alta spre răsărit. Două oi au căzut într-una din ele, care s-a închis la loc fără zgomot. Ceva mai jos, într-un peisaj de arbuști zdrobiți, de blocuri eratice, Elias, nevastă-sa Esther și micuța lor Selina ezită să-și părăsească locuința care a alunecat cu 10 centimetri și ale cărei uși nu se mai închid. Doctorul Dumfries, venit să le dea o mână de ajutor, reușește să-i ducă până la *cottage*-ul lui Gordon cel gras. Dar și acolo se constată că refugiul nu e sigur: parchetul a crăpat, pereții nu mai formează unghiuri drepte.

— Veniți să stați la mine, zice medicul.

Ora 15. Crăpăturile se apropie, alcătuiesc zigzaguri, taie potecile. Pământul a început iar să se zgâlțâie, și se pornește o ploaie de pietre, stăruitoare, neîndurătoare

pentru nervii celor aflați dedesubt, pitiți în niște case din care vreo zece sunt mai mult sau mai puțin mișcate din loc.

Ora 20. În cele din urmă și moralul se clatină. În noaptea sfredelită de făclii, în duruitul pietricelelor care cad tot mai des, o jumătate din sat se refugiază la cealaltă jumătate sau se instalează în sala cea mare a primăriei.

Ora 22. Reverendul, după ce i-a ajutat pe oameni la căratul valizelor, la adăpostirea de peste noapte, și-a îmbrăcat iar sutana, și-a petrecut stiharul, etola, în timp ce Robert, paracliserul său, rămas el însuși fără adăpost, aprindea lămpile cu gaz. Cecily Grower voia cu orice preț să-și boteze bebelușul „înainte de catastrofă”. S-a făcut. Elias, *jarty-ul* - nașul - ducându-o în brațe pe Margaret, Cecily ajutată de Bob, soțul ei, tocmai au plecat murmurând:

— Cel puțin, dacă ne-om curăța...

Robert a plecat și el. Părintele Klemp își scoate stiharul care, petrecut peste cap, îi ciufulește părul cărunț. Amărât botez, în fugă! Rămâne o clipă neclintit în această bisericuță în care cinci neamuri și-au devălmășii credințele fără să aibă - nici măcar italienii - impresia că și-au schimbat-o. Privește melancolic altarul cu cele șase sfeșnice de cositor care încadrează un tabernacol cu perdelețe, în fața căruia se bălângăne candela agățată de bara sculptată. Pânza brodată a altarului, armoniul - dăruit de regină, la care multă vreme nu s-a priceput nimeni să cânte - prapurul, clopoțelul așezat în pervazul ferestrei, banca pentru împărtășanie cu spătarul migălit de cuțitul vreunui marinăr, scaunele cu perne tricotate, întreg acest templu cu tavan de lemn plutărit din care se ivea uneori nevoia să smulgi câte-o bucată spre a încropi un sicriu, toate astea vor mai sluji oare cândva?

Haidem, trebuie stinse lămpile. Părintele Klemp trage ușa după el, iese în întuneric. Marea, atât de aproape, scânteiază în bătaia lunii. La răsărit câteva scurte pocnituri biciuiesc tăcerea vegheată de compasiunea rece a stelelor.

Cu EXCEPȚIA AGITAȚIEI PĂSĂRILOR ȘI a vitelor, intrate serios în panică, insula, în dimineața zilei de 9, ar fi putut să pară convalescentă. Alde Elias, Ned, Baptist, Bob (pe Tristan, unde nu există decât șapte nume patronimice, dar peste două sute de prenume, spicuite din toate limbile, cel al tatălui înmănunchează familia) izbutiră să se întoarcă acasă, unde, lucru ciudat, găsiră ieșirile deblocate, despicăturile reîmbucate. Faleza slăbise bombardarea cu pietre a împrejurimilor; tremuriciul dispăruse și nu mai avu loc decât un cutremur, pe la amiază, urmat de-o liniște stranie.

Nu era decât un răgaz. Îndată după prânz, pe când Winnie se chinuia cu spălatul vaselor, iar fiică-sa, Ruth, cu ștergerea lor, se auzi un zumzet: la început curgător, apoi puțin câte puțin sincopat, oarecum asemănător - dar înmiiit - 1 cu gâfâitul unui luptător în clipa efortului suprem. Niște pârâituri de-o intensitate încă neatinsă se răsfrânseră apoi din ecou în ecou.

— Uite că iar începe! gemu Winnie.

Către ora trei, Ned, Ralph și Bill ieșiră să arunce o privire și-o apucară spre fabrica de conserve. Nu peste mult îi văzură în fața lor pe Baptist, Joss și Matthew, însuflețiți de aceleași intenții și căroră nu le fusese teamă să se lase însoțiți de Amy și Jenny, fetele lor, și chiar de Stella, mezina.

— Și eu care voiam să-mi plivesc pătatele! exclamă Ned, grăbind un pic pasul ca să-l ajungă pe Baptist din urmă.

Acesta nu mai era decât la vreo zece pași, când se opri brusc, închizând drumul copiilor săi cu un gest poruncitor. Când Glad - îi ajunseră în dreptul familiei Twain, nu mai avură nevoie de nicio explicație; rămaseră și ei încremeniți, împietriți de spaimă. Rarisimul spectacol al Panicitinului - odraslă a Diavolului adusă pe neașteptate la lumină în fața a doi țărani mexicani - se reproducea sub ochii lor. Povârnișul se frânsese pe-o distanță de peste 300 de metri. Marginile crăpăturii, căscată, se îndepărtau

încet-încet. Dar una din ele se scufunda, pe când cealaltă se înălța irezistibil, ridicând tone de stâncă sub efectul unei formidabile presiuni lăuntrice.

— Joss, zise Baptist, dă o fugă până la Walter. Și voi, fetelor, ștergeți-o degrabă și spuneți-i mamei că ne putem strânge catrafusele.

Apoi, întorcându-se spre Ned:

— Te-ai lămurit? Curând o să găsim în cuiburi ouăle gata răscoapte.

La sosirea lui Walter, a lui Don, apoi a unei cohorte de unde fiecare se străduia să-l alunge pe inevitabilul Neil, puștiul, și pe nelipsitul lui acolit, Cyril, Glad-ii și Twain-ii se și văzuseră siliți să dea înapoi. Umflătura atingea înălțimea unui *cottage* și, transformându-se în bulb, zvârlea în jurul său un amestec de bulgări și de pietriș, în sânul cărora se zăreau vârfurile unor monoliți ce se eliberau încetișor pentru a se apleca într-o rină, făcând loc, neostenit, altora. Din această vărsătură grunjoasă urca aceeași răsuflare istovită, cu accelerări fremătătoare care, de fiecare dată, mărea gorganul. Don nu pierdu vremea:

— Acu știm despre ce-i vorba, zise el.

Și adulmecând, spre a identifica mirosul care începea să răzbată, zise:

— Toată lumea devale! Să nu ne luăm după Pliiiu²⁰, care s-a lăsat asfixiat, ca să vadă cu ochii lui cum e.

Walter o și luase la picior spre obuzul-clopot ca să sune alarma. Peste cinci minute, cu excepția câtorva bătrâni și a vreo douăzeci de pescari pentru care, în vârful catargului de semnalizări de pe dealul care domina debarcaderul, fuseseră ridicate pavilioanele însemnând „primejdie”, toți bărbații erau prezenți. Abia apucaseră să formeze cercul, că Don le și dădu lovitura:

— S-a isprăvit. Așezarea e condamnată. Vulcanul se trezește, deschizând chiar pe terenul coloniei un crater

20 Referire la Pliniu cel Bătrm (23—79), asfixiat de gazele emantate de Vezuviu, a cărui erupție venise s-o cerceteze.

secundar, din care poate tășni în orice clipă lavă, sau poate chiar să explodeze. Nu mai avem de lucru, nu mai e apă. Nu mai suntem cât de cât în siguranță. Se impune evacuarea.

Oamenii se priveau buimăciți, aproape în dușmănie, apoi se uitau la Walter, care ridică de trei ori brațele și le lasă de trei ori să cadă, mimând deznădăjduit neputința. A îndura nu înseamnă a încuviința. Nimeni nu strigă nu. Dar nimeni nu strigă da. Un întârziat își făcu apariția: părintele Klemp, care-și croi drum prin mulțime. Administratorul îl luă deoparte împreună cu Walter, le vorbi în șoaptă și, fără a mai scoate vreo vorbă, porni în goană spre stația de radio. Fiecare pricepu: dacă postul emițător ar fi distrus, Tristan, rupt de restul lumii, n-ar putea nici măcar să lanseze un S.O.S. Dar plecarea asta dezlegă limbile:

— Dacă **s**-ar fi întâmplat acu cincizeci de ani, ce-ar fi făcut părinții noștri? deschise gura Simon.

— Ar fi rămas, așadar ar fi murit, răspunse pastorul cu însuflețire. Când marea e apucată de furie, fiecare se retrage pe uscat. Azi uscatul e cel care se răzvrătește: trebuie să ne retragem spre mare. E singurul chip de-a apăra viitorul.

Roși, deoarece nu credea cătuși de puțin în vorbele rostite. Dar știa că argumentul ăsta - *a pleca spre a te întoarce* - era singurul de necombătut, singurul în stare să împiedice o sinucidere colectivă, Îl privea încordat pe Simon, a cărui atitudine avea să fie hotărâtoare. I-o luă însă înainte Abel Beretti, fratele headinan-ului, care strigă:

— Să ne urcăm pe *Tristania*!

— Da, zise Walter, dar e prea târziu să ne mai poată lua în seara asta.

— Și e prea mic ca să încăpem cu toții, rosti în sfârșit Simon. Chiar dacă am izbuti să-l chemăm, n-ar putea, în cel mai bun caz, decât să ne transporte la Nightingale, mâine dimineață.

— N-ar fi puțin lucru, zise Walter. Ar da răgaz Marinei să ne vină în ajutor. Don telegrafiază peste tot.

— Și ce facem la noapte? întrebă Baptist. Riscăm să ne prăjim aici?

— Să trecem pe versantul sudic! strigară Bill Grower și Homer Ragan **într-un** glas.

— Femeilor și copiilor le-ar fi cu neputință, zise părintele Klemp, potolit, întrucât sărea în ochi că oamenilor le intrase frica-n oase.

— Atunci **s-o** pornim spre ogoarele de pătate! propuse Ned.

— Foarte bine! zise pastorul, substituindu-se fără jenă lui Walter. Spuneți femeilor să ia pături, haine călduroase și **s-o** pornească de îndată cu copiii. Voi, începeți înhămatul, urcați în căruțe bolnavii, bătrânii, bagajele. E careva împotrivă?

Cu nimic nu le închizi mai bine gura oamenilor decât silindu-i la un vot negativ. Simon aproba din cap. Din Walter nu mai rămăsese decât un spate încovoiat.

— Bine, reluă pastorul, să plecăm iute.

— Și cu vitele ce facem? întrebă Ned.

— Dați-le drumul, gonindu-le cât se poate mai spre apus, zise Simon, ridicând o față cătrănită.

*

Ned nu mai zăbovi. Era clar că situația devenea urgentă. Uriășul mușuroi crescuse și mai mult: părea chiar că se înalță tot mai repede. Dominând extremitatea plajii celei mari și gurile Watronului, îngăduia o speranță foarte redusă celor mai apropiate locuințe și niciuna fabricii de conserve. Cu toate astea, după ce Ned, zorindu-și nevasta, mama, bunica, feciorii, fata, înjugă boii și umplu căruța, simți că-și pierde curajul. Pe motiv că dă o mână de ajutor vecinilor, îi lăasă pe-ai lui să-l întreacă și rămase zece minute proțăpit în fața casei sale, ale cărei ferestruici în număr de patru, cu ghilotină, zugrăvite în albastru ca și ușa, scânteiau în lumina învăpăiată a asfințitului. Era un *cottage* bun, cu ziduri bine tencuite, căptușite cu scânduri late, provenite de pe vasul *Czarina*, sfărâmat cu un veac în urmă de stâncile Capului Anchorstock. Era un *cottage* bun,

mai puțin umed decât celelalte, ale căror blocuri de lavă brută rostuite cu humă se înverzesc când plouă. Era un *cottage* bun, de trei camere, cu pereții ticsiți de poze din reviste, alb-negru sau în culori, făcându-i la fel de familiari ca Walter pe toți acei oameni de vază din *Exterioare*: președinți de aici sau de aiurea, Napoleon, Churchill, arhiepiscopul de Westminster, regina, împăratul Etiopiei, fără a mai pune la socoteală campionii și vedetele - asta pentru ea, asta pentru el - rezervați incitării legitime din dormitorul părinților. Era un *coilage* bun, având de toate, cu un staul pentru miei, al căror bălegar e grozav pentru pătate; cu un grajd pentru Comrade, măgarul; cu micul lui siloz pentru cartofi; cu o gheretă de lemn, prevăzută cu cârlig la ușă, pentru trebuințe. Și toate astea, începând cu acoperișul de paie atât de ispititor pentru tăciuni, porcăria asta de cazan pe cale de-a se încinge avea să le ardă proteste...

— Hai, tată, vino!

Călare pe Comrade, Ruth se întorsese, neliniștită: atât pentru tatăl ei, desigur, cât și pentru Twain-i și, mai exact, pentru Joss, care până una-alta avea necazuri cu bagajul. Ned, un pic rușinat, se repezi să-i dea o mână de ajutor. Când atelajul se urni din loc, nu mai rămase nimeni primprejur, nici oameni, nici animale - cu excepția pisicilor, găinilor și găștelor. În zare, din făgaș în făgaș, pe drumul care șerpuia printre lande, se desfășura exodul. Pe jos sau călare pe vaci, în căruțele lor scârțâitoare, insularii soseau în grupe restrânse la *Potato Patches*: un ansamblu de ogoare mici situate la trei kilometri depărtare între torenții Wash și Big-Sandy. Unii și trecuseră vadul. Subliniată de cojoacele oamenilor, de mugetele vitelor, pe care tinerii le mânau cu aspre interjecții, scena nu părea să dateze de o sută cincizeci, ci mai curând de o mie cinci sute de ani: perioada marilor migrații barbare. Singura care putea să-i precizeze vârsta era preafericita prezență a vasului *Tristania*, care, chemat de urgență, se întorcea din larg în plină viteză și care, spre a se face văzut, spre a

ridica moralul fugarilor, își aprinsese toate luminile.

DE CÂND ARUNCASE ANCORA LA O MILA de țarm, Ted Lash nu încetase să privească țintă cu binoclul. De pe dunetă văzuse totul: creșterea acelei tumori, încă stâncoasă, care nu înceta să se umfle deasupra coloniei; apoi exodul însuși și adunarea în mijlocul acelor ciudate ogoare de pătate care, despărțite prin diguri de apărare împotriva vântului - în stare să spulbere recolta **într-o** noapte - seamănă cu tabla de șah a unei saline maritime. Turba de furie că n-are decât o navă mică de 167 de picioare, prevăzută doar pentru echipajul ei, incapabilă să îmbarce toată această omenire în miez de noapte, chiar de **s-ar** fi resemnat să facă naveta: vântul sufla cu destulă putere, iar printre brizantii de pe coasta apuseană, denumiți *Hardies*, o șalupă n-are sorți de izbândă decât ziua. Așteptase până la miezul nopții, îngrijorat, felicitându-se că-i împrumutase administratorului, cu o săptămână înainte, un *talkie-walkie*²¹. Dar nu mai primise nimic de la el odată cu acel ultim mesaj:

— Alo, Ted? Ne instalăm. I-am așezat pe bătrâni și pe bolnavi în două corturi marinărești, rămase aici ca prin minune. Femeile și copiii se înghesuie prin polatre. Bărbații se vor mulțumi cu șanțurile. Noroc că nu plouă. Ce mai e nou cu ucenicul vrăjitor?

— Nimic, nu se mai vede nimic! se bâlbâise Lash.

— Bun, mă culc... în sfârșit, mă prefac că mă culc.

Pe cât se pare, nici unii, nici alții nu fuseseră nevoiți să se prefacă, ci adormiseră cu-adevărat, istoviți. Iar Ted Lash, cu mașinile sub presiune, gata să ridice ancora, după ce se înțelesese prin semnale optice cu colegul său de pe *Francez*, celălalt trauler al companiei, care tocmai sosise, plecase să se întindă pe cușetă.

Nu rămase mult acolo. La ora 1 și 20, marinarul de cart îl zgâlțâia ca pe-un prun:

— Iute, domnule căpitan, **s-a** pornit...

Lash dădu fuga pe punte. De fapt, nu se vedea mare

21 Aparat tranzistorizat cîo radio&misie-recepție.

lucru. Partea superioară a conului devenise luminoasă, și din ea pornea, ca o trâmbă albicioasă, repede înecată în cenușiul nocturn, un firșor de topaz topit.

— Înștiințează-l pe Don, zise Lash.

Căci tocmai aici era paradoxul: confirmarea asta a nefericirii lor nu putea fi zărită de refugiații de la *Potato patches*, apărați, dar totodată mascați de munte. Trecură douăzeci de minute. Fumul sporea, ca și incandescența, care îl făcea tot mai vizibil și începea chiar să lumineze faleza dinapoia lui, proiectând, cu fiecare rotocol care se succeda, un joc de umbre chinezești. În sfârșit, marinarul reveni:

— Nu răspunde nimeni, zise el.

— Lansează rachete, reluă Lash, fără să-și ia binoclul de la ochi.

Dar rachetele nu fură zărite decât pe *Frances*, care curând lansă și el două verzi, lăsând să se audă în repetate rânduri urletul sirenei. În zadar: din cauza vântului probabil că nu era auzită pe țărm, așa cum în larg nu se auzeau detunăturile care întovărășeau acolo desigur jerbele de scânteii, punctate de *lapilli*²². Nicio mișcare pe uscat, unde Lash se căina că nu-i sfătuisese să aprindă un foc, alimentat de-un paznic. Nu putea fi vorba de-a risca o debarcare. La ora 2, Lash renunță. Izgonind ideea că erupția a fost însoțită de-o invizibilă și ucigătoare cantitate de gaze, încercând să se convingă că îndepărtarea de vulcan a fost poate salvatoare pentru refugiați, se instalează în fața aparatului de radio pentru a transmite personal un mesaj la Capetown.

Iar știrea, atât de firavă, lansată cu putere de câțiva wați în oceanul undelor în care se împletesc recordurile, cursurile Bursei, rezultatele alegerilor, accidente de stele de cinema, nașterile a câte cinci gemeni, asasinările, enciclicele, catastrofele... făcu timid înconjurul pământului.

22 Mici pietre poroase zvîrlite de vulcani în timpul erupției.
În engleză.

La Londra erau orele 2 și 30 din noapte când ricoșă de la Capetown, unde fusese captată cu câteva minute mai devreme; orele 5 la Leningrad, 12 la Tokio, 13 la Melbourne, iar de cealaltă parte a fusurilor orare, 19 la San Francisco și 22 la New York când apăru pe teleimprimatoare. Și în această încâlceală a timpului și spațiului, slujit de cea mai rapidă dintre Casandre, fiecare reacționa în virtutea afinităților sale, a problemelor sale, a somnului, a indiferenței ce se cuvenea unei insulițe din Antarctica, rareori notată pe hărțile școlare, întreaga Japonie - atât de sensibilă la acest soi de fatalitate - afla de erupție, în vreme ce victimele ei, adormite la trei mile distanță, continuau s-o ignoreze. Păcălit de numele lui Tristan d'Acunha, străvechiul ei descoperitor, un post francez de radio anunța în zori: *Se pare că o insulă portugheză a fost zvârlită în aer în Oceanul Indian.* Londra, Sydney, Ottawa, Capetown difuzau un comunicat, primit de la Amiralitate, aflată din ajun în alertă:

Viceamiralul, comandantul-șef al flotei din Atlanticul de Sud, semnalează că toate legăturile au fost rupte cu Tristan. Se pare că vulcanul insulei e în plină activitate. Nu se știe nimic despre soarta locuitorilor. II. M.S. Leonard a primit ordin din partea Amiralității să se îndrepte spre Tristan cu toată viteza. Dar cele 1700 de mile pe care le are de parcurs, de la Simonstown, îi împiedică să ajungă acolo înainte de vineri.

O oră mai târziu - după ce aminti că nepotul lui William Glad, Robbie, de multă vreme emigrat, participase ca bucătar la războiul burilor înainte de-a se înapoia pe insula Tristan, căsătorit cu o sud-africană, pentru a deveni căpetenia insulei până la moarte - postul de radio de la Capetown adăugă:

Pachebotul Tiisadane, venind de la Buenos Aires, anunță că a reușit să ia contact cu un trauler care naviga în apropierea insulei Tristan, și că se abate din drum spre a-i lua Zeț bord pe supraviețuitori.

S-A ISPRĂVIT. A FOST NEVOIE DE DOUĂ luni pentru

a afla despre ce e vorba, dar numai douăzeci și patru de ore pentru a trage consecințele. Cu noaptea-n cap, mirat că a putut să doarmă - cu capul pe-o ladă - înțepenit, temându-se ca bateriile aparatului de emisie-recepție să nu se fi consumat, Don se grăbi să intre în legătură cu *Tristania*.

— Tocmai am prins Freetown, zise Lash cu toată seriozitatea. Se vorbea de erupția pe care, neputând să comunic cu voi, somnoroșii naibii! am anunțat-o azi-noapte la Capetown...

— Venim imediat! strigă Don.

Dar nu le-a fost cu puțință să se imbarce pornind de pe coasta apuseană, unde curenții formează la picioarele falezei verticale un resac continuu. O încercare, sancționată pe loc cu răsturnarea unei bărci, i-a îngrozit pe responsabili, care au hotărât, fie ce-o fi! să mai străbată o dată coasta, spre a folosi plaja cea mică de lângă Așezare. Deci un nou drum lung, nesfârșit, spre a ține pasul cu cei rămași în urmă. În apropierea satului, fumul, care îneca jumătate din cottagre-uri, a făcut coloana să șovăie. Trebuiau să treacă cu orice preț, și aproape toți au făcut-o în pas alergători Câțiva, riscând, au cutezat să intre în casele lor pentru a lua alimente, spunându-și că pe Nightingale nu vor găsi nimic de mâncare până la sosirea Marinei regale. Dar vuietul vulcanului i-a descurajat pe refractarii care ziceau că rămân pe insulă, fie ce-o fi. Noroc că marea era calmă spre răsărit, și patru șalupe, încărcate mai întâi cu femei și copii, au reușit să ajungă până la traulere fără alte incidente în afară de niște valize pierdute, de niște dușuri gratuite. În sfârșit, după două ore le-a venit și bărbaților rândul: medicul s-a urcat ultimul, după ce a făcut cele mai senzaționale fotografii din viața lui:

— Oricum, contractul meu se încheiase, a spus el. Urma să plec de pe-o zi pe alta și, pe onoarea mea, timpul trecea greu. Ei bine, m-oți crede sau nu, mai bine m-aș reangaja în armată decât să mai văd una ca asta.

Niciun răspuns. Vâslașii erau cu ochii uscați, cu brațul de oțel pe ramă; iar printre ei se afla și Tony, care nu se va mai însura pe ziua de 25 cu Blanch. Toți aveau înaintea ochilor craterul în devenire, al cărui bot vărsa negreală și valuri de lavă care curgeau domol, învăpăiate și vâscoase. Dedesubt, pe mare, un șir de bărci goale, agățate una în spatele alteia, își așteptau pescarii. Câinii părăsiți lătrau pe plajă și câțiva albatroși se roteau la distanță eu chirăituri stridente. Don își ieși la rândul lui din pepeni:

— Asta-i culmea! Iată niște oameni care vreme de-un veac n-au avut de nici unele, care începeau să se descurce, și tocmai asta-i clipa pe care-o alege ceea ce se află dedesubt... sau deasupra, nu știu bine, ca să-i izgonească din lăcașurile lor.

Părintele Klemp s-a încruntat. Ca și Simon, care a mârâit:

— De ce oare s-o fi ivit craterul ăsta în singurul loc care nu îngăduie nicio speranță? Oriunde în altă parte, în afară de acesta, am fi rămas.

Treizeci de vâslituri, în cadență desăvârșită. După care îl auziră pe agronom șoptind:

— În tot cazul, jos pălăria! Pretutindeni altundeva am fi asistat la o panică de toată frumusețea.

Walter își îngădui atunci să zâmbească. Și au tăcut cu toții până au ajuns la traulerele care se legănau, gata ticsite, și de pe care marinarii aruncau parâme pentru amararea șalupelor.

*

S-a isprăvit. Nightingale, care poartă, nu se știe de ce, numele privighetorii și care aduce mai curând cu spinarea unei cămile, Nightingale, spre care flăcări se întreceau anual într-o cursă devenită oarecum brevetul lor de curaj, Nightingale și-a făcut apariția, cu lespezile ei de stâncă netedă, pe care se leagănă pinguinii, pe care se tolănesc focile, cu pajiștile ei doldora de cuiburi. Femeile au rămas pe vas, să doarmă acolo, claie peste grămadă,

care cum a putut. Bărbații, trăgând iar la rame, **s**-au dus să-și petreacă noaptea în niște cabane improvizate, unde se îngrămădesc de obicei sacii împutiți de guano: nu prea veseli, de bună seamă, dar relaxați la știrea pe care le-a strigat-o în ultima clipă Lash de sus de pe parapet:

— Telegramă de la Copetown! *Tiisadane* o ia înainte Leopard-ului. Va fi mâine aici.

Și a doua zi, într-adevăr, *Tiisadane* a sosit punctual la întâlnire, i-a îmbarcat pe toți, inclusiv pe Simon și pe cei vreo douăzeci de bărbați îndrăzneți cărora a trebuit să li se interzică rămânerea la fața locului „pentru a face naveta și, între două acalmii, a purta de grijă vitelor și plantațiilor”.

— Ați pierdut totul, striga Don, dar socotiți-vă fericiți că sunteți în viață!

Între timp pachebotul înfulecă bagajele, inclusiv salupele de pânză devenite simple fetișuri, și plecă mai departe în mare iuțeală, brăzdând acea mare pe care născând marinarii de pe Tristan - cei mai curajoși din lume - n-o mai văzuseră, de la o atare înălțime, atât de supusă unei unelte meșterite de mâna omului.

Acum gonește, în timp ce, golind saloanele acestui *liner* de nouă mii de tone, al cărui lux relativ li se pare exorbitant, noii pasageri, buimăciți, năuciți de-a se afla aci, se apleacă peste parapet. Căpitanul, echipajul olandez, toți au fost mai mult decât prietenoși. Dar câțiva argentinieni înțoliți după ultima modă, câțiva *steward*-zi sud-africani încruntă din sprâncene. Trei demoazele din Bloemfontein cu poponețe legănătoare îi privesc chiorâș pe acești semisălbatici cu pielea de culoare închisă, cu ciorapi groși din lină aspră toarsă zice-se la domiciliu de bunicuțele aici de față, cu broboade, cu băsmăluțe, cu nenumărate mâneci și jupoane. Ei și? Fără a catadicsi să arunce măcar o privire piciorușelor zvelte în ciorapi de mătase, insularii se mărginesc să le arate spatele. *Tiisadane* va trece pe lângă insulă, al cărei con, cu un inel

alb în partea de sus, se cufundă cu partea de jos în spumă. Căpitanul a dat ordin să se țină cât mai aproape de țărm. Iată capul Stony, cu golfulețele *Blineye*, care perpetuează amintirea unui taur chior²³. Iată *Doivn-by-the-pot*²⁴, acel capăt de plajă unde a tronat multă vreme un cazan slujind la topitul unturii de focă. Iată colonia de foci de la *East End*, plaja *Half-Way* pe ameteitoarea potecă sudică și *Jew's Point*²⁵, spre care a vâslit un bătrân evreu istovit, scăpat cu viață din rămășițele vasului *Joseph Someș*. Dar insula e rotundă și trebuie păstrată direcția. În depărtare, dincolo de *Big Point*, e fum, fum, fum... *Tiisadane* se îndepărtează. Tristan se micșorează tot mai mult, se pierde în depărtare, o să dispară.

— Zău că a mers mai ușor decât aș fi crezut, șoptește Don la urechea soției sale.

— Parcă-s loviți cu leuca-n cap! murmură Kate.

Dar toate brațele sunt deodată în aer. Începută de una din ele, două sute șazeci și patru de voci false au pornit să cânte vechea arie scoțiană a despărțirilor:

*Should aulă acquaintance be jorgot And never brought to min ...*²⁶

Nici Walter, atât de măsurat totuși, nici Robert paracliserul nu lipsesc din corul comunității:

*...Should ciuld acquaintance be jorgot And days o long syne?*²⁷

S-a sfârșit. Elicea pritocește o zeamă a resturilor de alge, siajul desenează o curbă, apoi se întinde spre răsărit. Ochii mai stăruie, dar brațele au recăzut. Don se apropie și spune cu jumătate glas:

— Să vorbim pe șleau, Walter, e preferabil să nu-i decepționăm întreținându-le niște iluzii. Nu mai aveți nicio șansă să vă întoarceți de unde ați plecat.

23 De la blind — orb și eye — ochi (engl.).

24 Jos la oală (engl.).

25* Promontoriul evreului (engl.).

26 SăPe vechii noștri prieteni...

27 SăȘi vremurile bune de demult ? (engl.).

— Cine știe? răspunde Walter. Tristan, la urma urmei, nu-i doar o insulă, suntem noi toți.

Rămâne pe gânduri, bărbatul acesta. Ales pentru acel „dar al vorbirii” pe care-l folosește de obicei cu precauție, pare-se că-și pune frâu limbii. Simon e cel care reia discuția:

— Și apoi, zice el, plecarea asta nu-i mai puțin extraordinară decât o întoarcere. De ce, veniți de prin cine știe ce locuri, străbunii noștri au rămas în mijlocul furtunilor? O știi prea bine, Don. Ca să se ferească de altele, pe care nici noi n-aveam chef să le cunoaștem. Se înțelege, cu acest fel de a gândi am rămas în urmă. Dar, salvați de vulcan, ia spune, scăpa-vom oare și de rest? Să vorbim cinstit, Don: în definitiv, socotești că n-am pierdut mare lucru. De o parte evul mediu, nu-i așa? De cealaltă, secolul XX. Poate să-ți pară rău după unul, când ți se oferă celălalt?

Iarăși o pauză. Apoi Walter șoptește: - Pentru noi, vezi, tocmai astn-i întrebarea.

Pentru planeta asta *infestată de oameni*, care mor zilnic cu miile, de foame în Africa, în accidente de circulație pe drumurile Europei, de pian 1, de variolă, de-o împrôșcare cu napalm în Asia, sfârșitul unei insule pierdute pe undeva, din care, la urma urmei, mai puțin de trei sute de locuitori au scăpat cu bine, chiar că nu reprezintă nimic. Televiziunea nu se afla la fața locului să transmită imagini impresionante. Presa mondială este inundată de drame mai lirice. Adio, Tristan, și fie ca de-aci înainte pinguinii să se descurce cum or putea!

Pentru englezi, care au împânzit tot globul pământesc, e desigur altceva. În acest mare reflux al mării albe care lichidează lungile căi de comunicație ale Imperiului, ei pierd provincii, ba chiar țări întregi. Dar o insulă cu drapelul ei fluturând încă în aburii de pucioasă, o, mit, trezește-te! Bătrânul sânge, subțiat cu apă de mare, din vinele *gentleman*-ului cu umbrelă a prins să clocotească de mânie. B.B.C.-ul și I.T.V. 2-ul acordă insulei

Tristan onoarea programelor lor, cel puțin o dată pe zi. Ziarele din Cardiff cer vești despre părintele Klemp, de fel din Țara Galilor. Cele din Ulster sunt îngrijorate de familia Isley, originară din Belfast. Cele din Edinburgh își intitulează câte-un articol: *Agonia surioarei*. Societatea pentru răs

1 Boală de piele în regiunile tropicale.

8 Televiziunea irlandeză.

pândirea credinței e asaltată de telefoane, de scrisori, de propuneri. Ea mobilizează „generozitățile” pe care le exaltă edificatoarea declarație a Agathej Loness, *head-woman* și stegară, transmisă de un reporter de la Capetown:

— *În toate acestea văd mina Atotputernicului. A fost vrerea Domnului să părăsim insula. Va veghea asupra noastră.*

Ligile femeilor vor deveni complice ale acestei Providențe. Tonul crește: aduce aproape cu ieșirea evreilor din Egipt pornind spre Pământul Făgăduinței. Crucea Roșie intervine. În școli se fac compuneri asupra insulei Tristan. Guvernul deblochează niște credite. Împrejurare nesperată! Iată declanșându-se unul din acele elanuri de caritate colectivă care, tocmai din sânul indiferenței hărăzite milioanei de nefericiți, se năpustește asupra câtorva.

Și articolele, emisiunile se succed. Sunt salvați. Se află pe bordul unui pachebot olandez. Abătuți, dar resemnați, *plini de recunoștință față de patria-mumă*, au sosit la Capetown, unde au descoperit automobilele, avioanele, bicicletele, imobilele cu douăzeci de etaje, aparatele de televiziune, semafoarele pentru circulație, firmele cu neon, o întreagă lume necunoscută, de basm. Bineînțeles, dă careva explicații, auziseră de toate astea; mai primeau câte-o revistă ilustrată, rămâneau pe gânduri privindu-le: dar cam așa cum visăm noi, citind romanele științifico-fantastice, la locuitorii unei alte planete. Nu evocau acest univers straniu, legendar, decât cu reticență.

Din păcate, magazinele ilustrate se complac în a-i băga pe cititori în sperieți: ciuperci atomice, răzmerițe, crime, avioane prăbușite, lupte de gherilă, dezastre de tot soiul și însăși puterea acestei lumi infernale - puternică, poate, tocmai pentru că e infernală - îi îndepărta de noi. Acum văd, pipăie; își dau seama că, în ciuda restului, bucuria, florile, bunătatea, fetele zâmbitoare există deopotrivă în *Exterioare*. Poate că tocmai asta îi surprinde cel mai mult, pe lângă un anumit număr de instituții care ne sunt familiare și al căror rol sau chiar existență nici n-o bănuiau: vama, de pildă, sau poliția. Mulțimea de pe marile bulevarde l-a smuls însă unui bătrân exclamația cea mai surprinzătoare:

— Nu știam că suntem atât de puțini!

Prin belinograf, chipul lui Walter a apărut pe prima pagină a ziarelor; ca și fotografia a doi cățeluși, cruțați la masacrarea câinilor - măcel parțial, deoarece mulți au fugit. Marinarii de pe *Leopard* (respectând pisicile, slavă Domnului) au fost obligați să-l săvârșească, pentru a apăra păsările și vitele, când au sosit - vineri, în 13 - pe insula pustie, cu misiunea de-a smulge lavei, pe cât posibil, toate obiectele de valoare, printre care armoniul reginei, revendicat de credincioșii ei supuși. Și vulcanul figurează în gazete: monstrul acela (notați totuși: e singurul vulcan britanic în activitate) a fost fotografiat din toate unghiurile de un ofițer care nu s-a temut să înfrunte de aproape vârtejurile liliachii ale celei de-a treia erupții. Dar vedeta numărul unu e micuța Margaret, ultimul copil născut pe insulă, văzută peste tot în brațele mamei-sii, Cecily Grower, și care se presupune că ar fi șoptit cele șapte cuvinte ale legendei: *Acum viitorul meu e în mâinile voastre*.

De cele mai multe ori îl are drept pereche pe mezinul lui Kate Isley, prezentat tot în brațele mamei-sii, care declară înduioșată:

— S-a distrat grozav în timpul cutremurelor. Bătea din palme, strigând: „Mai vreau!”

Binecuvântările, laudele adresate autorităților pentru

sângele rece de care au dat dovadă, precum și insularilor pentru curajul lor, sunt bineînțelese piperate cu critici. E greu de găsit un responsabil pe care să-l poți acuza de neglijență când e vorba de-o catastrofă provocată de un vulcan... Dar seismologii sunt făcuți cu ou și cu oțet. Un liber-cugetător a îndrăznit să proclame în Hyde Park, cățărând pe-o bancă: „E o farsă sinistă să-i aduci pe cei scăpați teferi în catedrala din Capetown, a doua zi după sosire, ca să mulțumească Domnului că i-a *cruțat*”.

Un reporter, scoțându-și pălăria în fața ministrului de interne sud-african, care nu s-a temut să încalce anumite dispoziții ale Apartheid-ului pentru a acorda niște permise de ședere provizorie, vestește atitudinea multor concetățeni de-ai să-i care nu uită să amintească faptul că *acești oameni nu sunt într-o totă de rasă albă*, poreclindu-i de îndată *Bourbon-White*. Alții se întreabă dacă Anglia e cel mai nimerit loc unde să-i reinstalezi pe acești liberi copii ai naturii. De ce nu mai curând insulele Falkland? De ce nu insula Sfânta Elena, de care teoretic depindeau?

În orice caz, ceea ce va constitui adevărata problemă a „repatriatilor”, basculând dintr-un veac în altul, nu-i chinuie pe oamenii binevoitori. *Southern Post*, dimpotrivă - unde Hugh e înlocuit de data aceasta de patron în persoană, fiind vorba de un *leader* - rezumă bine opinia. După ce anunță marea conferință despre Tristan care urmează să aibă loc sâmbăta următoare la muzeul geologic din Southampton, cu proiecții de fotografii luate de marină, trimise pe calea aerului, după ce amintește că la 3 noiembrie e prevăzută o mare recepție civică în însuși salonul vaporului, la sosirea celor de pe Tristan, plecați pe data de 20 de la Capetown, în clasa pentru turiști (prețul, precizează el: 158 lire de căciulă), pe *Stirling Castle*... Philip Hacklett încheie satisfăcut:

...Desigur, vor debarca pradă dorului de țară și foarte dezorientați de ce li se întâmplă. Dar când ne gândim la ce însemna viața lor, la ce îi așteaptă aici, ne simțim ispitiți să le spunem: norocos ghinion! În clipa asta

nu-i cu putință **s-o** recunoască, dar pun ră mâșag: peste șase luni ne-o vor spune cu gura lor.

ÎN CIUDA STUPEFACTIEI, CARE-L ÎNȚE penește pe fiecare ca o paralizie, călătoria în susul apei, pe *Solent*, de-a lungul insulei Wight, cu orașul Portsmouth în zare, întâlnirea cu un *ferry-boat*, apoi cu o dragă, intrarea în *Southampton Water*, cu malurile ticsite de ambarcațiuni de tot soiul, indicațiile comisarului de bord care spunea: *Acolo, la dreapta voastră, estuarul râului Hamble cu terenul de aviație...* și mai departe: *Acolo, la stânga voastră, Hythe, unde funcționează cea mai mare rafinărie din lume, și în fund de tot, vedeți, în axa bisericii Sfânta Treime, lângă cele trei macarale, faimoasa cală uscată Regele George al V-lea, cea mai mare din lume, de asemenea, care servește vasului Queen Mary...* și antrepozitele, în grupe de câte patru, bazin după bazin, semafoarele, estacadele, pontoanele, cheiurile sub pădurea lor metalică, cargoboturile, pacheboturile, arborând pavilioanele a douăzeci de țări, toată acea lume marină supravegheată, brăzdată, semnalizată, închisă în corsetul ei de fier și de beton, toate astea, în ciuda apei liniștite, neutre, irizate de petrol, țineau ochii treji, tăiau răsuflarea, inspirând respect.

Dar de la această Anglie, extraordinar clădită, trebuiră să treacă la englezi, nu mai puțin nestăviliți. Abia amarat *Stirling Castle* în fața docului o sută doi, iată că de pe cheiul negru de lume, presărat de nenumărate pancarte cu *Welcome* ²⁸, zguduit de aplauze, șuvoiul **s-a** îndreptat spre saloane. Ned și Winnie, copiii lor, foștii lor vecini Twain, bombardati, hărțuiți, buimăciți de întrebările care țâșneau din toate părțile, nu mai știau unde să se ascundă, încercau să le facă gazdelor pe plac, cu o stinghereală curtenitoare:

— Cum te cheamă, domnișoară?... Hai, vorbește, nu-ți fie teamă...

— Ruth, răspundea Ned, Ruth Glad, e fiica mea.

28 Aci cu sensul de „articol de fond” (engl.).

— Ești mulțumită că te afli aci?

Aceeași privire disperată a lui Ruth, fată politicoasă, către tatăl ei, obișnuitul purtător de cuvânt al familiei. Tot prin intermediul lui:

— Da și nu, vă dați seama prea bine...

— Ce-ai de gând să faci acum, domnișoară?

— Cred că se va mărita, domnule, când i-o veni sorocul.

Ned nu îndrăznea să ridice din umeri. Nu pricepea ce rost are să notezi atâtea lucruri lipsite de importanță; îl sâcâiau ațățarea asta, curiozitatea asta. Să te despoi așa în pielea goală? Să-ți verși oful în fața primului venit?

— E drept că și-acolo eram ahtiați după noutăți, îi șopti el soției **într-o** clipă de răgaz. Dar le căpătăm doar o dată sau de două ori pe an. Aici le capătă pe toate și de îndată. Și **s-ar** zice că tot nu se mai satură.

— Poate că fac cu ele, zise Winnie, cum fac cu țigările! Ai văzut? Le zvârle pe jumătate fumate.

Dar un ziarist pornea din nou la atac:

— Glad, așa ai spus: Glad? Păi atunci te tragi direct din caporal?

— Ca noi toți! făcu Ned.

— Fără îndoială, reluă celălalt, dar dumneata îi porți numele.

Se întoarse, adresându-se unui coleg rămas în umbră:

— Îi auzi, Hugh? Sunt plini de haz, vorbesc ca niște personaje din Dickens.

Și întrucât pe Ned îl chema Glad, ca și pe întemeietor, trebui să îndure un nou atac. Un tip înalt și uscățiv se prezentă cu un singur cuvânt, aruncat cu orgoliu: *Times*! Altul, rotofei, zise: *Daily Mail*! Slabul efect produs asupra lui Ned de aceste titluri sacre păru să le micșoreze stima. Dar se treziră la rândul lor înghionțiți de-o echipă a televiziunii, care ațintea două camere de luat vederi învăluind întreaga familie în focul proiectoarelor și strigând: „Clap! Familia Glad, prima!” și vâră un microfon

sub nasul lui Ruth, tot ea, săraca, cerând: „Impresiile dumitale, drăguța mea!”

Pe Ned îl treceau toate nădușelile. Don își făcu apariția, protestă:

— Hai, dați-le pace, nu-i zăpăciți. Nu sunt obișnuiți cu așa ceva.

Dar trebui s-o șteargă degrabă ca s-o elibereze pe Cecily Grower cu plodul ei, apoi pe Jane Lazaretto, decana de vârstă, gata să leșine. Drept care Ned, Baptist și alți câțiva adoptară tactica boilor moscați, își trecură soțiile, fetele și copiii înapoia lor, izolându-i, opunând tuturor un meterez de zâmbete, de formule evazive:

— Întrebați-l pe Walter... O să vă lămurească mai bine.

Rezultatul: Walter deveni în curând centrul unui grup compact, din sânul căruia fiecare își lansa întrebarea pe deasupra a douăzeci de spinări: *Șefule, o să rămâneți aici? Șefule, ce proiecte aveți? Ce părere aveți despre bătrâna Anglie? Șefule, ești ereditar ca Regina?* Neclintit, Walter răspundea cu vocea sa egală, care începea să răgușească:

— Nu-mi spuneți „șefule”, spuneți-mi Walter. Nu sunt decât un delegat... Da, dacă ar fi cu puțință, ne-am întoarce imediat acasă. Pe Tristan poți să fii sărac și să te simți bogat. Aci teamă ne e să nu fie tocmai pe dos... Dar vă rog să credeți că suntem mișcați. Și noi, când am putut, i-am luat sub oblăduire pe naufragiații voștri. Sunt chiar fiii lor, de altfel, cei pe care-i ajutați la rânციui vostru... Ce proiecte avem? Ne vine greu să facem planuri. N-avem pentru moment decât o singură dorință: să rămânem împreună.

Și strângea mâini, strângea întruna mâini, în timp ce aparatele, fluturate în aer, îi fotografiau chelia, făcându-l să clipească la fiecare trei secunde.

A trebuit să sosească oficialitățile ca să scape de reporterii care dădură buzna spre estradă, utilizată de obicei pentru orchestră. Subsecretarul pentru colonii, primarul Londrei, secretarul general al Propagandei,

președinta Ligii mamelor, un director de la *Union Castle Line*, reprezentanții comitatului, ai clerului, ai Crucii Roșii din Hampshire, ai orașului Edinburgh, ai secției locale a Serviciului feminin... era o cohortă importantă!

— Nu zău, spuse Ned, **s**-ar părea că au succes langustele noastre, dacă se pune în mișcare atât popor să ne onoreze!

Strașnică apărare mai e și zeflemeaua, când simți că neliniștea și timiditatea te înăbușă.

— Și când te gândești, făcu Baptist pe același ton, că n-o să le mai putem furniza niciuna.

Dar niște voci cerură deodată să se facă liniște. Subsecretarul de stat urcase tocmai pe estradă, încadrat de celelalte personalități. Puse să-l așeze pe Walter în preajma sa. Porni să vorbească **într-o** englezească foarte cizelată, pe care Ned și Baptist o mai auziseră cândva din gura unor tineri administratori, dar din care multe cuvinte le rămâneau neînțelese. *Iată-vă la 8.000 de mile depărtare de căminul vostru, dar aproape de inima Angliei, atât de îngrijorată de cele petrecute. Vom face totul pentru a vă reinstala. Nu e un lucru care se poate realiza într-o singură zi. Vom aranja totul împreună. Pentru moment, guvernul vă asigură existența. Veți locui la Pendell Camp, lângă Mers tham, în Surrey. Fiți bineveniți, prieteni, și fie ca...*

Un al doilea orator, un eclezias, îl și înlocuise, descriind șuvoiul de bune intenții pe care autoritățile se străduiau din greu să le canalizeze. *Șambelanul orașului Londra a lansat o listă de subscripție pentru a c'constitui un fond național de ajutorare a celor de pe Tristan. Ajutoarele abundă: mandate cu sume mari și mici, pături, haine, jucării, bomboane, cărți. Chiar și propuneri de adoptare, evident neluate în seamă. Și oferte de serviciu, care vor fi examinate.*

Citează numele a douăzeci de societăți de binefacere care se agită. Se înăbușă de mândrie în guleru-i scrobit, își tuguie gura spre a lansa o ultimă frază:

— E o acțiune de caritate creștină în masă!”

E rândul lui Walter să mulțumească... Ovații! A îmbrățișat-o pe președinta Ligii mamelor, a cărei insignă strălucește, identică cu aceea a femeilor acoperite de broboade în care sunt înfășurați niște bebeluși cu degetul în gură. *Mulțumiri pentru toate*, rostește bătrânul headman cu un braț ridicat în aer, *dar înguduiți-mi s-o rostesc oferindu-vă o amintire. Credeți că nu ne-a mai rămas nimic... Ba da! Din douăzeci de șalupe mari, le-am readus pe cele patru cu ajutorul cărora ne-am salvat. Aceste șalupe, învelite în pânză, pentru care foloseam adesea vechii voștri saci poștali, au fost întotdeauna bunul nostru cel mai de preț. Vom păstra una drept fetiș. O a doua am oferit-o orașului Capetown. Pe a treia am dori s-o dăruim orașului Southampton și am fi în culmea încântării dacă Maiestatea-Sa ar binevoi s-o accepte pe ultima...*

De data asta e un adevărat delir. Fotografii strigă: *Unde e?* și se înghiontesc spre a ajunge pe puntea din spate, să fotografieze barca reginei. *Și armoniul, unde e armoniul?* Dar armoniul, salvat de *Leopard*, n-a putut fi încă reexpediat de la Capetown. Febra se potolește. Presa se repede acum la telefoane, apoi dispare spre a porni să se agite în legătură cu nașterea lui David, viconte de Linley, fiul prințesei Margaret și al lui Anthony, de meserie fotograf, căruia i s-a acordat recent titlul de conte de Snowdon întrucât i-a furnizat Coroanei acest moștenitor care devine al cincilea în ordinea succesiunii la tron. Subsecretarul de stat s-a dus, împreună cu primarul, să bea un pahar de vin într-un salon alăturat, înainte de plecare. Hugh, care a rămas din simpatie, în timp ce colegii săi ștergeau puțina, va obține un interviu în exclusivitate. Tocmai a sosit o femeie care se aruncă în brațele altei femei. *E fata lui Agnès!* exclamă unii, și deodată toți cei de pe Tristan, ieșind din buimăceală, izbucnesc în lacrimi:

— Cine, care fată a lui Agnès? întreabă Hugh.

— Nu s-au văzut de șaptesprezece ani, spune Baptist.

Fata a fugit cu un oarecare Borner, un specialist care lucra la montarea stației de radio în timpul războiului. Locuiește la Swansea.

În vremea asta, în timp ce Hugh își sporește însemnările, macaralele descarcă bagajele. Walter începe să-și adune poporul, să-l împingă spre pasarela mobilă, a cărei vopsea cenușie e decolorată de-o ploaie fină. Ralph o sprijină pe străbunica Dorothy, cu acel respect duios pe care-l au tinerii de pe Tristan față de bătrâni. Bunica Maureen se reazemă de Pearl; decana de vârstă Jane, de Simon, fiu-său, care-și potrivește pașii cu ai ei. Fetele și-au împărțit între ele pruncii. Nota, Flora, Loc, Rose, Jenny, Amy, Ruth au câte unul pe fiecare braț. Dar logodnicii nu se despart. Blanch stă agățată de Tony; Paul de Thea. Maiestuoasă ca o regină a țiganilor și supraîncărcată de țoale, Agatha Lonesse oferă brațul soțului ei, Ambrose, de-o jigăreală îngrijorătoare. Vera, care e la fel de zdravănă, îl trage după ea pe Robert cu barba sa. Jos, în hol, așteaptă recepționistele, „fetele în verde” ale Serviciului feminin, cu zâmbete încremenite pe buze, cu brațele încărcate de daruri, și care pornesc, un-doi, așa cum fac în fiecare duminică pentru cutare parohie pusă pe distracție, să-i ducă pe toți spre autobuze.

E unul în plus... Nu, e cel pentru bagaje, care nu va fi excesiv de împovărat. Oficialitățile au plecat în automobile, cu excepția lui Walter, care nu se va despărți de-ai să i Se închid portierele. Fiecare tresare, fiecare privește, tulburat, cum se mișcă decorul zărit prin geamuri. *Țineți stânga*, anunță pentru mașinile venite de pe continent o pancartă în trei limbi. Primul autobuz se urnește, cel în care au luat loc membrii familiei Ned și ai familiei Baptist în fața Agathe, Gildei Grower și celor din familia Elias, nepoții săi, dintre care micuța Selina e alintată de-o însoțitoare. Se trece pe sub arcada ieșirii numărul opt, dominată de orologiul ei, și istoria se pornește să defileze **într-un** sumbru talmeș-balmeș. Iată poarta Arcașilor de la Azincourt; memorialul vasului *Mayflower* înălțat spre

cinstirea altor „părinți pelerini” plecați cu trei sute de ani în urmă. Iată platanii comemorativi plantați de americani după cel de-al doilea război mondial. *Meca Dancing* atrage privirea lui Jennifer, cea mai îndrăcită dansatoare a insulei, singura care a cutezat să-i declare unui ziarist că i-ar plăcea să învețe cha-cha-cha. Ned observă, crispat, acest oraș de cărămizi, cu ferestrele proeminente, acești oameni care așteaptă ora deschiderii în fața unui *public bar*, sau care se cațără în autobuzele roșii a căror imperială pare mereu prea joasă. Mișcându-și buzele în timp ce citește, Agatha descifrează lent marile panouri publicitare ale fondurilor de premii de la *Football pools*²⁹, care anunță: *sapte sute de mii de lire pe săptămână...*

— Or fi împărțind într-adevăr tot bănetul ăsta la întâmplare? întreabă ea scandalizată.

— Așa se pare, zice Ned, cu o strâmbătură.

Dar iată ceva de natură s-o consoleze pe stegară. Văzduhul e străpuns de-o săgeată, despre care o recepționistă - instruită cu grijă din vreme - spune, suavă:

— Biserica pe care-o vedeți e a marinarilor și se numește tot St. Mary's Church, ca și a voastră.

Dar biserica lor, cu frontoanele din blocuri de lavă, groase de două picioare, se află la 8.000 de mile depărtare, sub o ploaie de cenușă care pare deodată că se cerne și aici. Întregul autobuz devine cenușiu și rece, precum cerul de noiembrie ale cărui picături de ploaie se preling de-a lungul geamurilor. De aceea va rămâne mohorât itinerarul lor, care-i duce acum pe șoseaua principală 33 până la Winchester, apoi pe șoselele 31 și 25 dincolo de Reigate, spre acel fost lagăr militar, la liziera pădurii unde vin să-și dea duhul îndepărtatele tentacule ale mării Londre.

G ața înm Ânușată, cufundata în mantoul ei de vizon, petrecut peste uniformă, Lady Hawerell, care dă o recepție la Londra în cursul după-amiezii și pe care șoferul ei o așteaptă în curte, se uită la ceas, șoptește: „Mai am trei minute” și deșurubează un drăguț stilou „Watermann” de

poșetă. Se așază și, cu un nervos scris albastru, foarte apreciat de privilegiații care-i primesc cărțile de vizită, inaugurează acest caiet pe a cărui copertă se află mențiunea *Operațiunea Tristan*:

Centrul de organizare de la Caterham și-a luat sarcina de-a amenaja și de-a ține gestiunea Pendell Campului, refugiu provizoriu al evacuaților. Au fost recrutate douăzeci și patru de voluntare, unele dintre ele aflându-se în ultimele clase ale școlilor din regiune. Crucea Roșie a înjghebat o infirmerie care va fi condusă de doamna Violet Grey, soția unui fost medic de pe Tristan, cunoscută așadar de insulari. Un expert administrator, domnul Colin McCortell, se va îngriji de problema gătitului și a aprovizionării; va dispune de trei echipe, care vor asigura prin rotație programul: 7 - 11, 11 - 15 și 15 - 19.

Reverendul Klemp și (cu toate că nu s-a mai văzut ca un funcționar al Oficiului Colonial să lucreze în metropolă) domnul Don Isley rămân până la noi ordine alături de administrații lor.

Centrid de Ajutor național ne-a procurat așternuturi, mobilier și toate obiectele necesare.

Acest birou, în sfârșit, a fost creat pentru coordonarea activităților noastre. O funcționară, având la dispoziție un telefon, va primi aici darurile, ofertele de serviciu, cererile de informații. Toți responsabilii se vor întruni aici o dată pe săptămână, să prezinte dări de seamă, să se sfătuiască, să consemneze hotărârile. Se va ține un jurnal pe care-l inaugurez și unde fiecare își va nota observațiile, pe scurt. E. H.

Tot în ziua aceea, dar după cină, Violet Grey, infirmieră severă a cărei feminitate se rezumă la roșia inimioară a buzelor, neîncetat revopsite, ia loc în fața aceluiasi caiet, cu surâsul inexpressiv pe care i-l lasă pe față strădaniile sale binefăcătoare. La rândul ei, scrie: A trebuit să primim, chiar de la sosire, numeroși bolnavi. Călătoria cu autobuzul a fost greu suportată. Dar mai gravă mi se pare epidemia de gripă care a cuprins

jumătate din refugiați. Îngrijirile care li s-au acordat nu ne îngăduie să credem că au răcit. Mă tem că e vorba de-o lipsă de imunizare. Flora bacteriană e aproape nulă pe Tristan. Nu poți transfera fără primejdii o populație originară dintr-un mediu în chip firesc aseptice. V. G.

După o clipă de gândire, reia tocul și adaugă acest post scriptum:

Primire reușită în ansamblu. Recepționistele au condus fiecare familie la locuința care-i era rezervată: foarte curată, bine încălzită, purtând inscripții cu numele respectiv. Neliniștea insularilor, atât de vie încât s-ar fi zis că intrau cu toții într-o clinică, s-a mai risipit întrucâtva când au văzut că se îndreaptă spre ei acel mic grup de prieteni, odinioară funcționari pe Tristan, care s-au deplasat să le vină în întâmpinare.

Cu PAȘI REPEZI, CARE RĂSUNĂ în Întunericul timpuriu al unei zile de joi din decembrie, Ned umblă în neștire pe asfaltul lucios pe care nesfârșite șiruri de mașini împrășcă apa. În ce direcție, spre ce țel? Habar n-are. Ce-are a face? învățat să recunoască cutare desiș, cutare stâncă, cutare cotitură a unei poteci, cutare golfuleț care se deschide într-un anumit fel spre mare, repere știute dintotdeauna, purtând nume, încărcate de amintiri, mult mai prețioase pentru aprecierea distanțelor decât pietrele kilometrice, toate asemănătoare, pe drumurile din Surrey, nimic nu-i oprește privirea.

Umblă, asta-i destul. Spre *Nutfield*, pare-se. Pe Tristan nu există nucet³⁰. Numele ăsta nu-i spune nimic, nu e legat de vreo întâmplare deosebită, ca islazul *Caljyard* unde și-a lăsat vițeii, și torentul *Shirt-tail*³¹, unde străbunicul lui și-a pierdut poalele cămășii. Plouă. *Ploaia redevine mare*, se spunea acolo pe vreme de furtună. La Pendell nu redevine decât noroi și Ned se declară de acord cu ea.

De vreo lună, bunicuței Dorothy nu-i merge deloc

30 Nutfield — nucet, livadă cu nuci (engl.).

31* Poalele cămășii (engl.).

bine. Medicul a cerut să fie spitalizată: măsură pe care membrii familiei Glad n-au acceptat-o prea bucuroși. Dacă se poate vindeca, un bolnav are mai multe șanse la el acasă. Iar dacă nu mai e nicio speranță, de ce să-i răpești mângâierea de-a se stinge printre ai săi?

Ned merge întruna. Fetele de la Serviciul feminin fac tot ce pot, trebuie s-o recunoască. Odaia e confortabilă. Perdele, un covor, două fotolii de răchită, saltele bune pe somiere cu arcuri, gravuri pe pereți... Nimeni n-ar fi cerut atâtea. Dar fiecare nădăjduia altceva: o locuință sadea, cu focul arzând în cămin și cu muierea trebăluind în bucătăria ei. Ned nu se poate împăca cu sala aceea de mese, unde toată lumea trebuie să mănânce același lucru la aceeași oră. E furios văzându-și mama, nevasta, fata chemate la corvoada de curățire a zarzavaturilor, ele care ar fi gata să muncească opt zile fără oprire făcând toată treaba la o vecină care a născut, dar care n-au acceptat să slugărească niciodată pe nimeni, nici măcar pe preot - solicitat adesea mai curând el să dea o mână de ajutor.

Ned merge întruna: veche deprindere de pe insulă, unde nu se mira nimeni dacă vedea un om „urcând spre înălțimi” și măsurând cu pași mari povârnișurile, cu singurul ternei de a-și vărsa focul. Se găsea întotdeauna câte-un suflet înțeleghător, vreun prieten, întâlnit în cele din urmă, care să-i strige:

— Ei, Ned, e-n regulă, las-o baltă.

Și-o lăsa baltă. Mergea să dea pe gât un păhărel. Se întorcea acasă. Dar aici nu vezi pe-afară decât țărani cu curul lipit de scaunul tractoarelor, cu uitătura paralelă cu brazdele pe care le ară; sau fete de-ai zice c-au fost muiate-n lapte și care te măsoară vârâte în drăguții lor și șoptind ele știu ce. Mai îndrăznește să intri în vorbă cu ele! Ned a încercat o dată să întrebe pe unde s-o ia:

— *Blechingley*, nu vă fie cu supărare, e spre babord sau spre tribord?

Mai are și-acum în urechi hohotele de râs ale celor doi. Oameni care vorbesc despre dreapta și stânga, care

zic pâinii *bread*, în timp ce Ned o numește *cake*, care pronunță *England*, pe când Ned bolborosește ceva care aduce a *Henglan* și restul cam tot așa... pas de te înțelege și te împrietenește! De altfel, sunt și prea mulți. Ce-l derutează pe Ned mai mult e că descoperă o lume în care oamenii sunt atât de numeroși încât le e cu neputință să te cunoască, în care fac chiar impresia că nici n-au chef de așa ceva. Căci, în definitiv, cine ar putea avea îndoieli în privința asta? Există un Regat-unit care-și revendică până și cea mai mică parcelă; și apoi există trecătorul cu ochii pe jumătate închiși și pe care îl ghicești prea bine că, pentru un britanic, te găsește cu pielea nițeluș prea colorată. Trăiască Tristan, bravă insuliță a Imperiului! Dar i-ați văzut, doamnă Smith, pe oamenii aceia instalați în Surrey? E nemaipomenit câți balaoacheși sunt lăsați azi să intre în bălaia noastră Anglie!

*

La aceeași oră, în sala de întrunire în care tronează aparatul de televiziune - oferit, a relatat presa în repetate rânduri, de către agentul de publicitate al unei mărci renumite - vreo treizeci de oameni fără ocupație, mârșniți profund că n-au nimic de făcut, privesc cum defilează, tăgada, tăgada, într-o Arizonă oarecare, prevăzută din belșug cu cactuși, ultima cavalcadă a unui western. Poc! Un norișor de fum iese din strașnicul pistol. Un cal vine de-a berbeleacul cu călăreț cu tot.

— Bietul animal! exclamă Tom și Sally Twain, care de când se știu n-au avut decât un măgar.

Dar ceata celor răi e la ananghie. În ciuda deselor împușcături pornite în plin galop, tăgada, tăgada, din ineputabilele lor pistoale automate, sunt singurii atinși de gloanțe, singurii care se prăbușesc, unii în nas, alții pe spate. Câmpia e presărată toată cu cadavre. Campionul de tir, pușcaș ai dreptății, care se pricepe să treacă nevătămat printre gloanțe, se apleacă în fine spre tânăra leșinată, moștenitoarea legitimă a minei de aur... Vreo greșală, băiețas? Un muribund feroce se ridică și îl ochește. Poc!

Cum vă închipuiati? întorcându-se la țanc, eroul nostru...

— Paisprezece! spune Simon, care număra morții pe degete. Ca să vadă cum se omoară atâta lume e servită porția asta, în fiecare joi, copiilor?

Fără nicio tranziție, urmează un reportaj despre marijuana, în care, de data asta, niște oameni vii se lungesc pe jos pentru a face un alt soi de fum. Prim planuri. Comentarii de-ale sociologilor asupra ravagiilor. Uitați-vă la acești decrepiți. Uitați-vă la această fată, ale cărei imagini - exact la limita cenzurii - îți îngăduie să crezi că, dacă printr-un capăt pătrunde în rai, de procurat și-l procură prin celălalt.

— Când vă spuneam! bombăne Simon.

Asistența murmură. Lady Hawerell, în trecere, s-a strecurat în fotoliul de lângă Don, așezat la rândul lui în fundul încăperii, și se apleacă spre el pentru a-i șopti:

— Nici împotriva acestor lucruri nu sunt vaccinați. Aceeași poveste ca și cu ziarele: furtuni, violuri, asasinate, nu suportă așa ceva. îi aud în fiecare dimineață cum se indignează. Angelismul lor mă sâcăie un pic.

— Cu atât mai mult cu cât, spre a vă consola, nu prea rămân cu gura căscată în fața realizărilor noastre! șoptește Don, amuzat.

Are prilejul să mai verifice o dată: administrații săi nu se arată mirați de ceea ce s-ar fi putut crede că o să-i mire. Pe micul ecran imaginea se mișcă așa cum se mișcă în chip firesc prin fața ochilor oiece, un câine! un nor, un prieten. Zborul unui avion, zborul unei păsări, nu-i oare același lucru? Don știe acum că n-ar izbuti să-și uimească străbunicul, dacă ar învia. Străbunicul l-ar face până la urmă să-i piară vanitatea iscată de minunile noastre, bombănind ca și Simon:

— Că mare brânză mai faceți cu ele...

Lady Hawerell se ridică, iese în vârful picioarelor. Don o urmează și, de cealaltă parte a ușii, mărturisește cu jumătate zâmbet:

— Pare o prostie, dar mi-e rușine când prietenii

noștri privesc o emisiune de soiul ăsta. Parcă i-aș fi adus **într-un** loc rău famat... Poftim?

Lady Hawerell n-a spus nimic. N-a făcut decât să deschidă gura, dar fără îndoială că **s-a** răzgândit. Înaintează pe coridorul pardosit cu dale, pe care Ruth Glad, angajată ca ajutoare, îl șterge cu cârpa.

— Cum se simte bunica?

— Nu-i merge bine, spune Ruth, care începe să frece mai tare, cu capul plecat.

— Lasă asta și du-te de stai cu ea, spune Lady Hawerell.

Împinge ușa și, în curte, pune o mână pe brațul lui Don.

— Moralul nu-i grozav, reia ea, dar starea sanitară e și mai proastă. În afară de cazurile de gripă, avem acum cinci cu pojar, patru cu gălbenare și câteva pneumonii la vârstnici, îndeosebi bătrâna Dorothy, care are puține șanse să scape.

La aceeași oră, Abel Beretti, guturăit și el, se îmbracă în cabinetul de consultații. Medicul, care l-a confundat o clipă cu Walter, fratele său, atât de mult îi seamănă, scrie în grabă o rețetă, fără să dea atenție tranzistorului din camera de gardă, din care se revarsă stăruitor muzică de jazz în surdină.

— Hotărât lucru, zice Abel, radioul e zgomotul dumneavoastră de fond. La noi era asta.

Și întinde mâna spre o scoică, folosită pe birou în chip de *presse-papiers*. O duce la ureche. Medicul semnează și, întinzându-i hârtia, ridică ochii:

— Nu-i decât o legendă! zice el. Nu zgomotul mării e cel pe care-l auzi: e zgomotul sângelui dumitale.

— Ei și, zice Abel, nu-i același lucru?

Iată-l împăturind rețeta în două, apoi în patru, apoi în opt, înainte de-a explica:

— Vă spun eu ce ne lipsește: vântul, care curăță plămânul, și sarea, care-l ferește de otrăvuri. Ce naiba om fi căutând noi aici pe uscat?

*

Ceva mai departe, în baraca lor din rândul I, Baptist și Susan Twain așteaptă întoarcerea copiilor. Feciorii, în lipsă de ceva mai bun, au plecat cu alți băieți să joace fotbal, la Mers tham, cu o formație locală care le parează șuturile puternice și-și bat joc de ei. Stella se joacă pe afară cu Neil și Cyril. Amy și Jenny dansează cu Ralph și Bill Glad la Blechingley: cantitatea de sânge african care circulă în vinele lor se poate acomoda cu toate ritmurile. Încăperea e cufundată în beznă: Susan a socotit că nu e cazul să aprindă lumina din moment ce n-are nimic de făcut. Moțăie în timp ce Baptist monologhează:

— Ție îți vine să crezi că ne aflăm aici de treizeci și patru de zile? După cum vezi, le număr, dar e pentru prima oară. Încep să pierd șirul. Când timpul se scurge greu, odată ce-a trecut, nu te-alegi cu nimic, lucru știut. Dar, cum să-ți spun? mai degrabă eu sunt cel care trece, care trece...

— Las-o baltă! zice Susan, în șoaptă, din umbră. Oricum, suntem în viață.

— Și ce-i cu asta? face Baptist ridicând glasul. La ce bun să fi, dacă nu mai simți că trăiești?

De cealaltă parte a peretelui, aceeași întunecime, aceeași toropeală. Homer Ragan stă lungit pe pat lângă Olive, pe jumătate dezbrăcată, să nu-și boțească rochia. Și copiii lor sunt plecați: Randal și Jasmin la cinema; Ulric eu Dora, fără îndoială; și Blanch, care ar trebui grabnic măritată, cu Tony. Soluția asta rămâne aceeași oriunde. Homer, fără vreun motiv aparent, mărturisește:

— Mi-e lehamite, Olive. Se străduiesc aici oamenii din răspuțeri, și nu izbutim nici măcar să fim mulțumiți.

— Ca să prețuim, trebuia mai întâi să fi dorit ceea ce ni se dă! spune Olive pe-un anume ton.

Se vede treaba că ceva tot îl mai sâcăia pe Homer care, tss, tss, cu limba între dinți, șuieră încetisor, apoi îndoielnic:

— Și eu mă simt nu știu cum. Prea ne-au luat-o mult

înainte.

— Ei, face Olive, îi vezi, nu? Aleargă, strigă, speriați c-o să întârzie, că n-o să câștige destule parale, de gura patronului se înghesuie claie peste grămadă, nu vorbesc decât de concedii, de pensie, de excursia de sâmbătă... Când oamenii sunt atât de ahtiați s-o șteargă din locul unde se află, vai de puterea lor! Și Necuratul e puternic și tot se zvârcolește în cazanul lui de smoală. Noi, noi aveam altceva...

— Aveam... zice Homer.

Olive aprinde brusc lumina, se freacă la ochi, sare în picioare.

— Trebuie să fiu repede gata cu masa.

Homer o privește cu coada ochiului. Combinezonul roz, garnisit cu dantelă de mașină, ciorapii de nylon, iată niște lucruri prin care donatorii vor fi schimbat totuși aspectul donatarilor. Rochia pe care o îmbracă Olive a fost lungită: se cunoaște după șirul de găurele lăsat de vechiul tiv. îi lasă cu toate astea piciorul liber. Dar Olive își ia broboada de lână cu ciucuri, lucrată la gura sobei; se înfășoară cu ea, de parcă ar porni-o prin vijelie, în întâmpinarea pescarului ei. O privire de jur-împrejur, un ușor plescăit din buze, și iat-o plecată. Homer se ridică, își verifică nasturii, se caută prin buzunare și, scoțând briceagul, se va așeza la masă să continue cioplirea unei salupe în miniatură.

Hugh, Împuternicit de ziarul la care lucrează, a sosit la Pendell, cu un fotograf. Pentru *Southern Post*, îmboldit de-un vraf de scrisori, Tristan merită în continuare să figureze pe prima pagină. Grăsanul Philip a lansat chiar o campanie de solidaritate pe tema: *Se apropie Crăciunul, trimiteți jucăriile și chiar, dacă vă e cu putință, trimiteți-vă copiii să se joace cu micii refugiați*. Înainte de-a se duce la întrunirea săptămânală a biroului, Hugh a ținut să viziteze mai întâi căminul de zi, să-și dea seama de rezultate.

— Vă rugăm, nu mai scrieți, suntem năpădiți! i-a spus Miss Gow, puericultoarea, de cum a intrat.

Hugh își mângâie mărul lui Adam: semn, la el, de mare satisfacție. Un munte de cărți, de jocuri, de automobile, de panoplii, de macarale, tractoare de plastic, ursuleți, triciclete, trotinete, trenuri electrice - printre care, mai neașteptate, un măgar de pluș în mărime naturală și un picup - stau îngrămădite în prima încăpere a barăcii destinate grădiniței de copii. Cititorii ziarului și-au golit odăile de joacă ale copiilor...

— Ați uitat un lucru, reia Miss Gow. Jucăriile sunt niște simulacre ale activității adulților. Copiii noștri nu știu ce să facă cu toate astea. Cu excepția vaporeșelor și a animalelor domestice pentru băieți și a păpușilor pentru fete, celelalte nu le spun nimic. Pe de altă parte, vă rog să mă iertați, dar se pare că vă faceți iluzii. Uitați-vă și dumneavoastră.

Hugh și fotograful care-l însoțește pătrund în sala cea mare, unde trei cercetase în fustă plisată, cu eșarfă la gât, împart cești cu lapte cald. Una din cești a și apucat să se verse pe mocheta roșie unde se foiesc vreo treizeci de copilași.

— Ia te uită, un mic vizitator! spuse Hugh, îndreptându-se țintă spre un grup de trei mucoși în care i s-a părut că recunoaște, după păr, pe-un minicetățean din Surrey.

Chiar așa e, dar nu tocmai cum ar fi dorit redacția:

— E băiețelul unei infirmiere care mi-l lasă în grijă cât e plecată la lucru, zice Miss Gow. Să trimiți jucării e-o treabă; să-ți trimiți liota de copii e alta.

Dar Hugh nu e atent la ce-i spune. S-a oprit la trei pași distanță să profite de-o conversație în care înfloarește încântătorul imperfect al supraréalismului pueril.

— Asta era muntele, spune băiețașul blond. Atunci voi erați indienii și Ian venea prin spate mergând de-a bușilea cu Basil...

— E un fotoliu, mă așez pe el! spune Basil categoric.

— Imposibil să-i faci să admită o convenție a jocului, șoptește Miss Gow. N-am văzut în viața mea copii care să

se cramponeze atât de realitate. Uitați-vă la ăsta.

Privirea lui Hugh îi urmărește gestul, se oprește asupra unui prichindel de cinci-șase ani, care a pus mâna pe modelul unui avion de vânătoare, îl examinează pe toate părțile, îl găsește evident prost întocmit, dar, admitând că are două aripi, îl face să planeze în cerc.

— Pe-o! Pe-o! exclamă el în registrul supraacut.

— Domnul Isley mi-a explicat, reia Miss Gow, că e vorba de strigătul albatrosului cafeniu, spaima puilor de găină. În ce-i privește pe copiii mai mari, de care se ocupă o căpetenie de cercetași din apropiere, diferența nu-i prea mare. Aprind un foc, înalță un cort, urnesc o barcă din loc cu o singură mișcare a vâslei, ca niște mici adulți care la ei acasă o fac „de-adevăratele”, putându-se astfel identifica cu tatăl la o vârstă foarte fragedă.

— De mare folos pentru tihna familiilor! spune Hugh rămas pe gânduri.

— De mai puțin folos pentru progresul lor! îi răspunde fotograful, care până aici a tăcut. Cine se aseamănă se adună: se pune însă întrebarea la ce nivel. Nu degeaba domnește aici situația inversă: cine se afirmă se opune.

Hugh se încruntă, iar Miss Gow dă din cap:

— Nu cred că lucrurile să fie chiar atât de simple, zice ea. Colega mea de la școala primară v-ar spune ca și mine: elevii ei n-au o vârstă mintală bine precizată. Din punct de vedere școlar sunt înapoiați; și în același timp foarte avansați pe alte planuri. A ajuns să nu mai înțeleagă nimic. În realitate, au un alt sistem de valori, corelat cu altă formă de societate... Dar s-o pornim spre birou, domnule Folkes. Întrunirea trebuie să înceapă.

*

Alb, albastru, verde: toată lumea e în uniformă, în afară de administrator și de părintele Klemp. Lady Haverell, strașnic încorsetată, îi ia în primire severă:

— V-o spun deschis, domnule Folkes, n-a lipsit mult să nu mai asistați la întrunire. Ziariștii au relatat prea

multe neghiobii și atâta **s**-au ținut scai de refugiați încât aceștia nu mai vor să-i vadă... În sfârșit, avem nevoie de presă și mai știm că dumneavoastră, cel puțin, **n-o** să deformați nimic. E preferabil să **v-o** spun din capul locului, avem probleme.

— Trei muribunzi, pentru început, mărturisește Don.

Infirmiera-șefă, care nota ceva în condica de serviciu, ridică încet capul:

— Sunt consternată, spune ea. Lipsa de imunizare face ravagii și fără îndoială că seria neagră nu **s-a** încheiat.

Câteva clipe de tăcere, după care Lady Hawerell își drege glasul:

— Și dumneata, Colin?

Tranziție prielnică. Colin McCortell, expert administrator, atât de lung, atât de subțire că toată tabăra l-a poreclit *fii d'Ecosse*, nu stârnește de obicei melancolia.

— Cât privește mâncarea obișnuită, **e-n** regulă! Insularul mijlociu găsește felurile noastre de mâncare îndeajuns de copioase. Doar peștele meu face obiectul unor nazuri curioase...

— Îmi pare foarte rău, face Don, al cărui chip se descrețește. Dar vă pot confirma... peștele din insula Tristan e o minune pe care **n-o** poți uita. Singura, de altfel, deoarece în privința celorlalte, îndeosebi a *malemoque*-urilor fripte, nu mă încercă niciun dram de nostalgie.

— Bun, reia Colin. Dar știți că am încercat să **-mi** extind rolul și în direcția predării unor noțiuni de gospodărie, iar în privința asta **m-am** făcut de râs. Societatea de electricitate din sud-est mi-**a** oferit trei mașini de gătit noi-nouțe, cu uși transparente și reglare automată. Mi-am zis: bun prilej de familiarizare cu un obiect uzual! Dar dacă las deoparte experiența făcută de tânăra Loc, soldată cu niște felii de pâine făcute scrum, mașinile mele, pline de butoane, le-**au** speriat pe doamnele în cauză.

— Le-**ați** luat prea repede, spune Don.

— Desigur, admite Colin. Dar am încercat și să merg

cu câteva femei la piață. Le-am lăsat chiar să aleagă. Aproape că i-au insultat pe vânzători, atât de nerușinate li s-au părut prețurile. Cantitate, calitate, s-au tocmit la toartă pentru orice. Rezultatul: dacă mă luam după ele, regimul ar fi scăzut sub o mie cinci sute de calorii!

Colin își freacă mâinile uscate și se iscă un murmur general. Fiecare sare să-i povestească lui Hugh câte-o întâmplare. Violet Grey a crezut, conform aceleiași mentalități, că procedează bine acceptând propunerea unei școli de coafură. Pofțiți, priviți, luați loc, doamnelor, vă coafăm pe gratis! Câteva ajutoare s-au dus să răspândească știrea pretutindeni. La orele 2, culmea! nici tipenie de om. Au plecat voluntare să lucreze la domiciliu; i-au explicat lui Judith Lazaretto că au de gând s-o transforme pe Hilda, fiica ei, într-o Venus ondulată. *Pe legea mea, e așa cum e!* a spus Judith, aproape jignită. S-a lăsat totuși antrenată, cu alte câteva. Maestrul coafor le-a arătat modele de păr acaju, mov, platinat, auriu, roz-indian. A înșfăcat o fată: nu de pe Tristan, nu, ele se fereau, ci pe-o ajutoare din Blechingley, o imigrată italiană foarte brunetă, pe care a spălat-o, a manevrat-o în fel și chip, a decolorat-o, a revopsit-o, a sculptat-o, spre a livra o capodoperă de culoarea paiului, pe care a pulverizat un fixativ parfumat... *Cine-i la rând?* a lansat el mândru nevoie-mare. Dar marea e albastră, mușcata e roșie, iarba e verde, iar buclele unduitoare, sub baticuri, în chip tot atât de firesc - negre. *Am văzut odată,* a spus Olive Ragan, *un câțel liliachiu; căzuse într-o oală de vopsea.* Urmașul lui Figaro și-a reîmpachetat sculele în hohotele de râs ale femeilor...

Lady Hawerell ridică un deget, spune: „E rândul dumitale, Miss Ridge!” Dar o voluntară din Mers tham, impunătoare, influentă, ține să vorbească despre atelierul ei de lucru. Vărul ei, se știe, nu? cel care are o mare fabrică de tricotaje la Londra, i-a comandat niște pulovere. La prețul de un șiling uncia, toate refugiatele s-au repezit să tricoteze. Nu se știe de ce numesc un pulover *gansey*,

dar tricotatul le place la nebunie. Dau din andrele în timp ce sporovăiesc, evocând amintiri de pe insula Tristan.

— De pildă? întreabă Hugh.

Doamna relatează povestea vacii care a fătat în pragul bisericii, în ajunul Anului Nou, înconjurată de toată populația deghezată pentru Praznicul măștilor.

— Mă copleşți, spune Hugh, iată un material de presă formidabil!

— Ca să fiu sinceră, puloverele n-au un succes la fel de mare, spune Lady Hawerell. Cumpărătorii găsesc că nu-s prea finisate. Miss Ridge, e rândul dumitale! Cum stăm cu angajările?

Dolly Ridge scoate dintre dinții ei puternici trabucul pe care-l molfăia:

— Nu prea strălucit, recunoaște ea. Oferte de serviciu, am. Mi se cer șoferi, lachei, dactilografe, ajutori de contabil! Invers, câteva bătrâne, ca să aibă o ocupație, mi-au cerut vârtelnițe. Am plasat șase muncitori necalificați, o soră de spital, și-am sporii echipa măturătorilor municipali.

— Slăbuț! zice Hugh.

— Cum să faci mai mult? reia Miss Ridge. Bărbații n-au nicio calificare. Femeile nu concep să măture în casa altuia. Consideră că nu numai demnitatea lor e în joc, dar și a patroanei. Știți ce mi-a răspuns Flora Beretti căreia i-am propus să lucreze ca femeie cu ziua? *Doar n-o să-l jignesc pe soț arătându-i că soția lui nu e în stare să vadă de casă. Nu i-aș face niciun serviciu femeii: trebuie să se învețe.* Adaug că lucrătorii noștri nu pricep o iotă din toată hârțogăria socială, din reținerile fiscale, din problemele sindicale. Nu mai termin încercând să descurc pentru ei toate aceste treburi. În schimb, e adevărat că sunt conștiincioși, dar înceți, și ignorează eu seninătate orarul de lucru...

— Același lucru în privința copiilor, spune Miss Gow. Dacă întârzie, mama lor îi acoperă pe dată: *Emma dormeait doar nu era s-o trezesc.* Dar ca și tații lor, la locul de

muncă, li se pare firesc să rămână, la nevoie, o oră sau două în plus. Asta îi supără mai puțin decât să ne vadă tăind timpul în felii, ca pe-un pepene...

— Ar fi cazul să ajungem la concluzii, spune Lady Hawerell, uitându-se la ceas.

S-a ridicat sucindu-și nițeluș capul într-o parte și în alta. Atenția devine mai vie, când deschide din nou gura:

— Ceea ce apreciez cel mai mult în opera noastră, spune ea, e lipsa de vanitate. A voi nu înseamnă a putea.

Părintele Klemp schițează un gest larg.

— Nu, părinte, fără binecuvântări! Un răstimp de sedere la hotel nu l-a făcut niciodată pe nimeni să se integreze. Și tocmai asta e problema, iar în această privință prietenii noștri nu se arată apti să ne înlesnească treaba.

— Nici entuziaști, șoptește Colin McCortell.

— Au renunțat la ciorapii albi, zice Miss Gow.

— Dar nu și la mentalitatea lor, spune Miss Ridge.

— Nici n-ar putea, zice administratorul. Pendell i-a scutit de-un contact brutal cu o societate prea competitivă. Vor trebui să se integreze, dar nu vor reuși niciodată în acest pension. Walter îmi spunea ieri: *omul are o piele, familia are o casă*. Am greși dacă, văzându-i pe cei de pe Tristan alcătuind o comunitate, i-am considera gregari. Vor să rămână împreună, e drept. Dar fiecare la el acasă.

— Mi se par cam exigenți, spune Colin McCortell. S-a făcut pentru ei ce nu s-a făcut pentru nimeni, niciodată.

— Știu ei asta, rostește Don cu însuflețire. Dar am făcut oare ceea ce trebuia? Fiecare apreciază necesitățile altuia după ale sale. Pe Tristan e o vorbă: *Câinele nu pricepe cum de-i place vacii iarba*. Cine le poate reproșa acestor oameni că nu s-au adaptat? Răspunsul vi-l dă un alt proverb: *Foca, ieșită din apă, devine un animal ca vai de el*. Noi am hotărât evacuarea insulei. Lucrurile nu trebuie făcute pe jumătate. Să vârm foca înapoi în apă.

— Bine, face Lady Hawerell. Trebuiau spuse toate astea.

Privirea ei, complice, o lămurește pe infirmiera-șefă.

— Hai, Don, mărturisește tot. Ai un plan.

— Un proiect, da. Dacă am reuși să-i cazăm pe refugiați în apropierea mării, **într-o** localitate ceva mai izolată, unde fiecare familie să-și aibă gospodăria ei și fiecare bărbat o ocupație... nu spun că **s-ar** integra, dar ar exista măcar o șansă în această direcție și ar avea satisfacția că nu trăiesc pe spinarea nimănui.

Lady Hawerell își rotește capul de la dreapta la stânga spre a culege aprobarea unanimă a bărbiilor.

— Dar ce localitate? întreabă Miss Gow.

Don și Lady Hawerell zâmbesc în același timp. Scenă aranjată, vezi bine! destinată lui Hugh Folkes.

— Unii se gândiseră la o insulă din Scoția, spune administratorul. La ce bun? Nu e a lor și clima e prea rece. Dar cred că am găsit. O, nu e idealul, e doar cu ceva mai bine! Locuințele pentru familiile militarilor din R.A.F.³², la Caishot, sunt neocupate. Se construiescaltele, mai în apropierea Bazei. Marea e aproape, iar regiunea - ticsită de șantiere navale. Dacă ministerele interesate ajung la un acord, avem o șansă...

Se uită la Lady Hawerell, care se uită la Hugh, dând cărțile pe față:

— Iată, spune ea, un bun prilej pentru un ziar de-a se face util mobilizând opinia publică.

Se apropia crăciunul, dar lumân Arile precedară lampionii. Dorothy Twain muri **într-o** miercuri dimineată, și în aceeași seară Maureen Beretti: amândouă de pneumonie. Două zile mai târziu veni rândul lui Stephen Grower, decedat în urma unei hepatite virotice. De trei oii, **într-o** consternare generală, armonizată cu ceața negricioasă străpunsă de blitzurile fotografiilor, două treimi din refugiați - ultima supraaglomerând infirmeria - se regăsiră în cimitirul din Blechingley în fața unor morminte clisoase, în care Walter aruncă un pumn din acea țărână săracă de pe Tristan, cu care, în ultima clipă, la plecare,

32 Royal Air Force — aviația militară britanică.

umpluse o cutie de lapte.

Iar apoi căzu zăpada, o noapte întreagă: cea zăpadă pe care insularii n-o văzuseră decât de departe, tapisând pe timp de iarnă culmea piscului Mary. În zorile care se iviră târziu, sufocate de norii joși și încărcăți de alți fulgi, plictisul, mă unirea se treziră sub soiul acesta de pansament prin care sângerău coșurile de cărămidă. Ca mulți alții, Susan și Baptist, cu nasurile turtite de geamuri, rămaseră surzi la chemarea lingurilor ce răsunau în castronașele sălii de mese. Nici piciorușele copiilor n-avură destulă putere să străbată curtea și să ajungă la școală. Vioiciunea tinerelor voluntare, care se băteau cu bulgări de zăpadă, nu reuși să-i molipsească. Rămaseră amorțiți, suflându-și în degetele care le înghețaseră de la prima încercare. Niciunul nu voi să se asocieze construirii unui om de zăpadă, început de două cercetase care, dezamăgite, îl lăsară baltă, încă ciung și implorând cerul cu ochi de cărbune.

Șase zile a ținut ninsoarea asta, până să se transforme în zloată și să-l însuflețească pe Simon, satisfăcut la vederea ultimelor petice albe care se topeau.

— Te-ai agitat de pomană, fetițo. Nu ține!

*

Iar săptămâna următoare veni, în sfârșit, Crăciunul: unul adevărat, cu paiete de chiciură, și totuși un Crăciun pe de-a-ndoaselea pentru niște copii obișnuiți să-l sărbătorească la începutul verii. Un Crăciun cu friptură de curcan, pasăre mai cunoscută prin partea locului decât *puf fin*³³-ul. Cu excepția cerșetorilor din Londra adunați în jurul bucătăriilor ambulante ale Armatei Salvării, dezmoșteniții Regatului participară întrucâtva la sărbătoare. Îmboldită de titlurile cu litere mari (în genul: *Vor avea oare în curând un cămin?*), de urările postului de radio, de secvența televizată asupra „creșei de la Pendell”, de inițiativa unui mare ziar relansând ideea colectării unor daruri de agățat în pomul de iarnă, compasiunea la modă

primejdui serviciile poștale și se năpusti cu atâtea cadouri asupra taberei încât se ivi necesitatea redistribuirii discrete a unora dintre ele așezămintelor de binefacere ale comitatului; îndeosebi o jumătate tonă de cofeturi extrem de dăunătoare dinților de lapte ai unei întregi liote de copii lipsiți de apărare împotriva zahărului și în zadar apărată de dispozițiile Violetei Grey care protesta, care consemna în raport: *Atenție, doamnelor! distribuirea intempestivă a bomboanelor e pe cale să-i lase știrbi pe copiii din țările subdezvoltate.* Mai rămase, oricât se străduiră, o sută de kilograme de ciocolată, fructe glasate, drajeuri, jeleuri de gutui, bomboane cu fructe, caramele: destul cât să carieze zâmbetul a douăzeci de orfeline. Cât privește darurile, Lady Hawerell, neavând decât problema alegerii, optase pentru soluția: uniform și rezonabil. Nimic pentru adulți în afară de obiecte folositoare și de veșminte călduroase. Niciun fel de revelion, niciun fel de dans, pentru a respecta doliul familiilor, aproape toate încercate de recente pierderi. Doar o serbare pentru copii, precedată totuși de o dăscăleală a lui Walter ridicând în slăvi virtuțile lui Don Isley, numit ofițer al imperiului britanic pentru serviciile aduse cu prilejul evacuării. Singura surpriză, organizată de presă - care stoarse din povestea asta o sută și mai bine de fotografii pentru înduioșarea englezului mijlociu - a fost sosirea lui Moș Crăciun **într-o** sanie cu ramuri de vâsc, trasă de doi ponei cu capetele panașate. Bărbosul provocă oarecare nedumerire, iar în rândul celor mici de tot chiar panică. Nimeni nu auzise vreodată pomen**indu-se** de acest moșneag în mantie roșie îmblănită, cu perucă de vată, ducând în spinare un vraf de cadouri. Miss Gow, doritoare să dea explicații, se bâlbâi, descoperind dificultatea de-a exclude orice concurență între sfântul Nicolae, pruncul Iisus, tatăl ceresc și acest figurant machiat la prețul de două lire pe zi. Neprihănirea rămase uluită, ca și părinții, nemulțumiți să-și vadă înșelată gratitudinea odraslelor, fie și întru folosul cerului.

— De ce să-i mințim? întrebă Susan.

Dar aceste reticențe, unite cu stângineala progresivă a unui clan obișnuit mai mult cu întrajutorarea decât cu pomana, se volatilizară când, după ce-i oferi Lady-ei Hawerell un penguin în miniatură, lui Don o călimară în formă de con vulcanic cu un mic recipient vârat în crater, altora niște mocasini, roadele răbdării și ale răgazurilor impuse, Walter se cățăără pe-un scaun pentru a striga:

— Două noutăți! B.B.C.-ul a anunțat, acum cinci minute, că în urma intervenției unei personalități de vază **s-a** hotărât transferarea noastră la Calshot în prima jumătate a lunii ianuarie...

Fu nevoit să se întrerupă. Întrebările țâșneau din toate părțile. În sfârșit, după cinci minute, reuși să continue **într-o** tăcere relativă:

— Locuințele voastre vor avea trei camere. Veți beneficia de prioritate la angajare. Există un port, bazine de andocare, ateliere de carenaj în apropiere... Ei, lăsați-mă să spun ce-am de spus! **S-a** mai anunțat că *Royal Society*, dorind să studieze științific cauzele ca și efectele erupției de pe Tristan, va încerca să debarce acolo o expediție alcătuită din doisprezece membri, printre care două călăuze alese dintre voi. Voluntarii sunt rugați să...

Se opri ca să poată râde în voie. Toți bărbații ridicau brațul, repezindu-se spre el.

O oră mai târziu, în biroul camerei de gardă, singură, nițeluș jignită de spectacolul unui Walter săltat în aer de-ai săi, zburând de pe un umăr pe altul, Lady Havverell își nota în caiet pentru ultima oară:

Să ne alăturăm bucuriei manifestate de prietenii noștri la gândul de a părăsi tabăra. Ea nu apreciază strădaniile noastre. Le confirmă sensul. Să amintim totuși că subscripția națională a depășit 19.000 de lire, că Serviciul feminin a prestat 4.000 de ore de muncă voluntară, iar Crucea Roșie vreo 1.500. În clipa când trecem ștafeta secțiilor din Hampshire, poate că nu e de prisos să le reamintim...

Puse stiloul pe masă, reciti, roși și rupse brusc

pagina.

Î

EXPERIENȚA

D ominata de pinul singuratic care-i marchează centrul, plaja Calshot-ului, cu excepția câtorva pescăruși care țopăie pe nisipul cam milos, presărat cu sticle de plastic și coji de portocale, e pustie. Scârțâie sub pașii lui Baptist și ai unchiului său Simon, plimbăreți de sâmbătă, care adulmecă briza mării și-i mai trag când și când câte un șut zdravăn în câte-o pietricică.

— Liniște pe-aici! face Simon.

Vezi bine, singurătatea asta nu e câtuși de puțin reală, nu se armonizează cu pustiul nesfârșit al oceanului, ca aceea a golfulețelor Tristanului. Decorul rămâne suprapopulat de prezență umană, lidoma unei locuințe provizoriu lipsită de locatari ei. Între drumul care se întinde până la baza ieriană îngrădită din toate părțile de sârmă ghimpată și prundișul paralel pe care își dă duhul chiocitul *Solent-ului* stau aliniate o mulțime de >aici ale vilegiaturiștilor, pe nume *Summertime*³⁴ au *Seasound*³⁵, când nu poartă, mai modest, decât în număr.

— Ce-i asta? întreabă Baptist, cu degetul îndreptat spre un cub de beton mânjit cu gudron și care se ițește din brațul de mare, exact în fața insulei Wight, verzuie și tămâiată de aburi.

— O cazemată, cred, zice Simon. Au rămas tot pe-atâtea cât și cratere, la noi.

Trei pași. Șase pași. Poc, o pietricică își ia zborul, pornind s-o ciocnească pe alta.

— Mare baftă pe Joss! zice Baptist.

— În cinci zile e acolo, oftează Simon.

Douăzeci de pași până la colțul plăjii. La stânga, sub zidurile și lemnăria unui castel, drumul cotește mai departe, dominat de cabana *Beach ca/e-ului*, zugrăvită în

34 Vara (engl.).

35 Glasul mării (engl.).

afericrții de pe Insula Dezolării

alb și albastru, acoperită cu panouri publicitare care laudă *Coca-Cola* și *Wallis ice-cream*³⁶. Simon dă din umeri în timp ce urcă povârnișul și-o ia la dreapta spre tabără. Bombăne:

— Dac-o fi cazul, o să facem bășcălie de el, și Joss o să turbeze de furie că a găsit totul distrus.

— Măcar, vreme de trei luni, n-o să spele mașini, spune Baptist.

— Ce te vâicărești, zice Simon, fiecare spălat cu buretele se plătește.

Baptist e măgulit de faptul că directorii *Royal Sociei*, -ului l-au ales, dintre toți bărbații, pe Joss - împreună cu Ulric Ragan - spre a servi drept călăuze expediției. E mai puțin măgulit de munca sa, de care se miră că-i îngăduie totuși să câștige triplu decât ca mânăitor al cârmei pe *Mary-Anna*. Ce mai ocupație pentru un marinar! Banii nu compensează degradarea. Baptist meditează. N-am primit oare, aici, mai mult decât strictul necesar? Englezii ăștia se cam întrec cu firea: preciși, stăruitori, inimoși, evaluând cu râvnă cursul faptelor bune. O să reușească? Asta-i altă mâncare de pește. Calshot nu mai e un hotel, ca Pendell; dar e tot o localitate ocupată de-o armată de cercetașe. Nouă recepționiste: fiecare având sub ordinele ei câte trei adjuncte, fără a mai pune la socoteală inimile caritabile din Romsey, din Totton, venite să dea o mână de ajutor. La sosire, totul era curat, sclipitor, gata pregătit de la cratițe până la perdele, de la veselă până la furculițe. Dejunul adăsta pe foc în fiecare bucătărie: tocană, carterfi, brânză topită, fructe; și în plus fuseseră distribuite trei sute de savarine cu rom oferite de brutarul din colț, grijuliu cu sufletul lui de după moarte. Pivnițele erau pline cu cărbuni, cămărilor cu alimente, reînnoibile și, într-adevăr, reînnoite săptămânal pentru toți șomerii. Cantină pentru burlaci. Dispensar permanent. Oficiu de angajări la fața locului, străduindu-se să plaseze o sută treizeci de candidați. Brigadă de îndrumare în vederea vizitării

36 înghețata Wallis <engl.>.

gospodinilor. Brigadă de încadrare pentru distrarea ciurdei de copii. Brigadă de însoțire pentru a-i pilota pe toți cei care se rătăceau spre serviciu, aprovizionare, plimbare, până la desăvârșita cunoaștere a locurilor...

— Un *job* e ceva ce poate fi schimbat, reia Simon, cu o mână pe umărul nepotului său. Vreo șapte lucrează la vapoare.

— Un *job*, da. Nu însă restul! spuse Baptist.

Cincizeci de pași. Singurul avantaj al provizoriului e că suspendă definitivul. Dar asta nu se mai poate spune despre viitor, așa încât Calshot se prezintă mai execrabil decât Pendell. Va trebui să trăiești și fără îndoială să mori aici. În timp ce Baptist se apropie de cabina telefonică instalată pe poteca pentru pietoni, doi draci de copii, care se jucau cu receptoarele, o iau la goană cât îi țin picioarele.

— Nu sunt de-ai noștri, zice Simon.

În tot cazul, comunitatea care se pierde prin încăperi nu folosește niciodată telefonul. Cui să telefoneze? Unchiul traversează drumul, trece prin fața garajelor pe care mai scrie încă *M.T. Flight*. Ușa zăbreliță e deschisă. De-a lungul capelei Sfântul Gheorghe, cu acoperișul din șindrilă liliachie la care ajung crengile unui cireș, părintele Klemp se plimbă încolo și înapoi în tovărășia părintelui Read, rectorul bisericii din Fawley: își înalță capetele, le clatină prietenește, și le vârbă la loc în gulerul foarte alb, care le scurtează. Puțină lume pe străzi, ca și în piețe: femei înfolfite trec de la o ușă la alta, ducând care un bebeluș, care un ceainic aburind. Simon se duce până la panoul de afișaj al cărui cadru de lemn prevăzut cu geam e încuiat cu cheia.

— Ia să vedem, zice el.

Plural politicos: Baptist nu știe carte. Unchiul mormăie pentru el. Două anunțuri de căsătorie: a lui Tony cu Blanch, care nu vor trăi în casa lor; a lui Paul cu Thea, care, nemaitrebuind să și-o clădească, pot sări această etapă. O înștiințare referitoare la chirii, gratuite până la al

doilea salariu. Alta referitoare la înscrierile electorale, *Calshot constituind de-aci înainte domiciliul permanent prevăzut pentru exercitarea dreptului de vot.* În sfârșit, pe-un carton, prins în patru pioane, o ofertă de serviciu a uzinei frigorifice din Lymington: *angajăm cincisprezece tinere ca mânăitoare...*

— O **s-o** trimit pe Amy, zice Baptist.

Dar Simon descoperă o ultimă înștiințare și suduie:

— Ei, drăcia dracului! Iar cu hârțogăria lor...

Și iată-l luând-o din loc, posomorât, spre locuința care i-a fost hărăzită la capătul aleii Teilor, unde locuiește cu maică-sa, decana de vârstă, aproape în fața coiiage-ului lui Baptist. Dar niciunul, nici celălalt, nu va depăși jumătatea distanței. Din**tr-o** casă aidoma celorlalte, strict paralelă cu a douăzeci și două ca și cu a douăzeci și patra, prevăzută ca și ele cu un acoperiș din plăci de azbest, cu șase ferestre egale, cu o temelie gudronată care îndoliază tencuiala cenușie, își fac deodată apariția, din**tr-o** ușă întredeschisă spre stradă, o barbă și un braț.

— Simon, și tu, Baptist! Vă căutam.

Robert e cel care-i agață pe cei doi *Hill men-i*. Consiliul nu mai ține ședințe, în calitatea sa ca atare. Un consiliu e teritorial, iar Hampshire-ul îl are pe-al său, care nu poate ține seama de hotărârile și nici măcar de dorințele exprimate de niște oameni oare au devenit cetățeni ai comitatului. E unul din aspectele - și nu dintre cele mai neînsemnate - ale integrării, care-l privează pe Walter de orice autoritate. Dar Calshot rămâne, la urma urmei, o comună liberă.

Unchiul și nepotul își schimbă direcția, se iau după Robert spre acele *How you is* obișnuite. Walter e aici, trăgând din pipă. Și Abel, fratele său. Și Ned. Și grășana de Agatha, înfocolită în broboade. Și alți câțiva. În jurul ceainicului din porțelan de Hong-Kong, al cărui cioc e prelungit de aburi. La drept vorbind, jumătate din cești sunt ornamentate cu niște rămășițe de whisky. Simon ia sticla, îi trage o dușcă; de când se știe a băut vin curat, dar

numai sâmbăta. Robert împinge spre el ziarul din ziua respectivă.

— Ai văzut? întrebă el.

În pagina a doua, un titlu lung: *People of Tristan introduced to form filling* sub care, foarte doct, operând sondaje în probleme de drept și de dogmă, despărțind numele de persoana care-l poartă și existența de actul care-o atestă, Philip Hacklett declară că e de necrezut ea în plin secol XX să mai fi putut respira - pe lângă papuași și pigmei - niște britanici fără acte de identitate.

— Știu, face Simon, nu existam. Nu puteai dovedi că tu ești tu.

— Sunt cincizeci de milioane de englezi, șoptește Abel amuzat. Cam multe moace, aici, de ținut minte.

Chipurile sunt foarte înțeleghătoare, dar pleoapele se încrețesc asupra unor ochi strălucitori, ațintiți spre „gurist”. Hai, Simon, dă-i nițel cu gura, să crezi semenilor tăi iluzia că mai sunt ceea ce erau! mai apelează o dată la sticlă. Simon își toarnă un sfert de ceașcă, îl azvârle printre dinți și spune, cu jumătate glas:

— Sălbaticilor! Ce-o fi în capul vostru? Iată-vă **într-o** țară civilizată. În ce se împachetează orice lucru ca să-l faci atrăgător? în hârtie. Ce valorează de mii de ori greutatea ei în aur **într-o** bancnotă de 100 de lire? Hârtia. **Într-o** carte, **într-un** ziar, **într-un** afiș, pe ce se află toate celea? Pe hârtie. Țsta zice că-l cheamă Walter Beretti. Cu ce dovedește? În Anglia până și câinii au un *pedigriu*³⁷, cu ștampile în regulă...

— Să lăsăm gluma, zice Walter: registrele, asta-i tot ce aveam. Am sosit goi-pușcă.

— Vom fi degrabă reîmbrăcați! spune Ned. Copiii, nevastă-mea și cu mine, noi cinci adică, punând la socoteală școala, uzina, primăria, asigurările și restul, avem de completat treizeci și cinci de chestionare.

— Și asta nu-i tot, zice Franck.

— Ce-o mai fi încă? Ajutor! strigă Baptist.

37 Document care atestă originea unui animal domestic de rasă.

De data asta Agatha e cea care întinde brațul și strecoară sub nasul lui Simon un hebdomadur, în care se detașează fotografia unui bărbat cu desăvârșire chel: „celebrul biolog Conrad Holenstone, de la laboratorul universitar din Newcastle”. Simon, ca de obicei, citește imediat cu glas tare:

SAVANȚII SE INTERESEAZĂ DE TRISTAN. *Dacă ar fi să ne luăm după raportul publicat la încheierea șederii lor la Pendell, faima sănătății insularilor e neîntemeiată. În afară de astm, care e frecvent, au fost găsite câteva cazuri de retinită pigmentară, afecțiune gravă datorită unei gene recesive accentuate de endogamie. Profesorul Holenstone crede că n-ar trebui pierdut prilejul oferit științei de observarea unui grup izolat cu genealogie restrânsă. îi va ruga pe insulari să aibă amabilitatea de a-i îngădui efectuarea unei serii de teste și examene, de un evident interes pentru studiul geneticii umane.*

— Presa, medicina, toată lumea, hotărât lucru, ne ia drept cobai! spune Simon.

Dar Agatha cea trupeșă, în care sălășluiește un suflet de cercetașă, are o tresărire atât de puternică încât lingurița i se rostogolește la picioare. Se apleacă s-o ridice și glasul-i răgușit străbate prin ciucurii broboadei:

— Nu putem refuza. Când ne dau un asemenea ajutor, ce-o să creadă despre noi?

— Are dreptate, zice Robert. Și-așa turbez de furie că primesc de toate și nu înapoiez nimic.

— Ce-ar fi să vorbim de cursurile serale... zice Ned, Nu pentru asta ne-ai chemat?

— Ajung și aici, spune Walter.

Pare stânjenit. Comunitatea s-a considerat întotdeauna privilegiată: aleasă a înțelepciunii într-o oază de har. Dar cum să negi că membrii ei nu mai sunt în Anglia decât niște neîndemânateci muncitori cu bucata? Vechea polivalență, experiența care făcea din ei niște personalități extraordinare, nu mai slujesc la nimic, îi leapădă în hârdăul muncii necalificate. Pleoapele plecate

nu pot ascunde problema; nici tăcerea celor din consiliu, tușind scurt și sacadat.

— Ceea ce știam, reia Walter, ne era de ajuns. Dar ceea ce nu știm ne lipsește. Cu atât mai rău pentru noi, vârstnicii! Tinerii noștri, însă, au viața înaintea lor. Vor trebui să se recicleze. Un inspector al muncii a trecut pe la birou să-și noteze numele tuturor tinerilor între optsprezece și treizeci de ani, căsătoriți sau nu. Se vorbește de un stagiu...

— Atenție! spune Simon.

Nu mai zâmbește, nu mai are deloc același ton, **s**-a ridicat în picioare, repetă:

— Atenție! Niște cursuri serale, e perfect; și nu numai pentru tineri. Dar dacă-**i** trimite pe băieți în centre, vor fi apoi cazați la cerere, cine știe pe unde. Asta va însemna împrăștierea. Trebuie să știm ce vrem. Viitorul lor poate fi oare despărțit de al comunității? După mine, și unul și altul sunt totuna. Dar dacă socotiți că oricum vom păți ca zahărul din ceai...

— Mai devreme sau mai târziu, prin forța împrejurărilor! spune Abel.

— Nu, răsună patru voci.

Chipurile lor nu mai sunt câtuși de puțin înțeleghătoare, ci închise, încăpățânate.

— Fiecare e liber, spune Abel.

— Da, admite Walter, dar să nu încurajăm pe nimeni să ne părăsească.

— Știam eu, spune Simon, că asta o să fie marea încercare.

Tace, se apropie de fereastră și crețurile obrazului i se destind. Escortați de două fete din Fawley - care îi urmează, gâfâind - treizeci de copii se întorc din**tr**-o excursie, cu mușchii picioarelor la fel de odihniți ca la plecare. Cântă cât îi ține gura un cântec răsuflat al micilor cercetași:

Sing a song of six pence, A pocket full of rye; Four and twenty black-birds Baked în a pie; When the pie was

*open'd, The birds began to sing...*³⁸

Ce se va întâmpla oare cu ăștia, care cântă ca niște mici englezi? Simon zâmbește. La trei pași de el, o mierlă, preferând să rămână în viață, își ia zborul spre a se cocoța în vârful unui tei.

PENTRU HUGH FOLKES CALSHOT-UL prezintă avantajul că e aproape. Sare în autobuz și-a și ajuns: drumul dus și întors îi ia mai puțin de două ore. Entuziasmul național pentru Tristan nu mai e de actualitate. Dar de când cu instalarea insularilor în comitat, tabăra a devenit unul din monumentele sale publice, o curiozitate permanentă, o mină de anecdote și chiar (Hugh n-a șovăit s-o aștearnă pe hârtie) „un laborator în care se desfășoară o experiență de strămutare”. Ca în fiecare săptămână, deschide ușa biroului...

— Iar dumneata, domnule Folkes!

— Nimic de semnalat, cu excepția a doua căsătorii.

— Și a unui comunicat referitor la expediție.

Doamnele au vorbit pe rând. Chipul le e rotund ca o lună, iar privirea lor hotărâtă dă de înțeles tuturor că le place să vadă lucrurile duse la bun sfârșit. Hugh le cunoaște bine. Vera Greenwood e văduva unui judecător. Daphne Windeleen, adjuncta ei, face parte dintr-o familie de berari. Carol McMill, secretara, profesoară pensionată, a predat treizeci de ani spaniola la Woolston. Sunt niște pasionate după acțiuni sociale, a căror eficiență răscolește cartierele, fără să cunoască nici îndoieli, nici ocolișuri.

— Pot să văd și eu comunicatul? întrebă Hugh.

— Puteți chiar să-l publicați, zice doamna Greenwood. Domnișoara McMill tocmai l-a dactilografiat în trei exemplare. Carol, dă-i unul domnului Folkes. Să te duci după aceea să-l afișezi pe celălalt. Prea se agită lumea pe chestia asta. Nostalgia protejaților noștri e ușor de

38 Să cântăm un cântec de trei parale Și un buzunar plin de secară ;
Douăzeci și patru de mierle Coapte într-o plăcintă ; Și când plăcinta a
fost tăiată, Păsările au început să cînte (engl.).

înțeles. Dar ea nu trebuie să-i abată de la singurul țel rezonabil, care pentru ei, acum, e de a-și croi un loc în mijlocul nostru. Un strop de porto, domnule Folkes?

Hugh a vârât în buzunar fila domnișoarei McMill, care, înarmată cu o cutie de pioneze, dispare cu cealaltă copie. Sticla de băutură, cum a stat prea aproape de radiator, e caldă, ca și glasul doamnei Greenwood; ea își are deopotrivă la îndemână caietul de serviciu, pe care-l răsfoiește umezindu-și degetul. Niciun incident demn de semnalat, în afara incendierii unui coș. Niciun nou deces. Un caz grav de apendicită la o fetiță, transportată la *Chest Hospital*. O naștere. O entorsă. În ciuda bronșitelor, a căror vindecare târăgănează, se poate spune că starea sănătății se îmbunătățește. Numărul bărbaților fără lucru a scăzut sub douăzeci. Nimeni n-a dat lovitura cea mare, dar se lucrează. Toți copiii sunt școlarizați; jumătate la *Julian School* pentru cursul elementar, jumătate la *Hardley School* pentru cursul secundar. Atenție deosebită acordată tinerilor. Pregătire accelerată pentru cele mai bune elemente. Condiții de a-și petrece sănătos timpul liber asigurate la Clubul tineretului. Pentru cei vârstnici, clubul *Darby and Joan*. Excelentul rector de la Fawley se ostenește fără cruțare. Situația financiară e bună: în ciuda cheltuielilor de instalare, au rămas câteva mii de lire din suma obținută prin subscripție națională.

Hugh a notat totul, își cere scuze și își ia rămas bun. La ieșire se întâlnește cu domnișoara McMill, care se întoarce ținând cutia de pioneze în căușul palmei. Dintr-o privire aruncată avizierului constată că în jurul Agathe sau și strâns vreo douăzeci de persoane, majoritatea femei. Sosirea lui Hugh, care a scăpat primele fraze, n-o face nici măcar să clipească. Ea citește încet...

...Îmbarcați la Simonstown pe fregata Transvaal, membrii expediției organizate de Royal Society (dar finanțate parțial de World Wild Life Fond, care contribuie cu 2.500 de lire) au sosit la Tristan pe data de 29 ianuarie. Vor rămâne aici două luni, într-o tabără formată din

corturi, la o prudentă depărtare de sat.

— Ce case au mai rămas în picioare? întrebă o bătrână.

— Nu spune, răspunde Agatha, care continuă: *Pentru experți - vulcanologi, geologi, zoologi, botaniști - se pune problema de a studia erupția, cauzele, fazele, efectele ei, precum și fauna și flora, care comportă plante și păsări rare, amenințate de perturbarea biotopului³⁹. Un anumit control s-ar putea dovedi necesar și savanții au fost dotați de „Societatea împotriva cruzimii față de animale” cu un aparat sortit să suprima, cât mai omenos cu putință, surplusul animalelor de pradă. Se precizează că țelurile expediției, pur științifice, n-au nici q legătură cu vreo recolonizare.*

Ultima frază a căzut ca un trăsnet. Privirile se tulbură. Aceeși bătrână se bosumflăi:

— Nu vor s-o spună, dar nu și-ar da ei atâta osteneală dacă n-ar avea o idee în cap.

— N-o lua pe-a ta drept a lor! oftează Agatha.

C A SA SE ÎNTOARCĂ DIN ÎNDEPĂRTATUL cartier industrial Milbrook, unde biroul o plasase ca ospătăriță, într-un snack⁴⁰, în apropierea uzinei Morgreen Metal Industries și - reper util - a unui bloc-turn cu douăzeci și cinci de etaje, Jenny Twain sărea seară de seară în nenorocitul ăla de autobuz, veșnic aglomerat, care începe prin a traversa fundătura Test River, pe Red Bridge⁴¹, nume ciudat, întrucât e vopsit în albastru. Nu prea știa, dintru început, la ce-ar putea sluji gazometrele din Totton. Fiică a unei insule cu arbori pitici, se mira că plopii de pe malul apei nu sunt doborâți de furtună. Hurducată, strivită, dezgustată, îi era lehamite de această încercare, mult mai grea decât munca propriu-zisă, și nu-și simțea privirea împlânzindu-se decât atunci când trecea prin fața

39 Denumire generică dală unui mediu biologic definit (de pildă o mlaștină, o insulă, o peșteră).

40 Local unde se servesc rapid dejunuri sau gustări (engl.).

41 Podul Roșu (engl.).

acelui grup de *cottage-uri* învelite cu paie, ultimul răcnet al snobismului suburban, care o făceau să viseze la casa părintească. Din clipa aceea drumul trece printre mici garduri vii, bine tăiate. Oamenii începeau să coboare, iar conductorul să se întoarcă. Oprea în fața restaurantului *Calul alb*. În fața depozitului de arme amfibii, la Mulbury. În fața prezbiteriului, la cotitura de la Dibden. În fața barierei de cale ferată de la West-Oak, dacă era lăsată. La intrarea în Hythe, acolo unde se zăresc terenurile pe cale de recuperare pe seama unui braț al mării și, dincolo, ca o săgeată pe celălalt mal, zgârie-norul din Neckly. Și în piața din fața Hythe-Pierului, acel dig lung, atât de lung că ești nevoit să iei minibuzul, un tramvai ca de păpuși, până la ambarcader. Conductorul mai întorcea și la Fawley, în piață; după aia la rafinărie, ale cărei rezervoare stau înfundate în movilele lor de gazon. Și, în sfârșit, dincolo de pajiștile pe care pasc vaci bălțate cu roșu, cu negru, întru totul asemănătoare cu acelea ale tatălui ei; întorcea în fața intrării în tabără.

Cap de linie. Aci începuse toată povestea. Între gulerul rigid și șapca scorțoasă pusă pe capul cu păr arămiu - primul roșcovan al lui Jenny, pe insulă neaflându-se niciunul - în șapte zile se succedaseră șapte chipuri: cel al șoferului care așteaptă, care se preface că-și inventariază pasagerii, care stăruie, care aruncă ocheade, care schițează un zâmbet de încercare, apoi complice, și care, în cele din urmă, spune prostește:

— Va să zică, ești de pe Tristan? Te simți bine aici?

Pe scurt, cincisprezece zile mai târziu, în loc să iasă la plimbare cu frații Glad, și îndeosebi cu Bill, se trezise într-o duminică, la Lepe, într-o pădurice, cu genunchiul lui John între ai săi, și strânsă zdravăn, și pupată de mama focului. John avea un fel al lui de-a te lua de umeri, de-a te răsuci ca pe-un volan ca să te sărute pe obrazul stâng, ca să te sărute pe obrazul drept, un fel convingător. Dar și corect. Lipsită de energie, Jenny, în caz contrar, poate că s-ar fi dăruit. O fată de pe Tristan, căreia tradiția - mai

puternică decât pastorul - îi lasă libertatea de a încerca sau a aștepta, spune da, spune nu, fără să se preocupe de securitatea ei. În decursul unui veac, doar doi copii n-au avut acolo un tată legitim și sunt rari flăcăii care îndrăznesc „să taie fitilul” după ce l-au aprins. E adevărat că totul se află, că nu prea ai de unde alege, că seducătorul n-ar mai găsi altă amatoare. Dar îndeosebi pe stânca aceea, unde alga se agață atât de puternic împotriva valului, planta împotriva vântului, sentimentele nu sunt mai puțin dârze. Știind treaba asta, prudenta dar nu prefăcuta doamnă Greenwood nu șovăise să cheme fetele în biroul ei, spre a le ține, asupra primejdiilor străzii, un curs însoțit de statistici indicând cifra de 30 o/e în ce privește stăruința craidonilor britanici prea degrabă satisfăcuți. În regulă! Fără să pună la îndoială datele respective, Jenny era dornică să vadă cu ochii ei. Ce-o stânjenea cel mai mult, de altfel, era Bill. Faptul că el spăla mașinile pe care le conducea John o lăsa rece. Că era vecinul, verișorul, prietenul din copilărie, preferatul tatălui ei, care o scotea cel mai des la „perâniță”, astea da, erau argumente. Ce-i datora oare Jenny lui Bill, pentru o răbdare rămasă în stadiul de *Poate că*, șoptit de mamele care privesc cum se îndepărtează pe aceeași cărare un el și o ea? Trădase oare pe cineva cu John? Și dacă nu Bill, nu cumva era vorba de toți ceilalți, lipsiți de una de-a lor? Două duzini de fete ajunse la vârsta măritişului reprezintă un grup mic. Recunoștea și Jenny. Apoi nu mai recunoștea. Cine-i silea să nu le vrea decât pe astea? Fuste se găseau cu duiumul pe-aici. Nu mai erau pe insulă.

După o lună, Jenny nu mai rezistă. Părinții ei nu-i cereau să le dea socoteală, nici nu catadicseau măcar să bage de seamă că pleacă de acasă. Dar libertatea, când se ascunde, când tace, ce reprezintă oare? *Cu inima curată ca un ciorap alb, chiar când și-l scoate*, zicea bunica. Profitând într-o seară de absența surorilor, plecate la club, Jenny se duse în bucătărie la maică-sa și puse mina pe-un cuțit:

— Am să-ți spun ceva...

Și liniștită, manevrând cu lama cuțitului ca să curețe mai bine cojile și cu vârful ca să scoată ochiurile pătatelor, îi povesti totul, apoi tăcu, lăsând lucrurile în voia lor și legumele să fiarbă.

— Era firesc să se întâmple, spuse Susan, punând capacul.

— Ai uitat sarea, spuse Jenny.

Înt>]

Calmă, dar cu fruntea încrețită toată sub linia părului cărunt, maică-sa își freca mâinile, încet, una de alta.

— Dar Bill? reluă ea.

— Ce-i cu Bill? Nu i-am făgăduit nimic. Când sunt doi băieți, fata hotărăște.

— Da, spuse Susan, cel lăsat să aleagă e întotdeauna cel care ia. Mai gândește-te, totuși. O să iasă vorbe. Presupune că toate ar face ca tine...

— Ei și? făcu Jenny.

Ieși brusc, fără să-și ia măcar pardesiul nou, cumpărat din prima leafă. Frigul îi pișcă picioarele, proaspăt îmbrăcate în ciorapi de nylon. John o aștepta, proțăpit pe dig. Dar, până să ajungă la el, Jenny se opri o clipă, în același timp ușurată, uluită, neliniștită. Nu departe de felinar, Ralph se ocupa de-o necunoscută", născută cu siguranță altundeva decât pe malurile Watron-ului, judecând după cosițele elnepii care i se revărsau pe spate.

Demonstrație a comunității pentru dubla căsătorie: a lui Paul Beretti, fiul lui Abel și al Normei, cu Thea Glad, fiica lui Robert și a Verei; a lui Tony Grower, fiul lui Tom și al lui Sally, cu Blanch Ragan, fiica lui Homer și a Oliviei. Cele patru mame fiind născute respectiv Lazaretto, Glad, Twain și Grower, toate familiile erau în cauză, toate prezente, toate bucuroase de-a se prezenta ca un bloc în fața publicului.

Veniți în cortegiu din cătunul Calshot - cu excepția bunicuțelor, transportate cu autobuzul - mirii, rudele și

invitații lor au trecut pe sub portalul unei bisericuțe gotice purtând hramul Tuturor Sfinților și al cărei turn pătrat își împlântă piatra cenușie în inima unui cimitir acoperit cu iarbă. Au înaintat între cele două toiaguri simbolice, *temporal* și *spiritual*, apoi între cele două șiruri de coloane îndesate. Au ocupat în întregime cele patru rânduri de douăsprezece bănci a câte cinci locuri, toate garnisite cu perne multicolore brodate de-o echipă de doamne de la societatea de binefacere, grijulii să respecte simbolul ales de fiecare drept-credincios. **S**-au instalat ca de obicei, bărbații în apropierea stranei, femeile în preajma intrării, spre a putea ieși mai discret pentru micile nevoi ale plozilor. În picioare, așezați, îngenuncheați, ridicându-se odată cu toți ceilalți, au ascultat slujba, predica, cu privirea ațintită asupra mișcărilor de zbor ale mânecilor reverendului sau făcând naveta între cele două prapuri: cel al mamelor, albastru, presărat cu crini, și cel al parohiei, roșu, cu coroană și frunze de palmier. Au cântat pe dinafară toți psalmii, fără să deschidă psaltirile. Apoi orga din naosul lateral a prins să cânte marșul nupțial și, cu mirii în frunte, au ieșit sub blitz-urile fotografiilor pitiți pe după stele, dintre care unul, dând cu ochii de rochia lui Blanch, umflată de speranță, a exclamat:

— *She has a bun in the oven!*⁴²

Au zâmbit. Vezi bine, Tony a arătat ce poate. Blanch așijderea; avansul garantează alegerea. Plini de voie bună, au continuat să defileze până la răscrucea celor patru drumuri, care marchează centrul Fawley-ului, spre a se opri în fața *Jubilee Hali*-ului, sala folosită la ce vrei și ce nu vrei: alegeri, chermese, nunți, banchete, și al cărei tarif e afișat la poartă: *toată ziua*: 5, 10 lire, *numai dimineața*: 3 lire, *supliment de pian*: 0, 5. Curioșii își arătau nasurile la ferestre. Apăreau pe trotuare de peste tot: de la coaforul ridicând în slăvi arta capilară franceză cu firma *La Petite Salon* (sic); de la stația de benzină *Esso*; și chiar de la

42 A pus pîinea la copt (engl.) ; expresie argotică pentru : e însărcinată.

sucursala *Băncii Provinciale*.

— Dumneavoastră reușiți să-i înțelegeți? se adresa farmacistul locatarului de la Jasmin Cottage.

— Cu cine credeți c-o să voteze? întreba proprietarul garajului.

Unii își fluturau mâinile. Alții priveau cam chiondorâș această ieșire în masă a unei clientele moderat consumatoare. Coeziunea grupului reunit în fața tuturor și înflăcărat de ceremonia însăși, liniștit în ce privește viitorul, era resimțită de toți gură-cască.

— Știți, trăiesc numai ei între ei! șoptea băcănița la urechea vecinului.

— O insulă, prin forța împrejurărilor, făcu celălalt, îi apropie pe oameni. Vezi ce se întâmplă în Orcade! Mi-am petrecut acolo concediul...

— Poate n-o să mă credeți, reluă băcănița, o puștoaică de-aici e în vorbă cu unul de-ai lor. Părinții ei nu-s prea contra. Ai băiatului sunt, pare-se, cei care strâmbă din nas.

În vremea asta, exilându-se în bucuria sa, ignorând toate aceste șoapte, toate aceste sentimente confuze - în care se învâlmășeau curiozitatea, simpatia față de cei aflați în nenorocire, interesul pentru negoț, tradiția cercetășească, temperate de neîncrederea față de străini, teama ca nu cumva să se amestece cu ceilalți, iritarea de-a o ști împărtășită - tabăra Calshot pătrundea în *Jubilee Hall*, devenit pentru o zi locul privilegiat al unui fel de exteritorialitate, surâzătoare, dar hotărâtă. Faptul că refugiații, cu rare excepții, începuseră să poarte haine, cravate, încălțăminte ca toată lumea, a rămas cu totul neobservat. Că printre ei se afla, ca invitat de onoare, pastorul de la Fawley și nicidecum părintele Klemp, numit altundeva, la fel cum, conform ziarului, Don Isley, *M.B.E.*⁴³, *fost administrator al insulei Tristan*, fusese numit în insula Mauriciu, asta de asemenea n-a fost remarcat. Nici

43 Member of the British Empire — membru al Imperiului Britanic (engl.).

de cei dinafară, nici de cei dinăuntru.

După ospăţ, după cântări, după urările făcute de Walter, după aducerea la cunoştinţă a darului oferit de Fondul naţional - două rulote-camping, locuinţe mobile al căror simbol nu-l putea nimeni ghici - se trecu totuşi la poza de bază: aceea a horei tradiţionale în jurul tinerilor căsătoriţi: cerc închis, un inel în plus, concentric eu al lor, dar înscris din întâmplare în interiorul altuia mai mare, paralela 51° latitudine nordică.

Nu-şi VOR AMINTI CU PLĂCERE DE această perioadă. Vor spune mai târziu, prin gura lui Simon:

— Amărâte luni! mai eram încă toţi laolaltă. Dar pentru cât timp? în numele cui? Oficial, cu Tristan se isprăvisc. Nu mai aveam un pastor al nostru, nici administrator, nici responsabili. Agnes plecase la fiica şi ginerele ei la Swansea. Trei bărbaţi îmbarcaţi pe-un cargobot, alţi doi plasaţi la un horticultor, o pereche angajată la Colegiul regal veterinar, cinci băieţi aflaţi în stagiul, alţii pe cale de-a fi transferaţi la un centru de reciclare... Simţeau cum se destramă totul. Nu vedeam cum, iar unii nu vedeau nici măcar de ce să rezistăm unui lucru de neînlăturat. Grupul nostru, după ce fusese firesc, mărginit de nişte ţărmuri, devenea artificial, închis între zăbrele, de teamă să nu se îmbucătăţească printre voi...

Va adăuga chiar:

— O rezervaţie, ce mai!

Şi fiecare, fără să vrea, nu încetează de-a se convinge, de a-şi convinge gazdele că e aşa.

Iată un batalion de biologi, medici, sociologi, care invadează dispensarul, instalează nenumărate aparate de măsură sau de analiză, cheamă pe unul, cheamă pe altul, îi istovesc cu întrebări, îi copleşesc cu teste.

Câte unii refuză. Cei mai mulţi nu îndrăznesc. Rezultatele nu vor sluji decât ca să le procure specialiştirilor analize. Dar câteva ziare, bazându-se pe zvonuri, extrapolează. Unul din ele, referindu-se la „coeficientul intelectual”, anunţă că e *relativ scăzut*, în vreme ce altul îl

socotește *falsificat de vanitatea oricărei comparații între cifrele noastre și ale unui grup izolat, preocupat de valori manuale.*

Iar pacienții, jigniți, își însușesc pe deplin această părere. *Știam noi bine, nu suntem alcătuiți ca voi.* Interesul științific acordat cazului în speță nu face decât să le confirme sentimentul bizareriei lor.

*

La locurile de muncă, aceeași poveste, agravată de genul de stimă ce li se acordă.

Directorul întreprinderii *Marine Engineers Ltd* angajase șase dintre ei. Revine la birou ca să mai ceară patru la tariful cel mai scăzut:

— Sunt băieți buni, explică el. Conștiincioși, dar înceți.

— Și mai vreți alții? se miră doamna Greenwood.

— Până la urmă ieșim **într-un** fel la socoteală, mărturisește directorul. Lucrează fără pauze.

Dar dacă „conștiința” lor prezintă avantaje, are și inconveniente. Baptist prea le migălește, după cum spune șeful garajului.

— Cincisprezece mașini, Dumnezeule! Dă-le gata până diseară.

— Treaba trebuie făcută temeinic, spune Baptist. Dacă vrei lucru bun...

— Freacă-le mai puțin, zice celălalt. Clientului nu-i place să aștepte, iar eu am nevoie de loc.

— O să stau mai târziu, răspunde liniștit Baptist.

Patronul ridică din umeri și pleacă fluierând. Dar a doua zi Ned va fi luat la rost de mecanici:

— Fraiere! Muncești de pomană.

Muncitorii din tabără sunt toți la fel. E cu neputință **s-o** faci pe Dora, ucenică **într-un** atelier de confecții, să priceapă ea pentru a Coase nasturii e de-ajuns să treacă firul de patru ori în cruce, având în vedere că oricum „clientele îl mai cos o dată”. E inutil **s-o** înveți pe Jenny, când toarnă berea, tehnica spumoasă a „gulerului”. Nu te

poți bizui pe loc, vânzătoare la raionul de măcelărie al unui supermagazin, că va pune deoparte, facturând-o cu prețul părții de jos a mușchiului, bucata de fileu râvnită de croitor. Interes suveran al firmei, plecăciuni în fața clientului bogat, hatâruri, risipă în beneficiul șefului... Pentru ce? Walter așteaptă întotdeauna să fie servit ultimul, cu prilejul distribuirilor, altfel ar roși până la urechi pentru mandatul pe care-l deține, fiindu-i pe dată contestat. Cătuși de puțin realiști, cei de pe Tristan. Căpățânoși și nici măcar conștienți de acest cusur. Complet depășiți. De unde dificultatea de-a le conferi un grad. Simon, reparator la Sams, care de la yacht la dinghy⁴⁴ vinde cu preț redus lucruri de ocazie, fusese avansat la vânzări; cunoaște problemele mai bine decât oricare altul, dă niște explicații minunate. Dar de la prima încercare tembelul a dat cărțile pe față:

— Luați-o fără teamă, domnule. Chiar eu i-am refăcut partea din spate turtită de etrava unei ambarcațiuni, la regate.

Numai Walter și Ned sunt contramaștri: unul într-o fabrică de biscuiți, altul la o rafinărie. Se bucură de autoritate, dar nu sub forma ei obișnuită: suplețe față de superior, severitate față de subaltern. Șefii nu apreciază cătuși de puțin faptul că ei pledează împotriva ritmului de lucru, iar lucrătorii și mai puțin că aplică ordinele.

*

Părerea care circulă în ateliere se compară cu cea a locuitorilor: diferită, după felul cum e exprimată - pe cale publică sau particulară. Mitul persistă: prin faptul că a contribuit cu lacrima și cu obolul său, nimeni n-ar încerca să separe virtuțile celui primit de virtuțile primitorului. Dar nimic nu poate împiedica faptul că, a doua zi după elanurile sale, compasiunea mulțimii să nu se restrângă și să nu se mire. Apar articolașe de genul: *Mărețul efort depus pentru trei sute de persoane nu trebuie să ne îngăduie a uita că în această țară există milioane de*

44 Barcă pneumatică de salvare (engl.).

nenorociți. Mai circulă și zvonuri vagi. Referitoare la cheltuieli, la valoarea mizei: cea din urmă pârând cu totul disproporționată față de primele. Asupra adevăratului personaj al refugiatului mediu: *în definitiv, dragul meu, un tip oarecum arierat, năucit de cele întâmplare*. Slab suflu al unor încăperi dosnice! Dar receptivă la asemenea vorbe e tocmai urechea celor interesați.

Iar ei au, deopotrivă, reacțiile lor.

Desigur, vor fi văzuți întotdeauna calmi, discreți, politicoși, cu nenumărate vorbe de mulțumire pe buze, doar cu ochii mâhniți, dar voalați de pleoape ca să nu supere pe nimeni. Au înțeles instinctiv că nimic nu e mai scandalos decât să te simți judecat de cel care trebuie să-ți mulțumească. Nu vor mărturisi niciodată sentimentele de care sunt cuprinși: „*Dumneata sus, eu jos, nu-i așa? Și, într-un sens, e adevărat. Dar dacă am să-ți spun că pentru mine mai mult nu înseamnă mai bine, că nu vreau să trăiesc ca dumneata, cu nasul plecat, ca un mațe-fripte, cu mâna făcută gheară... îți dai seama, domnule, că, după părerea mea, situația se inversează*”. Nefilatând pe nimeni, nepricepându-se să mintă, nefăcând niciodată scandal, tac. Dar de îndată ce sunt între ei sau înconjurați de prieteni, se simt mai puțin stingheriți. În lipsa ferocității, pot deveni caustici și, în impertinența exclusiv a naivității, pătrunzători...

Susan pune o farfurie cu thon pe masă și se apleacă spre soțul ei:

— Ia spune, câte languste pescuiai pe săptămână?

— Depinde, zice Baptist. Vreo cincizeci, pe vreme bună.

— Și căpătai două lire pe ele... Ei bine! la Fawley, atât costă o singură langustă. Ca să vezi cât costă transportul!

Ruth, mai întâi spălătoare de vase într-un restaurant (unde n-a putut să reziste din lipsă de aer), acum vânzătoare într-o băcănie, îi dă maică-sii primul salariu, din care nu și-a oprit niciun penny:

— O să meargă? întreabă Winnie.

— Nu, zice Ruth, au prea multe mâini. Le găsesc pe-ale patronului sub bluza mea, iar pe-ale pustiului în casa de bani... Azi-dimineată, mare dandana, dispăruse o hârtie de cinci lire. Patronul mai socotește o dată și zice: „E bine!” Patroana strigă: „Nu, știu că era acolo. Am ridicat-o de pe jos, după plecarea doamnei Froog”.

*

Profesorul Holenstone se agită, e în culmea disperării, se ia de pacienții săi care nu sunt niciodată punctuali, în cele din urmă îl ia la rost pe Walter, implorându-l să intervină:

— Nu mi-a rămas decât o săptămână ca să-mi închei raportul.

— De ce o săptămână? întreabă Walter. Ce cauți dumneata a fost dintotdeauna un secret pentru știință și n-au intrat zilele-n sac. Câtă grabă pe-aici! Noi obișnuim să le spunem celor nerăbdători: *Închipuie-ți că taică-tău te-ar fi făcut cu cinci ani mai târziu... ai fi în avans!*

*

Invitați seara la familia Smith - a căror fată (ceea ce explică faptul) lucrează ca asistentă în tabără - Ragan-ii privesc o piesă la televizor. Se știe că, acum, vârsta ingrată e cea de patruzeci de ani. Eroina, care a fost frumoasă, își fardează ochii, își aranjează buclele false, întinde gâtul să atenueze zbârciturile și, în scârba cu totul modernă față de persoana sa, privindu-și nepoata, exclamă: *„E o provocare! Nu suport să-mi regăsesc în ea propriul chip...”*

— Tâmpito, prin ea trăiești mai departe, exclamă Olive.

Urmează o discuție confuză: doamna Smith, cititoare ferventă a revistelor feminine, pentru care cel mai mic rid se combate cu vreo douăzeci de creme, mărturisește că drama doamnei o privește îndeaproape. Olive susține că găina bătrână face zeama bună. Imaginea are efectul unui duș rece. Dar Olive, susținută de Philo, fiica gazdelor, se înfierbântă...

— Ciudat lucru! Cei de pe-aici sunt cu ochii numai pe tineri, și toți vor să se mențină așa după ce le-a trecut vremea. Nu-i de mirare dacă cei adevărați protestează. O mutră agreabilă e singurul lor privilegiu. Nu-i de mirare așadar nici dacă cei falși sunt disperați! Se perpelesc ca pe jeratic că-i trădează propria lor piele.

Doamna Smith rămâne posacă, dar Olivei i se pare că a găsit o consolare:

— Cu toate astea, închipuiți-vă că **s**-ar reuși să rămânem drăguți până la ultima suflare... Dacă toți ar arăta la fel, de fapt nimeni **n**-ar mai arăta tânăr, și atunci, vă dați seama, babalâcii ar fi cei care și-ar rezerva prosperitățile.

*

În fâșâitul somptuos și egal al pneurilor cu dunga albă, de-a lungul digului, o sută de mașini pline cu nasuri turtite de geamuri o pornesc, domol, duminica, în pas de promenadă: și printre ele, pe neașteptate, un vehicul pentru invalizi, ale cărui manivele sunt manevrate cu toată puterea brațelor de un infirm. Samuel, care merge cu pași mari, i-l arată Evei:

— Ia te uită! Asta nu-i paralizat decât în partea de jos.

*

Toți insistă în direcția asta. O macara, un pod rulant, un buldozer, iată unelte de care nu e cazul să roșească vigoarea unui bărbat. Dar ascensorul unui mare imobil stârnește invariabil gluma:

— Acu deșurubează-ți picioarele.

Se circulă cu autobuzul: dar pentru cel puțin trei stații. Că plouă, că e îngheț sau că bate vântul, la Fawley se merge pe jos. Va lua naștere o expresie care indică neputința:

— Săracul! Se urcă pentru un tichet.

*

Întorcându-se acasă de la uzină, Nevii răsfoiește o revistă ilustrată de tip special, lăsată pe bancheta

autocarului. Strâmbă din nas. Nu că ar face pe mironosița: se fac glume destul de deochete în grupul lui, și nu numai între bărbați. Nevii însuși e un voinic pe care rareori îl întâlnești sâmbăta singur. Îi arată pozele lui Victor, vărul său, care face parte din aceeași echipă:

— Te excită? întreabă el amuzat.

— Nu, zice Victor, prea îmi place să le dezbrac singur. Mă simt parcă jefuit.

— N-ai teamă! Ai care citesc așa ceva îți lasă totul.

N-au decât doi ochi în izmene.

*

În problema asta Agatha se dovedește mai austeră. Dar oricât de habotnică ar fi, după bomba atomică - pentru ea, ca pentru oricare insular, absolut diabolică - fobia ei **s**-ar manifesta mai ales în legătură cu banii. E o poveste foarte veche, apărută în răstimpul unui veac de troc, *în care din mână în mână, cu inima pe deasupra, drept răsplată, se schimbau cele trebuitoare*: formulă poate moștenită, poate spontană, întrucât Agatha nu duce lipsa vorbelor de duh, ca toți ai săi. Biblia, pe care o știe pe de rost, pomenește cu mare dispreț de Mammon, personaj oarecum imprecis, miliardarul vremilor de demult, care îngrășa vițeii de aur. În plus, aceeași Biblie, odată cu pravila Atotputernicului, n-a transmis oare, mâzgălită pe margini, legea întemeietorului: *nimeni nu se va ridica mai presus de altul*? Juruit semnului plus, semnului minus, banul neagă toate astea. Nu el e oare cel care pretinde să facă legală, vitală, acea scară a salariilor unde cresc, progresiv, stima și fericirea exprimate în cifre, asemenea căldurii în grade Fahrenheit? Diferența de la unu la o mie, agresivă, care-i face pe oameni să treacă de la bicicletă la Rolls Royce, de la zdrențe la vizon - în vreme ce, de-a lungul întregii sale vieți, pe insulă, Agatha n-a văzut niciodată îndestularea trecând de la simplu la dublu - constituie un scandal permanent.

Naivă purtătoare de drapel! Dacă ar auzi-o, micii burghezi din Fawley ar crede-o sindicalistă sau activistă a

unui partid de extremă stângă. Când trece pe lângă afișul de propagandă, unde Fortuna poate fi văzută sub înfățișarea unei *pin up* zburând deasupra noilor uzine și deșertând peste capetele extaziate ale celor care subscriu un corn al abundenței din care plouă monede de aur, nu scapă niciodată prilejul să spună:

— Iată noul arhanghel!

Unii zâmbesc, bineînțeles, dar în rotocoalele de fum negru vărsate de gurile coșurilor rafinăriei, în miile de sinuoziități ale conductelor sale, nu e singura care întrezărește vag forțele răului încolăcite în jurul unui balaur.

*

Dar toți, fără șovăire, sunt de acord cu Thea. Croitoreasă la domiciliu, Thea pătrunde aproape în toate casele, aducând de acolo o cronică foarte apreciată de mătușile sale, vizitatoare mirate ale rulotei ei de camping. Știați? Doamna Dudley îi îngăduie fiului ei să-i strige: *Mi-e lehamite, Ursula, de budinca ta amărată!* și soțul ei nu spune nimic. La fel, de altfel, ca și doctorul Chadwall, om de treabă care-și iubește fata ca ochii din cap, pe care însă Thea a văzut-o luându-i mașina exact în clipa când taică-său fusese chemat la o urgență. Să vezi și să nu crezi! Dar se întâmplă lucruri și mai și; Thea nu mai intră s-o pici cu ceară în casa Thorton-ilor - niște clienți din Exbury, care locuiesc în cea mai frumoasă clădire, ticsită de mobile, de candelabre, de covoare, de argintărie, ca să nu mai vorbesc de altele. N-a renunțat la ei pentru că sunt trei, un domn și două doamne; nici măcar pentru că, sosind sâmbăta, îl găsea pe domnul Thorton în pat ba cu una, ba cu alta, ba cu amândouă, calmi, câtuși de puțin jenați, la ora la care lumea asta bună obișnuiește să hoinărească. La urma urmei, nu-i treaba ei. Dar ce-a revoltat-o a fost când l-a văzut într-o zi pe domnul Thorton dându-o afară, strigându-i că-l plictisește, pe-o bătrânică cu tot părul nins, propria sa mamă, venită să-i reproșeze cu blândețe că n-a plătit de trei luni pensia fiicei sale, încredințată pe

cât se pare, după despărțire, celei de-a treia și adevăratei doamne Thorton. A șters-o Thea de-acolo cât ai clipi, iar povestea a provocat mai multă zarvă în tabără decât aceea a Notei, atacată **într-o** seară de niște haidamaci care nu jinduiau decât la poșeta ei. Însăpăimântate, în zadar luate cu duhul blândeții, bunicile nu mai încetează tot comentând întâmplarea.

V

Știe fiecare: nu e vorba decât de o excepție. Dar e *posibil*! Și dacă timpul, vârsta, strădania, dragostea, familia, banii n-au nici același sens, nici aceeași valoare de o parte și de alta a grilajului de la Calshot, există lucruri și mai grave. Oameni care n-au fost niciodată soldați, nici locatari, nici servitori, nici inferiori cuiva, iată-i trezindu-se șerbi. îmbrăcați, adăpostiți, hrăniți, încălziți, plătiți, distrați, transportați, îngrijiți, binecuvântați, dar șerbi.

Ascultați-i pe Ned, Baptist, Walter, Ralph, Simon, Paul, Homer, Samuel și pe alții de-ai lor! Ascultați-l pe Elias abia întors de la uzină, având impermeabilul încheiat peste salopetă, cu autobuzul de 17 și 20. Repetăm: de 17 și 20.

O sărută pe Cecily. Se apleacă spre Margaret, care în leagănul ei a început să poată sta în poponeață. Se îndreaptă, își flutură mașinal mâna dreaptă: mâna care a înșurubat - asta e norma - cinci sute patruzeci de buloane. Și deodată zărește pe fereastră frunzele tinere ale teilor, uită că primăvara nu e a lui, șoptește:

— Ei, Elias, îți semeni bostanii?

Alaltăieri, la aceeași oră, adulmecând vântul, în pragul ușii, mârâise:

— Hai, suflă! Cred că nu mai știu să manevrez o barcă.

Poimâine va fi o altă aluzie oarecare:

— Și în timp ce ne spetim, boii noștri huzuresc în iarbă.

Sau se va arăta îngrijorat de acoperiș, cam slab în partea de nord, sau de șanțul pentru canalizare, lăsat

baltă. Acea mică lume, în care puteai, în loc să repeți un gest, să-ți desfășori zilnic toate talentele, el n-a părăsit-o. O dată, o singură dată, și-a dat drumul la gură spunând:

— Îți dai seama, Cecily, că eram propriii noștri patroni?

Și în ziua aceea s-a așezat la umbră într-un ungher, visând la acele minuni atât de puțin cunoscute de oameni: o zi care urmează alteia și care nu e aceeași; posibilitatea de a-ți alege munca, săvârșită în sudoarea plăcerii; o viață atât de bogată în aer liber încât nimănui nu i-a trecut prin cap s-o servească comprimată în trei săptămâni de concediu...

Nici, cu atât mai puțin, s-o disprețuiască.

Iată faptul neașteptat, ultima trăsătură de penel: toată lumea se plânge. Țara asta în care curge lapte și miere e plină de catarge de care se agață fără încetare noi ambiții. Și toate urcă, și alunecă, și-o pornesc iarăși, și cad din nou.

— Se simt flămânzi, spune Simon, câtă vreme nu sunt ghiftuiți; apoi, de îndată ce se îmbuibă, li se face greață.

Să cauți întruna, să strigi, să alergi, să dai din coate, să-l întreci pe unul, să-l strivești pe altul, să cânti „fiecare pentru sine” în numele unui Dumnezeu al tuturor, s-o iei mereu de la capăt și să nu termini niciodată cu invidia, cu plictisul, cu ceilalți, cu tine însuși, într-adevăr, pentru ce? Pentru ce, dacă ziarele, posturile de radio, trecătorii, prietenii repetă fără încetare că lumea e prost alcătuită?

Sociologului ahtiat după răspunsuri, care notează, înseamnă pe răboj, pune cruciulițe, scrie cifre în niște pătrățele și care, schimbându-și tactica, îl întreabă pe neașteptate: *Aveți întrebări de pus, și în cazul acesta care anume?* Simon i-a răspuns:

— Da, două întrebări. Ce-i mulțumește pe englezi? Și dacă nu-s mulțumiți de nimic, noi, care eram mulțumiți, cum să facem să fim din nou?

Dar, deodată, în acest marasm Explodă bucuria.

Încă nu era ora 8 și vrăbiile ciripeau zgâriind

streșinile, aurite de razele piezișe ale soarelui. Plecat în același timp cu Jenny, care gonea la rândul ei spre John, Ralph cobora aleea să se întâlnească cu Gladys, acea mică scoțiană, infirmieră la spitalul din Hythe, cu care nu se mai ferea acum să aibă legături. Pedala de zor pe una din acele biciclete oferite de-un magnat al industriei respective și ale cărei evoluții pe sub tei, cu ocazia lecțiilor luate, nu fuseseră lipsite de pitoresc. Era pe punctul să ajungă la micul grilaj, când două voci de stentor răsunară din rășputeri:

— Joss!

— Ulric!

Ralph se opri brusc, să poată întoarce capul, cu un picior pe pământ, cu celălalt pe pedală. De pe cealaltă alee, urmată îndeaproape de Twain-i, Susan țâșni pe neașteptate, cu brațele deschise, îndată după aceea se iviră Ragan-ii, strânși în jurul Olivei cu papucii clămpănind. Lui Joss ca și lui Ulric, lansați în sens invers, agitându-și cu mâna stângă șepcile albastre-închis și ținându-și cu dreapta, aruncat pe umăr, voluminosul sac de marină, Ralph nu le vedea decât spinările. Apoi nu mai văzu nimic decât o masă nedeslușită de oameni, strânsă degrabă jur-împrejur. Numele lor ricoșau din poartă în poartă, până în fundul îngrăditurilor. Niște puștani chirăind săreau pe fereastră. Femei care-și trăseseră în grabă un capot pe ele, bărbați nerași sau, asemenea lui Walter însuși, alergând numai în cămașă, bătrânî umblând șontâc între două bastoane, cu toții râzând, ținând, învârtindu-se de colo-colo, bătând din palme, veneau să facă corp comun cu roiul familiilor. Ralph șovăi. Îndrăzni să șovăie. Gândindu-se la Gladys. Dar Jenny o și întinsese. Jenny, propria soră a lui Joss! Șocat și totodată rușinat de el însuși, Ralph lăsă jos bicicleta. Roiul se revărsa în bloc spre sala de întrunire. La intrare, Ralph îl întâlni pe Bill, apoi pe taică-său, al cărui chip se luminează:

— Bine, fiule! zise Ned, fără a mai adăuga ceva.

— Joss parcă a înlemnit, zise Bill. îi vine greu să

spună totul, se-nțelege. Dar îl cunoști: e tipul care ar fi în stare să-și taie nasul ca să-și pedepsească mutra, dacă s-ar trezi mințind.

Fericirea și totuși stinghereala pe care-o resimțise Joss regăsindu-i pe-ai săi fusese și mai puternică de cealaltă parte a globului pământesc, regăsindu-și insula.

La revărsatul zorilor, în ziua aceea, se afla pe punte, rezemat în coate de parapet. Ce șoc pentru el, când apărură în zare acel triunghi negru cu vârful alb, barat de-o linie roz! Cunoștea bine acest aspect al insulei Tristan văzută de departe, la răsăritul soarelui, deoarece o zărise de sute de ori cu prilejul campaniilor de pescuit. Dar fregata, înaintând cu precizia unui trăgător, se apropiase foarte repede de țarm, iar acest țarm nu mai era același. La picioarele conului care-și străpungea aureola de nori se mai afla acum încă unul, mult mai mic, dar prevăzut și el cu un inel de pâclă. Abruptele pante verzi, despicate brutal de falii, amputate de prăbușirile care avuseseră loc, mai puteau fi recunoscute. Dar dedesubt un val de lavă bulbucată, un zid de zgură - douăzeci și cinci de milioane de metri cubi, după aprecierile experților - cădea vertical în mare.

I se vorbise de toate astea. Încă de la 16 decembrie, doi specialiști, aduși la fața locului de vasul *Leopard*, încercaseră să se aventureze. Dar se treziseră în fața unui uriaș ceainic străpuns de neconținute fulgere, bombardat de blocurile care țâșneau din noul crater. Puhoaiile de lavă, amestecate cu altele, împrășcate dintr-o jumătate duzină de fisuri, continuau să se reverse, val după val, direct în apa îngemănată cu focul, plină de crabii, de caracatițe, de pești fierți, și din care țâșneau furioase jeturi de aburi.

De atunci, și fără alți martori în afară de pinguini, hemoragia se opri, din crater nu mai ieșeau decât fumarole. Dar debarcarea în partea de răsărit continua să rămână imposibilă. Vasul *Transvaal*, aruncându-și ancora în largul capului Hottentot, fusese nevoit să-și expedieze

şalupele spre acele golfuleţe dinspre nord-vest, ale căror pante abrupte prăvălite peste saltele de galeţi, mănunchiuri de roci cufundate, de stânci submarine înlănţuite de laminarii de-o sută de metri cu flotoare groase cât ouăle, fac ca debarcărilor să fie extrem de dificile. Bun prilej de altfel: aici îşi regăsiseră privirea ageră, îndemânarea învingătorilor de brizanţi, adormite de luni de zile pentru Joss şi la Ulric. Dar odată ajunşi pe uscat, pe platoul familiar, ridicat ici-colo de nevinovatele movile rotunde - pentru experţi vechi buboae vulcanice a căror vârstă ţi-o puteau spune cu o aproximaţie de zece mii de ani - Joss rămăsese încremenit: din pricina golului, a tăcerii şi a nemişcării. Insulari fără insulă, insulă fără insulari: locul, locuitorul constituie un tot. Oh! satul acela neatins, dar de care ţi-era interzis să te apropii, cu toate uşile larg deschise! Şi acea revenire la junglă a grădinilor năpădite de graminee înalte, a animalelor sălbăticate, cele puternice folosindu-şi copitele şi coarnele, cele slabe înnebunite, măcelărite de marii albatroşi, de câinii scăpaţi de tirul bărbaţilor de pe *Leopard*! Hoituri putrezeau la tot pasul, duhnind, acoperite de muşte albastre. Pe Comrade, măgăruşul său, viu şi nevătămat, Joss îl zări în fruntea unei hoarde alergând spre înălţimi. Dar sosi de îndată porunca să nu se apropie de el, în numele naturii de-aci înainte suverane.

Tristan, pur subiect de experienţă! Şase săptămâni în sir Joss avea să-i călăuzească pe aceşti oameni încântători, dar cu neputinţă de înţeles, indiferenţi faţă de orice în afară de instrumentele lor, extaziaţi de găsirea unei pietricele ciudate, a unei mici plante fără nume. Aceste pământuri, aceste stânci, aceste faleze încărcate de amintiri nu mai erau decât bazalt, andezit, fonoli-l, trahit, tuf sau zguri plutonice. *Tussockul* se numea *poa*; iarba mare, *spartina*; *la conjituriere a baies rouges*, încântarea copiilor, *nertera*; arborele insulelor, *phylica*; alga uriaşă, *macrocystis*. Niciun fel de alte probleme în afara celor de higrometrie, de pluviometrie, de magnetometrie. Se

întâmpla, desigur, ca vreo furtună să-l scoată uneori din pura anemometrie pe câte-un meteorolog, care striga, nevenindu-i să creadă:

— Șaizeci și cinci de noduri! Ne aflăm la extremitatea superioară a scării Beaufort⁴⁵. Și voi trăiați în asemenea condiții?

Noul crater, degrabă potolit, după ce funcționase ca o supapă, îi interesa mai puțin decât aceste recorduri ale vântului. Stăteau să-l asculte cu gura căscată pe Joss povestind despre uragane vrednice de ținut minte. După care geologia, zoologia, botanica reintrau, odată cu vremea liniștită, în toate drepturile lor. Lui Joss nu-i plăcea de fel să se apropie de-a bușilea de crater pentru captarea și analizarea gazelor exalate prin crăpături. Distracția consta îndeosebi în prinderea de inele la picioarele păsărilor: numai Ulric și el știau să prindă păsările și, într-un nimb de pene, să le aducă, palpitânde, specialiștilor, care datau, prindeau inelul și priveau cu înduioșare cum friptura își ia zborul, repetând de zece ori pe zi:

— Nici măcar un cristei... Ce păcat! Aceste aptere rarissime par să fi dispărut.

Ochii lor spuneau: i-ați mâncat. Regretabil, într-adevăr! Dar Joss avea ciudă pe ei că nu-i regretă pe oameni.

*

Iar acum se află aici, hărțuit de prietenii mirați că n-au știut nimic de întoarcerea lui. Au uitat oare că o scrisoare face câteva luni de la Tristan și că, de la Capetown, un avion sosește mai repede? Sosiți la Heathrow cu o zi înainte de data prevăzută, Ulric și el și-au oferit plăcerea de-a le face o surpriză. Au reușit să ajungă în trei ore la Southampton, noaptea, cu auto-stopul, apoi, sărind din primul *ferry-boat*, să străbată drumul, undoi, în aerul proaspăt al dimineții. După îmbrățișările de rigoare, bineînțeles, sunt mai puțin veseli. Știu bine ce-au văzut și că nu e prea agreabil de povestit.

45 După care se măsoară intensitatea vântului.

Doamna Greenwood, care n-ar trebui să se afle aici, care a fost cu siguranță înștiințată prin telefon, nu greșește probabil neliniștindu-se. Aude bine, ca ca și Joss, bâzâind două sute de voci: *Din moment ce s-au dus acolo, din moment ce-au putut să trăiască acolo, din moment ce s-au întors nevătămați... Atunci?* Pentru ea totul e aranjat. Protejații ei se asimilează; se formează perechi mixte; iau naștere obiceiuri; dorul de țară ar trebui să se estompeze și „acești oameni cumsecade” ar trebui să adopte plăcutul mod de viață englez, care îl depășește într-atât pe acela de pe-o stâncă pierdută.

— Măcar de nu le-ar împuia capul flăcăii ăștia! îi șoptește ea lui Abel, tatăl lui Paul, dar și a doua fete pe care are motive temeinice să le creadă câștigate pentru cauza Hampshire-ului.

Dar stânjeneala lui Joss, interpelat de fiecare, și a lui Ulric, care se adăpostește în spatele camaradului său, o mai liniștesc puțin. Oricum, la nevoie, raportul științific va restabili lucrurile. Postul de radio sud-african, după spusele medicului care l-a prins, ar fi vorbit de *eșecuri*. Doamna Greenwood înaintează și, cu mâinile făcute pâlnie, strigă în mijlocul hărmălaiei:

— Cred că cel mai simplu ar fi ca flăcăii să se urce pe masă pentru a răspunde la întrebări.

*

Și iată-l pe Joss, care se lasă când pe-un picior când pe altul pe acest parapet, bălăbănindu-și brațele. Ulric n-a vrut. N-are nici dorința, nici harul cu care e înzestrat un purtător de cuvânt. Bătrânii și bătrânele s-au așezat, dar toți ceilalți au rămas în picioare, înconjurând nucleul consiliului instinctiv refăcut. Cu bărbiile ridicate, cu gurile închise: guralivii s-au potolit. Walter îi dă drumul:

- Ați întâmpinat furtuni?
- Cam din toate, ca de obicei.
- V-ați instalat corturile la Așezare?
- Nu, lângă ogoarele de pătate.
- De ce? Vulcanul mai scuipa încă?

— Nu, e aproape stins, dar putea **s-o** ia de la început.

Lungi murmure nedesluite. În răstimpul acestui scurt schimb de întrebări și răspunsuri, Walter **s-a** apropiat. Glasul lui devine mai grav când întreabă:

— Sunt multe pagube?

Joss, care-și privea picioarele, își îndreaptă trupul:

— Spre răsărit nu mai e nimic. Nici ambarcader, nici plajă, nici fabrică de conserve, nici stație de radio. Până la nivelul antenei, totul e acoperit de lavă.

Asistența nu reacționează. Joss continuă extrem de grăbit:

— Și apoi, mai bine să v-o spun de pe-acum, nu mai există nici oi, nici pisici, nici păsări de curte. Câinii atacă până și pinguinii. Au rămas vitele, care **s-au** sălbăticit și pustiesc ogoarele. Șobolanii mișună: mi-au ros sacul și ghetetele. O aiureală nemaipomenită...

Simon ridică brațul ca un puști la școală:

— Dar șalupele?

— În privința asta e-n regulă, răspunde Joss, încântat că poate prezenta un amănunt consolator. Cei de pe *Leopard* le-au tras pe uscat și le-au răsturnat pe iarbă.

— Și casele?

Strigătul a venit de la Agatha, gospodină pasionată, singura posesoare a unor tălpici de pâslă pentru un parchet ceruit. Dar treizeci de guri îl repetă, și Joss pare mirat. Să spunem mai curând: amărât. La case, ce-i drept, nu se gândise, nu anume, nu spun**ându-și** că, deși inutile, erau totuși acolo. Întrucât Joss e un tânăr care nici n-a înălțat ziduri, nici n-a zămislit viață. Întrucât unui tânăr casa nu-i pare, precum tatălui, bunul, legătura, sediul unui foarte lung șir de zile. Altă știre bună! Ca și cum lucrul ar fi de la sine înțeles, Joss spune, ca un prostănac:

— Casele! Păi, nu **s-au** clintit.

— Nu, sare Ulric, cuprins deodată de dorința să depună mărturie. Zgura **s-a** întins cam peste tot. Un șuvoi a coborât chiar și spre sat. Dar **s-a** oprit la douăzeci de pași de casa lui Elias.

— Acoperișul a ars, precizează Joss. Prea era aproape ca să scape de scânteii. Dar e singurul. Savanții au discutat treaba asta. Ținând seama de pantă, ar fi trebuit ca lava să acopere satul. Dar la început ieșea ca o pastă groasă; a împins în fața ei un soi de tăvălug, și când a devenit lichidă, barajul ăsta a trimis-o înspre partea cealaltă, înspre mare.

În timp ce vorbește, Joss vede cum se schimbă în fața lui toate chipurile și, fără măcar să-și dea seama, al său se adaptează sentimentului pe care acestea îl exprimă.

— Dar asta-i mâna lui Dumnezeu! exclamă Agatha.

Mâna lui Dumnezeu: e porecla care-i va rămâne taluzului proteguitor. Joss se lasă dus de curent. Convinș că va trebui să spună: *Ei bine, iată, am văzut, totul s-a dus de râpă!* socotește că a păcătuit deznădăjduind. Înconjurat de oameni de știință dispunând de locuințe moderne în Essex sau în Surrey, care și așa socoteau lipsită de rațiune - ca toți reverenzii - povestea insulei Tristan, și cu atât mai nebunească ipoteza unei reîntoarceri, Joss s-a lăsat convins de argumentele lor. Și Ulric, de altfel, care-i aruncă acum o privire neamicală doamnei Greenwood, vinovată de aceeași îndoială:

— Dacă am înțeles bine, spune ea, casele n-au prea avut de suferit, dar insula se află într-o asemenea stare încât a devenit de nelocuit.

Joss dă din cap, nehotărât, ținut de privirea alor săi. Dar, nu, n-ar putea să afirme așa ceva. Nu e rolul lui s-o facă.

— Dar, în sfârșit, intervine doamna Greenwood, cu un vulcan deasupra capului, care tocmai a erupt, care o să reînceapă cu siguranță...

— S-ar putea, zice Walter. Putea s-o facă și acum o sută de ani, iar noi trăiam la poalele lui. liniștiți.

— Lucrurile s-au agravat, asta-i sigur, e de acord Simon. Debarcaderul, atelierul, animalele pierdute, toate astea dau de gândit. Dar nici acum o sută de ani nu exista nimic din toate astea. Ceea ce niște oameni au făcut o

dată, alți oameni pot să refacă. Dacă vulcanul n-a fost ațâțat decât de-o mică mânie...

— Am plecat prea repede! strigă Samuel.

— Fără să ni se fi pârlit nici măcar părul! strigă Olive.

— Dar gazele? protestează doamna Greenwood.

— Aveți dreptate, spune Simon. Evacuarea era necesară. Dar am avut dreptate când am cerut să rămân pe Nightingale cu câțiva oameni. Nu puteam face nimic împotriva erupției. Dar am fi controlat restul, până una-alta.

— Până ce? Până să vă întoarceți sub un crater spre a-i oferi prilejul să provoace, data viitoare, trei sute de morți?

Greșeală, doamnă Greenwood! E mai bine adesea să te prefaci că nu înțelegi decât să cristalizezi visul în câteva cuvinte. *Să vă întoarceți...* le-ați rostit. Nimeni nu le va mai putea lua înapoi. Socotiți, fără îndoială că, transportați atât de departe, lipsiți de mijloacele de-a reface în sens invers un drum atât de lung, acești bărbați și aceste femei nu vor fi în stare să vă irosească darurile; că printre ei se află prea mulți oameni cu scaun la cap pentru ca, de îndată ce vor rămâne singuri, să nu zâmbească la gândul unei asemenea nebunii. Cine știe? Cel izolat trece încet de la vis la speranță, în timp ce grupul, în virtutea numărului celor care o nutresc fără încetare, a și ajuns la ideea fixă. Ascultați-l pe Robert, paracliser circumspect, care oftează:

— Ne-au murit cinci oameni aici.

Ascultați-l pe Ned, care-i continuă ideea:

— Se moare în multe feluri: chiar și trăind acolo unde nu e viață adevărată pentru tine.

Toată sala aplaudă. Doamnei Greenwood nu-i vine să-și creadă urechilor. Fără să se mai ocupe de ea, membrii consiliului se strâng mai aproape. Tâșnesc frânturi de frază: *Trebuie văzută treaba mai îndeaproape... O să cercetez raportul... O cerere, de ce nu? Ce-ți rămâne să faci decât să pleci, dând din umeri?*

Dar nu le-a întors bine spatele că Walter, la rândul

său, sare pe masă:

— Haidem, spune el, cu mâinile întinse, să nu ne înflăcăram. Acum pot să v-o spun: n-am încetat o clipă să nădăjduiesc. Dar să fim discreți, ca opinia publică să nu se întoarcă împotriva noastră. Să nu pierdem șansa, dacă există vreuna. Nicio vorbă ziariștilor. Voi trece diseară pe la fiecare, să vă aflu părerea. După aia om vedea...

A și coborât. Spintecă mulțimea și pleacă, învăluit de lungi priviri complice.

Peste trei săpt Amâni, ghemuit între un pahar de bere pe jumătate gol, o scrumieră plină de mucuri și un vraf de tăieturi din ziare pe care Gloria Trumbey, documentarista, i le întindea una câte una, Philip Hacklett termina de citit textul publicat sub semnătura *Doctorului G.* Ajuns la comentariu, începu să zbiere:

— Domnule Folkes!

Din fundul sălii, unde supraveghea paginarea gazetei, Hugh, cam neliniștit, sosi târându-și picioarele:

— Da' știi că mă pot bizui pe dumneata! vocifera patronul... Domnule Folkes! Londra publică raportul prezentat de *Royal Society* fără ca noi să fi aflat ceva. De compunerea pe care au făcut-o despre pietre, foci, flori și păsărelele de prin partea locului, ca să fiu sincer, mă doare-n cot. Dar ai văzut articolul de dedesubt, vită încălțată?

Philip flutura tăietura din ziar și, în respectuoasa atenție a sălii, abonată la acest soi de mânii, citea cu un glas vehement post-scriptum-ul concurentului:

— *Indiferent de cele spuse până acum, acest document științific cuprinde o scurtă anexă în care sunt examinate șansele unei recolonizări. Ea nu e socotită nici prudentă, nici de dorit, întrucât, oricum, insula n-a oferit niciodată decât puține resurse. Dar pasajul referitor la recenta erupție de „manifestare vulcanică de importanță secundară pe cale de stingere” pare să fi fost interpretat de refugiați cu un larg optimism. Oficiul Colonial ar fi primit și respins pe cât se pare o cerere de înapoiere...*

— Mi-au făcut figura! spuse Hugh, strângându-și cureaua.

— Calshot se află la trei pași, supraveghezi tabăra de șase luni și îngădui Londrei să ne-o ia înainte, continuă Philip. Ești surd sau ce-i cu tine?

— Mi-au făcut figura! repeta Hugh. Înțeleg acum de ce amuțiseră ca niște pești.

Văzând că Philip își înfige în colțul gurii o nouă țigară, apoi că-și chinuie roțița brichetei, prinse curaj:

— Doamna Greenwood îmi spusese, ce-i drept, că povestea flăcăilor a făcut o impresie puternică în tabără. Am scris vreo zece rânduri despre asta. Dar părea că agitația s-a potolit. L-am văzut cu ochii mei pe Walter mergând din casă în casă și am crezut, ca și pastorul, că o face ca să domolească spiritele. M-a păcălit! îi puna să semneze o petiție.

— Va trebui s-o spui în articolul tău, șopti patronul.

— Un articol, pentru ce? Povestea e închisă.

— Dumnezeuule, strigă Philip, îl auzi, Gloria? Trei sute de indivizi sosesc de la antipozi ea să ni se arunce în brațe. îi cazăm, îi răsfățăm, cheltuim pentru ei sume fabuloase. Bun. După un an, oamenii ăștia de treabă, constatând că Anglia nu e raiul pe pământ, cer sus și tare întoarcerea la cabanele lor. Bun. Iar domnul Folkes, ziarist, nu vede în asta nicio semnificație specială... Aleargă, dobitocule! Du-te să dai ochii cu Walter și fă tot ce poți. Tristan e specialitatea noastră, și dacă tot venim plasați, e preferabil să exagerăm un pic.

*

Doamna Greenwood, a doua zi, socoti că *Southern Post* exagerează chiar prea mult.

La Calshot, unde Hugh reușise să-l încolțească pe *headman*, cu o seară înainte, fiecare familie fusese blagoslovită eu câte-un ziar de căciulă, gratuit. Doamna Greenwood îl găsi pe biroul ei și fu imediat alarmată de chenarul articolului de fond, unde titlul cu litere mari ÎNTREBARE domina subtitlul: *Veacul al XIX-lea va spune*

„nu” celui de-al XX-lea? apoi zări banderola în coșul de hârtii. Secretara, sosită ceva mai devreme, bătea la mașină o scrisoare, cu o mutră serioasă. Vera Greenwood se cufundă în articol:

Mulți dintre noi, scria Hugh, au citit în tinerețea lor romanul francez: Omul cu urechea ruptă. Nimeni n-ar fi crezut că ne vom trezi într-o bună zi în fața acestui înviat din morți. Despărțit de noi prin șapte generații, un cetățean de pe Tristan, oricum ai lua-o, nu e altceva decât străbunicul străbunicului nostru...

— Începe bine! nu se putu opri să șoptească doamna Greenwood.

— Să vedeți sfârșitul! făcu secretara, fără să se întoarcă.

Vera Greenwood parcurse rapid continuarea, în care Hugh Folkes reamintea drama, exilul, primirea, penibilul efort de adaptare, ca să ajungă la incredibilul: *reflex de fugă spre trecut*. El, Hugh, prieten al refugiaților din prima clipă, izbutise, în ciuda consemnului de-a nu scoate o vorbă, să-l facă pe șeful lor să vorbească. Walter se arătase stânjenit, dar hotărât. Nu negase nimic. De îndată ce căpătase încredere, înlocuise puțin câte puțin verbele spunând mai întâi *putem*, apoi *vrem*, în sfârșit *trebuie să ne întoarcem*. Adăugase că înțelege prea bine temeiul respingerii unei petiții considerată sentimentală. Făcuse deja apel împotriva acestei hotărâri, pe lângă o autoritate mai înaltă, oferind să se supună unei experiențe hotărâtoare: trimiterea pe insulă a doisprezece voluntari, capabili să-și asume toate riscurile și care să afirme, după trei luni, dacă pentru un tristanез insula rămânea sau nu locuibilă. Era în măsură să afirme că această propunere, mai puțin brutală, avea șanse să fie agreată: ministerul avea intenția să asocieze celor doisprezece un funcționar de la Oficiul Colonial, și un dar de 1 200 de lire, în bilete de drum, acoperea o bună parte a cheltuielilor.

— Va să zică asta-i! făcu doamna Greenwood. Mă întrebam de ce nu mi se mai acordă locuințe pentru tinereții

căsătoriți.

Dar nasul ei se și îndreptase spre concluzie:

Fără îndoială că hotărârea refugiaților e surprinzătoare, fiind chiar resimțită de unii drept o jignire. Personal, lăsând politicienilor grija să tragă, într-un sens sau într-altul, spuza pe turta lor, mă voi referi la problema serviciului care li s-a făcut. Strămoșul în viață, rămas ca atare și care, acum un an, se trezise azvârlit într-o lume psihică, morală, socială, tehnică atât de deosebită de a sa, a avut timp să vadă, să judece. Și, făcând comparația, refuză! Câtă valoare au așadar vremurile în care trăim? Vă las să meditați la aceasta.

— Superb! zise doamna Greenwood, ridicându-se brusc. Nu știu dacă îți amintești, dar la sosirea celor de pe Tristan, Hacklett dezvoltase în mod strălucit tema contrară. Ai vreo știre, Carol?

Măinile secretarei rămaseră o clipă suspendate deasupra claviaturii:

— Niciuna, spuse ea. L-am văzut doar pe Simon fluturând ziarul în curte. Îi striga nu știu cui: „Prea mult sos! Dar ce bună-i friptura!”

ALEGEREA

SUNT DOUĂ ORE DE CÂND NED ÎI TOT DA târcoale lui Gladys, care a venit să ia dejunul cu ei. Prietena fiului său îi place îndeajuns: plină de prospețime, bine echilibrată, o șalupă pe cinste cu pânza bine întinsă pe carcasa-i zdravănă. Neînchipuit de blondă, fapt mai curând măgulitor: tinerilor din împrejurimi li se aprind călcâiele după fetele de pe Tristan, cărora optimea sau șaisprezecimea lor de sânge hotentot le conferă un tip anume, dar fetele sunt mult mai rezervate. Fie că-și imaginează un copil cu pielea prea închisă sau că se gândesc la slujba lipsită de importanță a viitorului soț, fapt e că povestea lui Ralph e unică la Calshot. Dar îngrijorarea prinde întotdeauna rădăcini odată cu norocul. După tocană, Ned a destupat sticla de Bordeaux - adusă de Gladys, întrucât, orice s-ar spune, la prețul ăsta, lui Winnie

nici nu i-ar fi trecut prin cap! A turnat celorlalți, și-a ridicat paharul și a spus, cu ochii la pândă:

— În sănătatea lui Bill! De data asta cred că treaba-i aranjată. Am stat de vorbă cu Walter: o să pună la vot, și dacă iese da, o pornim!

Lui Ruth i **s-a** luminat chipul: împreună cu Bill, Joss a plecat înapoi printre cei doisprezece și singura scrisoare pe care a transmis-o *Leopardul* în patru luni îi era adresată ei. Ralph, rămas pentru Gladys, n-a scos o vorbă. Atunci Ned a bătut din picior:

— Când mă gândesc că e acolo unde e! Nu te-ar speria, Gladys, să locuiești atât de departe?

— Un pic! a șoptit fata, trimițându-i lui Ralph o lungă privire din ochii ei albaștri.

— O infirmieră, a murmurat Winnie, ne-ar conveni la toți.

Dar Gladys n-a răspuns. Ned a căutat alte fraze, nu le-a găsit. Acele ceasornicului se roteau. Mititica **s-a** ridicat, a exclamat:

— Și jumătate! Trebuie să ne grăbim, Ralph, dacă nu vrem să pierdem filmul.

Politicoasă, zâmbitoare, fără a uita să mulțumească, **s-o** îmbrățișeze pe Ruth, iat-o în pragul ușii deschizându-și umbrela. Ralph a dispărut pentru o secundă în camera lui să-și ia impermeabilul. Taică-său îl urmează, îl oprește chiar în clipa când dă să iasă și-i spune la repezeală:

— Să nu mergi prea departe, Ralph, mă înțelegi? Dacă va fi să nu te urmeze...

Cât de deosebit e de fiul său, de băiatul îmbrăcat **într-o** zeghe de oaie, acest Ralph cu o cravată pe cîste care-l înfruntă pe taică-său! Și care abia dacă își descleștază dinții, ca să spună:

— Dimpotrivă! E singura mea șansă.

A trecut, Winnie își face de lucru cu farfuriile, și lui Ned, sprijinit de pervaz, îi e ciudă că se simte mulțumit. Dacă singura șansă a fiului său trece pe acolo pe unde se gândește el, înseamnă că, oricum, Ralph îl va urma.

sf

Pentru Jenny, nicio problemă. Când Ruth i-a arătat scrisoarea lui Joss în care acesta relata că cei doisprezece **s**-au împărțit în două grupuri, unul însărcinat cu pescuitul, celălalt cu reparațiile urgente, când a citit pasajul în care fratele ei o asigura că delegatul Oficiului Colonial, în ciuda câtorva rezerve, conchidea *în sensul lor*, a priceput că Twain-ii vor întâmpina greutăți când va fi cazul să se regrupeze. John, care știa despre ce-i vorba, **s**-a mulțumit să zâmbească.

— Te iau cu mine! i-a spus ea, să vadă cum reacționează.

Iar John i-a replicat pe același ton:

— Păi sigur, pisicuțo! împreună cu autocarul meu și, vezi bine, cu șoseaua, ca să aibă pe ce să circule.

Exact în ziua aceea a avut ea - dar de-a-ndoaselea - același reflex ca și Ralph: spre a-și interzice o altă alegere.

! =

Cu Jenny, sunt șase în aceeași situație.

Nota a și părăsit tabăra și **s**-a instalat la Southampton **într**-o pensiune de domnișoare. Joan șovăie. Jasmin nu mai știe ce să nădăjduiască: prietenul ei, un pilot al Bazei, a fost transferat în Irlanda de Nord. iar Olive, maică-sa, le îngrozește pe celelalte mame repetându-le **într**-una:

— Fiți atente cu fetele voastre!

Loc și Flora, fetele lui Abel, știu desigur să se apere mai bine. Influențate de ambianța supermagazinului în care lucrează, sunt cele care au evoluat cel mai rapid. Nimic nu le deosebește pe cele două surori de celelalte o sută de fete parfumate, cu ochii fardați, cu unghiile înroșite, cu ciorapii de mătase trași până sus, sub fustă, care se revarsă seara, amestecate cu zveltele vânzătoare de la raioanele de galanterie, cu burduhănoșii șefi de raioane, pe ușa rezervată salariaților. Ele au două limbi în gură: dialectul pentru tabără, iar la magazin engleza populară în care mai dăinuie poate un slab accent sud-

african. Logodite, Loc cu un ajutor de contabil, Flora cu fiul vânzătorului de la stația de benzină, sunt amândouă ținute pe loc. Dar Paul, fratele lor, a plecat și el printre cei doisprezece spre a-și construi casa și a putea în curând s-o primească acolo pe Thea, rămasă singură cu părinții. Abel și Norma trec prin toate chinurile iadului. Nu le-a plăcut - iar lui Walter și mai puțin - nota apărută **într-un** hebdomadar care se joacă de-a pl onosticurile: *Inel, în loc de vapor pentru înseși nepoatele șefului*. Se gândesc la bătrânețile lor, sfâșiate în două:

— Ușor o să-mi mai vie, geme Norma, să-mi văd nepoții.

I

În plin consiliu, Walter a exprimat un sentiment mai general:

— După morți, îi pierdem pe cei vii.

Nu ignorează faptul că intercăsătoriile prevalează încă: o dovedesc cele unsprezece cupluri pe cale de unire. Dar șase fete răpite comunității, din două duzini aflate la vârsta măritişului, reprezintă totuși un sfert din efectiv. Ce-o mai rămâne din el, dacă așteptarea se prelungește un an? Simon, pe care perspectiva întoarcerii îl consolează de orice, a răspuns vesel:

— Ce-ar fi să dăm un anunț matrimonial? *Căutăm fete care să se mărite cu tineri pe Insula Dezolării*. Și dacă nu dă rezultate, atâta rău! Băieții nu vor avea decât să refacă pelerinajul pe insula Sfânta Elena.

Dar Ned a protestat:

— Să fim serioși. Ascultați ce vă spun, timpul contează.

Un alt soi de neliniște, ce-i drept, se face resimțit. E de-ajuns ca Winnie, Susan, Olive să se întâlnească în curte, cu plasele în mână, că pe dată încep să vorbească de molipsire. Părăsirea Calshot-ului, duminica, de toți cei care au douăzeci de ani, întoarcerile târzii, puținătatea explicațiilor date, noutatea pretențiilor alimentează cronică:

— Sunt prea multe ispite.
— Prea multe exemple.
— Tinerii vorbesc pe-un anumit ton, acum!
— Îl aud pe Ralph dându-și părerea despre toate.
— Încă puțin și-al meu își va face un merit din faptul că a avut norocul să știe mai multe decât noi.

Dar corul gospodinilor nu se indignează cu-adevărat, nu se miră decât în surdină. Olive, căreia accidentul suferit de Jasmin nu i-a legat ochii, pune destul de repede capăt văicărelilor:

— Să fim drepti! Tinerii ar putea spune că, fără noi, și-ar păstra toate șansele.

Un oftat! nu mărturisește că ar putea să mai și piardă din ele. Recunoaște totuși:

— În timp ce noi, fără ei...

Revenite acasă, mamele se vor gândi la asta, temătoare, observându-și fiul sau fiica cum se pregătesc pentru cursul seral.

Sârquinta tinerilor s-a dublat. După cum s-a dublat economia, și așa destul de strictă, a familiilor: toată lumea face economii pentru mai târziu.

*

Și zilele trec: nerăbdarea sporește, devine nițeluș agresivă. Reapare boneta tricotată: un mod de-a înălța drapelul. Ceea ce provoca zâmbete determină ridicări din umeri. Ceea ce stânjenea devine insuportabil. Se cam bate apa-n piuă: ah! prețurile astea, clima asta, înghesuiala asta, agitația asta, fraudele astea, această sclavie a orei, disprețul ăsta pentru cei vârstnici, nedreptatea asta, predilecția asta pentru nefericire și, în pretenția de-a oferi un rai, furia asta de-a urla că te afli în iad! O adevărată placă de patefon: trebuie să se încurajeze între ei. Cine își jertfește avantajele în folosul regretelor, pentru a evita altele, își ascute argumentele. Dar cum tristanezii au încetat să tacă și întrucât ziariștii au reînceput să mișune, mana asta neagră, de îndată ce e culeasă, îl va hrăni pe cititor. Doamna Greenwood, punctuală ca un ceasornic, dar

complet depășită, continuă să rezolve treburile curente. Cumpără ziarele, verifică minuțios comentariile răuvoitoare, îl adaugă pe al său:

— Cel mai straniu lucru, Carol, e să-l vezi pe fiecare revendicând cinstea de-a se târî în noroi la picioarele acestor amărâți.

Căci iată-i, pentru a doua oară, celebri și mai stupefiați de faptul acesta decât prima oară. Se așteptau la țipete, la reproșuri; și pretutindeni numai felicitări, în care zac înecate ezitățile Londrei. Mobilizându-și rotativele, zeci de Rousseau mititei înalță imnul primitivului bun din fire. Da, desigur, întoarceți-vă, tristanezi! Întoarceți-vă la simplitatea, la virtuțile voastre, condamnându-ne pe noi, păcătoșii! Un fior de încântare îi străbate pe vinovații care, din fundul fotoliilor lor, se simt deodată absolviți prin denunțare și reclamă zeilor plăcerea de-a vedea cum e biciuit pe țărmurile antarctice refuzul inocenței.

ȘI TOTUȘI FOARTE CURÂND REFUGIAȚII, conștienți de miza pusă în joc, deveniseră gravi.

— Ne agităm, ne agităm, spunea Simon. Dar nu de-o excursie în trecut e vorba, ci de-o alegere hotărâtoare pentru viitorul copiilor noștri.

Câteva ziare, de altfel, contraatacau. O importantă publicație, a unei somități medicale, încercă să alarmeze opinia publică: *Peste cincizeci de ani consanguinitatea lor va câpăta asemenea proporții incit o treime din insulari vor fi amenințați de orbire*. Un cronicar preferă efectul comic: *Un superb collie⁴⁶, pe nume „Sweep”, a fost oferit pastorilor de pe insulă de către „Asociația câinilor ciobănești Din păcate, nu mai există oi*. Dar cel mai dur atac a fost dat de o revistă-magazin, pe trei pagini ilustrate cu fotografii dezolante: un economist care mărturisea că *nu se prea sinchisește de languste* declara pe șleau:

Romantism imbecibil! Batista fluturată pentru a spune „bună ziua” civilizației, iat-o din nou scoasă pentru a-i spune „adio”. N-am timp, că aş plânge cu sughițuri.

46 Cîine ciobănesc (engl.).

*Dar, obișnuit cu bilanțurile, vreau să spun că încălzire centrală + electricitate + gaze naturale + școli de toate gradele + muncă asigurată + salariu decent + televiziune, radio, cinema, teatru + aprovizionare, confort, îngrijire medicală, transporturi, asigurări, pensii și tot felul de posibilități de a-ți petrece timpul liber, reprezintă o sumă de privilegii care face să apară ridicol celălalt total: joc din surcele + lampă cu gaz - lănvățământ rudimentar! + pătate + care cu boi - facoperișuri de paie + libertate îngrădită pe un spațiu de câțiva kilometri pătrați - *f* splendidă izolare la opt zile distanță de cel mai apropiat chirurg. Punerea problemei înseamnă și rezolvarea ei.*

Prezicătorii de cafenea erau, în privința aceasta, împărțiți în două tabere. Habar n-aveau, în marea lor majoritate, de locul unde se află Tristan, iar cei care întâmplător auziseră despre Edinburg-al-celor-șaptemări, capitală cu patruzeci de case, nu știau nimic precis în afară de asta. Erau pro sau contra, cum se întâmplă de obicei: domnul Cu-Atât-Mai-Rău. căruia lumea asta nu-i e pe plac, aproba, iar domnul Cu-Atât-Mai-Bine, care o vede în roz, nu înțelegea. Rămășagurile de la *jootball pools* scăzură cu cel puțin un sfert. Mizară la început doi contra unu *ne vor pleca*. Dar cei care spuneau că *nu vor pleca*, recrutați îndeosebi dintre prăvăliași, făcură să urce cota în ultimele zile.

— Sunt nebuni, zicea băcanul.

— Dar din moment ce sunt toți de acord, protesta un client.

— Ce vorbești! Nimeni nu îndrăznește să spună „nu” în fața celorlalți și îndeosebi nu tinerii. E un trib pe care șeful îl ține bine sub călcâi.

— Cu toate astea, guvernul știe ce face.

— Păi tocmai, n-ai văzut ce propune?

Subsecretarul de stat - același care-i întâmpinase pe refugiați - adusese problema în dezbaterea Camerei Comunelor spre a se accepta principiul întoarcerii: *în deplină libertate, dar în deplină cunoștință de cauză.*

Obligatoriu, secret, controlat, despuat de un ofițer al Coroanei, votul nu va fi considerat concludent decât dacă va exprima o majoritate masivă, de cel puțin 75%. Nu-i va angaja cu nimic pe opozanți, care, dimpotrivă, vor beneficia de adevărate prime în caz că vor rămâne: evacuare imediată din Calshot, mutare în apartamente sau *cottage*-uri proprietate personală, furnizare de mobile, pensii pentru bătrâni, burse pentru tineri, îngrijire medicală gratuită. În sfârșit, scrutinul însuși nu va avea loc decât după vizita unui expert al Oficiului Colonial însărcinat să joace rolul de avocat al diavolului, să descrie fără menajamente situația insulei, stăruind asupra ravagiilor, lipsei de siguranță, perspectivei unui șomaj îndelungat, deci a unei vieți mai aspre, mai sărace încă decât odinioară.

*

Mulțimea s-a strâns grămadă ca să asiste la expunerea însoțită de-un scurt film de amator, turnat la fața locului cu o lună în urmă și plin de imagini dure: cadavre răzlețe, gorgane cu fumeroli, bariere de lavă de pe coasta răsăriteană. Timp de douăzeci de minute în sală domni o tăcere consternată. Dar scopul urmărit n-a fost decât pe jumătate atins. Ultimele imagini care-i arătau pe băieți reparând niște garduri, adunând câteva vite, au produs un șoc sentimental mult mai puternic decât celălalt. Aplauzele salutând biruința lui Joss asupra unui bou îndărătnic răsunară un răstimp prea îndelungat spre a îngădui cea mai slabă urmă de îndoială: spectatorii se asociau acestei recuceriri, o trăiau de pe-acum prin procură.

Rămânea o necunoscută: proporția de „nu”-uri care, chiar minoritară, era suficientă pentru a pecetlui eșecul consultării. Ca să evite orice „presiune a grupului”, întrunirea de informare nu fusese urmată de nicio discuție publică: precauție nițeluș naivă comparativ cu șoapta purtată din gură-n gură, mult mai eficientă.

*

Faptul a fost ușor de constatat în ziua scrutinului, când Walter porni prin sală, zâmbind cu gura închisă, să împartă buletinele. Majori sau minori, votanți sau nevotanți, toți, grupați pe familii, dădură spectacolul unui soi de sufragiu în două etape, al unor cabine de vot zumzăitoare, de unde familia, luând o hotărâre, îi expedia spre urnă - plasată **într-o** încăpere alăturată - pe membrii ei trecuți de douăzeci și unu de ani: bunici, tată, mamă, frați mai mari, în mână cu peticul lor de hârtie, nici măcar îndoit, pe care copiii scriseseră, cu multă sânguință, niște YES-uri monumentale. Despuierea urnelor n-a fost nici ea mai puțin ciudată. În timp ce responsabilii Oficiului Colonial, în prezența lui Walter, își vedeau de punctajele lor, apoi, după ce închiseră buletinele **într-o** cutie de metal destinată ministrului, îi telefonau rezultatele - de care depindea hotărârea sa, deci proclamația finală - Agatha Loness, îngenuncheată, înconjurată de Consiliul femeilor, se ruga cu glas tare. Un grup de copii, stimulați de prilej, se porniră să cânte:

*If all the world were paper And all the sea were ink...*⁴⁷

Ned le ceru să tacă, așa cum Baptist opri un început de farandolă. Ziariștii umblau de colo-colo, trecând de la unii la alții:

— Te întorci, bunicuțo? strigă Hugh Folkes în urechea Janei Lazaretto, nițeluș surdă.

— Nu vreau să mă îngroape aici, asta-i sigur, mi-ar îngheța ciolanele! răspunse decana de vârstă. Și apoi, până să mă duc să-mi dorm somnul de veci alături de bărbatu-meu, vreau să mai mănânc din peștele meu.

— Să nu vă închipuiți că-i nevoie de-o pereche de boi care să transporte ce pescuiește ea, făcu Simon agățat de brațul femeii. Dar maică-mea, la cei optzeci și șase de ani ai ei, mai e în stare să stea trei ore cocoțată pe-o stâncă. Mânuieste încă strașnic undița.

47 Dacă întreaga lume ar fi hârtie și marea întreagă de cerneală... (engl.).

— Dar dumneata, Simon, n-ai să regreti nimic, nici măcar locul de muncă la Sams? Cât ai să câștigi pe Tristan?

— Nici pe sfert, cu siguranță. Ei și? Inima mea nu-i făcută din piele, ca un portmoneu. Bani, bani... ce prostie, dacă te fac să pierzi restul!

— Și restul ăsta, ce vrea să însemne pentru dumneata?

Simon se lăsa de pe-un picior pe celălalt: întrebările de genul ăsta nu primesc niciodată răspunsul cel mai nimerit.

— Cum să vă spun? Dacă n-ați mai fi nici ziarist, nici englez, nici nimic din ceea ce sunteți, nu v-ați simți stingherit? Eu nu mai sunt ceea ce sunt, asta-i povestea. Vreau să regăsesc viața pentru care m-am născut. O viață în care ceea ce știu face din mine un om de bază, nu un ajutor de băgător de seamă, ca la voi.

— Cu alte cuvinte, să redevii același.

— Același, spuse Simon, oprindu-se deodată locului... Da și nu. Un râu nu-și schimbă albia, dar își schimbă apa.

— Așa-i, făcu Baptist, care-i asculta. Nouă nu ne place, cum vă place vouă, schimbarea de dragul schimbării, nici soiul ăsta de viață în care, în lupta dintre pro și contra, biruitor iese mereu contra. Dar, fără doar și poate, după călătoria asta n-o să mai trăim la fel ca înainte.

— Înseamnă că vă osândiți copiii să nu mai fie vreodată altceva decât pescari, îi îngrădiți într-o insulă în care cel mai inteligent va trebui să se oprească la nivelul școlii elementare.

— Și asta-i adevărat! zise Baptist. Dar câți îl depășesc la voi? Trebuie oare evacuate toate insulele din lume?

— Avantajul e mare, zise Simon. Copiii noștri nu se despart niciodată de noi. Dar inconvenientul nu e mic: ducem lipsă de cadre. Pot să vă mărturisesc: e o problemă

care ne dă de furcă.

Le dădea și altora de furcă. Ceva mai departe, vreo zece tineri, înconjurați de reporteri care voiau morțicopti să-i facă să recunoască faptul că li se impusese o hotărâre, răspundeau fără nicio emoție. Trimisul ziarului *Times* își aținea degetul pe rând spre fiecare dintre ei:

— Numele dumneavoastră, vă rog, ce-ați ales, din ce motive?

Matthew, Ruth votaseră „da”. Îți poți oare lăsa părinții să plece singuri și, drept urmare, să piară colonia? Barbara și Arthur, minori, regretau că nu putuseră proceda la fel: spre a fi cu-adevărat voluntari. După părerea lor, te simțeai mult mai repede adult pe Tristan, de n-ar fi decât pentru faptul că iei loc pe banca vâslașilor de la paisprezece ani. Acolo n-aveai impresia că aparții unei clase aparte, răsfățate, dar neputincioase și căreia îi vine să turbeze așteptând să capete un loc. Randal votase „da”. Recunoștea că viața era mai ușoară în Anglia, că oferea mai multe debușeuri, dar cu prețul unei concurențe nemiloase. Prefera să se lupte eu lucrurile decât cu oamenii și, la nevoie, s-o ducă mai greu, dar în întrajutorare, în egalitate. Adams votase „da”. Avea să rămână totuși pentru a se înrola în marină. Nu-și acordase dreptul de-a compromite, printr-un vot negativ, întoarcerea celorlalți. Jenny și Loc, minore de asemenea, și care urmau să se mărite aici, îl aprobau întru totul. Ralph votase „da”, fiind de la sine înțeles că, de îndată ce va ajunge pe insulă, își rezerva dreptul să spună „nu” anumitor lucruri. Numai James admitea că votase conform dorinței tatălui său; nu vedea de ce-ar fi procedat altfel. Ca și Ralph, socotea că esențial nu era votul, ci urmarea, schimbările care se impuneau. S-o t

— Ce schimbări? întrebă trimisul ziarului *Times*.

— Tehnica are partea ei bună, făcu James. Și-un pic de confort, de asemenea. Fără a-i deveni sclavi, ca voi. Ne-ar mai plăcea deopotrivă, nouă celor tineri, să intervenim mai des. Acum putem. Cele ce-am învățat, în stagiul pe

care l-am făcut, nu ne califică deloc pentru Anglia, unde există oameni mai pricepuți. Dar pe Tristan avem mai multe șanse, deoarece le-am și luat-o înainte bătrânilor.

— Ia te uită, ia te uită! făcu trimisul ziarului *Times*.

N-avu timp să spună mai mult. Walter se întorcea, radios, încadrat de un expert de la Oficiul Colonial și de doamna Greenwood. Procesul-verbal al scrutinului tremura în mâinile lui.

— DA, spuse el, cu o sută patruzeci și opt de voturi contra cinci. Ministerul, care a fost informat, mă roagă să vă transmit urările sale de întoarcere cu bine. Transportul va fi preluat de guvern și va avea loc în două etape...

Restul se pierdu în urletele de bucurie.

I

ÎNTOARCEREA

Vasul *boissevain*, maltratat de cinci zile, a manevrat pentru a se opri într-o zonă de calm relativ.

— Am avut noroc! zise căpitanul.

La capătul unei călătorii care i-a purtat până în Brazilia pe vasul *Amazon*, apoi, de acolo, la 3 aprilie, pe un pachet al liniei Rio-Capetown abătut din drum spre sud, se află toți pe punte, cei cincizeci și doi cărora ministerul le-a îngăduit să se aventureze. Se află aci Walter, evident, care își redobândește fief; dar nu și Abel, fratele său, rămas cu ai săi să poată participa la căsătoria fetelor. Se află Robert Glad eu Vera, nevastă-sa, și cu fiică-sa, Thea, care își va regăsi soțul; Bob Grower, așadar Cecily și micuța Margaret, dar nu și Elias, care va face parte din al doilea transport. Se află întreaga familie Glad, în afară de Ralph, care și-a îngăduit acest răgaz pentru a o smulge pe Gladys din Anglia; Samuel Twain cu familia, dar nu și Baptist cu ai săi, care și ei doresc mai întâi s-o audă pe Jenny spunându-i „da” lui John. Se află familia Ragan, inclusiv Jasmin, care nu mai are aceeași speranță, inclusiv Blanch și Tony, care-și readuc bebelușul acolo unde a fost conceput. Restul e alcătuit din perechi tinere, majoritatea constituite, câteva care mai rămân să se lege; e preferabil

să dispui de brațe zdravene pentru a pune satul pe picioare până să sosească grosul comunității.

În partea din față **s**-au adunat oficialitățile: noul administrator care a mai îndeplinit de altfel această funcție cu câțiva ani înainte, Austin Forman; noul medic, Dr. Nairn; agronomul, Cecil Amery; radiotelegrafistul, Sam Turley; și doi ziariști care au ajuns la Rio cu avionul, un american de la *National Geographic* și un englez de la *Daily Mail*. Ochii le sclipesc precum unui copil la vederea pomului de iarnă. De la 40 de mile se zărește masa aceea neagră, încercuită de un inel ca al lui Saturn, de neguri tulburi prin care se îngheșuie stoluri albe. Două straturi de nori, cel mai înalt nemișcat, al doilea aproape zburând, închid zarea și fac ca apropierea să fie copleșitoare, aproape sinistră. Traulerele sud-africane, care au continuat în decursul exilului să scotocească fundul apei până la Gough și pe care toamna australă le va sili să se retragă, dau drumul sirenelor să urle în chip de bun venit. Au rămas câteva zile în plus ca să ajute la descărcare. Pe atâta cenușiu, doar spre răsărit ce se mai zăresc niște trăsături groase mai închise, punctate de petele galbene ale pălăriilor de ploaie marinărești, de petele albe ale balenierelor coborând de-a lungul carcaselor. Pe uscat unde, lucru destul de rar, *Union Jack* atârnă pleoștit la capătul catargului său, nu **s**-a produs încă nicio mișcare. Dar undeva pe platou, din care anotimpul a făcut un covor arămiu cu pete rotunde verde-închis prin buchetele de *jilax*, din**tr**-o casă se ridică un firicel de fum. Craterul secundar, pe care toți și-l arată cu degetul, surprinde: din**tr**-o râună, monstrul pare atât de mic că te întrebi cum de-a fost în stare să reverse atâta materie încât să formeze acel parapet întunecat pe care-l prelungesc și complică niște surpături, niște insulițe, niște vagi mormane mușcate de resac.

— Iată-i! exclamă în sfârșit câteva glasuri.

O primă șalupă, ascunsă până atunci pe-un promontoriu cuprins de lavă, a ieșit la loc deschis,

manevrată de cinci bărbați care vâslese de mama focului, fără ca vreo ramă să se ridice mai sus decât alta. E urmată de-o a doua, întru totul asemănătoare, dar mai lentă, întrucât remorchează o a treia, goală. Balenierele traulerelor încep și ele să se urnească. În cinci minute vasul *Boissevain* e înconjurat de ambarcațiuni care se clatină pe hulă și din care țâșnesc exclamații de *ah oy!* și *hail!* în timp ce vreo șase tineri coboară scara și sar să dea o mână de ajutor pe banca de vâslit.

Trebuie procedat rapid. Vasul *Boissevain*, ca să-și respecte orarul, perturbat de ocolul făcut, are de recuperat sute de mile și sunt șaiszeci de tone de utilaje, de echipamente și de provizii care urmează să fie coborâte pe uscat după pasageri. Singurul punct de acostare posibil: o bucată de plajă cruțată spre nord-est. Flotila a organizat o navetă. *Georgina*, pilotată de Joss, depășind-o pe *Mary-Anna*, la cârma căreia se află Ulric, a ajuns în dreptul pragurilor unde algele, în toiul viitorilor, parcă ar stoarce rufe la nesfârșit și pe care vulcanul le-a bombardat cu blocuri devenite tot atâtea stânci submarine. Transformându-și vâslele în cângi, flăcăii, în picioare, împing la stânga, împing la dreapta; șalupa înaintează sinuos, prin niște canale imprecise, evită în fiecă clipă rocile ajunse până la suprafața apei.

— Reputația lor nu e cu nimic exagerată! îi șoptește ziaristul american confratelui său, care admiră, dar nu se prea simte la largul său.

O clipă de oprire: mai au de străbătut un ultim banc, fără să eșueze. *Georgina* se imobilizează, așteaptă talazul care se va sparge pe plajă și hei, rup! sub efortul celor douăsprezece brațe, trece zgâriindu-și ușor chila, îmbrățișează valul, se lansează împreună cu el pe pietrișul țărmlui. Flăcăii au și sărit din vas ca să-l ușureze și, cu apa până la genunchi, trag șalupa pe uscat. Bătrânul Robert, care i-a urmat, după ce și-a scos pantofii și și-a suflecat pantalonii, nici nu se mai uită înapoi: îmbătat de aerul natal, se năpustește, cu barba înainte, cu tălpile

goale, cu câte-un pantof în fiecare mână. Copiii, pe care bărbații îi ridică în brațe, dau din picioare în aei*, scot țipete mai ascuțite ca ale rândunicilor de mare. Femeile își strâng părul, apoi valizele, neavând nici ele răbdare să aștepte. Asaltează cu ciurda de copii trecerea pe care cei doisprezece au deschis-o vag prin bariera de zgură, care aduce cu un amestec de zahăr ars și pâine prăjită. Vera dolofana, strânsă **într-o** surprinzătoare jachetă tricotată de lână roz, urcă din greu cărarea în pantă. O adolescentă, în pantalon de catifea neagră și al cărei permanent a avut de suferit, târăște **într-o** mână o ghitară și în cealaltă o cutie de carton octogonală. Maică-sa, la rândul ei, în taior, dar cu nelipsiții ciorapi albi folclorici, trage după ea doi băiețași în *blue jeans* și pulovere de mohair. Se văd multe baticuri, dar făcute din bucăți de mătase imprimată care, înnodate sub bărbie, nu mai ascund decât o jumătate a capului. Multe genți din plastic, din *skay*, din imitație de piele. Ghetuțe, pantofi decupați, care se răsucesc pe pietriș. Impermeabile care fac un zgomot de frunze veștede pe spatele fetelor ce înaintează. Nu **s-au** întors eu mare lucru din ce purtau doi ani înainte.

Între timp șalupele se întorc la vasul *Boissevain*, încarcă zahăr, cartofi, sticlă pentru geamuri (*aproape toate geamurile s-au spart*, scrisese Joss), farmacia, făina, ceaiul, conservele, o pompă, o stație de radioemisie, jbidane cu ulei lampant, veselă, așternuturi, toate cele necesare. Iarna se apropie, insula nu va produce nimic - în afară de pește, în rarele zile când marea o va îngădui. Nu va primi nimic înainte de întoarcerea definitivă.

Walter și Ned, încadrați de noii rezidenți și de ziariști care fac o fotografie după alta - au rămas pe meterezul de lavă, de unde supraveghează operațiunile. *Georgina* se întoarce, încărcată până la refuz. Un pachet cade, e luat de apă, dar imediat recuperat de un v-îslaș care n-a șovăit să plonjeze. Frânți de oboseală, uzi learcă, flăcăii debarcă în grabă, îngrămădesc lăzile și baloturile pe pietriș, pun iarăși mâna pe rame. Joss, care l-a văzut pe Walter cocoțat

pe observatorul său, urcă în fugă. Ajunge gâfâind; strigă de la cincisprezece pași:

— Ned, **condu-l** pe doctor până la mine. Malcom și-a rupt piciorul, acum două săptămâni. Fractura nu arată prea frumos. Precis că va trebui urcat pe *Boissevain*, să-și dreagă piciorul la Capetown.

— Două săptămâni! exclamă doctorul. Mă duc imediat.

Ziariștii se privesc, buimăciți. Dar în timp ce Ned și Dr. Nairn o pornesc degrabă spre sat, Joss, din al cărui păr se prelinge sudoarea, se apropie și întinde brațul:

— Ați văzut cadoul?

Walter întoarce capul. Își mângâie scăfârlia, perplex, după care zâmbeste deodată cu un aer fericit. A priceput:

— Și totuși e-adevărat! spune el.

Suvoiul de lavă a alunecat de-a lungul țărmului, distrugând tot, fabrică de conserve, estacadă, plajă. Dar și-a continuat drumul, a făcut o buclă, închizând un ochi de apă, un ghiol cu apă sălcie pe care o fâșie de magmă îi desparte de mare.

— N-am avut niciodată așa ceva, reia Joss. O să muncim pe rupte, dar o să avem un port, li

Cu EXCEPȚIA ACOPERIȘULUI, CARE NU arsese, dar ale cărui paie avuseseră de suferit de pe urma șobolanilor și a furtunilor, casa era neatinsă. Înăuntru apa stricase mobilele, umflase garniturile de șipci din tencuială, dezlipise pozele de pe pereți: împăratul Etiopiei și Mai-West atârnav, decolorați, jalnici. Ca și în celelalte cottageuri, multe lucruri dispăruseră: cratiți, oale, ustensile de tot soiul, pe care le regăseai împrăștiate cam peste tot, mâncate de rugină, de parcă niște jefuitori poznași coborâți de pe-o balenieră aflată în trecere, în răstimpul părăsirii, **s-ar** fi amuzat sau răzbunat de-a nu fi găsit nimic de valoare, aruncând totul pe fereastră. Poate că totuși erau în parte răspunzători de dispariția oilor, imputată exclusiv câinilor: ce plească pe ei, această carne

proaspătă devenită *ren nullius*⁴⁸! Și ce să spui împotriva acestui fapt? Tristanezii înșiși, când frații Stoltenhoff - schimnici crescători de porci - și-au părăsit pe vremuri insulița care le mai poartă încă numele, nu vânaseră oare de zor, ani și ani la rând, „mistrețul roz”?

Ca să se ocupe de ce era mai urgent, Bill - ca fiecare din cei doisprezece la casa părintească - bătuse în cuie bucăți vechi de pânză pe deasupra găurilor. În primele două zile, nici el, nici Necl nu reușiră să facă ceva mai bun. Lăsând femeile să curețe grosul, să smulgă ierburile din curtică, să ridice stâlpii pe care să fixeze frânghia de rufe, bărbații, solicitați cu toții, n-au fost altceva decât hamali. Vremea era pe cale să se strice. Înainte de orice, trebuia băgată în magazie încărcătura stocată pe țarm, la cheremul stropilor de val duși de vânt: treabă anevoioasă în lipsa celei mai rudimentare macarale și ținând seama de starea potecii vag trasate prin haosul vulcanic. De ridicat două sute de lăzi sau de colete pe deasupra movilei, de purtat în spinare pe-o distanță de-un kilometru... La al douăzecilea drum, Ned era cu șalele frânte:

— Domnule, exclamă el, lăsând să cadă un sac de făină de-o sută de livre la picioarele administratorului care își bifa lista, dacă nu izbutim să bătătorim un drum până-n octombrie, prietenii vor trebui să facă stânga-mprejur. Vor trebui descărcate atunci cel puțin trei-patru sute de tone.

— Știu, zise Austin Forman, și-o să cer tuturor să lucreze la el. Dar mai e și-o altă problemă. Dacă vom putea descărca un tractor în piese detașate cu ajutorul unei șalupe, îmi pare că o să fie greu să facem la fel cu blocul operator care mi s-a fâgăduit. Și totuși trebuie. Pățania lui Maleom e de-ajuns: vor trebui să-i refractureze piciorul la Capetown.

În sfârșit, totul a fost pus la adăpost. Era și timpul: în cursul săptămânii Patimilor se dezlănțui furtuna. Bărbații, în cadrul unui memorabil *rodeo*⁴⁹, se apucară să prindă

48 Lucrul nimănui (lat.).

49 Serbare dată în SUA pentru însemnarea vitelor și care comportă

ultimele vaci libere, pe care le împiedică la picioarele din spate, spre a îngădui femeilor să le mulgă. În preajma sărbătorilor, băieții porniră spre înălțimi la vânătoare de păsări. Un taur de care nu te puteai apropia a fost doborât cu focuri de carabină, tăiat în bucăți, împărțit, iar pielea lui prinsă în cuie pe-un zid pentru a se usca acolo cât o fi nevoie - înainte de-a fi împărțită în pătrate adecvate pentru fabricarea mocasinilor. Vineri după slujba Patimilor, care în lipsa preotului a fost celebrată de administrator și de paracliser, mulțimea se înghesui în biserică; veniră și mai mulți în ziua de Paști, declarată *Resettlement day* salută printr-un joc de clopote vreme de o oră, un praznic cu găinușe prăjite, șiruri de tineri ținându-se de umeri și-o mare tropăială a pantofilor de bal la *Prince Philip Hall*, unde safirele picup-urilor noi-nouțe, aduse de la Calshot, hârșăiră niște discuri de jazz până la orele 5 ale dimineții.

Ceea ce nu-l împiedică nici pe Bill, nici pe taică-său să se afle luni dimineață cocoțați pe coama casei, în tovărășia unei duzini de vecini. Legăturile de *flax*, tăiate pe loc la adăpostul gardului antivânt, strânse, legate cu o îndemânică mișcare a mâinii, zburară cât a fost ziua de lungă în direcția căpriorilor descoperiți, în timp ce vechiul acoperiș de paie ardea în grădină pe-un strat de cenușă ușoară, unde Neil și Cyril, care se făcuseră băieți mari, virau cartofi. Spre asfințit, acoperișul devenise verde, și un soare, ajuns la capătul cursei, gata să se cufunde într-o apă colorată în roșu, aprindea din nou scânteii în ochiurile de geam prinse cu un chit încă moale. Winnie și fiica ei trebăluiau să pregătească cina: plată simbolică a ajutorului primit. Trecând pe-acolo, administratorul, apoi agronomul, fură invitați pe loc.

— Mi s-a uscat limba-n gură, spuse Cecil - provizoriu poștaş. Am lins vreo șase mii de plicuri din prima zi a emisiunii, pentru colecționari. În valoare totală de

diverse jocuri : înfrînarea unui animal, menținerea pe un cal sălbatic etc.

optsprezece mii de lire.

— De obicei, spuse Austin, din timbre îmi scot salariul. De data asta vor plăti cu siguranță călătoria pe vasul *Boissevain*.

Ceainicul circula. Ned, care, în chip de amintire, ca **s-o** lipească pe perete în jurul lui Farah Diba, își oferise seria Sfintei Elena - cu suprainprimarea ștampilei de pe Tristan - mârâi:

— O să înceapă iar să le facă aici, nu?

— Cu siguranță, zise administratorul.

Și-i veni rândul lui Joss să-și facă apariția în prag. Nu-l trecu, conform obiceiului:

— Păcat că taică-meu nu e aici! spuse el. Pot să intru?

Ținea în mâini o pereche de mocasini: foarte mici, cu șireturi împletite, de damă.

— Intră liniștit! rosti Winnie cu un glas răgușit, mototol**indu**-și cu o mină colțul șorțului.

Atunci Joss înainta spre Ruth. Ea tocmai se repezise spre comodă, să ia de-acolo o poșetă din plastic alb cu fermoar auriu, ultimul model al unui magazin din Southampton. Scotocea în ea spre a scoate o pereche de ciorapi tricotați cu andreele subțiri. Fiecare își lungi gâtul: erau cenușii și cu câteva dungi roz, verzi, albastre.

— Serile de veghe au fost lungi. Am reușit să-ți meșteresc asta, zise Joss, ofer**indu-i** mocasinii.

— Hai, schimbă-te, o să-i spăl pe cei vechi, zise Ruth, întinzâ**ndu-i** șosetele.

Se sărutară, pe îndelete. Apoi Joss se întoarse către administrator:

— E-adevărat că o să avem piatră de construcție și șindrila în noiembrie?

— Aș dori un spălător de vase alb, spuse Ruth.

La fawley, totuși borealul mai încerca să ademenească australul.

Fetele înveșmântate în verde oferiseră o mare serbare tuturor copiilor între doi și cincisprezece ani, cu

cântece de Jones și demonstrații de prestidigitatie cu Lesley Fy; alta organizată de *Brush Crystal*, la care își făcuseră apariția șase puștoaice de pe Tristan, îmbrăcate în muselină, cu coroane de trandafiri pe cap și strângând în brațe baloane multicolore lungulețe ca niște cârnați. O a treia a fost dată de-o fabrică de flori din plastic în onoarea celor 87 de ani ai decanei de vârstă, Jane. Reporterii rubricilor de actualități nu șomau, notau totul. O solemnă înmânare a cheilor către beneficiarii apartamentelor gratuite. Marele hohot de râs care salută escapada lui Sweep (titlul din *Southern Post: Sheepdog objects to Tristan trip*⁵⁰), scăpat din tabără, găsit de-un băiețel din Hythe, readus de-un inspector de la R.S.C.P.A., versiune engleză, dar necesarmente regală, a Societății pentru protecția animalelor. Un câștig de 400 de lire la *football pools* obținut de Ronald Grower, care jucase, fără să priceapă o iotă, după indicațiile a doi camarazi de la bancul de montaj. Un dar de o mie de gheme de lână pentru tricotat. Un dar de cincizeci de borcane de marmeladă de portocale. Un dar constând din patru rochii de mireasă (legenda fotografiei făcute cu ocazia probei: *four couples are happy* oferite de-un mare magazin, cu prilejul nunții colective care-i furniză lui Hugh Folkes acest superb comentariu: *Tristan înapoiază Angliei, după o sută cincizeci de ani, fetele răpite pe Sfânta Elena...*

Cu toate acestea, măsurile pregătitoare se succedau. Noul pastor, reverendul Brown, venise să locuiască la Caishot. Asistat de rectorul bisericii din Fawley, primise din mina președintei, la *festiv al-service*-ul dat de *Mother's Union*⁵¹, la Winchester, un prapur binecuvântat de episcopul din Southampton, în semn de alianță. Se vorbea de înfrățirea regiunii Wight cu insula Tristan. Crucea Roșie, să nu se lase mai prejos, pregătea vreo cincisprezece copii, cu scopul de a oferi insulei o unitate de cercetași. Întrebarea: *Ce putem face ca să-i reținem?*

50 Cîinele ciobănesc se opune călătoriei spre Tristan (engl.).

51 Uniunea mamelor (engl.).

nu se mai opunea celeilalte: *Ce putem face ca să-i ajutăm?* Doar câțiva cârcotași, între două sticle de bere, continuau să se întrebe: *Căți vor fi?* Comunitatea se și resemnase să jertfească o parte pentru a nu pierde totul. Jasmin plecase; Joan renunțase. Pe lângă cele patru tinere măritate: Jenny, Nola, Loc și Flora, nu păreau nerecuperabili decât vreo zece tristanezi prea bine aranjați. Două cazuri simbolice rețineau atenția: cazul lui Ambrose, amenințat de moarte; cazul lui Ralph, amenințat de dragoste.

La drept vorbind, se știa că Ambrose, soțul Agathe, ros de un sarcom, e pierdut, și chiar această atitudine devenea argument. De la William întemeietorul, niciun tristanez nu murise de cancer, iar diagnosticul taberei se dovedea unanim: boală tipică, boală specifică *Exterioarelor*. Caporalul nu de-acolo provenea oare? Ambrose o luase precis la fața locului.

— Dacă vi se spune, bombănea Agatha, că nu există chirurg pe Tristan, răspundeți că, în schimb, n-avem nici asemenea porcării.

*

Cazul lui Ralph părea mai puțin disperat. Dacă îl întreba cineva, răspundea cu dinții încleștați:

— Oricum, i-am jurat tatălui meu să plec înapoi cu voi.:

Singur acum în locuința atribuită părinților săi, făcea drumul dus și întors de la Calshot la uzină, se gospodărea ca un burlac, pleca cu bicicleta **s-o** întâlnească pe Gladys. Dar peste tot se aflau ochi care să-l urmărească. Bârfa insulară a bântuit dintotdeauna, adăpându-se de la izvorul din care atâți britanici fac un viciu: grija pentru fericirea aproapelui. În plus, fără **s-o** rostească, mândria tribală se neliniștea: Tristan nu era bun oare decât pentru locuitorii săi? Era oare o prea mare cinste faptul de a furniza nurori spre a nădăjdui reciprocitatea? Ce valoare aveau acele încurajări la reîntoarcere, ce inconștientă condamnare ascundeau ele oare, dacă simpla idee de-a se stabili pe insulă era în stare să descurajeze o logodnică din

Hampshire?

— Mititica a petrecut noaptea cu Ralph, destăinuia Susan vecinei sale. A plecat devreme în vârful picioarelor. Dar mă trezisem, am văzut-o. Intrarea în patul bărbatului, Nora, nu-i treabă de șagă.

— Ta noi, nu, șoptea cealaltă, dar în țara asta, cine știe? Nici mieluşelul nu reuşeşte să-și rețină întotdeauna oaia lângă el.

Lucrurile rămâneau așa: nehotărâte, lăsate în voia comentariilor. Ralph nu se destăinuia câtuși de puțin, constatând cu mâhnire că de la plecarea familiei sale situația se inversase. Dorise să rămână ca s-o asedieze pe Gladys; de fapt ea era cea care-l asedia, încurajată de însăși acea așteptare în care vedea o semidezertare. De patru ori îl dusesese la tatăl ei, instalator la Dibden, și de patru ori îi cântase omii același cântec: n-am decât o fată, băiete, dar clienți cu carul și, pe legea mea, un ginere care m-ar secunda mi-ar conveni, și nici pentru el n-ar fi o afacere proastă. Confidențele sale asupra nefericirilor meseriașului - care se străduiește din greu să găsească niște lucrători serioși, formați cu multă bătaie de cap, ca după trei ani să-i vadă transformându-se în concurenți ce se instalează pe cont propriu - completau expunerea: un succesor nu se dă bătut. Devenea presant. La a cincea vizită, Ralph avu dreptul la o scenă ciudat de paralelă cu cea pe care Twain-ii i-o jucaseră lui Gladys:

— Și pe când sudura? exclamă tatăl, după primele pătărele.

— Nu depinde de mine, făcu Ralph.

— Păi atunci de cine? întrebă mama. Aveți slujbe amândoi, iar dumneata ai dreptul, ca insular rămas în Anglia, la o locuință complet pusă la punct. Ce aștepti?

Ralph n-avu curajul să facă mărturisirea că așteaptă vaporul. Se uită la ceas și vorbi despre o întâlnire la centrul nautic din Ashlett.

— Du-te! bombăni tatăl. Dar reflectează la ce ți-am spus.

— Iar tu spune-i odată pe șleau ce gândești, adăugă mama, întoarsă spre fiica ei.

Toate astea le strică după-amiaza. Putu Ralph s-o plimbe pe Gladys mult și bine pe Southampton River, pe-un soare strălucitor, nimic nu reuși să-i descrețească fruntea. Îl cuprinse descurajarea, făcând să renască în el sentimentul insolitului. Zeci de perechi își vârau vâslele în apa pătată de păcură, pe care pluteau cutii goale, ghemotoace de hârtie mânjită cu grăsime. Ce naiba căuta el acolo, trăgând la niște rame de doamne-ajută? îi lipseau spuma, valul pe care trebuie să-l învingi, vigoarea unei mări care răspunde vigorii tale, care îți îngăduie să-i smulgi hrana, dar nu să te distrezi pe socoteala ei, sensul însuși al cursei în care omul trăiește de pe urma vasului său, îi lipseau riscurile, șuieratul vântului. Ideea de-a o pierde pe Gladys - care nu scotea un cuvânt, care-l privea pe furiș - îl speria mai puțin decât aceea de a-și rata viața, de-a se împotmoli pentru totdeauna într-un râu soios, în niște obiceiuri învechite. Aportul unui bărbat înseamnă situația sa, locuința sa, familia sa. Ralph nu datora nimic altceva fetei. Gladys era liberă să refuze, dar și el să-și ia cuvântul înapoi: n-o va putea face fără să-și calce pe inimă, dar o va face fără ranchiună, incapabil să-i reproșeze supunerea față de același soi de tiranie care, reținând-o pe ea acasă, îl expedia pe el acasă. Și deodată, forțând lucrurile, brutalizând acea barcă pentru amatori de plimbări agale, se îndreptă glont spre țărm. Gladys pricepu imediat și, punând piciorul pe uscat, porni prima la atac:

— M-am înșelat, spuse ea. Dar și tu. Cum poți să crezi că aș fi în stare să mă îngrop de vie în insula ta?

Ralph, mânat de obișnuință, trase barca s-o ducă pe uscat. Nu auzise decât: *să mă îngrop de vie*. Când ceea ce reprezintă viață pentru unul se cheamă moarte pentru celălalt, ce mai rămâne comun? Se apropia taxatorul: îi întinse tichetul de închiriere a bărcii, plăti două ore pentru șaizeci și cinci de minute, întrucât fiecare oră începută era pusă la socoteală. Apoi se întoarse și zise, fără să ridice

ochii:

— Poți să rămâi, e dreptul tău.

Peste o jumătate de oră, pe când se întorcea în tabără, singur și parcă amețit, cineva îl apucă de braț. Era Simon, conducătorul provizoriu al comunității:

— A murit Ambrose, spuse el.

Pe fața lui Ralph înflori un zâmbet rece: Tristan nu va pierde doi bărbați în aceeași zi.

La aceeași oră sau cam la aceeași oră, acolo, în anotimpul invers, în plină furtună, o altă barcă gonește pe-o mare dezlănțuită.

Înapoia ei, la piciorul catargului de semnalizare, vreo douăzeci de bărbați o privesc cu mare îngrijorare, iar /ZagMil le stă întins deasupra capetelor atât de neted, atât de rigid, de parcă ar fi din tablă. De când ziaristii, profitând de trecerea unui crucișător american, **s**-au urcat în elicopterul de serviciu, monstru gri-fer cu botul roșu, ce **s**-a smuls anevoie din pajiștea mustind de apă cu ajutorul puternicelor lui pale care deviau ploaia pe orizontală, insula **n**-a primit și **n**-a trimis nimic; se află, ca odinioară pe timp de iarnă, ruptă de restul lumii... Langustierele sunt la Cap; vapoarele marinei britanice **n**-au niciun motiv să patruleze prin aceste meleaguri; postul de radio-emisie e în pană. Trebuie ajuns până la acest vas de cercetare, un R.S.A. sud-african care se îndreaptă spre Gough și care tocmai a semnalat, mai întâi prin portavoce, înăbușit de vacarm, apoi înălțând pavilionul cu dungi oblice roșii și galbene: *Am poștă pentru voi.*

Ned, Robert, Walter și administratorul erau de acord: cu neputință de-a lăsa ceva la apă pe-o asemenea vreme. Dar Ulric și Bill, sfidând interdicția, au sărit **într-o** barcă. **N**-au apucat să facă nici douăzeci de metri că, răsturnați, au avut norocul santi fie zdrobiți de stânci, scăpând doar cu câteva julturi.

— Oprește-te! a strigat Walter, văzându-l pe Joss că-și scoate haina și pantalonii.

Numai că Joss, în chiloți și maiou, apucase să sară în

apă. A fost văzut de trei ori apărând la suprafață, în clocotul alburii care se înversunează în jurul brizanților⁵². A fost văzut dispărând, reapărând, înălțând o mână, prinzând vârful bărcii, **punând-o** în stare de plutire între două valuri, și, iute ca fulgerul, apucând vâslele și străbătând talazurile.

— A trecut!

Joss nu-i poate auzi. Înaintează amețit de oboseală. Dinghy-ul se prăvălește în goluri, unde rămâne îndelung ascuns vederii: se cațără pe două dealuri lichide, se leagănă o clipă pe creasta lor, ale cărei franjuri sunt măturate de vânt și, biciuit de laminariile care se răsucesc și se desrăsucesc, insensibil la greața stârnită de coborârile bruște, plonjează din nou spre abisuri, ca să reapară ceva mai departe. O manevră cu vâsla stângă ca să se ferească de-un vârtej. O manevră cu vâsla dreaptă ca să-și reia direcția. Nu va îngădui niciodată să fie izbit de-a latul. Albatroșii care virează pe-o aripă, în timpul furtunii, slujindu-se de ea spre a o birui, nu fac nimic mai acătării în aer decât Joss în apă; iar când o pornesc din nou în sus, cu vântul din față, vijelios, **s-ar** părea iarăși că-l imită pe tânărul ridicat pe jumătate și ale cărui brațe accelerează ritmul până la următoarea basculare.

Pentru Ned care mormăie: *o să mă lase cu o văduvă înainte de nuntă*, dar ai cărui ochi se holbează, al cărui zâmbet cu stângăcie disimulat dă de înțeles că teama de-a pierde un ginere se echilibrează strașnic în el cu mândria de a-l ști mai îndrăzneț decât oricare altui, barca nu mai e decât un punct negru. Dar douăzeci de marinari din mărele Sudului, biciuiți de stropii purtați de vânt ai valurilor sfărâmate și pe ale căror impermeabile galbene ultravizibile șiroiește apa, se înșiruie extrem de agitați de-a lungul balustradei, să-l vadă apropiindu-se pe acest zănatec care saltă pe valurile mai domoale din zona ferită de masa navei. Șuieră și scuipă de admirație în bătrâna mare care ne hrănește; se leagănă, bărboși, odată cu ruliul

care le saltă și le coboară fără răgaz balconul. Zboară un odgon, apoi o scară de frânghie:

— Ascultă, amice, fac angajări! exclamă șeful echipajului, în timp ce Joss, cu Țoalele și părul ude learcă, se cațără pe punte.

După ghionții dați în spate, ceaiul fierbinte, coniacul de la Capetown, înapoierea bărcii având drept lest trei saci impermeabili bine legați la capete cu sfoară nu va fi mai puțin temerară. Săritura peste marele talaz va constitui ultima trăsătură de penel. Dar sosirea cu iuțeala unei săgeți pe plaja unde îl așteaptă mâna de ajutor a celor ce vor trage barca nu-l va împiedica pe Joss să clatine din cap:

— Am pierdut vâslele băncii a doua.

— Un sac cu pătate și un premiu de 10 lire pentru acest voinic! strigă Walter.

— Vino să te usuci, dobitocule! zice Ned.

Dârdâind, Joss se întoarce acasă, unde Ruth îl întâmpină în grabă cu haine uscate. Pe podeaua unde se dezbracă, se formează o băltoacă în jurul picioarelor. Râde, despuiat la piele:

— Oricum, îmi place mai mult decât să spăl mașini.

N-are altceva de spus. Știe numai că a redevenit ceea ce poate fi.

În sfârșit, iată înapoierea masiva.

Susan e fericită, Susan e tristă. Se va despărți de Jenny, mulțumită alături de soțul ei, dar pe care fără îndoială că n-o s-o mai vadă niciodată. Îl va întâlni pe Joss, care tocmai a întrebat-o în scris *dacă poate să înceapă pregătirea terenului împrejmuit spre a clădi pe el în vara asta.*

— Ce-i drept, anul ăsta vom face economie de-o iarnă, a spus Baptist, îngândurat.

— Și că o putem face și în ce privește răspunsul, a spus Matthew. Vom sosi în același timp.

— Vor sta deci exact între noi și familia Ned, a spus Susan.

Simplă înștiințare într-adevăr: dar fără să uite de bunele maniere, așa cum era cazul să te aștepți de la Joss. Susan îi apreciază marea discreție. Asemenea soțului ei, asemenea majorității vecinilor ei, e obosită: de schimbare, de forfotă, de importanța acordată acestei lungi aventuri, de zarva stârnită în jurul lor. A întrebat-o odată pe doamna Greenwood:

— N-aveți cumva niște hapuri de tăcere?

În curând nu va mai avea nevoie de așa ceva, dar pentru moment - și pentru ultima oară - Tristan revine pe pagina întâi a ziarelor. La 7 octombrie, în ciuda victoriei lui Graham Hill în marele premiu de curse din Statele Unite și a proclamării independenței Ugandei - la scurt timp după aceea a Nigeriei - titlurile cu litere mari au acordat aceeași însemnătate înapoierii a două sute de insulari și ieșirii din imperiu a câtorva milioane de oameni: *Tristan jolk will be honie*⁵³. În 10, demisia lui Harold Macmillan, iar în 16 aceea a lui Conrad Adenauer, dispariția de pe scenă a acestor puternici tenori n-a împiedicat noianul de știri. *Clock for Tristan!* spunea unul: Fred Grower, muncitor necalificat la *Mitchel Construction*, a primit de la camarazii lui o pendulă (iar cronicarul subliniază: acest dar, oferit ca amintire, e plin de haz, dacă ai cunoștință că un locșor de pe insulă poartă numele de *Dead-Times*⁵⁴). În 17, ziarele au anunțat: *Tristan's last day at school and work* și au publicat fotografiile lui Yvonne și Laurie Beretti părăsind *Hardley School* cu cărțile sub braț și cu un tranzistor care le va îngădui, pare-se, să asculte programele pentru copii destinate țărilor de peste mări. A doua zi au publicat numele vasului care de data asta îi va duce pe insulari direct acasă. Un joc de cuvinte găsit de Hugh căpătă dreptul de-a fi cules cu majuscule: BORNE HOME ON THE *BORNHOLM*⁵⁵.

Amănuntele abundă. E prevăzută o călătorie de

53 Tristanezii se întorc acasă (engl.).

54 Timp mort (engl.).

556 Duși acasă pe Bornholm (engl.).

șaptesprezece zile, fără escală. *Bornholm*, un liner de 4785 de tone, care navighează de obicei între Copenhaga și insulele Canare, a fost închiriat de Oficiul Colonial de la o companie daneză. Cheltuielile vor fi acoperite cu ce-a mai rămas din subscripția națională. Calele vor înghiți douăzeci și șapte de tone de pătate, șapte tone de semințe, zeci de lăzi cu ceai, zahăr, biscuiți, fructe, conserve, un echipament spitalicesc cuprinzând îndeosebi aparatajul necesar pentru radiografie, pentru anestezie. Lista, varietatea darurilor este o dată în plus impresionantă: două generatoare oferite de *Petters and Co* din Hamble; un set de unelte, dăruit de firma *Skaub*; un hangar metalic, trimis de o uzină din Leeds; o sută șaptezeci și cinci de pui de la *Goklen Produce*

Ltd, piața din Harborough; o mie de ciorapi de nylon, cincizeci de garnituri de scutece, o sută cupoane de țesături provenind de la o firmă cu ridicata; bomboane, ciocolată, prăjituri, precum și bere, gin, whisky alcătuind trei sute de pachete-surpriză pentru Crăciunul celor mici și celor mari; șase elini ciobănești germani care să-l însoțească pe Sweep; o colecție a unor obiecte de cult, îndeosebi cristelnițe, fețe de altar, cărți de rugăciune, dăruite de bisericile din Fawley, din Lymington, de dioceza din Winchester. Guvernul a comandat un șaland cu motor, în stare să transporte obiecte grele. N-a fost uitat nici faimosul armoniu, purtând acea placă de fildeș pe care figurează numele donatoarei. Regina, știind că era într-o stare de plâns când l-a adus marina, a dat poruncă să fie reparat.

În 19, bilanțul. *Some Tristan decide to stay* 2. Sunt în totul paisprezece refractari. Șase membri ai comunității au murit. Dar opt copii s-au născut în Anglia și, dacă câteva fete s-au măritat cu englezi, alți zece tineri s-au căsătorit între ei. În ce-l privește, B.B.C.-ul a convocat douăzeci și cinci de insulari care, minați de pastor, s-au dus eu autocarul la Londra și au participat la emisiunea *Vezi și crezi*, pentru a încerca să explice telespectatorilor ce

motive îi îndeamnă să plece, să sfideze secolul, să-și caute atât de departe fericirea pierdută. Impresia va fi rezumată în ziua următoare de un cronicar: *Hotărârea nu aduce cu sine elocință și cea a cuvintelor oricum nu valorează cât cea a faptelor. Plecați, tristanezi...*

În 23, e strigătul pe care-l repetă întreaga presă. *Plecați*, tristanezie o zi fastă. La Londra lumea se înghesuie pe băncile stadionului să asiste la meciul de fotbal *Anglia-Restul lumii*, pe care britanicii îl vor câștiga cu 2 - 1. La Calshot lumea se îmbulzește în fosta popotă a R.A.F.-ului, unde are loc o masă de adio organizată, asemenea unui exercițiu, de către o secție a

Civil Defence Corps i-ului. Fără pește, notează ziarele, dar cu o foarte bună carne de vită argentiniană, care, pentru a ajunge pe masă, a străbătut cam aceeași distanță cât le va trebui comesenilor ca **s-o** părăsească. Fără discursuri la desert, doar un cuvânt de amabilitate, citit de-un copil în chip de mulțumire pentru doamna Greenwood și adjunctele ei. Totul ia sfârșit foarte devreme: Twain-ii pleacă în grabă să-și lege ultimele pachete și să se culce: întrucât se ia totul, inclusiv mobilele - având în vedere că au fost plătite din Fondul național - vor trebui să se scoale la cinci dimineața.

*

Iar a doua zi, Baptist, Susan, Matthew, Amy, Stella, escortați de tână pereche, vor coborî ultimii din al treilea autocar, un pullman albastru cu spătare înalte, rabatabile, oprit pe chei în spatele a doua autobuze verzi, precedate la rândul lor de lungi camioane Pickford, din care brațele elevatorilor extrag bagajele.

Un cotcodăcit asurzitor întretăiat de lătrături stridente se înalță din calele unde se află, în cuștile ler, găinile și câinii. Cam de peste tot în portul uriaș se aude scrâșnetul lanțurilor, scârțâitul macaralelor cu angrenaje numeroase, îmbrobonite de apă.

Plouă, ca de obicei. Ziariștii, printre care Hugh, fotografii, reprezentanții primăriei, ai comitatului, ai

Serviciului feminin, ai Crucii Roșii - aceiași, cu câteva excepții, ca acum doi ani - se strigă pe sub umbrelele care plutesc de colo-colo, ținute în sus spre a se recunoaște între ei, lăsate în jos să mai sporovăiască un pic. Jane, decana de vârstă, căreia primarul i-a oferit un buchet de trandafiri din Hampshire, **s-a** și urcat pe vas. Agatha Lones, și ea cu flori în mână, a străbătut repede pasarela, refuzând să arunce o privire înapoi spre această țară pe care-o părăsește văduvă. A urmat apoi Ralph, de unul singur, țeapăn. Apoi Esther Grower, cu Selina în brațe. Susan își sărută fata, ginerele și, cu lacrimi în ochi, intră la rândul ei odată cu copiii. Aceeași scenă pentru Norma Beretti, ale cărei gemene plâng în hohote cu nasul în mânuși. Dar Simon, care i-a reținut pe Baptist și Elias, să fie îndestulători ca număr în mijlocul delegaților, strânge zeci de mâini: pe-a lui Lady Hawerell, venită special pentru asta de la Londra, pe-a doamnei Greenwood, pe-a pastorului Read... Plouă tot mai tare și mulțimea se rărește. Pălăriile cercetașilor în pantalonași kaki, care asigură serviciul de ordine, șiroiesc de apă, în vreme ce fetițele cu fuste plisate, purtând pancarte care se spălăcesc, se dau înapoi adăpostindu-se sub streșini.

În sfârșit, se aude mugetul sirenei. Baptist, Elias și Simon dispar pentru a se duce să se rezeme de balustrada punții superioare, lângă părintele Brown.

— Mai dați-mi din când în când de veste! strigă Hugh Folkes.

Încă vreo câteva urări de bine, câteva cuvinte strigate spre umbrelele sub care se adăpostește Jenny, sub care se adăpostește Loc, și *Bornholm* se desprinde de chei, **într-o** fâlfâire de batiste care dă punții aspectul unor rufe agățate la uscat pe-un vânt puternic. Iată-l văzut din**tr-o** parte, îndreptându-se spre balize. Îi taie calea un mare cargobot, pe care flutură pavilionul panamez. Nu mai e decât un mic *liner*, care brăzdează un siaj întretăiat de alte douăzeci, pierzându-se puțin câte puțin în ceață, în cenușul creionat cu negru de fumul coșurilor, în

indiferența traficului, în uitare.

ÎNCEDCME4

R ALPH, CU SACUL TIROLEZ PE UMERI, cu două păsări înăuntru, privea drept înainte, spre nord. Cunoștea bine foișorul ăsta: la capătul unui urcuș scurt, dar care-ți taie răsuflarea, venise adeseori aici, de la unsprezece ani, îndeosebi în perioadele grele când „a colinda înălțimile” era o expresie pudică pentru „a reaproviziona cămara”. Nu degeaba se numea locul *Big Hump*⁵⁶: nu găsești altul mai bun de unde să cuprinzi dintr-o privire întreaga colonie, să-i contempli harta desfășurată între mare și faleză. Oceanul era verde: ca un jad impur, străbătut de firisoare mai închise, curenții, brăzdat cu cafeniu de alge. Râpa curentului Hottentot răsuna de cascade, era presărată cu cioturi uscate, trunchiuri moarte de-a valma cu altele vii, cu acele stranii ferigi asemănătoare unor palmieri pitici și împletite cu un mișmaș de ierburi înalte, în care își găsesc oblăduire cuiburile a douăzeci de specii.

— A trecut un an, făcu Ralph, și tot nu s-a început nimic.

— Cât timp au putut ei să piardă! zise Joss, proțăpit la trei pași depărtare de cumnatu-său și sucind tocmai gâtul unui albatros care-și împrăstia fulgii într-o ultimă bătaie de aripi.

Există întotdeauna niște *ei*, pretutindeni, socotiți răspunzători. Cu toate acestea, sub ochii lor, cel cu-adevărat în cauză își semnase vina. În față, trecutul prielnic: gura râului Big Sandy, delta cu cinci brațe a torentului Hottentot, *Așezarea* cu grupul administrativ și casele împrăștiate ca pietrele unui vad. Dar, la dreapta, prezentul neprielnic constituia încă o piedică în calea viitorului: uriașul, lungul morman, de culoarea cocsului, pe unde șerpuia îngusta cale nouă, la a cărei deschidere se muncise din greu, cu târnăcoapele, bătătorită cu maiul, dar a cărei închidere providențială, mica pată verde-albastră a ochiului de apă, rămânea despărțită de mare

prin brida sa vulcanică, neatinsă.

— Abel-ii n-o mai scot la capăt, reluă Ralph. Ce-au pus deoparte în Anglia au lăsat fetelor, să le despăgubească pentru partea lor de casă. **S**-au întors lefteri. Câtă vreme bătrânul a mai putut să lucreze la șosea, **s**-au mai descurcat. Dar acum, de când și-a rupt piciorul! Cine mai poate să aștepte? Nici jumătate din oameni.

— **Dac**-am avea măcar frigider, spuse Joss, vârând pasărea moartă în sac.

Privea țintă, pe deasupra căsuțelor cu coșuri greoaie, colțuroase, din care se ridicau firișoare de fum albăstrui, spre celălalt șantier al speranței: deocamdată o simplă întindere de teren, jalonată, dar pe care nu erau încă ridicate ziduri. Ralph dădu din umeri:

— **Una-i** să pescuim pentru noi și **alta-i** să pescuim pentru uzină, bombăni el. Fără port, nicio scofală: una e legată de alta. Știi bine că și vechea estacadă ne dădea de furcă.

— Să ne întoarcem, făcu Joss. Trei vânat-uri ne ajung. **N**-avem dreptul la mai mult: se golește, pasămite, locul de păsări. Iau eu una, tu pe ailaltă; pe-a treia o să i-o dau lui Abel.

Călcând cu latul tălpii, începură să coboare până la pășunea în care oile, recent aduse de un vas din insulele Falkland, ronțăiau o iarbă galbenă ivită printre grohotișuri, sub privirea nepăsătoare a Stellei și a lui Neil, așezați unui lângă altul pe-un bloc de bazalt și care-l lăsau pe neobositul Sweep să dea ocol turmei cu lătrături sonore.

— Taci odată! strigă Joss potăii, privind în-ciudat spre mina tânărului cam prea aproape de sânul ce da în pâng al soră-sii.

Neil fluieră, fără să se clinească o iotă. Stella se lăsă pe spate, dând din picioare, iar fusta ei, ridicată până sus, îngădui vederii, **într-o** străfulgerare, la rădăcina atrăgătoarelor ei coapse bronzate, niște chiloți albi.

— Haide, haide! Nu mai ești o puștoaică, protestă

frate-său mai mare, depărtându-se.

Dar nici el, ajuns la primele îngrădituri, refăcute cu puternice lovituri de baros care luni de-a rândul saturaseră ecoul, mai sensibil aci, sub cochilia de stânci, decât în oricare altă parte, nu putu să țină piept copilăriei.

— Ho! ho! chiui el, cu mâinile la gură în chip de pâlnie.

Faleza repetă. Era ora mulsului, și femeile, unele în cizme de cauciuc și cu capișoane din plastic transparent, mai impermeabile la burniță decât băsmăluțele, își mulgeau în plin câmp vacile roșcovane, rămase prea sălbatice și prea nărvite la izbitul cu copita pentru a fi lăsate fără pripon. Slabe țâșnituri de lapte picurau albe în donița lui Ruth, ghemuită în iarbă, când Jess ajunse în dreptul ei:

— Va trebui să-i meșteresc un scăunel, zise el, înduioșat de rotunjimea de pe-acum vădită a pântecului ei.

Dar Ruth se ridică:

— Tocmai a trecut Walter pe-aici. Năvodarii o să angajeze douăzeci și patru de oameni, și amatori vor fi cu siguranță de două ori pe-atâția. Ar fi bine să te înscrii printre primii.

Se opri, deoarece Joss lovea iarba cu călcâiul:

— Dacă plec... șopti el.

— Dacă pleci, n-o să fii aici când o să nasc, îi termină Ruth vorba, mai curajoasă. Dar dacă nu pleci, n-o să mai avem un ban.

Salutare! făcu Ralph.

Ruth privi înapoi: fratele ei o pornise cu pași mari, își agățase din mers sacul tirolez de porțița pârintească și alerga înainte, apucându-o pe fosta scurtătură a plăjii mari și sărind peste blocurile rămase aici de când cu avalanșele.

— Of, nu-i mai trece odată năduful! zise Ruth, înșfăcând donița.

— Nu uita de școală! îi strigă Joss.

*

La capătul a ce mai rămăsese din potecă, Ralph dădu

în babilonia dominată de conținutul răcit al cazanului cu lavă. Îngroziți de acest peisaj lunar, din care se mai ridica o vagă duhoare de pucioasă, oamenii nu se prea aventurau cu plăcere pe-aici, cu toate că plăci de mușchi mărunți și chiar câteva smocuri de iarbă începuseră să înverzească pe piatra ponce. Un an! Exilul, care-i păruse atât de lung, nu durase decât doi ca să ajungă la această perindare a lunilor, la acest prezent continuu care se lăsa ros la nesfârșit, asemenea coastei, de orarul mareelor. Gladys se măritase; aflase știrea cu un anotimp mai târziu dintr-o scrisoare a verișoarei sale. Se resemnase. Dar de câteva săptămâni ideea de-a o fi jertfit pentru o înfrângere, de-a se fi întors de pomană pe-o insulă hărăzită mizeriei, trezea în el adevărate crize de furie. Puteau mult și bine să facă pe grozavii, cu toții, să afirme sus și tare că nu regretă nimic, că aerul locului de baștină îi despăgubește de lipsurile provizorii... Ralph surprindea zilnic mutra maică-sii scotocind în dulapul din perete, cea a magazinerului nevoit să împartă făina cu rația, cea a pescarilor dând ocol șalupelor și siliți, ca pe vremuri, să deșerte coșurile de pește ca să-l afume în vederea iernii.

Pe coasta de răsărit, luminată din plin în zori, dar pe care peretele muntelui o desparte de soarele pe cale să apună, înserarea se lăsa mai repede. Ajuns la marginea taluzului negru, chiar acolo unde apa și focul se războiseră cu atâta furie, chiar acolo unde sub treizeci de metri de lavă zăceau probabil îngropate ruinele calcinate ale fabricii de conserve, Ralph se aplecă deodată, înșfăcă ce pietre îi veniră la îndemână și începu să zvârle cu ele în mare. Bătrânii erau prea calmi, prea resemnați, prea mulțumiți că în curând vor putea sta lungiți sub iarba câmpiei! O porțiune de drum, un turnuleț adăugat bisericii, câteva lucrări plătite cu un șiling pe oră, servind drept pretext distribuirii atente a unor salarii mici, adevărate pomeni, asta să fie oare răsplata fidelității? Cu slabele lor credite, responsabilii făceau tot ce le era cu putință. Dar Londra? Când nu mai dispui de faptul divers, de uriașa

reclamă exercitată de-un vulcan, când n-a mai rămas decât o mână de oameni surghiuniți pe-o insuliță la mii de mile depărtare de birourile unde se hotărăsc lucrurile, de câtă trecere te mai poți bucura? Cum să-i faci pe niște conțopiști, stârniți o clipă de fotografii, de articole, să înțeleagă că nu mai aștepti de la ei binecuvântări, ci fier, ciment, ciocane pneumatice? Cel ce-i vine de hac unei trebi grele se descurcă și cu una mai ușoară. Ploaia de cadouri inutile - câte zece jucării de fiecare copil, douăzeci de ciorapi pentru fiecare femeie - care năpădisse taberele, nu putea fi urmată de-un împrumut serios? Avea dreptate Simon când repeta fără încetare: *înapoierea asta, am dobândit-o ca să ne regăsim tihna. Dar și ei au vrut-o, pentru liniștea lor. Riscăm să rămânem victimele legendei de care am beneficiat. Suntem sălbatici care am ales trecutul. Un sălbatic are oare nevoie de motoare?* Limbaj nou pe insulă, cu care însă tinerii se simțeau solidari: cât despre ei, nu se înapoiaseră pentru ca Tristan să rămână același, ci pentru a regăsi ceea ce insula avea inexorabil, îmbunătățit de învățămintele primite în exil. Tristan, da! Dar Tristan cu un port, cu o uzină, cu mijloace îndestulătoare. Cu progresul, ce mai încoloaneoaee! Cuvântul nu-i mai făcea să se zborșească decât pe vreo cinci-șase moșnegi, și nici asta nu-i așa de sigur. Ceea ce refuzaseră, și pe bună dreptate, era spectacolul *Exterioarelor*: risipa, supralicitarea, disprețul față de ceea ce ai, nebunia de-a nu ști să te bucuri decât de ceea ce n-ai. Ah, un Tristan refuzând să rămână în urmă, dar și s-o ia razna! Tânăr, în duhul său bătrân...

Și iată că, aruncând mai molatec o ultimă pietricică în marea ce se întunecase, devenită verde-închis, Ralph pufni în râs. Străvechiul orgoliu era și el de față, făcând din trei sute de oameni blânzi poporul ales de la capătul lumii, iar pe el determinându-l să străbată calea îndărăt, de la turbare la visare. Ciuli urechile. Un muget puternic, pe-o singură notă, se înălța din franjurii imprecisi ai marilor alge, unde se deplasau încet două mormane negre,

festonate cu spumă. Chemare a masculului în călduri? Sunet de goarnă adresat puiului ei de cașalotul-mamă, înainte de-a plonja în adâncul junglei submarine, înțesate de sepii gigantice, de caracatițe cu opt brațe presărate cu ventuze, teribilul ei ospăț? Nu, nu erau zadarnice, în această natură atotputernică, tihna, modestia, desfătarea de-a dăinui în afara istoriei, în luxul exclusiv al unui spațiu cu mai puțin de zece oameni pe-o milă pătrată, în nesfârșita colcăială a uriașei saramuri. Dar la o sută cincizeci de ani după străbunii pionieri, întemeietorii unui sălaș pe potriva epocii lor, nu erau oare și ei, feciorii acestora, prin simplul fapt al întoarcerii, tot niște pionieri care să le continue opera în vremuri mai puțin patriarhale?

Ralph începu să alerge spre acele lumini care se aprindeau, una după alta, dincolo de ferestrele joase. Școala! O să întârzie. Poticn**indu**-se în întuneric de asperitățile șuvoiului de lavă solidificată, căzu lat de două ori, dar o porni din nou în mai mare viteză. Când deschise ușa școlii, studiosii, cei care prinseseră în Anglia gustul de-a ști mai mult, cei care în curând vor prelua ștafeta și pe care însuși Walter îi numea „*acel strașnic consiliu al tinerilor*”, se și aflau acolo: Ulric Ragan, Joss și Matthew Twain, Tony Loness și fratele său Bill, lângă care se așeză Ralph. De bine de rău și bâlbâ**indu**-se uneori când fedingul făcea ravagii, Cecil Amery, agronomul, meditator improvizat, desena pe tablă schema unui dinam, în timp ce din tranzistorul așezat pe-un pupitru se auzea glasul celui îndepărtat profesor, incapabil desigur să bănuiască la ce distanță și în ce condiții erau urmărite lecțiile.

— Nu se-aude mare lucru astă-seară, spuse Cecil învârtind la butoane.

ȘI ALȚI INSULARI SE ÎNTRUNEAU, DEparte de Tristan. Așteptându-l pe pastorul Read care-și scotea stiharul alb în sacristie, Hugh dăduse ocol bisericii. Tare nereușit, dar înduioșător, tabloul acela înfățișând conul vulcanului, ținut cu grijă **într-o** vitrină alături de-un *coracle* în miniatură și de câteva schije de obuz găsit; în

1942 în cimitir! De ce acest stăruitor interes al parohiei față de foștii ei credincioși? Pe avizier rămăsese prins cu patru pioaneze un număr vechi din *Tristan Times*. Pe când Hugh îi arunca o privire, se ivi reverendul:

— Datează de cel puțin trei luni, zise el, dar tot îl mai afișez. Aproape jumătate din cei care au rămas locuiesc încă la Fawley și toți mă socotesc agent de legătură. Îi adun din când în când după slujbă. Tocmai de-asta v-am convocat: am dori să ne faceți un serviciu.

Începând să-și descheie partea de sus a anteriorului, în timp ce partea de jos pornise să i-o descheie un băiețaș de cum intrase în prezbiteriu, pastorul străbătu cu pași sonori distanța care-l despărțea de pâinea prăjită și de ceaiul în jurul căruia se și așezaseră probabil oaspeții:

— Cum era de așteptat, prietenii noștri **s**-au lovit acolo de mari greutateți, reluă el închizând ușa. Dacă au putut rezista, e mulțumită cumpătării lor de neînchipuit, și economiilor pe care le făcuseră. Dar totul are o limită.

— Mi-a ajuns și mie câte ceva la ureche, spusă Hugh. Ca să fiu sincer, trebuie să vă spun că redactorul-șef al ziarului meu a dat din umeri când i-am propus o anchetă... *Ia te rog, s-au încăpățânat să se întoarcă în vizuina lor, este? Atunci, acolo să stea!*

— Vizuina e goală, reluă pastorul. Încă puțin și-o vom putea acoperi cu o lespede. La început **s**-a făcut prea mult, iar după aceea prea puțin. Când generozitatea nu mai e un spectacol, are impresia că se irosește. Intrați, vă urmez și eu îndată.

Se împiedică de băiețașul amintit. Hugh străbătu coridorul, intră în sală și ridică mirat din sprâncene. Cel puțin cincisprezece persoane se aflau în jurul mesei: îndeajuns spre a pune la încercare acea memorie pe care bunii gazetari o au în comun cu inspectorii de poliție și cu regii.

— Uite careul meu de dame! exclamă Hugh. Șaizeci de rânduri, în pagina a doua, cu o poză trei sferturi. Loc, nu-i așa? Iar dumneata, Jenny. 11 cunosc și pe dumnealui.

Dar dumneata, iartă-mă că ți-am uitat numele, aveam impresia că te-ai întors. Nu dumneata erai, pe chei, în fața vasului *Bornholm*...

— Eu eram, spuse Elias. Am plecat, dar m-am întors de îndată, cu același vas.

Pastorul reveni în civil, și preciză acum: *doamna Maker, doamna Hardy, domnul și doamna Wing*... Hugh se orienta mai greu. Toate fetele astea își schimbaseră numele, se aleseseră cu câte-un soț, cu câte-un bebeluș, învățaseră să se țină în pas cu moda. O familie, Lazaretto, cu ochi de faianță încrustați în bronz, rămânea mai insulară; locuia la *Tristan Close*⁵⁷, o fundătură din apropierea taberei, rebotezată astfel în amintirea comunității stabilite aici, înlocuită acum, în barăcile de la Calshot, de familiile muncitorilor care lucrau pe șantierele Centralei electrice. Dar Elias, urmărindu-l pas cu pas pe Hugh și urmat la rândul lui de Esther, nevastă-sa, părea foarte dornic să-și relateze povestea.

— Va să zică n-a decurs bine? întrebă Hugh.

— Cam așa! făcu Esther. Când ne-am văzut casa arsă...

— Știam de asta, spuse Elias, dar taluzul de zgură de deasupra, atât de aproape, e cel care ne-a băgat în sperieți. Și-apoi trebuie să recunoaștem că, în ciuda șalandului, debarcarea era cât pe-acți să se transforme în dezastru. Oamenii au reușit să coboare destul de ușor. Dar furtuna a silit mai apoi vasul *Bornholm* să rămână ancorat timp de zece zile. Sălta atât de tare că încărcătura s-a terciuit în șalupe și coletele au fost luate de apă. Mai adăugați la toate astea și un mort: August, care ieșise din spital împotriva avizului medicilor și care a făcut o peritonită. Dacă nu s-au întors și alții cu noi e pentru că i-a îngrozit gândul retraversării. Se vede treaba că administratorul a socotit situația gravă, de vreme ce s-a dus personal la Capotown să ceară construirea unui port. Mi s-a scris ulterior că s-a întors cu un plan. Dar lucrarea

57 Fundătura Țeristan (engl.).

lâncezește.

Drept care Nota, Jenny, Elias, Loc se porniră să vorbească toate odată:

— Și ăsta nu e singurul ghinion! Recolta de pătate a fost distrusă de viermi. Răsadul furnizat era contaminat.

— Vă dați seama! Nu-i de lucru, nu sunt bani. Nici oi de tăiat, nici păsări: trebuiau păstrate pentru i-eproducere. Un pescuit limitat. Rămâneau cartofii, dar și de ei au dus lipsă.

— Până și conservele i-au trădat! Nimeni nu știe de ce, dar nu e unul să nu se fi ales cu dinții stricați.

— Vă rog să mă credeți că mi-a părut rău să plec, dar când văd ce se întâmplă...

— E ceea ce le spun părinților mei în fiecare scrisoare: veniți încoa! Dar frate-meu se străduie din răspuțeri să-i rețină.

— Jumătate din oameni ar pleca acum, dacă ar putea. Dar călătoria costă scump. Ce-i așteaptă la capătul ei, habar n-au. Știu doar că au intrat într-o mare încurcătură, că n-au dat de anul 1960, ci 1820.

— Cred că Elias exagerează, zise pastorul. Prietenii noștri au mizat pe-o reconstrucție rapidă. Majoritatea continuă să nădăjduiască și se cramponează. Singura întrebare e: vor putea oare să reziste fără ajutor?

— Înțeleg, zise Hugh. Vi l-au cerut?

— Nu, bineînțeles, îi cunoașteți pe tristanezi. S-au descurcat totdeauna singuri. Când erau copleșiți cu daruri, n-aș jura că repulsia față de cerșetorie n-a contribuit la reîntoarcerea lor pe insulă. Ei nu cer nimic. Demersul nostru e pur personal.

— Noi, noi îl putem face, reluă Elias. Nu mai e problema noastră.

Hugh zâmbi. Era din plin problema lui Elias, ca și a celorlalți, marcați pe viață de faptul că se născuseră pe malurile Watronului, de grija - și fără îndoială de remușcarea - că-și văd reînvierea insulei ratată. Însăși prezența lor, pasiunea cu care se țineau la curent cu toate

și cu care pledau pentru părinții lor constituiau suficiente dovezi. Dar ce putea el, un gazetar de mână a doua la un ziar de provincie?

— Cunoașteți presa, zise el cu părere de rău. Nu va porni o campanie doar pe baza unei știri oarecare.

— Lady Hawerell își ia răspunderea în ce privește Londra, reluă calm pastorul. Cât despre știre, e de anvergură. La anul se împlinesc o sută cincizeci de ani de când insula Tristan s-a alipit la imperiul Coroanei. S-a prevăzut o emisiune specială de timbre. Cum vi s-ar părea dacă n-ar mai rămâne decât niște foci care să comemoreze întemeierea?

— Începe să arate a treabă serioasă! spuse Hugh, aproape fără ironie.

Se așeză ca să întindă o mină spre farfuria cu sanvisuri. În mintea lui se și ivise titlul: INSULA MICA, TE VOM FACE OARE SA REGREȚI CĂ AI SPUS „NU” CELEI MARI? se gândea la articolul său, care avea să stârnească mirarea, să dea unora prilejul de-a striga: *Dar, la urma urinei, știi ce vor?* și altora plăcerea unui *mea culpa* pe pielea altuia. Desigur, n-avea cum să bănuiască faptul că o serie de renunțări, ca aceea j3 - Preafericiții de pe Insula Dezolării a lui Abel, fratele *Headman*-ului, urma să-i furnizeze, în ochii redactorului-șef, un brevet de clarviziune. Dar nu se mai îndoia în privința celor ce aveau să urmeze. Povestea cu timbrele schimba totul. Poți lăsa o populație să zacă în suferință. Nu poți batjocori un simbol.

Și într-adevăr, până la venirea iernii, tristanezii aveau să-și primească materialul: ciocane pneumatice, palplanse, lăzi cu dinamită, un dispozitiv mecanic pentru încărcarea automată a camioanelor, un ponton-ma - cara cu flotoare pneumatice, cu macaragiul ei, iar pentru a trasa planuri, pentru a coordona eforturile unui nou an, un inginer al porturilor Maiestății-sale.

AVÂNTUL

Paisprezece luni mai târziu, după schimbarea *slaff*-ului, avu loc marea explozie.

Încă din ajun, se știa, forajele erau terminate, sârmele la locul lor, cutia de comandă gata să funcționeze. N-avea să reprezinte încheierea lucrărilor, de mult cufundate în obscure pregătiri: săparea unui șenal⁵⁸, adâncirea ochiului de apă, lichidarea proeminențelor stâncoase, construirea unui chei și a unei rampe pentru vapoare, totul punctat de explozii înăbușite, urmate de interminabile corvezi de degajare a terenului. Dar va constitui aspectul cel mai spectaculos.

Îndată după dejun, în pofida vântului aspru de aprilie, familiile porniră să urce înspre „dig”: nume decent și, la urma urmei, viitoarea destinație a taluzului de lavă. Toată echipa cea nouă 1 se și afla aci, ușor de recunoscut după pălării, și ținută la o prudentă distanță de vreo doisprezece băieți postați acolo de Robert, paracliser-electrician ridicat la rangul de artificier. Se mai aflau acolo, în afară de Walter, Ned, Baptist și Simon, asistați de Joss - de curând întors de la Gough cu *Tristania* - Piers Nicoll, noul administrator, doctorul Finley, noul medic, reverendul Dewter, noul preot, Alee Kuming, noul radiotelegrafist, toți sosiți cu același vapor care-i luase pe cei din.

siaj /-ul cu stagiul îndeplinit, însoțiți, din păcate, de-un al doilea val de fugari. În față, grație înclinării și în ciuda depărtării, se deslușeau foarte bine, de cealaltă parte a ochiului de apă, niște bărbați alergând pe brida vulcanică, parțial nivelată, transformată în spargeval⁵⁹. (Remorcat de șalangul cu motor, pontonul-macara se lăsa legănat de hulă. Trei șalupe se învârtteau în jurul lui, gata să intervină în cazul că s-ar fi rupt cablul. Inginerul se ivi de după o cotitură a drumului tăiat în lavă în prelungirea cheiului:

— Cinci minute! strigă el, îndreptându-se pieziș spre

58 Canal de trecere a navelor printrintrarea într-o strâmtoare sau la un port. ^
f'

59 Construcție înaltă la intrarea într-un port pentru a-l ocroti împotriva valurilor din larg.

postul său de comandă, simplu adăpost de piatră seacă rezemată de-un pinten stâncos și dominată de-un fanion de „trecere interzisă”.

— Cinci minute, atât mai pot să aștept, zise Baptist în șoaptă.

Și mai tare, întors spre administrator:

— Aveți noroc că sosiți acum. Ce-a fost mai greu a trecut.

— Mai sunt multe de făcut, zise Piers Nicoll, cu un aer grav.

— Episcopul va putea veni fără să cadă în capcană! zise Ned pe-un anumit ton.

Reverendul zâmbi. Aflase de recenta aventură a vasului de cercetări, care se apropiase de țărm să debarce câțivi saci de făină, cu-adevărat indispensabili, un *landrover*, mai puțin indispensabil, un taur sortit ameliorării șeptelului și pe episcopul din insula Sfânta Elena, teoretic sosit pentru două ore - exact răgazul necesar unei confirmări. De la vânt la furtună, de la *strong gale* la *storm*, în zece minute marea își dezlănțuise furiile, și taurul, înspăimântat, o zbughise din șalupă luându-o razna și dezlănțuind un adevărat *rodeo*. Cât despre episcop, blocat pentru douăsprezece zile cât a durat furtuna, îi încântase pe responsabili, care aduceau osanele Domnului că au, în sfârșit, un al patrulea la bridge.

În vremea asta, radiotelegrafistul privea cu un ochi critic armada de pânză așezată cu grijă de-a-ndoaselea, cu chila în aer, de-a lungul *Garden* beac/i-ului.

— Nu prea înțeleg, zise el. De ce n-ați început prin a arunca în aer trecerea? V-ați fi putut adăposti în ochiul de apă până una-alta.

Walter îl privi pe Simon fără să clipească. Totdeauna era așa la sosirea noilor veniți: fără a fi de față, cum să-ți faci o idee despre frecvența și puterea uraganelor? Apoi, clipind de data aceasta, Walter îi aruncă o privire lui Joss, care răspunse primul:

— Fără istm, cu neputință să aperi lucrările.

— Betonul n-ar fi avut niciodată timp să facă priză, spuse administratorul.

Walter fluieră ciudat. Un recrutar promițător, care nu merita ceea ce-i trecuse adineauri prin cap. Era al cincisprezecelea administrator pe care-l vedea defilând. *Ei trec și noi rămânem*, i formulă veche. Puterea *Exterioarelor*, slabă odinioară, dobândea importanță prin însăși rațiunea strădaniilor consimțite, care salvau insula, nu fără a primejdui vechile libertăți amenințate să se reducă la ceea ce ar putea îngădui tehnica. Numai că titlul valorează tot pe-atât cât și omul, și trebuia să admită, se pricepeau să-i aleagă: tineri de obicei, destul de polivalenți, căsătoriți ou niște femei care aveau la rândul lor o meserie, ca doamna Nicoll și doamna Dewter, profesoare. Aerul insulei, ce-i drept, umfla foarte repede plămânul. Când uraganul te lasă în medie o zi din șapte să scoți nasul afară, capeți un alt tonus. Uimitor lucru, într-adevăr, această perindare a unor posesori de diplome a căror rigiditate se înmuia într-o săptămână și care, în scurt timp strigați pe numele mic, nu strâmbau din nas că trebuie să dea piept cu niște greutăți lipsite de glorie afectând un teritoriu minuscul!"

Avantajul avea, desigur, reversul său: nu poți să împaci și capra și varza.

— În sfârșit, zise Joss, ne vom putea apuca serios de treabă.

— Vă înțeleg! zise Piers. E odios să depinzi de altul, când ar trebui să te poți lipsi de el. E chiar, după părerea mea, una din explicațiile crizei tineretului, la noi. Studiile îi fac să depindă de familie un răstimp atât de îndelungat că-i apucă năbădăile.

— Asta măcar e o problemă cu care n-avem treabă aici, zise Ned.

— Veți avea, când cea a învățământului va fi rezolvată.

— Amândouă ar trebui să poată fi rezolvate în același timp, zise Joss.

Administratorul îi aruncă o privire atât de ascuțită încât Walter roși. îi auzea într-adevăr pe tinerii săi ridicând glasul de când urmau cursurile serale. Dar grija asta n-o înlătură pe cealaltă, mai imediată, mai umilitoare. Se întoarse o secundă să se uite la turn, la acoperișul cel nou al bisericii. Costul: 1500 de lire provenind dintr-o subscripție. Își îndreptă apoi privirea spre *Prince Philip Hall*, renovat, spre terenul de sport, aproape terminat. Costul: 800 lire, de proveniență particulară. Reveni, după ce adăstă asupra fabricii de conserve aproape terminate, spre port, de care se îndepărtau ultimii lucrători la terasamente, cu cazmaua pe umăr. Costul: imposibil de evaluat, cu siguranță ridicat, în sarcina Coroanei. Joss, Ralph, Ulric se împăcau destul de ușor cu toate astea, spunând: *E jiresc*. Odată, Joss, cel mai căpățânos dintre toți, adăugase chiar, cu degetul îndreptat spre adâncimile de unde sunt pescuite langustele: *E un împrumut, iar banca noastră, iat-o, se află acolo*. Cât despre Ralph, el vorbea de timbre, calculând ce venit vor aduce, legat la urma urmei de existența insulei și rambursând de pe-acum o parte din datorie. Degeaba! Walter nu se simțea mai puțin împovărat și" întrucât dăduse și el o monedă de argint, îi era ușor să ghicească de ce, în ciuda mizeriei, cheta din ultima duminică pentru Basutoland atinsese 28 de lire și 10 șilingi.

— Atenție! strigă Robert, ieșind din adăpost, cu barba răsfirată, pentru o ultimă inspecție.

Jos nu se mai afla nimeni. Pontonul, șalandul, bărcile alcătuiau un grup compact, la o distanță respectabilă. Doi pescăruși răpitori țopăiau, netulburați, pe istmul părăsit. Hărăzindu-i divinităților infernale, Robert reintră în colibă. Se auzi un fluierat prelung, apoi, în următoarele zece secunde reglementare, un al doilea mai scurt. De fiecare parte a punții de lavă apa păru că freamătă, apoi că se evaporează, amestecându-se cu un nor de praf care mască pe deplin ridicarea hălci de pământ frământate de cele douăzeci de încărcături de exploziv pe toată lățimea

viitorului șenal. Cu o jumătate de secundă întârziere sosi și detunătura, relativ surdă și urmată de-un lung gâl găit. Din verde devenit galben, ochiul de apă ondulă, trimiță **ndu**-și de la o margine la alta împrôscături de noroi. Se potoli și toți constatară de îndată că scade: liberă, în sfârșit, să ajungă până în zona refluxului, apa se năpustea prin spărtură, stânenită de blocuri sfărâmate și de tot felul de rămășițe, dar capabilă peste câteva ore să îngăduie totodată irupția fluxului. Douăzeci de cazmale săltară în aer, ridicate de tot atâtea brațe, în timp ce peste tot, de-a lungul digului, bărbații își aruncau căciulile în sus. Din grupul mai rezervat al celor cu pălării se desprinseseră părintele Dewter, care ridică mâna în semn de binecuvântare, întorcâ **ndu**-se apoi spre *headman*:

— O să-l denumim *Calshot Harbour* începuse Walter.

Deodată însă păru că se frânge în două. Rămase așa o clipă, apoi, întorcâ **ndu**-se, porni cu pași mari și coborî val-vârtej de pe colină spre a o apuca prin pășuni.

— Ce l-o fi apucat? întrebă radiotelegrafistul.

— Tacă-ți gura! făcu Joss.

Echipa administrativă începuse să se retragă; mulțimea așijderea, care pricepuse. Walter, lipsit de Abel, fratele său, de Paul, nepotul său preferat, care se jertfise ca să asigure în Anglia pâinea tatălui său infirm, [Frank despărțit cu același prilej de Thea, unica sa fiică, toată familia Samuel, plecată înapoi în bloc, odată cu ceilalți, ale căror case în număr de unsprezece rămâneau ferecate... Bilanțul era dureros, izbânda tardivă și scump plătită.

Jumătatea lui iunie: o duminică de iarnă ca toate celelalte. Hoarde de nori repezi, mai negrii oși, gonesc printre alții, mai alburii, în care piscul *Regina Mary* dispărea cu desăvârșire. Dărele de fum, crengile, rufe, se întind dinspre apus spre răsărit, fără răgaz. Oceanul nu e decât o tălăzuire circulară de valuri care explodează pe faleze în jerbe imediat cosite. Nici țipenie în dreptul portului, unde nu mai rămâne decât să fie acoperite cu plase contrapantele, iar macaraua, care zace pe chei,

demontată, să fie fixată în buloane. Abandonate, șalupele sau bărcile se zbat și se izbesc unele de altele trăgând de parâme. Toată suflarea satului **s-a** refugiat pe terenul de sport, de unde țâșnesc fluierături.

Ciudat meci în care nu sunt doi jucători cu același tricou și în care unii joacă în pantaloni lungi! Urale salută un gol neașteptat. Ralph, care a plonjat inutil, se ridică, plin de noroi, să-l aplaude pe învingător, pe Rag, un prichindel de doisprezece ani.

— Bun șut a tras vântul! îi mărturisește Simon doctorului Finley, care a venit să arunce o privire și a cărei canadiană se remarcă ușor **într-un** public, relativ puțin numeros, de suporteri în nelipsitele tricouri.

Că mingea ascultă mai curând de picior decât de rafalele vântului, asta într-adevăr nu e sigur. În tot cazul, sunt două reprize, pentru ca acest campion să poată juca de partea fiecărei echipe.

S-ar mai juca oare fotbal la Tristan dacă **s-ar** ține seama de asemenea fleacuri? Zi-i meci, dacă vrei: nu există adversar. Echipele au fost alcătuite din fondul comun; ele **s-au** constituit, direct pe teren, din ce le oferea tineretul: mai mari sau băiețandri de toate înălțimile, repartizați în funcție de performanțe și de necesități: *Ralph, cu noi, Joss cu voi. Luați doi puști în plus.* Dacă vor fi treisprezece contra doisprezece și dacă înaintași sunt din belșug în dauna fundașilor, ce importanță are, la urma urmei, de vreme ce scorul e lipsit de semnificație?

— E-n regulă, o aiureală! șoptește medicul care se îndepărtează, edificat, luându-l și pe Simon cu el.

— Dacă vrei, spune celălalt. Ar fi zadarnic să negăm că povestea aduce a sirop de trandafiri. Dar încercă, mă rog, să faci mai bine! Întrucât satul cel mai apropiat se află în Brazilia sau în Africa de Sud, ducem lipsă de adversari. Și apoi, mă tem că băieții noștri nu acordă aceeași importanță ca dumneata faptului de-a expedia o minge de piele în poarta pe care o ai în față. Ei nu joacă împotriva cuiva. Joacă împreună.

— Exact! reia Finley, amuzat. Dar dacă e vorba de adversari, nu crezi că adevărata partidă va avea loc de-aci înainte între acești tineri și dumneata? Am auzit vorbindu-se de niște revendicări...

— Exact! zice Simon pe același ton. Dar să nu faci comparații pripite cu tinereii voștri. Virusul ajunge până la noi, e fatal și chiar de dorit. Dar e atenuat. Aici cele două tabere sunt în esență de acord: comunitatea în primul rând. Chiar dacă unii babalâci mai strănută de prea mare emoție, nu e vorba până la urmă decât de îmbrospătarea cadrelor.

— De îmbrospătarea mijloacelor, asta vor ei! O mașină azi, o mașină mâine, și-o să vă treziți prinși în angrenajul lor. Veți deveni eficienți. Veți câștiga bani, vă veți satisface anumite nevoi, vă veți crea altele, noi, le veți deveni tributari, dând din nou de ceea ce aveți pretenția că fugiți.

— Mira-m-aș zise Simon.

Mergând la voia întâmplării, cu părul luat de vânt în aceeași direcție cu a ierbii, au ajuns din nou în dreptul drumului pe care un panou ambițios, ținut de-un stâlp, îl intitulează *Day Street* și care ani de-a rândul va fi șantier de iarnă, spre a atinge în cele din urmă, porțiune cu porțiune, capătul câmpiei și oferind o cale pe care să circule *landroverul* administratorului - replică a multor mașini de serviciu în diverse teritorii, unde viabilitatea rămâne mai puțin exigentă decât simbolul unei suveranități bazate pe mișcare: „Simon se oprește, privește cu o emoție nesimulată la casele care încă mai sunt ceea ce au fost o vreme atât de îndelungată: niște bărci așezate direct pe sol, bine ancorate, sensibile exclusiv la imperativul busolei care le plasează cu fața spre nord. Pe-o stâncă aflată la nivelul apei, la douăzeci de pași, e zugrăvită o inscripție: *ADC 1937*.

— Mi-aduc aminte de tipul ăsta, șoptește Simon. Un marinar suedez. Spunea: „Peste treizeci de ani, când veți afla cum arată viața pe alte meleaguri, n-o să mai rămână

picioar de om pe aici”.

— Păi tocmai, ați aflat, zise medicul. Ați aflat-o atât de bine încât, după o nouă încercare, cincizeci dintre ai voștri n-au fost în stare să reziste, iar, pentru a-i reține pe ceilalți, nu vă gândiți decât să galopați în urma noastră.

Simon își scoate ceasul: o străveche ceapă de metal, care plutește **într-o** carcasă al cărei geam e aproape opac.

— Diseară e consiliu, zise el, și chiar vreau să discut iar problema asta. Confunzi, cred, două lucruri pe care le-am confundat și noi multă vreme. Exilul ne-a fost de mare folos. Ne-a arătat că eram îndreptățiți să apărăm un **piivilegiu**: cel de-a spune „da” condiției noastre... Cel, o să rostesc cuvântul, n-am ce-i face! cel de-a ne afla aici fericirea. Am fost ispitiți, văzându-vă că spuneți „nu”, neîncetat, condiției voastre, să vă suspectăm avantajele, să le respingem în bloc. Dar am înțeles, acum, cei mai mulți - și în primul rând tinerii, de care depinde totul - că nu vom putea suporta un decalaj prea mare. Tocmai de-aia ne-au plecat prietenii, din pricină că n-au văzut remediata întârzierea noastră destul de repede. Altfel ar fi rămas; și nimic nu dovedește că, odată treburile aranjate, nu se vor întoarce. Natura, în colțișorul ăsta al nostru, e îndeajuns de brutală și numai tehnica o poate îmblânzi. Dar nu trebuie decât ce e necesar: nimic în plus, nimic în minus.

— Ești înduioșător! zise Finley, chinuind o brichetă cu benzină fără a izbuti să-și aprindă țigara. O lume întreagă caută soluția. Nu există bere fără drojdie. Nu există modernitate fără ambiție: acesta e virusul care o provoacă.

Simon se scotocește în buzunar, scoate un amnar ponosit al cărui fitil prezintă patru noduri rotunde de toată frumusețea și-l întinde medicului:

— Accept berea, păstrează spuma, rostește el cu îndărătnicie.

Z [FASTĂ. ÎNSĂȘI NATURA A ȚINUT **S-O** marcheze, făcând să eșueze la gura râului Big Sandy, în imediata apropiere a golfului pe bună dreptate numit *Sea Clephant*

Bay⁶⁰, un macrorhin de trei tone. Uriașul cu trompă a constituit multă vreme providența insulelor din Sud: ceea ce n-a contribuit la bunăstarea lui, făcându-l să devină o raritate, în ciuda folosirii kerosenului 2, care l-a salvat, fără îndoială, ca și pe pinguinii imperiali, alți furnizori de ulei, pe cale de dispariție. Animalul a dat din labe, a gâfâit, a mugit timp de treizeci de minute pe-o stâncă netedă, apoi a reintrat în apă cu grația-i obișnuită exact în clipa când, agasați de urletele sale, unii începeau să se gândească la grăsimea lui.

— Îl împușcăm? strigase Ulric.

Spre norocul lui, două treimi din locuitorii satului, mult mai puțin evlavioși de când cu șederea în Hampshire, dar care, cu consiliul în frunte, au ținut de data aceasta să onoreze slujba de la orele opt și jumătate, nu părăsiseră încă biserica, iar administratorul, singurul îndreptățit să acorde permisiunea vânării unui animal figurând pe lista limitativă, nu-și scosese încă stiharul de subdiacon.

Aceasta va îngădui impozantului animal să devină „elefantul de mare al celei de-a o sută cincizecea aniversări”, să marcheze acest 14 august în aceeași măsură cu timbrul comemorativ pe care figurează strămoșul grenadier.

De altfel, la ora zece, ieșind din biserică, în dangătele clopotului, cu drapelul și prapurul desfășurate, o sută de credincioși s-au regăsit în calitate de cetățeni în jurul mormântului: acel paralelipiped făcut din blocuri de tuf vulcanic marونی, cu iarba crescută pretutindeni prin crăpături, deasupra căruia, mai târziu, a fost plasată o stelă de marmură cenușie.

Niciun fel de discurs. Le plac palavrele tristanezilor, înclinați să pălăvrăgească datorită sângelui lor sicilian și hotentot; discursurile mai puțin, prin firea lor mai rezervată ce țin «de sorgintea nordică. Nici coroane de flori în răstimpul acestui lung post de vizite și de scrisori

60 Petrol lampant obținut prin distilarea uleiurilor brute de țigeti.

impus de bariera furtunilor: florile proaspete, ca și fructele și legumele verzi, vor fi întotdeauna pe vreme de iarnă articole necunoscute.

Micuța Pearl se desprinde din grup, în mâna dreaptă cu trei trandafiri de plastic și în mâna stângă cu o bucată de hârtie.

În fața capetelor descoperite, începe să vorbească:

— Credincioși memoriei tale, îți mulțumim, bunicule, că ne-ai dăruit această insulă, unde iată-ți copiii strânși în jurul tău...

Nu se aude prea bine urmarea, scurtă și timid bolborosită.

E aplesat prapurul, ținut de Ruth, secretara Uniunii mamelor de când Agatha și-a reziliat funcțiile de *heacâwoman*, abolite. Ralph, care poartă drapelul, îl înclină și mai mult. Un imn cântat pe dinafară, cu multe *h-uri* - ceva mai puține, oricum, decât odinioară - se înalță spre găinușele de mare care dau târcoale la mică înălțime, spre albatroșii cu cioc galben și păsările Pe-o, abia coborâte din Nord pentru vremea ouatului, care planează contra vântului. Asta-i tot. Cohorta se întoarce acasă, zumzând, prin pășunile foarte verzi, foarte scoțiene, ale căror pietre de demarcație au culoarea pieilor de focă și pe care se profilează, la nivelul zării, cei patru piloni al stației de radio, ancorați de pământ cu cele șaisprezece hobane⁶¹ și dominând de la mare înălțime acoperișul de tablă ondulată al noii fabrici de conserve.

*

Iar oamenii se împrăstie pentru a-și lua dejunul duminical, care regrupează clanurile.

Invitat la câteva familii aproape în permanență, Walter s-a dus totuși să mănânce singur, la Abel, adică la el acasă: spre a-și da iluzia că e primit aci de fratele său; poate, de asemenea, spre a întârzia clipa în care cineva, având un fiu sau o fiică de cazat, va băga de seamă că

61 Legături din sîrmă de oțel.

* Vezi nota de la pag. 114.

locuința, goală de atâta vreme, poate fi reluată de comunitate. După ce va fi spart în tigaie două ouă eu gălbenușul foarte spălăcit și mirosind a pește, culese cu o zi înainte într-unul din primele cuiburi ale falezei, își va pregăti melancolic omleta, cu gândul la nepotul său.

e

Homer și Olive Ragan, din turma cărora a fost rănit un miel, îl servesc sub formă de tocană tinerei familii Tony-Blanch. Fetița lor e cu câteva luni mai mică decât cea, cu un păr blond agresiv, pe care i-a lăsat-o lui Jasmin aviatorul fugar de la Calshot și despre care bunicul ei spune, când e bine dispus:

— **Într**-un fel mititica asta înprospătează sângele.

În jurul lor se vor afla Ulric și Randal, care se gândesc la cele două surori, Mildred și Dora, „duse colo sus”, din păcate, împreună cu întreaga familie Samuel și spre care se îndreaptă gândurile tatălui când îl înfurie lipsa unui nepot:

— Unii n-au suflet, alții n-au pânțece.

*

Reuniune veselă, dimpotrivă, la familia Baptist Twain, de pe-acum vecină cu familia Ned Glass, de pe-acum încuscrită cu ei prin Joss și Ruth, și care serbează logodna lui Ralph cu Amy.

Reuniune măgulitoare la familia Grower, a cărei bunică, Gilla, asistentă obstetriciană, care practic a moșit jumătate din insulă, a fost tocmai numită M.B.E.1 de către regină, pentru o activitate de cincizeci de ani.

— În calitate de femeie, i-a spus administratorul aduc**ându**-i vestea, până și Walter, el însuși *membru al imperiului britanic*, trebuie să-ți acorde întâietate pe insulă

Ea l-a pus să-i explice pe îndelete problema asta cu întâietatea și, înțelegând în cele din urmă, a replicat:

— Înseamnă atunci că pe Tristan toată lumea e M.B.E., întrucât Constituția interzice oricui să se ridice deasupra altuia.

*

Întrunire a sioff-ului, în sfârșit, la doctorul Finley, căruia i-a venit rândul lui n-a asta. Fără găinușe de mare, dar cu pui în aspic, scos dintr-o cutie de conserve. Ceai englezesc, deci economie la laptele cu care îl inundă insularii, fără a se sinchisi de pielețe. Ca peste tot, meniul se resimte de pe urma restricțiilor, iar desertul va consta din niște prăjiturile uscate.

!Dar cei vreo șase copii ai echipei o vor porni spre mlaștini, să se joace cu o plută meșterită din cutii goale de conserve, în tovărășia ștregarilor de pe Tristan, când părinții lor își vor fi fumat țigările cu iiltru, hotărând, către orele 2, să reia șirul festivităților.

O sută cincizeci de lovituri de gong spre a alarma păsările și pe bărbați. Cu toate că adevăratele puneri în funcțiune sunt rare, o lampă e cocoțată în vârful macaralei, alta pe acoperișul fabricii de conserve, ultima pe stația de radio-ernisie, cu puțin înaintea *duplex*⁶²-ului Anglia-Tristan inaugurat de antenă și care va îngădui celor absenți să comunice cu cei de față prin radiotelefon, până va începe seria programelor.

La sosirea administratorului și a medicului - pastorul slujește vecernia - vreo treizeci de insulari, re«cruțați dintre cei care s-au despărțit de o parte a familiei, se și află în studio, așezați de-a lungul pereților, cu mâinile pe genunchi. Picioarele lor, toate paralele, nu se bălângăne, ci stau vârate în pantofii sprijiniți zdravăn de podea. Se uită fără să scoată o vorbă, prin geamul dublu care-i desparte de cabină, cum trebăluiesc technicianul și ajutorul lui local, Arthur Lazaretto, care-și face debutul și pe care privirea lor îl învăluie cu o anumită predilecție.

— E gata toată lumea? întreabă Walter.

— O clipă! I-am prins destul de bine! strigă KurrH ming, ale cărui buze le poate vedea fiecare mișcându-se

62 Sistem de telecomunicație datorită căruia mesajele pot fi emise și recepționate simultan.

între receptoarele fixate la urechi, dar al cărui glas se aude din difuzor, cutie pa trată pe masă lângă biia zăbreliță a microfonului.

Piers se așază, dar medicul iese, trece dincolo. Se apleacă, uitând cu desăvârșire că operatorul nu-l poate auzi din pricina căștii și că, dimpotrivă, conectorul asigură legătura fonică cu studioul. Difuzorul îi repetă cu fidelitate mărturisirea:

— E un tur de forță, Kumming, dar am impresia că nu entuziasmează pe nimeni.

— Vezi bine! face Simon, relaxat. E mai ușor să ajungi la Londra pe calea undelor decât pe Nightingale **într**-o barcă pe furtună. Nu riști să te îneci.

— Discuție veche! spune administratorul, care a pufnit mai întâi în răs. Și îngerii au putere, dar n-au niciun merit.

Câteva pleoape încep să clipească în rândul celor de față, care n-au înțeles prea bine. Dar Kumming a făcut legătura cu antena: intens zgomot de fond, pârâituri și, în acest hățiș sonor, un glas întrerupt de vibrații care-i îndeamnă pe auditori să aibă răbdare. După un răstimp de tăcere, zgomotul de fond reapare, fluid, discret, lăsând să se deslușească o frază: *Mă auzi, Tristan?* Kumming răspunde că da, pune aceeași întrebare, care primește același răspuns, ceva mai puțin convins. Urmează o introducere: scurt rezumat al istoricului insulei, amintirea dezastrului, anunțarea aniversării și o scurtă convorbire cu acești izolați *care în semn de recunoștință față de gazde, de afecțiune pentru rudele lor stabilite în Anglia, au vrut să rărrună în același fus orar și să păstreze ora G.M.T.*⁶³ Urmează invitația: *E rândul dumatile, domnule Beretti!* Și insolenta minune face să iasă din cutie o graseiex e cunoscută:

— Aici Abel, cum merge?

— Merge, zice Walter, care **s**-a repezit să răspundă.

63 Greenwich mean time — ora medie a meridianului care trece prin Greenwich.

Fiecare se înghesuie în jurul microfonului, cu gura uscată. Însă crainicul, care știe cât de lipsite de geniu sunt asemenea situații, pune imediat capăt pauzei rugându-i pe cei prezenți să se prezinte pur și simplu. Solicită nume de familie, dar, datorită obiceiului, nu va obține decât prenume, însoțite de comentarii la care nimeni nu e în stare să renunțe:

— Salutare! vorbește Paul...

— Aici Thea. Mamă, copilașul e adorabil...

— Samuel vă zice bună ziua...

Tristan vrea să răspundă și se pornește harababura. Acum toți vorbesc deodată: despre scutece, despre sănătate, pupături de transmis. *Aici e tăticu', fetița mea.* E întrebat care. *Eu, bineînțeles,* insistă Robert. Agatha ar vrea să știe dacă s-a mai dus careva la mormântul soțului ei; Bob, dacă se poate folosi, ca să-și repare coșul, de marile pietre unghiulare ale casei lui frate-său; Baptist, dacă gineru-său se află acolo cu fiică-sa; Joss, dacă există vreun tip de elice concepută astfel încât să nu adune algele ghem când le străbate. Crainicul intervine, le reamintește că emisiunea e cronometrată, le propune fraților Beretti să facă un scurt rezumat al situațiilor lor respective. Walter își trece mâna peste chelie și lansează de îndată un apel deghizat:

— Portul a fost deschis, fabrica de conserve terminată. Recolta de anul acesta a fost mai bună. Încă un an și vom avea aici o situație mai bună decât am avut-o vreodată. V-ați pripit cu plecarea.

Walter poate constata dintr-o privire că ai săi îl aprobă. Abel nu pare să se bucure de același sprijin sau de aceeași certitudine:

— Pe-aici fiecare se descurcă, spune el. Bineînțeles că nu s-au mai repezit să ne ia în brațe ca prima oară. Unii-s mulțumiți, alții mai puțin.

Un oftat, după care recunoaște:

— Se-nțelege, ne pare la toți rău că Tristan nu-i în Canalul Mânecii.

*

Rost**indu**-și concluziile, redactorul a întrerupt emisiunea. Administratorul, medicul, care **s**-au abținut să intervină, dar sunt oarecum decepționați, pornesc spre *Prince Philip Hall*, unde se dansează. Robert, Baptist se află la douăzeci de pași distanță. În urma lor vin femeile, în grup compact, **soptindu**-și încurajări, răscolite de acele glasuri care au reactualizat doliul despărțirilor. În coadă, Walter, suferind de-un *stitch* - sciatica locală - acceptă să se sprijine de brațul lui Joss.

— Ai să fii mulțumit, spune el. La ultima ședință am căzut de acord. Viitorul consiliu va fi pe trei sferturi format din tineri. Măcar atât vă datorăm.

Merge șchiopătând. Membrii consiliului și-au predat, în fapt, de pe-acum funcțiile celor mai vajnici dintre copiii lor: Homer lui Ulric, Baptist lui Joss, Tom lui Tony. Familia Beretti l-ar fi putut plasa pe Paul. De la întemeietor, ștafeta n-a trecut oare la ginerele său, un naufragiat danez, apoi la ginerele acestuia, Andréa

Beretti, naufragiatul genovez, apoi, prin fiica sa Frances, la Walter însuși, coborâtor direct al tuturor liderilor comunității, urmaș firesc, deși ales cu respectarea tuturor formelor? Dar poate că e. mai bine să nu se mai întâmple astfel, poate „că e mai bine ca în prezent să biruie un Twain sau un Loness.

— În sfârșit! spune Walter. ¿Acum avem tot.

— Nu tot, spune Joss, ci mijloacele cu care să dobândim totul.

— Și ce-ai mai vrea? Știi doar cât îi costă, acolo, faptul că au prea mult.

— Mai va până atunci. Crezi oare că un spital ar fi un lux? Copiii noștri vor trebui oare în veci să se limiteze la școala elementară? Vrei ca medicul, pastorul, radiotelegrafistul să fie neapărat englezi? Vrei ca tocmai spiritul insulei, și anume refuzul de-a fi inegal, să fie trădat de această necesitate?

Sensul în care se va manifesta de-aici încolo depinde

de cel al cărui braț îl sprijină pe bătrânul lider. Vântul care **s-a** stârnit, care a și ajuns la *recetăricel*, sfâșie norii, dezgolind porțiuni de cer albastru.

— Ia te uită! spune Walter, privind în sus. Și ăsta e grăbit.

Două aripi bat cu stăruință înapoia unui gât încordat. Sosirea primăverii îl aduce pe acest *noddii11*, imigrant al lunii septembrie, cu cincisprezece zile înainte.

NOUL TRISTAN

NAPOLEREA ULTIMULUI GRUP DE EXI lați se petrecuse cu atâta discreție încât pachebotul plutea în largul capului Finister, invizibil în ceață, dar semnalat de acel **du-te-vino** al pescărușilor și de mugetul cargoboturilor ieșite din La Corogne, când Paul, care citea în salonul clasei-turism, zări cum i se lasă pe umăr o mână ieșită din**tr-o** mânecă galonată:

— Domnule Beretti, îmi dați voie să vi-l prezint pe domnul Hugh Folkes, care se duce ca și dumneavoastră la Tristan?

Lăsând jos ziarul, Paul ridică ochii spre comisarul de bord. Lângă el, acest necunoscut purtând o cravată cu picățele era probabil un funcționar potcovit cu vreo slujbă pe doi ani, grijuliu să zâmbească primului său administrat.

— Ce mai face Thea? Presupun că are treabă cu biberonul, făcu Hugh, luând loc fără fasoane în fotoliul învecinat, în timp ce comisarul se făcea nevăzut.

— Are lapte berechet! zise Paul. Dar de unde o cunoașteți?

— Am asistat la dubla căsătorie de la Fawley. rAm și scris despre asta un articol pe două coloane.

— Drace! exclamă Paul. Am orbul găinilor. Cum de obicei vedem puține chipuri la noi, nu-l uităm pe niciunul. Dar ce treabă aveți acolo? Doar savanții se mai interesează, când și când, de Tristan.

— Tocmai asta-i, spuse Hugh, ei ne-au pus pe gânduri. De multă vreme mă surprinde cadrilul vostru... Adio, Berthe! și-o porniți înapoi spre raiul vostru. Afacere

clasată, nu se mai așteaptă nimeni să vă vadă. Și apoi, doi ani mai târziu, iată-vă în număr de șaptezeci pe străzile Southamptonului, bombănind că, hotărât lucru, acolo se află paradisul. Poveste încheiată? Cătuși de puțin. După trei luni, aceiași oameni încep să facă zâmbre. La sfârșitul anului, douăzeci o șterg înapoi; apoi unsprezece în 67; apoi șase în 68. Printre alții, acum e rândul dumatăle, și asta în ciuda faptului că, după câte-am aflat, ai lăsat la Totton o familie și o slujbă plătită cu o sută douăzeci de lire pe lună.

— O sută patruzeci, zice Paul. În rest, sunteți bine informat.

— Mă duceam din când în când la întrunirile parohiei. Dumneata, nu, pe cât se pare: nu te-am văzut niciodată.

— Acolo se duc regulat cei care au ales Anglia, zice Paul. Eu mă aflu în trecere.

— Ai rămas totuși patru ani.

Paul se uită țintă în ochii lui.

— Un tată, o mamă, două surori, cinci nepoți și nepoate, fără a-i mai pune la socoteală pe cumnații englezi care rețin tot grupul, asta contează. Se agățau de mine. Și apoi, ca să nu vă ascund nimic, țineam să mă întorc cu un brevet de mecanic al marinei în buzunar.

Costum din șeviot negru ca smoala, cămașă albă ca zăpada, cravată și pantofi de antilopă gri - această eleganță ieșită de la *Plummers*, magazinul de pe West Park, din colț, se întorcea așadar la pielea de oaie, la mocasinii de box? La prima vedere părea caraghios. Dar la un al doilea examen, buzele o idee prea cărnose, pigmentul pielii și îndeosebi lățimea umerilor stânjenți de haină, ochii negri care te priveau țintă îți semnalau că ai de-a face cu un tristan. Ca și mâinile puternice, cu unghi striate, mai palide decât degetele.

— Cum îți spuneam, reluă Hugh, eram mirat. Mult mai puțin șeful, care mă bombănea: „Iar cu trisfenezii tăi!” Dar revolta tinerilor, cam de peste tot, contestând sfântul nostru belșug și propovăduin, retragerea *hippie* în mijlocul

naturii, v-a readus în gâncu; le sale. Dacă reprezentați veacul al XIX-lea rătăcit în cel de-al XX-lea, așa cum s-a afirmat în repetate rânduri, înseamnă că, de fapt, bunicul spusese „nu” înaintea nepotului.

— Ei, făcu Paul, am douăzeci și șase de ani. Pot oare să fiu și unul și altul?

Cu sprâncenele încruntate, zâmbind până la urechi, era o plăcere să-i vezi mutra.

— Pe legea mea, spuse Hugh, asta ar explica urmarea.

— Câinele și oaia nu se află pe pajiște pentru aceleași motive!

— Nostim proverb, îl notez! spuse Hugh, zmângăind ceva fără jenă într-un carnetel scos la iuțeală din buzunar... Pe scurt, în vreo două-trei rânduri a fost vorba de-un reportaj comparativ asupra tuturor celor refractari la progres. Și după aia sforăiala, uitarea, problemele de actualitate... În sfârșit, nu s-a făcut. Au trecut câteva luni, până ce îmi pică în mâini, din întâmplare, raportul ultimului sociolog, un oarecare Clark, care descria invazia în pas de galop a tehnicii pe insulă. Uluitor, nu? Nu mai știam ce să cred.

— Tehnica e aceeași la Londra ca și la Moscova, spuse Paul. Dar știți la fel de bine ca mine că nu e folosită peste tot la fel.

— Iar ceea ce refuzați acum e modul nostru de-a o folosi. Tocmai asta vreau să văd, cum procedați voi cu ea.

— Aș fi tare decepționat dacă n-ar corespunde cu ceea ce nădăjduiesc, șopti Paul.

În fața lui un pescăruș zbura ajutat de-un pic de briză. La ce bun să facă pe omul grav, să înșire argumente? Pe cât de reduse ca proporții le sunt păsările acelor țări mari din Nord, pe-atât de lipsite de anvergură le sunt strădania, emoția, bucuria de-a trăi. Odată, de pe insulița *Inaccessible*, după un urcuș în care era să se aleagă cu oasele frânte, Paul izbutise să aducă vie, pentru a-i prinde

un inel de picior, o pasăre *sonie*⁶⁴: culcat la pământ, pe care-l brăzda cu ciocul, marele diomed urlător atingea cu aripile, de fiecare parte, zidurile casei; iar Paul, frânt de oboseală, plin de zgârieturi, simțea că exultă de plăcere. O amintire între atâtea altele: violente, neîmbâcsite, pe care meschina analiză a ziariștilor nu se pricepea niciodată să le treacă la socoteală printre motivele îndreptățite de-a o șterge spre zonele sudice. Pasărea *sonie*, care trăiește treizeci de ani, avea să ajungă, din zece bătaii de aripă, până-n vârful muntelui. Admirabil mecanism! Frate bun cu acela al unui tractor, la urma urmei, ținând seama că acesta nu e hărăzit decât să biruie pământul precum pasărea *sonie* triumfă asupra văzduhului. Dar Hugh continua să vorbească:

— Voi lua așadar împreună cu dumneata, la Cap, corespondența, dacă mă pot exprima astfel, pentru Tristan. Mă simt chiar dator să-ți mulțumesc. Ceea ce m-a ținut mult timp pe loc au fost cheltuielile și dificultatea de a potrivi data plecării cu aceea a întoarcerii. E interzisă folosirea oricărui vas al marinei de război care vă mai vizitează uneori. Imposibil să te urci pe-un langustier. Sunt excluse deopotrivă balenierele: chiar dacă te primesc și trec prin apropiere, n-au niciun motiv să se înapoieze. Singura soluție - să determini abaterea din drum a unuia dintre *liner-~~ele~~* care fac naveta între Africa și America de Sud - îl făcea pe șef să strâmbe din nas. 2000 de lire pentru un asemenea ocol, nici vorbă de așa ceva! Cum însă se procedează astfel pentru grupul vostru și întrucât cu vasul următor urmează să se imbarce jumătate din sta **f**; **f**-ul care și-a dus mandatul la îndeplinire, profit de ocazie.

— Bine ați făcut, spuse Paul. Ar fi putut dura mai bine de un an până să se ivească alta.

Se ridică. Hugh îl trase de mânecă.

— Încă o întrebare, dacă nu te superi. Știu că insu - larilor nu le prea place să-și destăinuiască gândurile față de străini. **S**-ar părea că-i stânjenește...

64b en, pomenită mai înainte.

— E adevărat. Le e teamă să nu pară naivi. Nu-și dau seama, în fond, dacă felul lor de viață reprezintă un har sau dezvăluie o slăbiciune. Dar vă ascult.

Simțindu-se deodată în încurcătură, Hugh îi ocoli privirea. Începu, frază cu frază, întrerupându-se:

— Fuga celor mai vârstnici dintre voi a stârnit senzație. Dar mi se pare cu-atât mai ciudat cazul unor tineri ca dumneata, care au trăit ani de zile în mijlocul nostru, care-și făcuseră un rost și care, cu toate acestea, se întorc... Am un fecior care contestă această societate, ca mulți alții, dar care trăiește în mijlocul ei, care profită de pe urma ei. Ștergându-o, pe tăcute, voi o condamnați mult mai radical.

— Am făcut o alegere, zise Paul.

I se încreți fruntea, trădând stinghereala unui om sigur de ceea ce face, dar mai puțin sigur de vorbele pe care le rostește. Adăugă totuși:

— Norocul meu că am putut s-o fac. Fiul dumneavoastră n-are această posibilitate. Ca să spun totul, sunt clipe când mă simt un pic laș. Curajul fizic, e tot ce ne trebuie acolo. Nu suntem siliți să urnim maldăre de egoism, de pretenții, de desfătări... Nu vă fie cu supărare: viața voastră nu umple inimile, ci haznalele.

Hugh îl privi cum se îndepărtează, cu pași hotărâți, apăsând nițeluș călcâiele. Era cu-adevărat nepotul unchiului său. Dar, inconștient, nu se întorcea oare, la rândul lui, spre singurul loc unde, fără prea multă concurență, putea fi socotit printre cei mai buni?

În micuța clădire guvernamentală, abia dată în funcțiune, care cuprindea birourile, locuințele personalului și poșta, ușile sălii de consiliu sunt închise. Ședința e pe terminate.

În fund, sub emblema heraldică, între portretul reginei și al ducelui de Edinburgh, administratorul tronează pe-o catedră sculptată, ceva mai ridicată, capitonată cu piele, exact pe axa covorului roșu care se întinde spre intrarea de onoare pe-un parchet acoperit cu

o peliculă de plastic, de-ți vine să te dai pe gheață. Așezată la masă, care-i ocupă centrul și ale cărei picioare răsucite în formă de spirală, cinci la număr, suportă o tăblie bine lustruită, cu o Biblie pe ea, secretara stenografiază. De-a lungul pereților de lemn lăcuit, pe scaunele lor cu spătar înalt terminate cu un șir de mici coloane și aduse din cine știe ce depozit imperial de mobilă, se aliniază de o parte și de alta consilierii: bărbații cu haină și cravată, cu pantofi Richelieu foarte lustruiți; femeile în taier cu fustă scurtă; toți manipulând la hârtoage și cu privirea ațintită asupra bilanțului anual, care explică optimismul fețelor încadrate de părul fidel pieptănăturii cu cărare. Walter, complet chel, se află în capătul șirului, lângă Simon, bătrân acolit cărunt; iar administratorul, ordinea de zi fiind epuizată, se întoarce spre el pentru a-și rosti perorația, pompoasă:

— Și acum, prieteni, în clipa în care urmează să vă părăsesc la rându-mi, aș vrea să aduc omagii celui ce-a fost de-a lungul atâtor ani animatorul, menținătorul acestei comunități, și care se va bucura în mijlocul vostru, înconjurat de afecțiunea tuturor, de-o odihnă binemeritată...

Consiliul se ridică în picioare: Walter e singurul care rămâne pe scaun, cu niște file care-i tremură în mâinile zbârcite. Piers Nicoll, care din fotoliul prezidențial privea drept înainte, cum se cuvine reprezentantului reginei, întoarce puțin capul; se uită, clipind des, la Joss Twain, înghesuit între Cecily Grower și Ralph Glad, tineri aleși la ultimul Consiliu de pe colină, care urmează să-și înceteze existența. Joss, care aștepta acest semn, face un pas înainte, tușește să-și dreagă vocea și-i dă drumul pe-o notă cam ridicată:

— Walter, poți ieși la pensie cu mândrie. Iată-ne din nou la fel de numeroși ca în 1960. Cu mijloace întregite. N-ai mânat totuși barca pe timp frumos, nici pentru o călătorie scurtă. Dar ne-ai adus înapoi pe toți, să ne trăiești! Iar dacă s-a mai schimbat câte ceva, cum se cădea, nu-i decât chipul de-a ne sluji de vânt. Că tot ăla

bate. Ce e mai tristanez sută-n sută, Walter, decât totul pentru toți, cu grijă pentru ce-i al fiecăruia? Ce a oare mai potrivit cu vechiul nostru spirit decât reforma noastră, care acordă întâietate comunității, dreptul de-a vota la optsprezece ani, de-a avea o gestiune la douăzeci și unu, **într-un** colegiu unic accesibil ambelor sexe și, precum președintele său, ales pe trei ani? Devenim cea mai leală democrație din lume...

Bruscă schimbare a tonului. Joss a remarcat zâmbetele:

— Am cam luat-o razna... Vă rog să mă iertați. Suntem totodată și cea mai mică. Plăcerea de-a vorbi vrute și nevrute, cum spunem despre cei care sporovăiesc cam mult, e de natură să vă arate că-s de prin partea locului. Să strângem un pic velele. În țările mari, parlamentele decretează că domnul Cutare a binemeritat de la patrie. Să spunem: Îți mulțumim, Walter! Propun ca aceste trei cuvinte să fie gravate, cu fierul roșu cu care însemnăm vițeii, pe-o bucată de lemn zvârlit de ape și găsit de-un copil pe plajă, care să fie prinsă-n cuie, Walter, pe zidul casei tale.

— Supun la vot, spune Simon.

Zece mâini se ridică.

— În unanimitate! zice administratorul.

A coborât de pe estradă și-i strânge mâna lui Walter, foarte grăbit. E preferabil să n-o mai lungească. Bărbaților ăstora cu brațe zdravene ca niște cabluri, care și-au păstrat neștirbită facultatea de-a se emoționa, odată li se umplu ochii de lacrimi, chiar dacă punerea în scenă le e dinainte cunoscută.

— Haideți să beți un păhărel la bătrânu'! strigă Walter, care a priceput perfect și, renunțând la discursul lui de adio, își ia bastonul. Nu pensionarea mea vreau s-o cinstesc, ci întoarcerea lui Paul. Sosește mâine...

— Împreună cu un ziarist, care vine să vadă ce s-a mai întâmplat cu noi, spune Simon. Să nu vă lăudați prea

tare. Ar fi în stare ai de la Londra să sporească *Poli Tax* ⁶⁵-ul.

— Bine că vă plângeți! spune Nicoll. Dacă omul civilizat se cunoaște după impozit, la 13 șilingi pe cap de locuitor ar trebui să stârniți invidii.

Dar sala se golește. Walter, care și-a ținut o vreme atât de îndelungată ședințele pe dig, în bătaia vântului, iese, fără a arunca măcar o privire acestei încăperi - singura, fără îndoială, care servește deopotrivă drept cameră de primire, notariat, tribunal civil și cameră a deputaților. Acum, noii aleși îmbrăcați în straie de sărbătoare discută afară, în dialect, îndreptându-se spre locuința lui Beretti. Peste cinci minute vor sorbi din ceștile așezate pe mușamaua întinsă drept față de masă, în sala comună cu grindeie albastre, cu pereți netezi, unde, deasupra etajerei pe care se află mica pendulă, atârână acea scândură de bordaj purtând inscripția *Mabel Clark*: o ultimă amintire, și aici, a îndepărtatului naufragiu care a îngăduit înălțarea acestei colibe, unde ultimul *headman* va fi peste câteva luni, afundat într-un fotoliu uzat, o piesă de muzeu.

— Impozitul individual (engl.).

Chiar din clipa sosirii, hugh împreună cu Paul și cu ceilalți repatriați - preveniți totuși prin scrisorile primite de la ai lor - avuseseră prilejul să se mire. Nu un *coracle* venise să-i ia la bord, ci un excelent *picket* boaptilotat de-un bărbat în uniformă care, privită mai îndeaproape, se dovedi a fi a unui *constable* 2. În față se aflau Joss și Ned, socrul său, cu o caschetă de marinar pusă pe-o sprânceană.

— Aveți acum poliție și o vedetă rapidă! făcu Hugh de îndată ce ajunsese pe *picket boat*.

— R Un polițist, da! preciză Ned. L-am trimis chiar la *Hendon Collège*, la școala sticleților, ca să se pregătească

65 Vas de pază (engl.). s Agent de poliți« (engl.).

acolo. Dar nu pentru că ar avea prea multe de făcut pe uscat: nici tu circulație, nici tu hoți, nici tu închisoare. Dar langusta începe să-i ispitească pe pirații francezi sau portughezi, care au părăsit apele braziliene spre a face braconaj în ale noastre. Drept urmare, sergentul și vedeta, folosită și la primirea vizitatorilor. Bun venit la Tristan, domnule Folkes.

Paul se și aplecase asupra motorului, interesându-se de puterea lui, de viteză. Thea, **într-o** fustă mini, cu câte-un țânc de o parte și de alta, își potrivea părul cu o mină. O altă pereche luase loc mai în față, imobilizând un bebeluș care urla și se zvârcolea **într-un** soi de leagăn prevăzut cu fermoar. Pe marea aproape lipsită de valuri, din care se înălța vulcanul conic, fără niciun fel de inel, pilotul descrie un semicerc, apoi, **într-un** triumghi de vălurele domoale, o porni de-a dreptul spre geamanduri, roșii la babord, negre la tribord, fiecare cu câte-o rândunică de mare pe ea luându-și zborul alene.

Totul era prea lesnicios, prea potrivit asprelor legende despre Insula Dezolării, locuită chipurile de oameni bine hrăniți, bine echipați, în al căror grai abia de se mai percepea vreo rămășiță a dialectului și care trecuseră fără efort de la domnia uleiului de focă la aceea a societății Standard Oil. Deasupra buboiului înfipt în coasta lui, martor neînsemnat al ultimei sale izbucniri, vulcanul însuși, înveșmântat pe de-a-ntregul în verde, cu excepția calotei, îngăduia soarelui să-i lumineze toată fața nordică, unde, micșorate de distanță, oile și vacile se vedeau răzlețite pe povârnișuri.

— Nu vă bizuiți pe ce se vede! rosti Joss. Tot nu ne pricepem să poruncim vremii și vă asigur de-o vijelie pentru poimâine.

Hugh nu-l prea asculta. Uluit, uitând aproape de prezența bătrânului monstru, izolat în masivitatea lui de îndoita pustietate albastră, nota nenumărate amănunte. Pilonii. Estacada portului. Spargevalurile prinse în plase de oțel. Două macarale, dintre care una pășitoare. Rânduri

de rezervoare metalice. Vrafuri de lăzi. Șiruri de bărci care încadrau un fel de șaland ghebos...

— Cargobot cu zbaturi, spuse Ned. **S**-a întâmplat să avem necazuri cu elicele vedetei. Mașinii ăsteia nu-i pasă de alge. Poate să patruleze mai aproape de țărm și să descarce în orice punct de pe coastă.

În apropierea estacadei, câteva unduiri, umflând o terciuală de laminarii meticulos tăiate, săltară totuși vedeta, care le reteză cu etrava înainte de-a aluneca, cu motorul oprit, în virtutea inerției. Un grup de oameni, printre care și Walter cu bastonul ridicat, aștepta pe chei. Ceva mai departe, la poalele urcușului asfaltat care ducea spre platou, era garat *l-ar. droverul* administratorului. În chip de apărători, Ned coborî niște cauciucuri vechi de-a lungul pereților vasului, în timp ce elicea, pornind în sens invers, frământa apa lină a bazinului. Cu o ultimă aruncătură de ochi, Hugh băgă de seamă că majoritatea șalupelor, de jur-împrejur, erau din fibre de sticlă.

Tehnică peste tot: până **într**-atât încât Hugh se simțea chiar buimac, regretând nota de sălbăticie inclusă oarecum regulat pentru domnii turiști în prețul biletului și poluată, după aprecierea lui, de prea multă tablă și prea mult beton. Putea să ignoreze faptul că respectiva zonă se afla în apropiere - la 2 mile de sat - fiind îndeajuns de periculoasă spre a nu-ți îngădui o raită în interiorul ei, lipsită de drumuri, populată de-un *wild cattle* gata să te ia în coarne. Supralicitând orgoliul insular, dornic să arate de ce era insula, în sfârșit, în stare și venin**du**-i desigur la îndemână faptul că, pe calea preseii, se va afla acolo unde trebuie partea **ce**-i revenea din toate astea, sta/f-ul puse stăpânire pe Hugh și, trimițân**du**-l de la un responsabil la altul, spre edificare, cu o necruțătoare modestie britanică, nu-l

scuti de vizitarea nici unui obiectiv.

*

Recepție la clădirea comunală, mărită. Vizită, se înțelege de la sine, în mijlocul unei întregi escorte.

— Vă rog să remarcați, domnule Folkes, luminatul fluorescent, zise Robert, flancat de ucenicul și nepotul său, Allan.

Sunt inspectate holul, sala de întrunire, coridoarele vopsite în email, bufetul cu răcoritoare:

— Băuturile alcoolice n-au întâietate, spuse medicul.

Se trece în sala de cinema:

— Două aparate de proiecție de 16 mm, precizează Allan. Spectacol săptămânal cu 1 șiling locul pentru adulți și 6 *penny* pentru cei sub cincisprezece ani. Prezentăm tot felul de filme, încercând să irmăm ceea ce, din păcate, e mai puțin costisitor: westernurile și polițistele.

— Întrucât trebuie să recunoaștem, precizează Simon, că dacă publicului nostru nu-i place să-i vadă pe indieni căzând ca muștele, îi displace mai puțin genul de „mascul în acțiune”.

Se trece în sala de dans, unde pe lângă pereți nu se află niciun scaun pe care să șadă eventualele mame dornice să asiste, fără a lua parte, la petrecere. Niciun fel de estradă, neexistând orchestră. Dar un pick-up de mari dimensiuni se învecinează cu o discotecă bogată.

— Dansurile vechi sunt pe cale să dispară. Anul trecut s-a jucat o singură dată „perinița”. Pentru folclor.

La clubul tinerilor, aflat sub conducerea lor, nu mai e cazul ca Joss să facă pe gazda. Neil e cel care-i primește, printre alți pletosi. Un tac frânt zace pe biliard, sticle de coca-cola pe tejghea. Hugh întinde mâna spre stelajele pline de discuri, așezate talmeș-balmeș, care alimentează un alt picup. Găsești printre ele de toate: vechi plăci Philips sau recente Byg Records. Aproape deloc clasici. Un mișmaș de jazz de la Armstrong la Gillespie, de la Powell la Coltrane, cam la nimereala unor talente câtuși de puțin lipsite de merit. Câteva mape mai noi semnalează atenției un lot de muzică pop și niște succese londoneze.

— Ce preferi din toate astea?

— Formația *The Monkeys*, răspunde Neil, fără șovăire.

*

Mai repejor acum spre fabrica de conserve. Observați, domnule Folkes, că strada, deși nu e mărginită de copaci, e plantată cu lampadare și că e asfaltată, ca și drumul care o prelungește în deșertul de iarbă gărbovit de stânci, dincolo de torente, până în ogoarele de pătate. Agronomul aflat la stânga intră în joc, asigurându-l că acum, după eliminarea viermilor, cartofii cresc foarte bine.

— Cum am scăpat și de șobolani, adaugă Baptist Twain.

— În sfârșit, aproape! rectifică cinstit fiul său, pe care un expert al campaniei antimurine⁶⁶ l-a pus, pare-se, la curent, vreme de trei luni, cu cele mai eficiente mijloace de deratizare.

Între timp, pe când se îndreaptă spre uzină, apropiindu-se totodată de postul de radioemisie, radiotelegrafistul se arată bucuros că fiecare are acum un aparat de recepție. E mândru că poate să retransmăta, pe 90 de metri lungime de undă, două mii de ore de program: B.B.C., Capetown sau Vocea Americii, fără a mai pune la socoteală, trei seri pe săptămână, propriile sale emisiuni, încredințate unor voluntari de toate vârstele, care au renovat vechile sporovăieli la gura sobei, sub forma unor dezbateri libere, urmărite cu mare interes:

— Apolitice, de altfel! intervine administratorul. Pe Tristan nu există partide.

— Dar există unii mai ageri și alții mai mocăiți, spune Joss. Ce e oare politica, dacă nu o alegere, pentru sau împotriva mișcării?

— Ceea ce ne asigură un loc aparte, cred, e că de o sută cincizeci de ani, ca urmare a necesității, opoziția ne-a devenit mai puțin firească decât buna înțelegere, spune Simon.

Iată uzina. Își face apariția Mike Tranch, directorul, care și-a redobândit postul și a distribuit halate femeilor și fetelor cărora le revine sarcina de-a așeza în cutii

langustele extrase din carapacea lor. În atelier siftoare vreo trei duzini la număr care înșfacă, despică, aruncă în coșurile cu deșeuri acele platoșe spintecate ce nu-l vor mai protegi, la 30 de metri adâncime, pe straniul cavalier cu opt picioare.

— Fiecare pescuiește pe socoteala lui, singur sau în echipă, când vrea, cum vrea. Dacă **într-o** zi preferă să se ocupe de ogorul său, de oile sale, să plece la vânătoare sau să nu facă nimic, îl privește. Va fi plătit în funcție de ce aduce. Cât despre femeile care lucrează aici, cu normă întreagă sau pe jumătate, le facem să beneficieze de-un program foarte elastic.

Hugh dă din cap. Bine, foarte bine. Felicitări pentru această mică izbândă a unei insule pierdute, care-și exploatează, în sfârșit, norocul de-a se scălda în niște ape prielnice crustaceelor! Dar care-o fi explicația acestei îndârjiri în a dobândi izbânda, aici mai curând decât aiurea? În ce constă așadar inefabilul acestei perseverențe insulare până și în progres? Despre asta ar dori să-i audă vorbind...

*

Nu imediat. Nu încă. Stăruința asupra faptului întărește argumentul. O pornesc iarăși spre școala aflată în construcție care trebuie **s-o** înlocuiască pe cea veche: curte exterioară, curte interioară, patru săli de clasă, sală de jocuri, sală de mese, atelier pentru învățământul tehnic al băieților, secție de gospodărie pentru fete.

— Educație rurală adecvată nevoilor noastre, spune Simon. Pe elevii cei mai înzestrați îi trimitem pe cheltuiala noastră la Capetown.

Vizitatorul va fi iertat, totuși, de viitorul spital, cu amplasamentul abia jalonat. Dar va vedea Magazinul, centru unic al cumpărăturilor. Biblioteca de trei mii de volume. Rezervorul de șapte mii de galoane⁶⁷, care alimentează robinetele și din ce în ce mai multe băi: cu apă rece ca și cu apă caldă, ambele pe cheltuiala municipiului.

67 Un galon (unitate de capacitate folosită în Anglia) = 4,54 litri.

Va vedea bateria de cisterne: benzină și kerosen. Hangarele metalice în care stau aliniate trei tractoare, două jeepuri, două camioane, două buldozere, un încărcător automat, un compresor, o betonieră și tot soiul de unelte agricole, la fel de colective ca și restul. Iar când Hugh se va întoarce, frânt de oboseală, să participe la dejunul dat în cinstea lui, la Rezidență, va avea prilejul să audă din toate părțile, în locul anecdotelor cu haz pe placul cititorilor săi, elogi adreseate celor treizeci și doi de insulari folosiți de administrație ca infirmieri, funcționari, dulgheri, institutori, instalatori; discuții vesele cu privire la apropiata numire a unui trezorier, legătura telefonică între toate serviciile, legătura prevăzută - prin radio - cu continentul; și, ideal suprem, proiectul de șosea circulară, care să reducă la două ore făcute cu mașina numărul de zile necesar unui mărșăluitor voinic ca să dea ocol insulei.

*

Asta în primele două zile. Noroc că în a treia, ieșind din camera pe care o ocupa - în lipsa vreunui hotel - la centrul administrativ, Hugh auzi pe cineva spun**ându-i**:

— Acum, domnule Folkes, vă las să porniți singur în explorare. Trebuie să fiți tare dezamăgit. Cele ce v-am arătat se văd peste tot, singurul lucru neașteptat constituindu-l prezența lor pe această stâncă. Dar intrați în case: veți avea prilejul să constatați că viața insularilor nu **s-a** schimbat cu nimic.

Eliberat, Hugh dădu fuga la Ned Glad. Aminti**ndu-și** de pinguinul de catifea de pe vremea copilăriei, darea cu orice preț să fie călăuzit la cea mai apropiată *rookery*.

— Ehe, spuse Ned cu o mutră comică, toți vizitatorii își exprimă această dorință. Reverendul nici n-a debarcat bine și a ținut **s-o** ducă acolo pe soția și pe fetele sale. I-am și spus: „Dacă te stânjenesc odraslele și ai chef să te întorci văduv, n-ai decât să-ți încerci norocul!” În sfârșit, la vârsta dumitale poți să încerci. Să-l chem pe Ralph.

Fluieră de trei ori și fiul său, care din fericire nu plecase în larg, se prezintă două minute mai târziu cu

Amy, tânăra lui soție.

— Vă rog să ne scuzați, făcu Ned, vesel, pentru halul în care Ralph a adus-o pe noru-mea. Cu Ruth, care are trei copii, și cu Bill, care și-a făcut safteaua, o să fiu de cinci ori bunic până la sărbătoarea carnavalului. Ralph, poți să-l duci pe domnul Folkes să vadă colonia de pinguini de la Foremost?

— Cu plăcere, spuse Ralph, șovăielnic. Vremea e încă frumoasă. Aveți cizme?

Wirmie dădu fuga să le caute pe-ale lui Joss, plecat să ridice năvodul, și Hugh se trezi, după o jumătate de oră, vrăjit, îngrozit, lac de transpirație, cocoțându-se pe cele mai mizerabile poteci din câte se pot închipui. *Ugly road*, cum îl numea Ralph, nu era un „drum dificil”, complicat de altminteri de ocolul la care te obliga noul crater: era o brână înfiorătoare, cârmind-o odată cu insula, când pe coasta falezei spre niște console amețitoare, când pe bolovănișul vâscos și acoperit de găinațul sub formă de ciucurași biciuit de stropii valurilor.

— Un spectacol se plătește! strigă Ralph la prima căzătură.

Trei torente afundate în stânca dezgolită, erodată, fură străbătute călcând din piatră în piatră, sub niște ieșinduri șiroind de apă, de care atârnav lungi filamente băloase. Apoi trebuiră să se abată din drum, să treacă prin *tussocic*, un hățiș de ierburi aspre, ascuțite, care ți-ajungeau până la ochi și care pe-alocuri te îngropau de-a binelea în sânul unor buchete uriașe, pe jumătate uscate, pe jumătate verzi. Acest mărăciniș agresiv, hărțuind priveliștea cu lăncile sale, se prăvălea în josul povârnișului; iar în răstimpuri, după ce se strecura de-a bușilea prin niște deschizături, niște tunele la înălțimea genunchiului, Hugh se ridica în vârful picioarelor, să zărească oceanul aflat în apropiere, semnalat prin freamătul lui și printr-un puternic miros de guano proaspăt. Ajunseră în cele din urmă pe-o tăblie de lavă lipsită de vegetație, un adevărat foișor, care domina abrupt

culmea și, drept urmare, apăra de orice incursiune colonia de pinguini instalată pe-o margine de grohotiș, la adăpost de valuri.

— În perioada asta, spuse Ralph, nu se află aici decât cei bătrâni sau cei născuți anul ăsta. Grosul se află în larg.

Hugh abia se mai ținea pe picioare, dar scena merita din plin febra musculară. Deși micșorată, colonia, agitată din pricini legate de prioritate și de teritoriu, constituind neîncetate prilejuri de zbârlire a penelor, cuprindea totuși vreo cinci sute de pinguini: adulți grași și obosiți, cu mers îngâmfat, pui născuți spre sfârșitul sezonului pe cale să năpârlească, ațintindu-și cu toții ochii roșii și scuturându-și acele egrete aurii datorită cărora specia a fost denumită *chrysocoma*... Neîncetate înapoieri punctau apa, iar valurile, unul după altul, împingeau spre stâncile netezi noi pinguini, ghiftuiți cu plevușcă, care soseau pe burtă spre a se ridica apoi zvâcnindu-și coada. În aer se roteau, cenușii sau albe, cu țipete ascuțite ca majoritatea zburătoarelor, tot felul de păsări: cu zbor planat, cufundătoare, parazite care le urmăreau ca să le fure peștele, răpitoare la pândă după pinguini bolnavi, răniți sau după puii rătăciți. Răvășit de aripi, cerul era însuflețit din când în când de neașteptate rafale, care izgoneau zburătoarele până la nivelul apei, îngăduindu-le apoi să se rotească din nou în cercuri largi, capricii colective care goleau aerul dintr-odată, trimitând înapoi spre văgăuni, spre proeminențele pantelor abrupte ticsite de cuiburi inaccesibile, o fâlfâire grăbită. Impresia de a viola un fel de templu hipetric \ venit absenței umane, îl încânta pe Hugh, care regreta aproape că aude zgomot înăbușit de motoare și că vede două-trei bărci străbătând în grabă curenții ce șerpuiau spre Nightingaie, bloc negru în zare, din care se înălța o armie de nori stacojii.

— Să nu zăbovim, spuse Ralph. Se apropie vijelia.

*

Zdrobit de oboseală la înapoiere, în timp ce în jurul piscului se înșuruba un capac de plumb, iar primele

picături de ploaie ale unei furtuni mânate curând de vijelie loveau zidurile sub un unghi de 45 de grade, Hugh avu prilejul să vadă de-a lungul întregii zile de joi și de vineri, în plină vară australă, stratul de nori, pământul și marea aprig contopite, iar tânăra tehnică, la fel de umilită, la fel de constrânsă să taie frunză la câini ca și experiența din bătrâni. Zgomotul de fond

[233]

1 În al cărui acoperiș a fost practică o deschizătură pe unde pătrunde lumina zilei.

16 - Preafericiții de pe Insula Dezolării al resacului, perceptibil tot timpul, la fel de constant ca acela al mașinilor pentru un orășean, devenise un vacarm continuu, care te silea să strigi în loc să vorbești; iar coasta, spre care dă de oriunde câte-o fereastră, o curbă verzuie asaltată de zvâcniri albe. Buletinul meteorologic vorbea de-un vânt de puterea doisprezece. Cu sprâncenele încruntate, radiotelegrafistul era cu ochii pe pilonii stației. Plăcile de azbest ale acoperișului unei stâne, prost bătute în cuie, își luară zborul, plutiră vreo sută de metri, în vreme ce, sub acoperișurile de paie, spre a opri infiltrarea apei la nivelul așa-ziselor poduri, erau vârate tot felul de lighene. Rezidenții care urmau să fie schimbați se întrebau, melancolici, dacă în atare condiții, o săptămână mai târziu, vasul de repatriere nu va evita ocolul.

— Nu există așa ceva! repeta asistentul sanitar, la masa de bridge, gata să intre recontrat.

Sâmbătă uraganul binevoi să scadă la intensitatea unei simple furtuni, iar seara Hugh se frecă la ochi când văzu că în fața Rezidenței se oprește un Volkswagen cu număr în regulă CA 75.868, din care Joss și Ulric, în niște impermeabile lungi, sar grăbiți.

— Prietenii noștri n-au prea multă treabă și ar profita cu plăcere de acest prilej ca să stea de vorbă cu dumneavoastră, zise Ulric.

— Nu vă mai uitați cu jind la mașină! spuse Joss. N-avem decât o bucată de drum. Dar pe-o vreme ca asta e de

folos, ca să transporte un bolnav... sau un ziarist care se teme de apă.

*

Hugh se pomeni într-un *bungalow* construit din blocuri de piatră de grosimea zidului, încă netencuite, dublate pe dinăuntru de panouri hidrofuge, pe fondul cărora se profilau niște mobile zărite de nenumărate ori: o garnitură alcătuită din opt piese, demontabilă, sporită când era cazul cu niște scaune desperecheate luate de pe la vecini. Jasmin, născută Ragan, sora lui Ulric, măritată de doi ani cu Eddy Lazaretto, îndeplinea rolul de gazdă și turna lapte cu ceai în cești de porțelan japonez, procurate de la prăvălie și așezate fără farfurioară pe inevitabila mușama ca pătrățele. Gazdele, însoțitorii, bătrânii - Ned, Baptist și Slmon - tinerii - Ralph, Paul, Matthew, Bill, Ruth și Blaneh - erau în număr destul de mare pentru ca scaunele să nu ajungă la toți. Numele și ocupația fiecăruia fură rostite cu grijă. Secretosul ăsta de Paul se întorsese, vezi bine, ca instructor la secția tehnică. Nu degeaba lucrase Matthew, în apropiere de Calshot, la șarpante metalice. Mai neașteptată era numirea lui Bill ca adjunct - ca și Arthur - al stației locale de radio. Mult amatorism, desigur, dar entuziast și modernizând tradiția „bun la toate” a insularului care nu se poate bizui decât pe sine. Apărură niște sandvișuri: cu șuncă din conserve, americană. Din conversația, decent premergătoare celei esențiale, Hugh află că la povestea asta participase și un satelit: triangulat anul trecut în raport cu coordonatele insulei Tristan. O adevărată mană de conserve, drept răsplată! Și o speranță plutind în aer, sau, mai bine zis, mult deasupra aerului, când un alt satelit, sovietic sau american, dar în tot cazul purtător de imagini, va oferi insularilor televiziunea altfel imposibilă!

— În regulă! spuse Joss, începem.

— Dă-i drumul, spuse Simon, mai pe urmă vorbesc eu.

— Domnule Folkes, spuse de îndată Joss, v-aș ruga să

vă așezați între mine și unchiul meu. Da, aici, sub lampadar. Ceilalți vor sta în cerc. Am dori să vă expunem „sistemul”. Nu pentru că ne-am lua prea în serios...

Se străduia să zâmbescă. Dorea grozav să fie luat în serios, dar nu voia s-o facă ostentativ.

— Bine ați făcut că ați vizitat colonia de pinguini. Știți, am trăit întotdeauna un pic *sub dreptul pinguinului*. Legenda spune că e proprietarul cuibului său, care se transmite puiului pe răstimpul cât stă în el. Casă, ogorul, pentru noi, se află în aceeași situație, și nu e greu de înțeles: un *cottage* se construiește cu ajutorul tuturor, cu condiția să te revanșezi, iar lotul unui bolnav sau al unui bătrân, tot noi îl cultivăm. Dacă ai unelte, cirezile, șalupa ta, de fapt totul aparține familiei sau unor asociați pe bază de participație...

— Dacă înțeleg bine, îl întrerupse Hugh, vreți să-mi spuneți că, pe-aici, obiceiul pământului corespunde cu ceea ce numiți „sistemul”.

— Exact, zise Simon. La drept vorbind, faptul nu reiese din niciun text. Dar totul se petrece ca și cum insula ar fi o cooperativă, uzufructară a 95 % din teritoriul ei, din al insulelor vecine, din apele teritoriale și din tot ceea ce, pe uscat sau pe apă, e de folos public. Autogospodărită, veți spune dumneavoastră, întrucât, de fapt, Consiliul e totodată o adunare municipală, un parlament, un sindicat și un comitet de gestiune.

— Cazul e într-adevăr mult prea aparte pentru a servi drept exemplu! spuse Hugh.

— Cine vorbește de exemplu? întrebă Simon. Nu ne îndoim că se poate face mai bine. N-am avut, cred, decât un dram de bun-simț pentru a împăca două imperative: primul, foarte vechi, care ne oprea să subscriem la felul vostru de viață; al doilea, cu totul recent, care ne silea să lichidăm întârzierea. Problema utilării, banală în fond și aproape rezolvată, nu face decât să pună și mai ascutit problema echilibrului, asupra căruia stăruim.

— O clipă! făcu Hugh. Dacă Anglia n-ar fi dat dovadă

de sentimentele pe care vi le poartă, dacă langusta nu **s**-ar vinde cu bani grei, dacă **n**-ați fi atât de bine plasați în imensitatea asta lichidă încât să puteți oferi o stațiune meteorologică și una de radio atât de folositoare, dacă vânzarea timbrelor și a ștampilei de complezență pentru filатели **n**-ar procura Sfântului Albion mijloacele de a-și întreține sioff-ul, credeți că ați fi ajuns unde ați ajuns?

— Ei? zise Simon, nimic nu e pur, nici măcar ceea ce le îngăduie unora să rămână astfel.

— Nu e cazul să ne reproșați micile avantaje care atenuază dificultățile izolării în care ne aflăm! bombăni Ned, în colțul lui.

— Sunt ziarist, spuse Hugh. Nu vă reproșez nimic. Constat. Cavaleria sfântului Gheorghe se exprimă azi în cai-putere și parcă o văd galopând până aici, cu diavolul pe crupă, care o să vă spună: și acum, consumați, copiii mei!

— Ăstuia îi dau un picior în fund! spuse Baptist răstit.

— Prisosul, ăsta-i diavolul, de acord! spuse Simon. Dar nu vedeți că religia noastră e închinată exclusiv necesarului?

— Deocamdată! spuse Hugh, bucuros să-și stârnească gazdele. Dar mai târziu? Ce e oare necesarul, dacă nu prisosul de ieri?

— **S**-avem iertare! spuse Joss. Când becul electric ia locul lămpii de gaz, când boul e înlocuit de tractor, e vorba de-o necesitate nouă, care o întrece pe cea veche, depășită. Dar vizonul, diamantul, icrele negre vor fi întotdeauna de prisos.

— Și apoi există prisosul provizoriu, spuse Simon. Vreau să spun: acel necesar, care nu poate fi acordat tuturor și de care nimeni **n**-ar putea să se bucure singur, fără să constituie un privilegiu, deci o nedreptate.

— Păi voi ridicați steagul roșu! zise Hugh.

— Aci, răspunse blând Simon, flutură steagul *interdicției de a intra*.

— Singurul nostru avantaj față de dumneavoastră,

spuse Joss, constă în faptul că am suferit împreună de foame o vreme atât de îndelungată încât, ca să se bucure de-un supliment, dacă îndrăznește **s-o** face, un tristanez se ascunde.

— Pe scurt, reluă Simon, să revenim la sistem. Ne vindem langustele unei societăți de care suntem legați prin**tr-un** contract și care, din fericire pentru ea, realizează beneficii. În timp ce noi, care **n-avem** beneficii, cumpărăm la prețuri cu ridicata și revindem tot așa, la prăvălie, alimentele, veșmintele, produsele pe care, cu majoritate de voturi, **ne-am** hotărât să le achiziționăm. Iaca așa! Și funcționează ca un filtru.

— Dar libertatea? exclamă Hugh. Dacă vreau să-**mi** permit o fantezie...

— **N-aveți** decât! spuse Baptist. Dar sub formă de comandă particulară, în mod obligatoriu. La prețul cu amănuntul plus cheltuielile de transport care, la 2000 de mile depărtare de cea mai apropiată dugheană, nu sunt chiar reduse.

— Sunteți dezarmați! spuse Hugh, uimit la culme.

Nu izbutise să găsească alt răspuns. Zdrobit de zâmbete, își plimba privirea albastră asupra unor fețe rotunde, imperturbabile, de confrerie satisfăcută.

— Spuneți mai degrabă că **n-am** vrut să rămânem dezarmați, reluă Simon. Dar revin la ce **m-ați** întrebat: *mai târziu*? Și vă răspund: însăși izolarea ne ferește de lux făcân**du-l** inaccesibil. Și mentalitatea noastră: a fi hrăniți, îmbrăcați, instruiți, echipați, angajați cu șanse egale ni se pare îndeajuns. Chiar dacă am dori mai mult, producând în plus, **ne-ar** fi cu neputință. Langusta nu e ineputizabilă și are de **pe-acum** tendința să-și micșoreze dimensiunile. Trebuie să gospodărim cu chibzuială; și, între noi fie zis, ați face bine să imitați această prudență. Ce-**i** prea mult strică. Doare când, pe neașteptate, lipsește; în timp ce de surplus fiecare profită prea - puțin. Cine se bucură cu-adevărat de viață, domnule Folkes? Nici cel care se ghiftuiește, nici cel care duce lipsă. Nu te bucuri decât

prin contrast, deci mulțumită economiei. E de groază ce vă pot atrage excesele! Iar inutilul, ce să mai vorbim! Tirbușonul cu gaz, de pildă, și medicul are unul, care de altfel nu mai funcționează, neavând rezervă. În ceea ce el vede o distracție, eu văd o abdicare. Găsesc că e jignitor pentru mină.

— Dar ispititor pentru minte, spuse Hugh. E *altceva*. O depășire a gestului. Mă înțelegeți? Nu vă e teamă oare că sunteți lipsiți de ambiție?

— Cred mai curând că avem alt fel de ambiții, spuse Simon. Vă place progresul pentru ceea ce aduce neobișnuit, deosebit, și fiecare, atâtat, încearcă să-l ajungă din urmă pe celălalt. În timp ce noi suntem asemenea bancului de pești care urcă odată cu fluxul. Bătrânului învățător care zace în mine nu i-a venit niciodată peste mână să predea aici importanța pluralului. Nimic altceva n-are cu-adevărat importanță. Banul rămâne o simplă unitate de măsură. Moda n-are niciun sens: e ceva provizoriu care până ajunge la noi se perimează. Nu există patroni; rezultatul strădaniei ți-e la îndemână și e același pentru toți...

— În fond, spuse Hugh, refuzați succesul personal.

Veni rândul lui Simon, să-i privească pe ai săi:

— Ce sens ar putea avea, pe-o insulă? spuse Joss.

— Și ce debușeu, exceptând dezertarea? zise Paul.

— În privința asta, reluă Simon, n-a bântuit pe insula Tristan decât nebunia regelui Jonathan, piratul, înlocuit de discretul nostru întemeietor. Și cu toate acestea, istoria noastră, modestă, sunt de acord cu dumneavoastră, nu-mi pare cătuși de puțin banală.

Vocea i se schimbă, căpătând o nuanță de umor:

— Preafericit cel ce se crede fericit, vă fac și această concesie! Dar ca **s-o** creadă toți, laolaltă, asta aduce a minune. Pofțiți de încercați!

*

Scurtă pauză: Jasmin folosi prilejul ca să mai ofere niște gustări. Apoi Bill se ridică și porni spre fundul

încăperii, unde se aplecă spre o cutie:

— Iată un final bun, zise el. Opresc banda. Și așa am înregistrat prea mult. Va fi difuzată mâine seară după buletinul de știri. Pe urmă o să v-o dau, domnule Folkes, pentru reportajul dumneavoastră.

— M-ați dus! zise Hugh, zărind în sfârșit microfonul amplasat în lampadar.

Cerul se înseninase la fel de brusc. Buletinul meteorologic, la unison cu bătrânii, prevedea o săptămână frumoasă.

Hugh holba întruna ochii, încântat să vadă una din ultimele căruțe hurducată la capătul unui ogor de doi boi care trăgeau o încărcătură de bălegar, în timp ce, nițel mai departe, un tractor puternic de culoare portocalie, scoțând fum pe țeava de eșapament, transporta o tonă de piatră. Cartofii înfloriți, dovlecii abia răsați, de-un galben bătând încă în verde, cepele și verzele se ofereau săpăligilor mânuite de plivitoare. Se mai puteau vedea măgăruși cenușii, cu păr lung și cu o dungă neagră pe spinare, purtând uneori samare pentru căratul vreascurilor; iar pe vechile acoperișuri de paie, un fel de urechelnițe cu flori lungulețe; iar în casele astfel dichisite, dărăcitoare de lână, torcătoare zăbovind la vârtelnițe. Obuzul-gong, vopsit în roșu, nu se clintise din loc; nici femeile, nici bătrânii, obișnuiți cu locșoarele prielnice de unde se aruncă undița, legată de-o sfoară care e ținută cu mâna și al cărei tremur îți spune dacă peștele *cinci-degete* s-a prins la capăt, spre a-ți fi servit la cină. Duminică, la *Saint Mary's Church*, asistența fusese aceeași ca de obicei: vreo optzeci de credincioși, din care jumătate copii, alcătuind un cor. Iar luni dimineață femeile coborâseră, unele pe motorete, spre fabrica de conserve; vasele cu motor plecaseră, trăgând fiecare un șir de bărci, câte una de pescar, să-și arunce năvoadele cu momeală, tip balanță, în anumite locuri adânci și să se întoarcă o oră înainte de amurg spre a-și transvaza captura în lăzile cu gheață, ridicate pe dată de macaraua Priestman... Hugh rămăsese perplex. Pe opt mile

pa trate dispuse pe marginile vulcanului, acest Lilliput, atât de repede străbătut și în care era atât de greu de pătruns încât reverenții de odinioară, după o ședere de trei ani, îl părăsiseră adesea dând din umeri, ce era de fapt? O speranță? O bătaie de joc? Un model redus? Sau doar un efect al întâmplării, un stagiul în imposibil, condamnat pe-un termen mai mult sau mai puțin îndelungat, ca acela al Vikingilor din Vinland sau al necunoscuților îngropați sub misterul african al zidurilor de la Zimbabwe?

Medicul părea să împărtășească această opinie. Deosebit de prietenos cu clienții săi, arătându-se mai mult înduioșat decât enervat de amabilitatea lor cercetăsească, de acea îmbinare a înapoierii cu progresul pe care-l manifestau, se dovedea categoric din punct de vedere medical:

— Oamenii ăștia sunt niște subdezvoltați, la care introducerea zahărului și a conservelor provoacă același efect ca la eschimoși. Pune-l pe-un tristanez să caște gura și privește-i dinții: sunt falși sau stricați. Londra le-a trimis un odontolog și un dietetician, ademeniți de prilejul, foarte rar, de-a încerca să trateze un grup întreg. În numele științei, căreia vrea să-i aducă în felul acesta mulțumiri, insula se va pune la regim, va reduce glucidele, va încerca unele medicamente. Cât privește rezultatele, nimeni nu se poate încă pronunța. Dar e ceva și mai grav: un eugenist a calculat că fiecare generație ar avea nevoie cam de 10% sânge proaspăt. Dar nu mai imigrează nimeni: de teama vulcanului. Și nu mai sunt naufragiați care să introducă un pic de exogamie. Trageți singur concluzia. Dacă nu se procedează cu oamenii așa cum de nevoie s-a procedat cu vitele, peste cincizeci de ani nu dau nicio ceapă degerată pe tot neamul ăsta...

*

Ce mai rămâne, în marțea asta sărbătorească, din tot: acest pesimism? Simon, întrebat, a răspuns: Aș! *Ne-am exploatat întotdeauna nenorocirile. Dezastrul din 1961 a*

devenit o plească. Spre a evita amenințarea de care pomeniște doctorul, veți vedea că **într-o** bună zi Sudul va fi colonizat. Poate chiar și insulele. Băieții se pregătesc să plece spre Nightingale, cum fac dintotdeauna: în septembrie pentru ouă, în ianuarie pentru guano și pui, în martie pentru ulei - extras din păsările grase, înainte de hibernare și de zborul spre nord.

Drapelul, care îndeplinește și rolul de indicator al direcției vântului, flutură în sensul cel bun, susținut de-o briză care stârnește un clipocit și răcorește marea înfiorată. Gongul sună fără încetare. Tot satul, o dată mai mult, se află pe dig, fiecare familie îmbărbătându-i pe-ai săi Nimeni nu se uită la bărcile cu motor, adăpostite, care nu vor participa la expediție, organizată odinioară în scop de aprovizionare și care a devenit un simplu prilej de competiție. Sunt șase mari șalupe - veche mândrie, embleme, opere de artă ale tristanezilor - șase *coracle* de pânză, cu catarg înalt, care se clatină pe valuri, proaspăt vopsite, inclusiv dunga roșie, și ale căror grele călcâie din partea posterioară a chilei, alunecând de pe chei, fac să zângăne grilajul tambuchiurilor. Urmărit îndeaproape, Paul se și află pe vasul *Elizabeth*, inspectând totul. Poartă pentru prima oară boneta dungată, tricotată de Thea; umflă cu pieptu-i vânjos un pulover cu mâneci scurte. Homer Ragan, feciorii săi, ginerele său Tony, aflați pe *Flora II*, nu mai așteaptă decât un echipier. Ned Glass, Ralph și Bill, plus patru tineri, printre care Neil, se desprind de țărm și, cu vâslele ridicate, dau *Paulei* lor aspectul unui crab răsturnat dând din picioare pe care-l au toate șalupele până să înceapă trasul ritmic la rame. Joss sosește urmat de tatăl său și de vărul Samuel, exilatul întors, aproape sexagenar. Matthew, care-l aștepta, îi șoptește la ureche:

— Brațele lui Samuel nu mai sunt bune de nimic.

— Ei și? i se adresează Joss, în șoaptă. Ai fost așezat pe banca de vâslit când habar n-aveai de așa ceva. A refuza un bărbat e ca și cum i-ai spune că a murit. Și-apoi

ce, nu-i un campionat.

Se întoarce, rostește:

— Unchiule, cum ți se pare vântul?

— Prea spre apus, zice Samuel. O să se potolească mai jos de insulă. Chiar ținându-ne la o distanță bună, va trebui să ne opintim în vâsle.

Dar Joss îl zărește pe Hugh, aflat lângă Simon. Se apropie, cu mâna întinsă, oferindu-i palma bătătorită.

— Îmi pare rău că trebuie să-mi iau rămas bun, domnule Folkes. Când ne vom întoarce, peste două săptămâni, nu veți mai fi aici. Ar fi trebuit să vă explic, în seara aceea...

— Nu-i cazul să-mi faci o schemă, spuse Hugh. Pricep! Dacă se poate spune așa, acesta-i prisosul vostru.

— Vă mulțumesc pentru definiție!

Joss sare în barcă. Hugh își lărgeste nodul cravatei spre a se simți mai puțin gătit de prietenia pe care ne-o inspiră uneori un om plin de viață, dar pe care n-o să-l mai vedem niciodată. Una câte una, șalupele ies din port, ca să se regrepeze dincolo de geamanduri.

— Nu le însoțește vedeta? întreabă Hugh.

— Bineînțeles că nu! răspunde Simon.

— Au măcar vreun radioemițător, în caz de bucluc?

— Așa ceva, rostește un glas din apropiere, n-am putut obține niciodată. Se știe totuși, din 1885, ce înseamnă o imprudență de soiul ăsta.

Hugh îl recunoaște pe poștaş.

— Dar ce vă închipuiți? exclamă Simon. Aduce oarecum a regate, a hoinăreală până la insule, a rit vechi și chiar a vacanță. Dar, mai presus de orice, e partea lor de aventură: n-o să se apuce s-o trucheze... Siguranța, n-aveți decât acest cuvânt pe buze. Se poate oare socoti cineva bărbat când se știe ferit de toate? Am văzut trecând pe-aici un navigator singuratic care spunea r „Mă expun ca să mă eliberez de siguranță-Fără risc nu există nici caracter: el e protecția mea”.

Ironie, inspirat, cu un deget în ureche, cu ochii la

șalupe, dintre care ultima a depășit estacada, Simon se ascultă în aceeași măsură în care vorbește:

— Îmi pare bine, Hugh, că ai văzut și asta. N-avem niciun fel de probleme cu tinerii noștri. Își asumă o serie de răspunderi și-și oțelise totodată mușchii; fapt care-i ajută să treacă de la o vârstă la alta pe nesimțite. Au șansa de-a reînnoi totul; ca și pe aceea că, odată cu drepturile lor, știm să ni le arătăm și pe-ale noastre. Dar rămâne important că, pentru a se opune, au mai întâi clima, stânca, taurii. Destulă violență, ce mai! ca să și-o tocească pe-a lor și să-i stimeze pe cei care s-au străduit înaintea lor.

Hugh n-a reușit să-și ascundă un zâmbet.

— Pledez, așa-i? reia Simon. Ți par nițeluș ridicol.

— Ridicol nu e cuvântul potrivit, spune Hugh. Dar excepția aduce întotdeauna a șarjă. Nu-i de ajuns ca o societate să creadă în ea însăși; mai trebuie să fie și destul de numeroasă ca să arate a treabă serioasă.

— Adevărat, spune Simon. Dar, la urma urmei, toate societățile sunt niște insule și niciuna n-o convinge pe cealaltă să-și ducă viața ca ea.

Cu toate pânzele sus, acum, albe, albastre, unele din dacronflotila se lasă purtată spre răsărit. Nu va putea, totuși, să se îndepărteze prea mult fără să se răsfire. Virează și, cum era de prevăzut, după manevrarea cârmei, care a făcut-o să se aplece, pânzele înălțate zbârnâie ușor. Vâslele se ridică și trag din greu în mijlocul curentului, mai lin, care se îndreaptă spre sud. Mulțimea ce coboară de-a lungul coastei, ca să aibă cât mai mult timp posibilitatea să-i urmărească pe cei cincizeci dintre ai lor - forța și viitorul ei - care se expun gratuit, cuprinde în sânul ei un grup înarmat cu binocluri: reverendul, medicul, administratorul, cărora tocmai li s-a alăturat și Walter.

1 Sort de fibră sintetică.

— Asta e prețul, spune Simon. Vor trage tare pe-o distanță de patru mile, până la capul Stony, înainte de-a avea iarăși vântul din spate.

— Ca să sosească uzi leoarcă, spune poștașul, să doarmă pe jos, să consume hrană rece, să piardă două săptămâni de lucru și să aducă niște guano și câteva galoane de grăsime mai proaste decât îngrășămintele și untura de la prăvălie.

— Doar n-o **s-o** iau de la capăt! rostește Simon cu un oftat.

Și cu toate astea reia:

— Două milioane de *puffmi* în aer: când te apropii de ea, insula pare că fumează! În anotimpul ouatului ai zice că a plouat cu ouă. Focile mișună. Sunt atâția albatroși încât trebuie să-și aștepte rândul pentru a se cățara pe stâncile, zgâriate rău, care le slujesc drept pistă de decolare. Nimic de jur-împrejur decât marea și iar marea...

— Nimic care să aducă a schimbare! șoptește Hugh.

— **S-ar** putea, oftează Simon.

E prea bătrân. Nu va mai porni niciodată spre acel Canaan al vieții sălbatice, unde sub cea mai mică piatră dai de creveți cât degetul gros, unde bambusul de mare năpădește plajele presărate cu miliarde de urme, unde supranatalitatea văzduhului și a apelor reci păstrează chipul unei lumi pe care, altundeva, omul o nimicește suprapopulând-o cu oameni. Nu va mai porni **într-**acolo. Dar cunoaște avantajul pe care îl mai au ai săi asupra pribegilor deznădăjduiți pe care lunile de august îi măcelăresc pe șosele și care pedalează din răspuțeri, în smintita nădejde de-a regăsi undeva colțuri de natură, pe care să le mânjească cu hârtii unsuroase.

— Vor fi acolo în patru ore, șoptește el mergând.

Uite-i pe toți la capătul taluzului de lavă, acolo unde acesta, bășicat și accidentat, urcă spre coasta craterului. Câțiva copii, strigați de mamele lor, se cațără printre bucățile de zgură, pe unde se strecoară câte-un fir deiarbă. Șalupele nu mai sunt decât niște păsări îndepărtate, clătinate de hulă.

— Ciudata poveste! spune Hugh. V-ați retras în afara lumii, dar depinzând de ea în privința lucrurilor pe care vi

le trimite. Trăiți în aer curat, în tihnă, în libertate, cu condiția ca alții, care vă fabrică motoarele, să se afume în uzinele lor. Orice legendă își are limitele ei, iar a voastră a fost întrucâtva înfrumusețată. Dar, în linii mari, e o povestire filosofică; și care prezintă avantajul că e adevărată.

— Ce-o mai umfli! zice Simon. Pentru noi e o banalitate oarecare.

Își trage răsuflarea. Hugh îl ia de braț, coboară cu el spre locuințe, în care pătrund cete de fuste, asaltate de tânci. Hugh stă pe gânduri. I-au mai rămas două zile. Să ia un *landrover* pentru a explora capătul câmpiei? Să încerce mai curând să se cațere singur până la Bază înainte de-a lua dejunul la medic? Ned e cel care i-a spus: *Cea mai bună ilustrată a noastră te costă un urcuș de-o oră pe Big-Hump*. Iată *bungalow-ul* bătrânului institutor, care trăiește ca un pustnic de când i-a murit mama. Hugh o ia din loc și se întoarce arătând cu bărbia spre gorganul negru cu împrejurimile muiate în galben, care se micșorează în spatele lui.

— Și dacă o ia de la început? întreabă el.

— Nouăzeci de acri în plus, e tot ce-a fost în stare să facă! spune Simon ocolind întrebarea.

Din politețe, fără îndoială. Foarte repede, însă, îi pare rău, scutură din cap și exclamă deodată:

— Dar pe voi nu vă sperie bomba atomică? Noi, cel puțin, nu suntem răspunzători de vulcan.

Cuprinsul

1. VECHIUL TRISTAN... 9

2. EXILUL 33

3. EXPERIENȚA 95

4. ALEGerea 141

5. ÎNTOARCEREA 157

6. ÎNCERCAREA... 181

7. AVÂNTUL 195

8. NOUL TRISTAN 215

T. Ector: ANGELA CIȘMAȘ Tehnoredactor: ELENA

BABI

Bun de tipar: Oi. II.197 i. *Tiraj 33.950. Coli tipar 15, 5.*

Tiparul executat sub comanda nr. SE 810 la Combinatul Poligrafic „Casa „Semteii V Piața Scânteii nr. 1 București Republica Socialistă România

...Acest nou realism se bazează pe umor și pe vervă; când miile de cititori l-au descoperit pe Hervé Bazin, alegerea li **s-a** îndreptat fără voia lor în domeniul romanului realist narativ - către un romancier care datorită agresivității sale personale dă valoare stilului scris, în acest caz, scriitorul se deosebește greu de reporter, și numai datorită limbuției. Nu va fi vorba decât să prezinte cititorului, cu o brutalitate pe care verva o nuanțează și o dozează, evocarea realistă a unui mediu pe care acesta nu-l cunoaște.

R.M. ALBÉRÈS

Paralel cu faptul divers, acest roman-*vérité* al lui Hervé Bazin este o povestire filosofică, dar care prezintă în același timp avantajul că e adevărată. O întâmplare exemplari, ce pare a fi fost începută de Rousseau, continuată de Voltaire și terminată de Daniel Defoe.

MATTHIEU GALEY

Experiența celor de pe Tristan da Cunha pune în chip simbolic și **într-un** mod inteligent o problemă fundamentală: aceea a concilierii ce trebuie să existe între progresul tehnic și viața în mijlocul naturii.

PIERRE-HENRI SIMON

Lei 7

1 În (engl.).

1 Veche unitate de măsură pentru distanțe mici - un cablu

1 Capul Stâncos.

4 Bine (engl.).

1 Agent de circulație.

1 Bărcuțe din nuiiele, acoperite cu pânză impermeabilă (engl.).

- 1 Specie de palmipede.
- 1 Vilă mică de țară (engl.).
- 1 Bine ați venit! (engl.).
- 1 Vas plecat de la Plymouth: i-a transportat în America pe „pelerinii” care au întemeiat New Plymouth (1620), primul oraș al Noii Anglii.
- 2 Curtea vițelului (engl.).
- 1 Soi de pescăruș.
- 1 Cei de pe Tristan să-și întocmească acte (engl.).
- 1 Produse gazoase emanate de vulcani.
- 1 Ziua întoarcerii (engl.).
- 1 Patru perechi sunt fericite (engl.).
- 1 Stânci la suprafața apelor.
- 4 Ultima zi de școală și de muncă a tristanezilor (engl.).
- 1 Navă cu fund dublu pentru transportarea mărfurilor.
- 1 Personal, echipă (engl.).
- 1 Portul Calshot (engl.).
- 1 Golful elefantului de mare (engl.).
- 1 Varietate de pescăruș.
- 1 Gen de albatros din care face parte și specia cu cioc gal